

Uchwała Nr XLIV/289/2017
Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej
z dnia 13 lutego 2017 r.

w sprawie uchwalenia „Gminnego Programu Rewitalizacji
Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 446) w związku z art.14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r.poz.1777) Rada Miejska w Kazimierzy Wielkiej uchwała, co następuje:

§ 1

Uchwala się „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchyla się uchwałę Nr XLIV/311/2009 w sprawie przyjęcia zaktualizowanej wersji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla miasta Kazimierza Wielka na lata 2008-2013”, z dnia 29 października 2009 r.

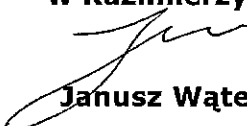
§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej
w Kazimierzy Wielkiej

Janusz Wątek

**GMINNY PROGRAM
REWITALIZACJI GMINY
KAZIMIERZA WIELKA
NA LATA 2016-2022**

TARNÓW, LUTY 2017

1. WYKAZ POJĘĆ I SKRÓTÓW UŻYTYCH W OPRACOWANIU	3
2. WPROWADZENIE	7
2.1. Cel i podstawa wykonania GPR	7
2.2. Struktura dokumentu i metodyka jego opracowania	10
3. STRESZCZENIE	11
4. METODYKA BUDOWANIA GPR	13
4.1. Mechanizmy zapewniające komplementarność planowanych projektów rewitalizacyjnych	13
4.2. Możliwe źródła finansowania	16
4.2.1. Środki publiczne międzynarodowe	16
4.2.2. Środki publiczne krajowe	18
4.2.3. Środki publiczne regionalne	20
4.2.4. Środki publiczne jednostek samorządu terytorialnego	21
4.2.5. Środki prywatne	21
4.2.6. Środki sektora organizacji pozarządowych	22
4.3. Mechanizmy włączające interesariuszy w proces rewitalizacji	22
4.3.1. Zakres partycypacji społecznej	22
4.3.2. Partycypacja – ujęcie teoretyczne	23
4.3.3. Partycypacja publiczna – korzyści	23
4.3.4. Modele partycypacji	24
4.3.5. Model włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji w Gminie	25
4.4. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	28
4.4.1. Poziom krajowy regionalny.....	28
4.4.2. Poziom gminny	41
5. UWARUNKOWANIA PRAWNE I PODSTAWOWE DEFINICJE DOTYCZĄCE REWITALIZACJI	
5.1. Narodowy Plan Rewitalizacji	50
5.2. Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (2 sierpnia 2016 r.)	59
5.3. Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.	77
5.3.1. Uchwalenie GPR	89
5.3.2. Skutki uchwalenia GPR	90
5.3.3. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	90
5.3.4. Wieloletnia Prognoza Finansowa	92
6. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH	94
6.1. Analiza obecnej sytuacji Gminy Kazimierza Wielka.....	94
6.2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	97
6.2.1. Sfera społeczna	97
6.2.2. Sfera gospodarcza	111

6.2.3. Sfera techniczna	112
6.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	114
6.3. Wyniki badań ankietowych	134
6.4. Analiza SWOT	163
6.4.1. Identyfikacja problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej	164
7. DELIMITACJA OBSZARU KRYZYSOWEGO I OBSZARU REWITALIZACJI	168
7.1. Charakterystyka obszaru kryzysowego i obszaru rewitalizacji	168
7.2. Mapa zasadnicza w skali 1:5000 z wyznaczonym obszarem kryzysowym i obszarem rewitalizacji	174
8. ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY KAZIMIERZA WIELKA	175
8.1. Wizja rewitalizacji	175
8.2. Misja rewitalizacji	176
8.3. Cele rewitalizacji	176
8.4. Planowane działania na obszarze rewitalizacyjnym	177
8.4.1. Zadania inwestycyjne	180
8.4.2. Zadania społeczne	184
9. RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY KAZIMIERZA WIELKA.....	186
9.1. Zadania inwestycyjne	195
9.2. Zadania społeczne	202
9.3. Powiązanie zadań inwestycyjnych i społecznych z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2030.....	204
10. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA: MECHANIZMY WŁĄCZANIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI.....	205
11. SYSTEM WDRAŻANIA GPR.....	208
11.1. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	210
11.2. Ocena oddziaływania na środowisko GPR.....	210
11.3. Zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	211
11.4. Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	211
12. ZARZĄDZANIE, MONITORING, EWALUACJA GPR.....	212
12.1. Oczekiwane wskaźniki.....	222
BIBLIOGRAFIA.....	228

ROZDZIAŁ I

WYKAZ POJĘĆ I SKRÓTÓW UŻYTYCH W OPRACOWANIU

Na potrzeby projektowania interwencji wspierających rewitalizację zdefiniowano następujące zagadnienia:

1) **Rewitalizacja** – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych). Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- a. uwzględnienie rewitalizacji, jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- b. pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe;
- c. ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- d. właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;

e. zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;

f. koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;

g. realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Rewitalizacja jest prowadzona zgodnie z zasadami zawartymi w UP, a w szczególności z zasadami polityki przestrzennej zawartymi w rozdziale 1.5.4 UP.

2) Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),

b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),

c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),

d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

3) **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

4) **Obszar rewitalizacji** - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i powydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

5) Program rewitalizacji

a) inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn.zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji (np. lokalne programy rewitalizacji, miejskiej programy rewitalizacji);

b) gminny program rewitalizacji, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

6) **Projekt rewitalizacyjny** - projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem, albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

- **ASOS** – Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych
- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- **EFS** – Europejski Fundusz Społeczny
- **FIO** – Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020
- **FS** – Fundusz Spójności
- **GUS** – Główny Urząd Statystyczny,
- **JST** – jednostka samorządu terytorialnego,
- **LPR** – Lokalny Program Rewitalizacji
- **PDK** – Program Dziedzictwo Kulturowe
- **PE** – Program Edukacja
- **POIiŚ** – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- **PRIK** – Program Rozwój Infrastruktury Kultury
- **RDOŚ** – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,
- **RPO WO 2014-2020** – Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 **SWOT** – strengths (silne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse) i threats (zagrożenia),
- **WFOŚiGW** – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu

ROZDZIAŁ II

WPROWADZENIE

2.1 Cel i podstawa wykonania Gminnego Programu Rewitalizacji

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonych w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji¹.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów w tym także kulturowych.

Gmina przygotowuje, koordynuje i tworzy warunki do prowadzenie rewitalizacji, ale rewitalizacja prowadzona jest przez wielu interesariuszy.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze (...);
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

---

¹ Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Warszawa, dnia 3 listopada 2015 r. Poz. 1777, Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

Rewitalizacja jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez szeroki i otwarty katalog interesariuszy ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych)².

Działania dotyczące rewitalizacji wpisują się w szeroki kontekst działań Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju dotyczących polityki przestrzennej kraju, w szczególności Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 i Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, m.in. w zakresie:

- przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego,
- przeciwdziałania suburbanizacji,
- optymalizacji gospodarowania przestrzenią i zasobami środowiskowymi, głównie poprzez nadanie priorytetu inwestycjom typu brownfield zamiast greenfield, głęboką przebudowę i adaptację zdegradowanych obiektów do pełnienia nowych funkcji, np. kulturalnych, rekreacyjnych, społecznych, gospodarczych oraz rekultywację terenów zdegradowanych na cele przyrodnicze.

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze strategicznym, którego skutki wdrożenia obejmują praktycznie wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. Powoduje to konieczność zaangażowania do prac w przygotowaniu i wdrażaniu szerokiego spektrum przedstawicieli sektora samorządowego, pozarządowego i biznesowego.

Współpraca pomiędzy Partnerami Gminnego Programu Rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji i społeczności lokalnej poprzez koordynowanie działań w ramach jednego, spójnego projektu akceptowanego i wspieranego przez wszystkich uczestników,
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców,
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażającą się zastosowaniem nowych podejść do problemów związanych z rozwojem lokalnym.

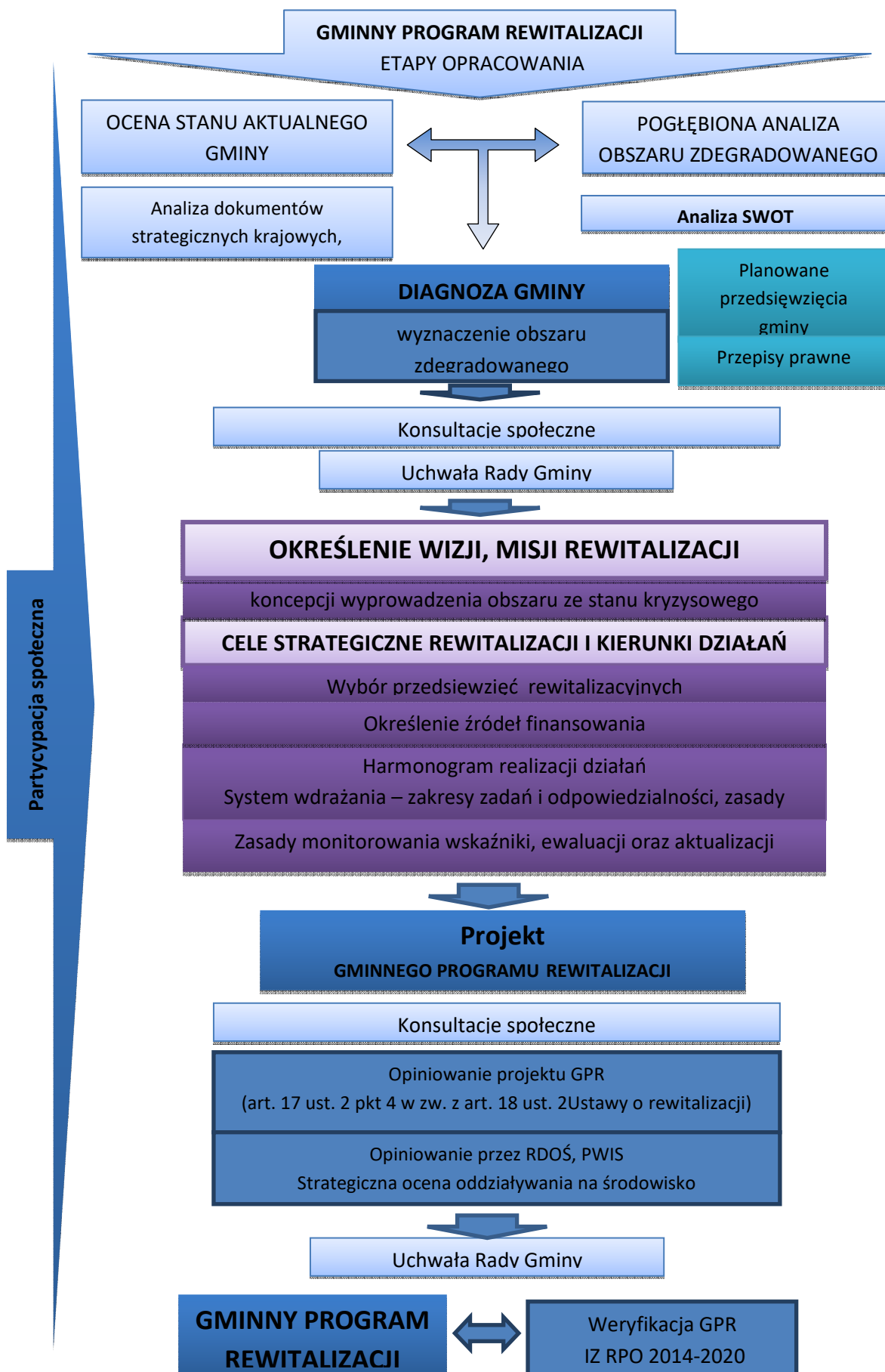
² Wytuczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.

W celu zaangażowania w planowanie i realizację jak największej grupy mieszkańców reprezentujących sektor biznesu, samorządu i NGO (non government organizations – organizacje pozarządowe: fundacje, stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, zakłady aktywności zawodowej, spółki non profit) zakłada się ustalenie stałego systemu komunikacji Zespołu ds. Rewitalizacji z mieszkańcami.

W ramach promocji Gminnego Programu Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

1. Umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Kazimierza Wielka informacji o postępach we wdrażaniu GRP,
2. Umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych,
3. Bieżące informowanie przez Burmistrza Miasta i Gminy Kazimierza Wielka oraz przedstawicieli sołectw na terenie gminy,
4. Organizacja spotkań bezpośrednich z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi,
5. Umieszczenie tablic reklamowych w miejscach realizacji inwestycji infrastrukturalnych, informujących o zakresie realizowanych projektów,
6. Umieszczenie stałej tablicy pamiątkowej w miejscach powszechnie dostępnych, celem pozostawienia trwałej informacji o ewentualnym wsparciu inwestycji ze środków unijnych,
7. Publikacje w prasie, informacje w radiu i telewizji,

2.2. Struktura dokumentu i metodyka jego opracowania

ROZDZIAŁ III

STRESZCZENIE

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022 jest dokumentem strategicznym wyznaczającym główne cele i kierunki działań w zakresie rewitalizacji.

Na początku dokumentu zamieszczono rozwinięcie głównych skrótów oraz przedstawiono wyjaśnienie najważniejszych pojęć. Następnie opisano cel i podstawę wykonania *GPR* oraz opisano strukturę dokumentu i metodykę jego opracowania.

W kolejnych rozdziale opisano metodykę budowania *GPR*, opisano mechanizmy zapewniające komplementarność planowanych projektów rewitalizacyjnych. Mechanizmy zapewnią spełnienie podstawowych cech tj. komplementarności przestrzennej, komplementarności proceduralno-instytucjonalnej, komplementarności międzyokresowej oraz komplementarności źródeł finansowania. Opisano możliwe źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych. Możliwymi źródłami są zarówno środki unijne, własne Gminy, jak i środki poszczególnych interesariuszy. Przedstawiono mechanizmy, które podjęto w celu włączenia interesariuszy w pracę nad przygotowaniem dokumentu oraz wdrożeniem w proces rewitalizacji. Opisano zagadanie teoretyczne samej rewitalizacji. Omówiono również powiązania *GPR* z obowiązującymi na terenie kraju, województwa oraz Gminy dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Następnie poddano analizie stan aktualny Gminy zwracając uwagę na główne wielkości ją opisujące. Przedstawiono informacje dotyczące istotnych z punktu widzenia rewitalizacji zagadnień tj. demografii (w tym zameldowania oraz wymeldowania, strukturę wiekową ludności, podział na grupy ekonomiczne), bezrobocia, gospodarstw domowych, edukacji (wychowania przedszkolnego, uczniów szkół podstawowych), dochodów i wydatków, podmiotów gospodarczych, infrastruktury drogowej, technicznej oraz mieszkalnictwa. Następnie poddano analizie zgodnie z metodyką analizy *SWOT* silne oraz słabe strony Gminy pod kątem obszaru zdegradowanego oraz szanse oraz mogące wystąpić zagrożenia. Analiza *SWOT* jest jednym z najpowszechniejszych instrumentów analizy sytuacji, dokonywanej w celu uporządkowania informacji o stanie aktualnym. Wykonano kluczową dla dokumentu diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych. Opisano metodykę przyjętą w zakresie wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji wraz z przedstawieniem poszczególnych kroków, które zostały podjęte. Odrębnie

poddano analizie wskaźniki opisujące sferę społeczną, gospodarczą, techniczną oraz przestrzenno-funkcjonalną. Opisano również wizję rewitalizacji ze szczególnym skupieniem się na wizji obszaru rewitalizacji i potencjalnym zmianom, które będą miały miejsce po wdrożeniu projektów rewitalizacyjnych. Przedstawiono zaprezentowano cele szczegółowe dla sfery rewitalizacji wraz z przypisaniem kierunków działań. Zaprezentowano harmonogram rzeczowo-finansowy zawierający projekty, które zostały zaplanowane do realizacji w ramach *GPR*.

Zaprezentowano system wdrażania, zarządzania, monitorowania oraz ewaluacji. Dodatkowo w rozdziale tym przedstawiono wskaźniki.

ROZDZIAŁ IV

METODYKA BUDOWANIA GPR

4.1 Mechanizmy zapewniające komplementarność planowanych projektów rewitalizowanych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów (a także szerzej: przedsięwzięć) rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

- 1) Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze zdegradowanym, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar zdegradowany.
- 2) Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii.
- 3) Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przesuwaniem (wypychaniem) problemów na inne obszary lub prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.
- 4) Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

Komplementarność problemowa

- 5) Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar zdegradowany we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, środowiskowym, kulturowym, technicznym).
- 6) Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru.
- 7) W komplementarności problemowej konieczne jest określenie pożądanego stanu, do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, oraz jego parametryzacja. Tak postawione zadanie ułatwi później wybór odpowiednich mierników/wskaźników osiągnięcia celów programu rewitalizacji.
- 8) Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.
- 9) Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa przygotowana przez samorząd województwa. Analiza ta powinna obejmować m.in. sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz obserwowane zjawiska i trendy demograficzne i być uwzględniona w przygotowaniu programu rewitalizacji dla danego obszaru.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

- 10) Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.

Komplementarność międzyokresowa

11)Komplementarność międzyokresowa oznacza konieczność dokonania rozeznania, analizy i krytycznej oceny oraz sformułowania wniosków na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.

12)W oparciu o dokonane analizy zasadne jest zadbanie o uzupełnianie (dopełnianie) przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym) realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie.

Komplementarność źródeł finansowania

13)Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

14)Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów zdegradowanych.

15)Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian.

4.2 Możliwe źródła finansowania

Prowadzenie oraz realizacja zadań ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji wymaga doboru odpowiednich źródeł finansowania, które będą odpowiadać zaplanowanym rezultatom i samym celom inwestycji.

Finansowanie procesu rewitalizacji umożliwia założenie zaangażowanie różnorodnych źródeł finansowania. Możliwymi źródłami są zarówno środki Unijne, własne gminy, poszczególnych interesariuszy jak i wiele innych. Należy jednak zauważyć, iż istotną wagę przy doborze środków finansowania inwestycji mają: właściwości prawne podmiotów, wielkość udziału we własności dóbr, możliwość zastosowania różnych instrumentów finansowych, dostępność i możliwość uruchomienia środków finansowych.

4.2.1 Środki publiczne międzynarodowe

Oś priorytetowa/ Priorytet inwestycyjny	Cel szczegółowy, rodzaje działań	Beneficjenci
<p>Oś IV Współpraca na rzecz poprawy powiązań transportowych Europy Środkowej</p> <p>PI 7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi</p>	<p>4.1 Poprawa planowania i koordynacji systemów regionalnego transportu pasażerskiego w celu utworzenia lepszych połączeń z krajowymi i europejskimi sieciami transportowymi - opracowywanie i wdrażanie strategii (włącznie z innowacyjnymi modelami finansowania i inwestycji) mających na celu tworzenie połączeń między zrównoważonym transportem pasażerskim, w szczególności w regionach peryferyjnych, a siecią TEN-T oraz węzłami transportowymi pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ opracowywanie i wdrażanie skoordynowanych strategii, narzędzi i projektów pilotażowych w celu udoskonalenia regionalnych systemów transportowych, w szczególności w wymiarze transgranicznym (np. połączenia dla osób dojeżdżających do pracy, interoperacyjność, etc.) ☐ opracowywanie koncepcji i testowanie projektów pilotażowych na rzecz inteligentnej mobilności regionalnej (np. bilety multimodalne, narzędzia ICT, routing z połączeniem na żądanie – router on demand, itp.) ☐ opracowywanie skoordynowanych koncepcji, standardów oraz narzędzi do poprawy usług w zakresie mobilności, świadczonych w interesie publicznym (np. dla grup w 	<p>Beneficjentami mogą być między innymi władze publiczne na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, regionalne agencje ds. rozwoju, operatorów transportu, dostawców infrastruktury, stowarzyszenia regionalne, regionalne agencje innowacji, organizacje pozarządowe, instytucje finansujące, centra edukacyjne i szkoleniowe, szkoły wyższe i instytucje badawcze.</p>

	niekorzystnej sytuacji, kurczących się regionów)	
<p>Oś IV Współpraca na rzecz poprawy powiązań transportowych Europy Środkowej PI 7c Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej</p>	<p>4.2 Poprawa koordynacji podmiotów transportu towarowego w celu upowszechnienia rozwiązań multimodalnych przyjaznych środowisku</p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowywanie i wdrażanie strategii (w tym innowacyjnych modeli finansowania i inwestycji) mających na celu wzmocnienie modalności przyjaznych środowisku rozwiązań w zakresie systemów transportu towarowego (np. transport kolejowy, rzeczny lub morski) ▣ opracowywanie i wdrażanie mechanizmów koordynacji i współpracy pomiędzy podmiotami multimodalnego transportu towarowego ▣ opracowywanie i wdrażanie skoordynowanych koncepcji, narzędzi zarządzania oraz usług mających na celu zwiększenie udziału przyjaznej środowisku logistyki, poprzez optymalizację łańcuchów transportu towarowego (np. multimodalne, transnarodowe przepływy transportu towarowego) ▣ opracowywanie i testowanie skoordynowanych strategii i koncepcji na rzecz nadania ekologicznego charakteru („greening”) ostatnich kilometrów transportu towarowego (np. planowanie logistyczne) 	<p>Beneficjentami mogą być między innymi władze publiczne na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, regionalne agencje ds. rozwoju, przedsiębiorstwa, operatorów multimodalnych centrów logistycznych, dostawców infrastruktury, stowarzyszenia transportowe, regionalne agencje innowacji, organizacje pozarządowe, instytucje finansujące, centra edukacyjne i szkoleniowe, a także szkoły wyższe oraz instytucje badawcze.</p>

4.2.2 Środki publiczne krajowe

Część środków finansowych pochodzących z budżetu państwa zostanie zaangażowana w formie wkładu krajowego w projekty współfinansowane ze środków pomocowych UE, inicjatyw Komisji Europejskiej i innych. Również kierunkowe programy dotacyjne poszczególnych ministerstw mogą stanowić uzupełnienie finansowania działań dla podmiotów operujących na obszarze wsparcia. Programy krajowe, z jakich mogą być finansowane przedsięwzięcia w ramach Programu rewitalizacji to m.in.:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020,
- Fundusz Termomodernizacji i Remontów,
- Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020,
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych.

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2014-2020		
OŚ PRIORYTETOWA	RODZAJ DZIAŁAŃ	BENEFICJENCI
I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki Działanie 1.3. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach	☒ projekty obejmujące głęboką kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej, a także publicznych szkół artystycznych oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych	państwowe jednostki budżetowe
II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu Działanie 2.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego	☒ tworzenia i odnowienia parków i skwerów, ☒ zapobiegania fragmentacji miejskich terenów zieleni, tworzenia i odnowienia połączeń między istniejącymi terenami zieleni, ☒ tworzenia i odnowienia zieleni przyulicznej, szczególnie w obszarach śródmiejskich, polegające na zapewnieniu istniejącym drzewom (z możliwością uzupełnienia o nowe) właściwych warunków wegetacji i ochrony przed skutkami ruchu komunikacyjnego i zimowego utrzymania dróg; ☒ rewitalizacji terenów zieleni obejmującą wymianę roślinności na bardziej odporną na istniejące warunki. ☒ elementy dodatkowe: infrastruktury dla udostępniania zieleni (np. ciągi pieszo-rowerowe, stojaki na rowery, ścieżki, ławeczki, kosze na śmieci, infrastruktura oświetleniowa, toalety publiczne, obiekty małej architektury, place zabaw dla dzieci, siłownie plenerowe) oraz niewielkich działań rekultywacyjnych i remediacyjnych terenu znajdującego się w granicach projektu zieleni. 1. Wsparcie dla zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów Wspierane będą działania, których głównym celem jest rekultywacja terenów zdegradowanych lub zdewastowanych i remediacja terenów zanieczyszczonych. Preferowane będą projekty, których realizacja będzie wynikać z gminnych programów ochrony środowiska lub programów rewitalizacji.	– państwowe jednostki budżetowe

<p>VI: Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach Działanie 6.1 Rozwój publicznego transportu zbiorowego w miastach</p>	<p>1. Inwestycje infrastrukturalne: adaptacja, budowa, przebudowa, rozbudowa sieci transportu miejskiego: ☑ wyposażenie dróg, ulic w infrastrukturę służącą obsłudze transportu publicznego (np. zatoki, podjazdy, zjazdy) oraz pasażerów (np. przystanki, wyspy), ☑ budowa, przebudowa i rozbudowa węzłów przesiadkowych, w tym systemy parkingów dla samochodów „Parkuj i Jedź” („Park & Ride”) oraz dla rowerów („Bike & Ride”)</p>	<p>☑ jednostki samorządu terytorialnego</p>
<p>VIII. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury Działanie 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury</p>	<p>☑ prace związane z renowacją, konserwacją, rewitalizacją i restauracją obiektów zabytkowych (i ich zespołów), ☑ przebudowa i rozbudowa obiektów zabytkowych, ☑ konserwacja i restauracja zabytków ruchomych, ☑ rozbudowa, przebudowa i remont niezabytkowej infrastruktury kultury i edukacji artystycznej z przeznaczeniem na cele kulturalne, jako miejsca prezentacji dziedzictwa kulturowego</p>	<p>☑ jednostki samorządu terytorialnego</p>
<p>UWAGI</p>	<p>Cały obszar kraju jest objęty Programem Współpracy Europa Środkowa 2020. Dofinansowanie w ramach osi I-IV jest na poziomie 83%, a dla osi V – 75%. W całej perspektywie realizacji <i>Gminnego Programu Rewitalizacji</i> należy mieć na uwadze również środki publiczne uruchamiane w ramach funduszy inwestycyjnych lub instrumentów zwrotnych oferowanych przez spółki Skarbu Państwa np. Bank Gospodarstwa Krajowego czy Polskie Inwestycje Rozwojowe S.A.</p>	
<p>PROGRAMY MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO</p>		
<p>NAZWA PROGRAMU</p>	<p>CEL</p>	
<p>Program Dziedzictwo kulturowe</p>	<p>Zasadniczym celem programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów, jak również popularyzacja kultury ludowej. O wsparcie finansowane w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać: samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, a także kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.</p>	
<p>Program Rozwój Infrastruktury Kultury (PRIK)</p>	<p>Zasadniczym celem programu jest wsparcie infrastruktury oraz poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, domów kultury, jak również szkół i uczelni artystycznych. O wsparcie finansowe w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać m.in. samorządowe instytucje kultury (z wyjątkiem domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki, a także bibliotek w skład których wchodzi powyższe instytucje), jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, jak również kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.</p>	
<p>Program Edukacja (PE)</p>	<p>Zasadniczym celem tego programu jest rozwijanie kreatywności oraz ekspresji twórczej, a także podnoszenie kompetencji artystycznych i medialnych społeczeństwa. W ramach powyższego priorytetu możliwe jest dofinansowanie zadań edukacyjno-animacyjnych dla wszystkich grup wiekowych, jak również wydarzeń artystycznych dla dzieci i młodzieży do 18 roku życia.</p>	
<p>Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020 (FIO)</p>	<p>Różnorodne działania społeczne o charakterze społecznym ukierunkowane na rozwój społeczeństwa obywatelskiego, jak również budowę kapitału społecznego oraz stymulowanie aktywności społecznej mieszkańców mogą zostać wsparte w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020. Program jest instrumentem finansowanym ze środków budżetu państwa, adresowanym do podmiotów sektora społecznego (pozarządowego). Głównym celem programu jest zwiększenie poziomu zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne.</p>	

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS)	Różnego rodzaju działania społeczne ukierunkowane na zaspokajanie szeroko rozumianych potrzeb osób w podeszłym wieku, mogą zostać dofinansowane za pośrednictwem Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020. Podstawowym celem tego programu jest poprawa poziomu i jakości życia osób starszych (osób w wieku powyżej 60 lat) dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Program ten adresowany jest przede wszystkim do organizacji oraz instytucji prowadzących działalność na rzecz osób w podeszłym wieku (w tym osób niepełnosprawnych lub osób o ograniczonej sprawności ruchowej) przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej, a także ścisłej współpracy z jednostkami samorządowymi (placówkami kulturalno-oświatowymi).
---	---

4.2.3 Środki publiczne regionalne

Kolejnym źródłem wsparcia finansowego są środki regionalne, takich jak Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2014-2020

Województwo Świętokrzyskie posiada Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020. RPO stanowi odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby regionalne, uwzględniając przy tym pożądane kierunki interwencji, określone w unijnych, krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych. Celem RPOWŚ 2014-2020 jest zdynamizowanie rozwoju gospodarki województwa, w oparciu o nowe rozwiązania technologiczne i wzrost poziomu kapitału społecznego.

Polityka rozwoju regionu realizowana w oparciu o RPO skoncentrowana została na umacnianiu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionalnej oraz budowaniu potencjału regionalnych przedsiębiorstw, obejmując obszary takie jak:

- B+R,
- przedsiębiorczość,
- zasobooszczędną i niskoemisyjną gospodarkę,
- inkluzję społeczną osób wykluczonych,
- redukcję bezrobocia,
- podniesienia jakości świadczonych usług społecznych i publicznych,
- nowoczesną komunikację
- rynek pracy,
- włączenie społeczne,

- rozwój edukacji.

W ramach Regionalnego Programu wyznaczonych zostało 11 osi priorytetowych:

OŚ PRIORYTETOWA 1. Innowacje i nauka

OŚ PRIORYTETOWA 2. Konkurencyjna gospodarka

OŚ PRIORYTETOWA 3. Efektywna i zielona energia

OŚ PRIORYTETOWA 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe

OŚ PRIORYTETOWA 5. Nowoczesna komunikacja

OŚ PRIORYTETOWA 6. Rozwój miast

OŚ PRIORYTETOWA 7. Sprawne usługi publiczne

OŚ PRIORYTETOWA 8: Rozwój edukacji i efektywne społeczeństwo

OŚ PRIORYTETOWA 9: Włączenie społeczne i walka z ubóstwem

OŚ PRIORYTETOWA 10: Otwarty rynek pracy

OŚ PRIORYTETOWA 11: Pomoc techniczna

4.2.4 Środki publiczne jednostek samorządu terytorialnego

Zaangażowanie finansowe Gminy Kazimierza Wielka w zadania związane z rewitalizacją, określone w Wieloletniej Prognozie Finansowej, będzie komplementarnym źródłem finansowania miejskich inwestycji publicznych. Obok inwestycji publicznych, lokalne środki Gminy mogą stanowić udział w inwestycjach wspólnot mieszkaniowych, czy stanowić np. zabezpieczenie wkładu własnego w projektach zarówno społecznych jak i infrastrukturalnych realizowanych przez organizacje pozarządowe. Wielkość środków zaangażowanych przez Gminę w działania rewitalizacyjne będzie zmienna, zależna od prowadzonej polityki inwestycyjnej i społeczno-gospodarczej oraz możliwości budżetu Gminy i spółek gminnych.

4.2.5 Środki prywatne

Środki prywatne osób fizycznych i sektora biznesu w różnym stopniu i czasie będą zaangażowane na obszarze wsparcia. Zależne to będzie od możliwości samych inwestorów jak i uwarunkowań zewnętrznych np. preferencji w określonych instrumentach finansowych i programach społeczno-gospodarczych na poziomie lokalnym i krajowym.

4.2.6 Środki sektora organizacji pozarządowych

Ważnym, z punktu widzenia efektów społecznych procesu rewitalizacji, jest kapitał, którym dysponuje lub który jest na ten cel pozyskiwany przez organizacje działające w ramach trzeciego sektora. Organizacje pozarządowe występujące w roli grantodawców mogą dysponować środkami publicznymi i prywatnymi. To źródło finansowania ma szczególne znaczenie m.in. dla nieformalnych grup społecznych. Przy pomocy niewielkich często środków finansowych pozyskiwanych w formie mikrograntów np. przez grupy nieformalne, realizowane są małe projekty, spełniające konkretne oczekiwania, budujące społeczny kapitał zmian i tożsamość lokalną.

Przedstawiciele wszystkich trzech sektorów, tj. publicznego, biznesu i organizacji pozarządowych, uczestnicząc w procesie rewitalizacji, mogą występować zarówno w roli donatora jak i beneficjenta środków finansowych. Taki mechanizm ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie systemu finansowania procesu rewitalizacji, stwarza szansę wzajemnego dopełniania wachlarza inicjatyw, poprawia efektywność i trwałości tego procesu.

Źródła finansowania dla poszczególnych zadań zostały ujęte w harmonogramie rzeczowo-finansowym *GPR*.

4.3 Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji

4.3.1. Zakres partycypacji społecznej

Zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji oraz z wytycznym w programach operacyjnych na lata 2014-2020, jak i w ustawie o rewitalizacji z 2015 roku, rewitalizacja jest procesem prowadzonym przez interesariuszy, tj. w szczególności mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, stowarzyszenie, fundacje, parafie, spółdzielnie mieszkaniowe.

W związku z powyższym, kluczową rolę w procesie rewitalizacji odgrywa właściwie zaprojektowany proces partycypacji. Dlatego tak ważne jest zaangażowanie w ten proces wszystkich osób i instytucji, które są odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów na obszarze Gminy. Dzięki aktywności interesariuszy możliwa będzie rzetelna diagnoza Gminy, pozwalająca wyznaczyć obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji, nie tylko na podstawie danych statystycznych, ale także przy aktywnym udziale społeczności lokalnej.

Opinie mieszkańców pomogą określić problemy jak również lokalny potencjał gminy oraz możliwości i korzyści wynikające z przeprowadzenia rewitalizacji.

4.3.2 Partycypacja – ujęcie teoretyczne

Partycypacja to bezpośrednie i pośrednie, sformalizowane i niesformalizowane, indywidualne i kolektywne uczestnictwo obywateli w podejmowaniu i wykonywaniu decyzji dotyczących dobra wspólnego

Wyróżnić można trzy rodzaje partycypacji:

- partycypacja społeczna - polega na podejmowaniu działań jednostek na rzecz społeczności, w której żyją lub do której przynależą.
- partycypacja publiczna - polega na angażowaniu się jednostek w działania instytucji władzy państwowej oraz podległym im organizacjom sektora publicznego.
- partycypacja indywidualna - podejmowanie codziennych wyborów przez jednostkę i przez to wyrażanie jej własnych oczekiwań, co do rodzaju społeczeństwa w którym chce żyć.

W przypadku aktywnego uczestnictwa mieszkańców w procesie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji należy mówić o drugim rodzaju partycypacji, czyli partycypacji publicznej.

4.3.3 Partycypacja publiczna – korzyści

Zapewnienie możliwości udziału różnych grup interesariuszy danej społeczności przynosi wiele korzyści:

1. Mieszkańcy znają i rozumieją intencje władz lokalnych
2. Następuje lepsze zdiagnozowanie potrzeb lokalnych
3. Żywe reagowanie na pojawiające się problemy i sprawna komunikacja
4. Mieszkańcy angażują się zarówno w proces wymyślenia rozwiązania/strategii jak również są też częścią rozwiązania
5. Zwiększa się zaufanie do władz lokalnych
6. Wykorzystuje się realne i potencjalne zasoby lokalne do rozwiązywania problemów - szerokie korzystanie z różnorodnych kompetencji, umiejętności ludzi i instytucji
7. Mieszkańcy nie są biernym odbiorcą usług, a aktywnym podmiotem zmiany
8. Tworzy się kultura dialogu i kreatywności
9. Zapobiega się potencjalnym konfliktom w przyszłości w szczególności w sprawach drażliwych

4.3.4 Modele partycypacji

Należy wymienić co najmniej trzy fazy partycypacji:

1. Faza przygotowawcza
2. Faza decyzyjna
3. Faza realizacyjna.

Określić można pięć stopni wpływu obywateli na decyzje władz publicznych na poszczególnych etapach partycypacji, nazywając je spektrum partycypacji publicznej.

Na spektrum to składają się kolejno:

- **informowanie**, które polega na dostarczeniu społeczeństwu rzetelnych informacji, dzięki którym mogą poznać i zrozumieć problemy, zjawiska.
- **konsultowanie** polegające na otrzymywaniu od obywateli informacji zwrotnej na temat przeprowadzanych analiz, rozważanych rozwiązań i możliwych decyzji
- **włączanie** polegające na uwzględnianiu w przygotowywanych stanowiskach opinii wyrażanych przez społeczność lokalną
- **współpraca**, która polega na partnerstwie na każdym etapie procesu decyzyjnego,
- **upodmiotowienie**, oddawanie ostatecznej decyzji w ręce obywateli

	Informowanie	Konsultowanie	Włączanie	Współpraca	Upodmiotowienie
Cel	zapewnienie społeczeństwu dostępu do informacji, dając im możliwość zrozumienia proponowanych rozwiązań	dostarczanie sobie informacji zwrotnej pochodzącej od obywateli, która dotyczy przeprowadzonych analiz, rozważanej alternatywy i możliwych decyzji	uwzględnianie w przygotowywanych stanowiskach obaw i aspiracji wyrażanych przez obywateli i informowanie o stopniu ich wpływu na podejmowane decyzje	partnerstwo na każdym etapie procesu decyzyjnego	oddawanie ostatecznej decyzji w ręce obywateli
Obietnica społeczna	będziemy Was dobrze informować o podejmowanych przez nas decyzjach	będziemy Was dobrze informować o naszych planach, wysłuchamy Waszych opinii na temat podjętych przez nas decyzji, by być może w przyszłości z nich skorzystać	przy wydawaniu decyzji uwzględnimy Wasze opinie i damy Wam informację zwrotną jak Wasze pomysły pomogły nam w podejmowaniu decyzji	w maksymalnym możliwym stopniu chcemy z Wami współpracować i podejmować wspólne decyzje	wdrożymy to o czym zdecydujecie

4.3.5 Model włączania interesariuszy w proces rewitalizacji w Gminie Kazimierza Wielka

ETAP PRZYGOTOWAWCZY

Pierwszy etap włączania interesariuszy w proces rewitalizacji gminy polegał na właściwym zidentyfikowaniu odbiorców *GPR* z terenu gminy Kazimierza Wielka i wypracowaniu metod dotarcia do każdej z grup odbiorców.

Głównymi interesariuszami w procesie rewitalizacji gminy Kazimierza Wielka, są:

- Mieszkańcy
- Przedsiębiorcy/pracodawcy
- Organizacje pozarządowe (NGO)
- Eksperti
- Administracja samorządowa
- Politycy
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Instytucje oświatowe
- Kościoły/Związki wyznaniowe
- Spółdzielnie mieszkaniowe/wspólnoty mieszkaniowe/zarządcy nieruchomości
- Komenda Policji
- Powiatowy Urząd Pracy
- Zarządcy dróg

Podczas prac nad *GPR* uwzględniono zasady współpracy i partnerstwa w odniesieniu do interesariuszy z obszaru gminy. Metodyka opracowania dokumentu opiera się na zasadzie planowania otwartego z udziałem podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji oraz z udziałem potencjalnych odbiorców *GPR*. Założenie to wynika z faktu, iż warunkiem zbudowania dokumentu planistycznego mającego szansę powodzenia jego realizacji jest uspołecznienie procesu prac nad nim. Polega to przede wszystkim na zaangażowaniu interesariuszy w proces opracowywania *GPR* w sposób interaktywny i wypracowaniu form społecznego współdziałania w zakresie programowania kierunków działań rewitalizacyjnych oraz określenia sposobów ich realizacji.

Jednocześnie, aktywny udział przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Kazimierzy Wielkiej w pracach nad przygotowaniem *GPR*, pozwolił na spełnienie istotnego z punktu widzenia planowania strategicznego kryterium zgody i reprezentacji społecznej. Pozwala to mieć nadzieję, że poprzez aktywny udział w pracach nad przygotowaniem dokumentu,

społeczność lokalna jest silniej umotywowana do jego wdrożenia oraz osiągnięcia oczekiwanych rezultatów.

W ramach tych działań przygotowawczych wykonano analizę ekspercką dot. zbadania koncentracji negatywnych zjawisk w gminie, a dotyczących bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, działalności gospodarczej i ich powiązania z ładem przestrzenno-funkcjonalnym i stanem technicznym obiektów budowlanych.

Na tym etapie projektu istotnymi elementami partycypacji było przeprowadzenie akcji promocyjno - informacyjnej, rozpoznanie problemów, a także wizji i pomysłów mieszkańców gminy Kazimierza Wielka.

W ramach akcji promocyjno-informacyjnej na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Kazimierzy Wielkiej zamieszczano informacje dotyczące samej idei rewitalizacji, na bieżąco dodawano informacje na temat postępu prac nad projektem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022, a także udostępniano wszystkie materiały, które powstały w związku z realizacją projektu.

Ponadto przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców dot. problemów społecznych występujących na obszarze zdegradowanym. Ważnym z elementów włączenia interesariuszy GPR była ankietyzacja, zarówno w formie tradycyjnej jak i elektronicznej, która pozwoliła na uzyskanie informacji tym jakie problemy widzą mieszkańcy Gminy Kazimierza Wielka i co według nich należałoby zmienić. Ankiety w formie papierowej częściowo rozdyskrebowano przy udziale pracowników Urzędu Miejskiego w Kazimierzy Wielkiej oraz przedstawicieli Wykonawcy GPR.

Dodatkowo wszystkim interesariuszom GPR dano możliwość zgłaszania planowanych przez nich przedsięwzięć rewitalizacyjnych celem wpisania ich do dokumentu i określenia komplementarności wszystkich zgłoszonych zadań. W związku z tym na stronie Gminy oraz BIP opublikowano ogłoszenie o możliwości zgłoszenia zadań do GPR. Wraz z ogłoszeniem zamieszczony został formularz zgłoszenia, który miał za zadanie usprawnić proces przekazywania pomysłów przedsięwzięć.

ETAP OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

W ramach dalszych prac projektowych odbędą się cztery spotkania z interesariuszami.

ETAP WDRAŻANIA, OCENY I AKTUALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI

W procesie wdrażania uczestniczyć będzie szeroki krąg interesariuszy.

Do szczegółowych zadań zespołu realizującego GPR będzie należało:

- monitorowanie oraz ocena wdrażania celów rewitalizacji zgodnie z przyjętymi wskaźnikami realizacji – (przez dwa pierwsze lata realizacji projektu

monitorowaniem wdrażania projektu będzie zajmować się wykonawca Projektu przy współpracy z Zespołem);

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów rewitalizacji;
- sporządzenie raportów z realizacji dokumentu i przedstawienie ich do zatwierdzenia Radzie Miejskiej;
- opublikowanie wyników sprawozdawczości na stronie internetowej Gminy.
- Mieszkańcy oraz pozostali interesariusze będą mieli prawo do uzyskiwania informacji z wykonania poszczególnych przedsięwzięć i celów *GPR*. Informacje na temat stanu realizacji dokumentu będą udostępniane poprzez stronę internetową Gminy Kazimierza Wielka, a także podczas okazjonalnych spotkań z różnymi grupami społecznymi, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi itp.

Opracowanie *GPR* związane jest z określeniem wizji i celów rewitalizacji wraz z interesariuszami. Przewidziano przeprowadzenie konsultacji społecznych. Całość tego etapu będzie wsparte analizą ekspercką związaną z przygotowaniem programu oraz działaniami edukacyjnymi (promocyjnymi), tj.: artykuły prasowe zawierających informacje dotyczące potrzeb rewitalizacji i działań, które będą podjęte.

W ramach prac zostało zastosowanych wiele technik i narzędzi partycypacji:

Przeprowadzona ankietyzacja ma na celu wskazanie realnych problemów dotyczących ludzi na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji. Projekt dokumentu zostanie przedłożony do konsultacji społecznych, aby dać możliwość wypowiedzenia się społeczeństwu. Racjonalne i słuszne uwagi z konsultacji społecznych zostaną uwzględnione i zapisane w dokumencie. Planuje się również po opracowaniu dokumentu powołać Zespół ds. rewitalizacji, złożony z interesariuszy, który będzie uczestniczył w przyszłej ocenie i monitorowaniu postanowień programu (pierwszym etapem jego działalności będzie uczestnictwo w spacerze studyjnym).

Wykorzystanie powyższych technik i narzędzi pozwoli z jednej strony na poznanie indywidualnych problemów i potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców z obszaru zdegradowanego, z drugiej strony pozwoli zrozumieć idee rewitalizacji wśród mieszkańców. Pozwoli uzyskać ich zaangażowanie, które jest niezbędne aby móc poprzez podejmowane działania poprawić jakość ich życia.

4.4 Powiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

4.4.1 Poziom krajowy i regionalny

Strategia Rozwoju Kraju 2020

OBSZAR STRATEGICZNY II. Konkurencyjna gospodarka

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego

II. 4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej

II. 4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego

OBSZAR STRATEGICZNY III. Spójność społeczna i terytorialna.

Cel III.1. Integracja społeczna

III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważeni a rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich.

Wspieranie rozwoju ośrodków o znaczeniu lokalnym w zakresie działań rewitalizacyjnych, rozbudowy infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, a także poprawy usług użyteczności publicznej i innych funkcji niezbędnych dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”

Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki

Cel 2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy

i pracy

Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców

Cel 4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Cel szczegółowy 4.4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r.

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

Cel 3. Poprawa stanu środowiska

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

Cel 1 - „konkurencyjność” - wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów;

Cel 2 - „spójność” - budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych;

Cel 3 - „sprawność” - tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030)

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski

Narodowy Plan Rewitalizacji

Cel główny: poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym.

Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Umowa Partnerstwa

Kluczowe priorytety inwestycyjne (będące przedmiotem wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego), zgodnie z celami tematycznymi:

Cel Tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP:

3.1 Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości,

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach:

4.3 Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym,

4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu,

Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami:

6.3 Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,

6.5 Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu, jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu,

Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz

wsparcie mobilności pracowników:

8.2 wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych,

8.5 zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników,

8.7 samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy,

Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem:

9.2 wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich,

9.4 aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności,

9.8 wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

W ramach zakresu wsparcia z Europejskiego Funduszu Społecznego wyróżnia się 4 obszary o istotnym znaczeniu dla wzmocnienia społecznego i gospodarczego wymiaru rewitalizacji:

- **działania na rzecz poprawy zatrudnienia (priorytet inwestycyjny 8.5) obejmujące różne formy aktywizacji osób bez pracy,**
- **działania na rzecz aktywnej integracji społecznej, a więc poprawy samodzielności i aktywności życiowej i społecznej oraz zwiększenia szans na zatrudnienie, realizowane zarówno w odniesieniu do osób indywidualnych, jak i wieloprotblemowych społeczności (priorytet inwestycyjny 9.4),**
- **działania na rzecz promocji przedsiębiorczości (priorytet inwestycyjny 8.7) oraz przedsiębiorczości społecznej (priorytet 9.8) jako ważnych instrumentów o charakterze zatrudnieniowym, związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy, w tym zwłaszcza dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,**
- **działania na rzecz rozwoju usług społecznych ogólnego interesu (np. usług wsparcia rodziny, usług opieki nad seniorami) w celu poprawy ich dostępności i jakości (priorytet inwestycyjny 9.7) oraz usług**

pozwalających na godzenie życia zawodowego i prywatnego np. usług opieki nad dziećmi do lat 3 (priorytet inwestycyjny 8.8).

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Cel generalny to Wzmocnienie spójności terytorialnej regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług oraz Kształtowanie zrównoważonej, harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa świętokrzyskiego, sprzyjającej poprawie atrakcyjności i spójności terytorialnej regionu oraz efektywnemu wykorzystaniu jego potencjałów rozwoju, przy jednoczesnym wsparciu dla rozwiązań innowacyjnych i przyjaznych środowisku przyrodniczemu

Cele warunkujące:

- 1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej województwa, w tym szczególnie miast z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju i dostosowaniu tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.**
- 2. Formowanie policentrycznego układu osadnictwa i funkcjonalnych powiązań sieci miast, rozwijanych w ramach harmonijnych struktur obszarowych z jednoczesnym wsparciem procesów metropolizacji i działań służących wzmocnieniu więzi województwa z krajową i europejską przestrzenią gospodarczą.**
- 3. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich oraz integracji rynków pracy.**
- 4. Ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i dóbr kultury, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.**
- 5. Kształtowanie systemów infrastruktury technicznej i społecznej w aspekcie poprawy dostępności i spójności przestrzennej oraz osiągnięcia wysokiego standardu świadczenia usług.**
- 6. Wzmocnienie odporności struktur przestrzennych na zagrożenia oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego.**
- 7. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.**

Priorytety polityki przestrzennej:

- 1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej**

województwa, w tym szczególnie miast z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju i dostosowaniu tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy:

- Kształtowanie warunków przestrzennych do dywersyfikacji przedsiębiorczości, rozwoju sektora MSP oraz utrwalania specjalizacji gospodarczej
- Dostosowanie zagospodarowania obszarów i stref aktywności gospodarczej do absorpcji innowacji i transferu technologii oraz rozwoju rynkowego otoczenia biznesu
- Sprzyjanie inteligentnej współpracy sektora B+R ze środowiskiem gospodarczym drogą integracji dziedzin wiedzy, parków naukowo technologicznych i przedsiębiorstw
- Kompleksowe wyposażanie obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza miejskich, w nowoczesną infrastrukturę komunikacyjną, techniczną i ekonomiczną, mające na celu osiągnięcie przewagi konkurencyjnej
- Rewitalizacja zdegradowanych terenów i dzielnic przemysłowych
- Stworzenie systemu korzystnych warunków lokalizacyjnych w atrakcyjnych dla gospodarki rynkowej strefach aktywności.

2. Formowanie policentrycznego układu osadnictwa i funkcjonalnych powiązań sieci miast, rozwijanych w ramach harmonijnych struktur obszarowych z jednoczesnym wsparciem procesów metropolizacji i działań służących wzmocnieniu więzi województwa z krajową i europejską przestrzenią gospodarczą.

- Rozwój i umacnianie funkcji metropolitalnych Kielc w powiązaniu z poprawą spójności i atrakcyjności osiedleńczej na północnym podobszarze recesji przestarzałej bazy przemysłowej predysponowanym do wielokierunkowej aktywizacji
- Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych (funkcje gospodarcze, B+R, społeczne, edukacyjne itd.) między głównymi ośrodkami sieci osadniczej w układzie krajowym i międzynarodowym
- Poprawa jakości życia mieszkańców drogą zwiększania dostępności do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług, zwłaszcza na obszarach niedosłużonych
- Wzrost konkurencyjności miast średnich poprzez wzmocnianie tkanki miejskiej, rewitalizację historycznych centrów oraz kształtowanie funkcji subregionalnych, sprzyjających integracji społecznej
- Wspieranie rozwoju ośrodków peryferyjnych i pełniących funkcje miast-bram, drogą poprawy wykorzystania potencjałów endogenicznych i specyficznych walorów kulturowych
- Niwelowanie negatywnych aspektów suburbanizacji, depopulacji oraz zaniku

aktywności gospodarczej na obszarach strukturalnie słabych

3. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich oraz integracji rynków pracy.

- Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz małych miast z jednoczesnym tworzeniem warunków do intensyfikacji rolnictwa, zwłaszcza na obszarach najlepszych gleb
- Poprawa dostępności do rynków pracy oraz systemu szkolnictwa zawodowego wraz z dostosowaniem tych funkcji do charakteru i specyfiki struktur osadniczych
- Sprzyjanie rozbudowie istniejących oraz powstawaniu nowych segmentów rynku pracy, zwłaszcza w małych miastach i na obszarach wiejskich
- Kształtowanie optymalnych relacji: mieszkanie — usługi — praca — rekreacja i wypoczynek, w różnych skalach obszarowych
- Zrównoważony rozwój dzielnic mieszkaniowych zapewniający: osiągnięcie wysokich standardów zagospodarowania przestrzeni publicznej, skuteczną ochronę lokalnych walorów przyrodniczo krajobrazowych oraz realizację potrzeb sektora budownictwa socjalnego
- Tworzenie warunków do wzrostu potencjału kadrowego nauki i sektora badawczo rozwojowego oraz poprawy dostępności do funkcji B+R w ośrodkach powiatowych
- Wsparcie działań, służących ograniczaniu depopulacji oraz emigracji młodych wykształconych osób, zwłaszcza z obszarów stagnacji, m.in. drogą odbudowy lokalnych rynków pracy.

4. Ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i dóbr kultury, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

- Zapewnienie ciągłości i spójności przestrzennej systemu obszarów chronionych i powiązań ekologicznych, w tym funkcjonowania sieci ekologicznej Natura 2000
- Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego (gleb, wód, powietrza, kopalin i lasów) stwarzające warunki zrównoważonego rozwoju regionu
- Wzrost lesistości, zwłaszcza na obszarach wododziałowych, zagrożonych erozją oraz w obrębie lądowych korytarzy ekologicznych
- Przywracanie równowagi przyrodniczej na obszarach zdegradowanych
- Rozwój komunalnej infrastruktury ochrony środowiska
- Minimalizacja zagrożenia hałasem w miastach i w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów
- Osiągnięcie europejskich standardów ochrony zasobów wód, bezpieczeństwa

powodziowego oraz racjonalnego korzystania z tych zasobów

- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego oraz racjonalne wkomponowanie zabytków w przestrzeń turystyczną

5. Kształtowanie systemów infrastruktury technicznej i społecznej w aspekcie poprawy dostępności i spójności przestrzennej oraz osiągnięcia wysokiego standardu świadczenia usług.

- Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego łączącego województwo z europejską siecią TEN-T oraz stałej komunikacji lotniczej
- Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz obszarów funkcjonalnych poprzez podniesienie standardów technicznych dróg, budowę systemu obwodnic i bezkolizyjnych skrzyżowań oraz stworzenie multimodalnego systemu transportowego w obszarze Aglomeracji Staropolskiej
- Rozbudowa sieci drogowej w regionach niedosłużonych komunikacyjnie oraz realizacja dodatkowych przepraw mostowych na głównych rzekach województwa
- Osiągnięcie standardów unijnych w gospodarowaniu odpadami
- Rozwój systemów teleinformatycznych — w tym szczególnie szerokopasmowego dostępu do Internetu oraz zintegrowanej platformy usług elektronicznych
- Zapewnienie wysokiego standardu dostępności do usług publicznych we wszystkich skalach obszarowych

6. Wzmocnienie odporności struktur przestrzennych na zagrożenia oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego.

- Kształtowanie struktur funkcjonalnych sprzyjających dekoncentracji ludności oraz miejsc pracy i usług, zwiększeniu substytucyjności systemów infrastruktury, zwiększeniu obszarów zielonych oraz poprawie odporności na skutki klęsk żywiołowych
- Podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy
- Minimalizacja zagrożenia osuwaniem się mas ziemnych
- Stworzenie nowoczesnych, niezawodnych systemów infrastruktury energetycznej oraz zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych
- Zapobieganie powstawaniu poważnych awarii przemysłowych

7. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

- Preferencje dla regeneracji zabudowy, powtórnego zagospodarowania terenów
- Zachowanie tzw. zielonych pierścieni w funkcjonalnych obszarach miejskich, zwłaszcza w otoczeniu Kielc

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Oś priorytetowa 1. Innowacje i nauka

Priorytet inwestycyjny 1a **Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.**

Priorytet inwestycyjny 1b. **Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu.**

Oś priorytetowa 2. Konkurencyjna gospodarka

Priorytet inwestycyjny 3a. **Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.**

Priorytet inwestycyjny 3b. **Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.**

Priorytet inwestycyjny 3c. **Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.**

Oś priorytetowa 3. Efektywna i zielona energia

Priorytet inwestycyjny 4a **wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych**

Priorytet inwestycyjny 4.b **promowanie efektywności energetycznej i korzystania**

z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach.

Priorytet inwestycyjny 4.c **wspieranie efektywności energetycznej inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym**

Priorytet inwestycyjny 4.e **promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu**

Oś priorytetowa 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe

Priorytet inwestycyjny 5b. **wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami**

Priorytet inwestycyjny 6a. **inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie**

Priorytet inwestycyjny 6b. **inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie**

Priorytet inwestycyjny 6c **zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego**

Priorytet inwestycyjny 6d **ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę.**

Oś priorytetowa 5. Nowoczesna komunikacja

Priorytet inwestycyjny 7b **zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi.**

Priorytet inwestycyjny 7d **rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości**

i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu

Oś priorytetowa 6. Rozwój miast

Priorytet inwestycyjny 4c **wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym**

Priorytet inwestycyjny 4e **promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.**

Priorytet inwestycyjny 6d **ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zielonej infrastruktury**

Priorytet inwestycyjny 7b **zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi**

Priorytet inwestycyjny 9b **wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich**

Priorytet inwestycyjny 10a **inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej**

Oś priorytetowa 7. Sprawne usługi publiczne

Priorytet inwestycyjny 2c **wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia**

Priorytet inwestycyjny 8b. **wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój**

Priorytet inwestycyjny 9a **inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia**

społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych

Priorytet inwestycyjny 10a. **inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej**

Oś priorytetowa 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo.

Priorytet inwestycyjny 8iv **Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.**

Priorytet inwestycyjny 8vi **aktywne i zdrowe starzenie się.**

Priorytet inwestycyjny 10i **ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.**

Priorytet inwestycyjny 10iii **wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.**

Priorytet inwestycyjny 10iv **lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.**

Oś priorytetowa 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem

Priorytet inwestycyjny 9i **aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.**

Priorytet inwestycyjny 9iv **ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych**

oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

Priorytet inwestycyjny 9v **wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia**

Oś priorytetowa 10. Otwarty rynek pracy

Priorytet inwestycyjny 8i. **dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.**

Priorytet inwestycyjny 8iii **praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.**

Priorytet inwestycyjny 8v **przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.**

Oś priorytetowa 11. Pomoc Techniczna

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020

Misja strategii: pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska.

Cel strategiczny 1: Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej

- 1.1 Poprawa infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, czyli bliżej siebie i świata
- 1.2 Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie
- 1.3 Rozwój harmonijny i ład przestrzenny czyli nie zapominajmy o tym co już jest

Cel strategiczny 2: Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu

- 2.1 Cenna spuścizna - ugruntowanie pozycji przemysłu i budownictwa w regionie
- 2.2 Targi Kielce bramą łączącą Świętokrzyskie ze światem - rozwój przemysłu spotkań
- 2.3 Ekologiczna żywność – czyli zaspokajanie rosnącego popytu na tradycję
- 2.4 Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa
- 2.5 Specjalizacje przyszłości czyli rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane jako rzeczywiście perspektywiczne

Cel strategiczny 3: Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki

- 3.1 Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości
- 3.2 Usprawnianie i rozwój Regionalnego Systemu Innowacji, czyli potrzeba wzmocnienia istniejącego fundamentu dla przepływu i wykorzystania wiedzy
- 3.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności

Cel strategiczny 4: Koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego regionu

- 4.1 Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu
- 4.2 Ośrodki miejskie jako subregionalne i lokalne bieguny wzrostu

Cel strategiczny 5: Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich

- 5.1 Rozwój usług publicznych
- 5.2 Rozwój nowoczesnego rolnictwa
- 5.3 Rozwój funkcji pozarolniczych

Cel strategiczny 6. Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu

- 6.1 Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce
- 6.2 Inżynieria środowiska, czyli dokończenie infrastruktury komunalnej oraz efektywne wykorzystanie zlewni Wisły
- 6.3 Adaptacja do zmian klimatycznych – przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym i suszy, a także innym klęskom żywiołowym
- 6.4 Ochrona cennych zasobów przyrodniczych

4.4.2 Poziom gminy

Strategia Rozwoju Gminy Kazimierza Wielka

Wyniki diagnozy gospodarki gminy, przeprowadzone konsultacje i scenariusze przyszłości dają podstawy do utrzymania określonej hipotezy celów, w tym celu generalnego i wiodących kierunków jego osiągnięcia stanowiących zestaw celów warunkujących. Generalnym celem strategii rozwoju gminy Kazimierza Wielka jest wielofunkcyjny rozwój gminy – rozwój w oparciu o optymalne wykorzystanie istniejących potencjałów.

Cele warunkujące osiągnięcie celu generalnego.

Dla osiągnięcia celu generalnego konieczna jest realizacja szeregu celów zwanych warunkującymi, w tym:

1. Restrukturyzacja rolnictwa i poprawa kondycji ekonomicznej gospodarki (w tym przystosowanie rolnictwa do standardów europejskich),
2. Przebudowa struktury zatrudnienia, zmniejszenie bezrobocia i odniesienie poziomu życia mieszkańców.
3. Rozwój infrastruktury technicznej
4. Rozwój turystyki

5. Wspomaganie zróżnicowanych form przedsiębiorczości.
6. Racjonalne zagospodarowanie obszaru gminy.

Przyjęty układ celów warunkujących wywołuje potrzebę określenia licznych celów operacyjnych w dziedzinach działalności społeczno – gospodarczej uznanych, jako dziedziny działań strategicznych. Do nich zaliczono wszystkie dziedziny mające istotny ładunek problemów i potencjałów rozwojowych, stanowiących podstawy bezpośrednich i pośrednich działań usprawniających rozwój.

W dziedzinach strategicznych proponuje się przyjęcie następujących celów operacyjnych:

1) W sferze gospodarki rynkowej:

- zorganizowanie inkubatora przedsiębiorczości wspierającego rozwój drobnej i średniej przedsiębiorczości,
- zorganizowanie wspólnego systemu marketingowego dla potencjalnych inwestorów niezależnych od samorządu i gminy, wskazujący miejsca i warunki inwestowania oraz potencjalne korzyści inwestorów w poszczególnych dziedzinach przeważnie w sferze rynkowej,
- opracowanie koncepcji i uruchomienie systemu lokalnego informacji rynkowej i informacji o warunkach inwestowania w gminie. System dotyczyłby informacji o sieci podaży dóbr i usług oraz odwrotnie – o oczekiwaniach konsumentów w tym zakresie.

2) W rolnictwie:

- przeznaczenie pod zalesienia gruntów najmniej przydatnych rolniczo,
- tworzenie kompleksowego systemu obsługi konsultingowej producentów rolnych,
- tworzenie zrzeszeń marketingowych producentów rolnych z działów specjalnych rolnictwa,
- tworzenie systemów marketingowych dla rozwoju przedsiębiorczości obsługi technicznej rolnictwa,
- szeroko podjęte szkolnictwo (w tym dla wdrażania nowych działów produkcji rolnej),
- restrukturyzacja i modernizacja przemysłu rolno – spożywczego.

3) W infrastrukturze technicznej:

- pełne zwodociągowanie gminy,
- dążenie do wybudowania kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków (w

tym zakończenie kanalizowania miasta, modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków).

- gazyfikacja gminy,
- usprawnienie systemu gospodarki odpadami z coraz większym udziałem gospodarczego ich wykorzystania oraz selekcją,
- doprowadzenie do pełnej funkcjonalności międzygminnego wysypiska śmieci,
- modernizacja sieci elektroenergetycznej w zakresie średnich i niskich napięć ze stacjami transformatorowymi.

4) W turystyce:

- podnoszenie walorów turystycznych i udostępnianie ich dla ruchu turystycznego,
- utworzenie bazy turystycznej,
- tworzenie regionalnej sieci informacji turystycznej,
- promocja walorów gminy.

5) W komunikacji:

- modernizacja dróg z uwzględnieniem dróg rolniczych,
- budowa ciągów rowerowych i pieszych poza pasami jezdni, przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu oraz budowa oświetlenia ulicznego,
- budowa chodników w mieście.

6) W sferze środowiska przyrodniczego

- edukacja ekologiczna,

7) W sferze społecznej:

- wzrost podaży miejsc pracy i kształcenie w zakresie podejmowania przedsiębiorczości,
- tworzenie bazy społecznej (wszelkiego typu ośrodków o społecznym wykorzystaniu),
- poprawa stanu technicznego obiektów infrastruktury społecznej, w tym szkół,
- aktywizacja działalności kulturalnej i sportowej oraz tworzenie dogodnego jej zaplecza materialnego,
- rozwój szkół średnich istniejących na terenie gminy.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
KAZIMIERZA WIELKA NA LATA 2005 – 2012 Kazimierza Wielka**

CELE STRATEGICZNE DLA CZTERECH OBSZARÓW:

- **Ubóstwo**
- **Bezrobocie**
- **Niepełnosprawność i długotrwała choroba**
- **Uzależnienie od alkoholu, narkotyków oraz przemoc w rodzinie**

Cel główny strategiczny: Redukowanie zjawiska ubóstwa

Cel ten możliwy jest do osiągnięcia poprzez podjęcie działań ratunkowych, łagodzących i zapobiegających skutkom ubóstwa w gminie. Działania ratunkowe to udzielanie doraźnej pomocy poprzez pomoc instytucji publicznych oraz uzupełnianie pomocy przez organizacje pozarządowe. Świadczenia udzielane w różnej formie: pieniężnej i niepieniężnej. Świadczenie pieniężne udzielane w ramach pomocy społecznej to różnego rodzaju zasiłki np. stały, okresowy czy celowy jak również inne wypłacane przez gminę świadczenia rodzinne, dodatki mieszkaniowe, stypendia.

Świadczenia niepieniężne to przede wszystkim: pomoc rzeczowa, posiłek w jadłodajni, dla dzieci w szkole lub świetlicy, niezbędne ubranie oraz usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania i szeroko rozumiana praca socjalna.

Zapobieganie ubóstwu:

- 1. Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy. Stworzenie przyjaznych warunków do powstawania nowych miejsc pracy w gminie poprzez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości**
- 2. Zbudowanie systemu oparcia społecznego dla osób i rodzin ubogich w gminie. Tworzenie oparcia socjalnego, prawnego i psychologicznego (Ośrodek Poradnictwa Socjalnego, grupy samopomocowe).**
- 3. Nauczenie umiejętnego wykorzystania własnych zasobów (praca socjalna, doradztwo zawodowe).**
- 4. Zbudowanie prawidłowej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się problemem ubóstwa.**

Cel główny strategiczny: Przeciwdziałanie bezrobociu

Cele szczegółowe:

- 1. Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.**
- 2. Przeciwdziałanie oraz eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia również uzależnieniu bezrobotnych świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej.**

Kierunki działania:

- 1. Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia poprzez:**

- wzajemne informowanie o działaniach i prowadzenie bieżącej analizy bezrobocia
- wspólne przygotowywanie i realizacja projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, np. (organizowanie szkoleń dla bezrobotnych, przekwalifikowania itp.)

- 2. Tworzenie przyjaznych warunków do powstawania nowych miejsc pracy w gminie poprzez wspieranie przedsiębiorczości.**

- 3. Rozwój zatrudnienia socjalnego dla bezrobotnych.**

- 4. Zatrudnienia bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, staże, przygotowanie zawodowe itp.).**

- 5. Działalność informacyjna dla bezrobotnych o możliwościach pomocowych.**

- 6. Prowadzenie przez pracowników socjalnych szeroko rozumianej pracy socjalnej**

Cel główny strategiczny: Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych poprzez integrację w środowisku lokalnym oraz likwidowanie wszelkich barier psychologicznych, społecznych i fizycznych dyskryminujących te osoby

Cele szczegółowe:

- 1. Stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego życia w środowisku lokalnym i rodzinnym.**

- 2. Likwidacja barier mentalnych społeczeństwa.**

- 3. Aktywizowanie zawodowe osób niepełnosprawnych.**

- 4. Pomoc rodzinom z niepełnosprawną osobą.**

- 5. Edukacja osób dot. problemu niepełnosprawności.**

Kierunki działań:

- **likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej,**
- **wyznaczenie miejsca na parkingach dla niepełnosprawnych,**
- **zapewnienie dostępu do rehabilitacji,**
- **pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny,**
- **zapobieganie osamotnieniu i izolacji poprzez umożliwienie udziału w życiu kulturalno – społecznym,**
- **utworzenie punktu informacji kompleksowej dla osób niepełnosprawnych w zakresie korzystania z wszelkich środków i form wspierania – w tym również bezpłatnej informacji telefonicznej,**
- **koordynacja działań różnych organizacji pozarządowych i instytucji świadczących usługi i pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych,**
- **przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych,**
- **realizowanie programów w oparciu o środki Unii Europejskiej,**
- **stała wnikliwa diagnoza problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin,**
- **współdziałanie z placówkami zajmującymi się wspieraniem osób niepełnosprawnych na terenie Gminy.**

Zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat osób niepełnosprawnych poprzez:

- **organizowanie prelekcji w szkołach, wybranych zakładach pracy w różnych grupach społecznych,**
- **nauczanie integracyjne,**
- **wydawanie broszur, ulotek informacyjnych,**
- **organizowanie wystaw prac osób niepełnosprawnych w miejscach ogólnie dostępnych,**
- **prowadzenie dobrze przemyślanej promocji zdrowia, ze szczególnym uwzględnieniem odrębności osób niepełnosprawnych (edukacja, spotkania integracyjne),**
- **włączenie do pracy zawodowej: o na otwartym i chronionym rynku pracy, o stworzenie Centrum Integracji Społecznej – dla osób wykluczonych społecznie, o podwyższanie umiejętności i kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych**
- **udział w szkoleniach, kursach zawodowych i specjalistycznych, o promowanie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy,**
- **wspieranie emocjonalne, psychologiczne i społeczne,**
- **rozwijanie edukacji dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej (począwszy od**

przedszkola) – w grupie rówieśniczej, integracyjnej. W przypadku, gdy niezbędna jest szkoła specjalna należy zagwarantować kontakt z grupą rówieśników innych szkół. W sposób szczególny należy uwzględnić dzieci i młodzież z obszarów wiejskich,

- umożliwianie prawa do swobodnego wyboru szkoły przez osobę niepełnosprawną,

Cel główny strategiczny: Przeciwdziałanie alkoholizmowi

Cele podstawowe:

1. Zmniejszanie ilości alkoholu spożywanego przez młodzież.
2. Zmniejszenie śmiertelności i degradacji psychofizycznej osób uzależnionych.
3. Zmniejszanie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych nadużywaniem alkoholu.
4. Zmniejszanie ilości i dolegliwości alkoholowych zaburzeń życia rodzinnego.
5. Zmniejszenie udziału nietrzeźwości wśród przyczyn naruszania prawa i porządku publicznego.
6. Promowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Kierunki działania:

1. Pomoc dla osób uzależnionych (m.in. od alkoholu), umożliwienie im powrotu do życia bez nałogu.
2. Wspieranie rodzin z problemem alkoholowym lub innego rodzaju uzależnieniem
3. Pomoc w rozwiązywaniu sytuacji problemowych
4. Prowadzenie wśród młodzieży działalności mającej na celu promocję zdrowego stylu życia i opóźnianie inicjacji zachowań ryzykownych.
5. Wspieranie działalności instytucji w zakresie organizacji zajęć sportowo rekreacyjnych
6. Organizowanie dla dzieci i młodzieży różnorodnych form spędzania wolnego czasu mających na celu promocję zdrowego stylu życia i realizację programów profilaktycznych.
7. Współpraca z organizacjami, instytucjami i stowarzyszeniami na rzecz realizacji zadań programu GKRPA
8. Prowadzenie oddziaływań profilaktycznych adresowanych do dzieci i młodzieży z grupy podwyższonego ryzyka
9. Podnoszenie kompetencji Członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie realizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
10. Pomoc rzeczowa dla rodzin z problemem alkoholowym

Cel główny strategiczny: Zahamowanie tempa wzrostu popytu na narkotyki

Cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku.

Kierunki działania:

- 1. Opracowywanie oraz upowszechnianie materiałów informacyjno – edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki narkomanii**
- 2. Identyfikacja, stałe uaktualnianie i upowszechnianie danych na temat rekomendowanych programów profilaktyki oraz placówek prowadzących działalność profilaktyczną obejmującą problematykę narkomanii**
- 3. Prowadzenie kampanii edukacyjnych uwzględniających problematykę narkomanii, adresowanych do określonych grup docelowych**
- 4. Zorganizowanie stałego systemu wymiany informacji pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za zapobieganie narkomanii**
- 5. Przygotowanie i wdrożenie procedury konkursu dotyczącego promocji problematyki narkomanii.**

Cel główny Strategiczny: Zahamowanie zjawiska przemocy w rodzinie i złagodzenia jego skutków.

Cele szczegółowe:

- 1. zapobieganie oraz powstrzymywanie zjawiska przemocy w rodzinie,**
- 2. zapewnienie bezpieczeństwa ofierze i tworzenie warunków kontroli społecznej w sytuacjach przemocowych,**
- 3. wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy oraz zapobieganie przechodzenia kryzysu w stan chroniczny,**
- 4. przeciwdziałanie rozpadowi rodziny w sytuacjach kryzysu i przemocy.**

1. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie poprzez:

- skuteczne i kompleksowe działanie wszystkich służb, organizacji i instytucji zajmujących się tym problemem (policja, prokuratura, ośrodek pomocy społecznej, szkoły, świetlica socjoterapeutyczna),**
- szeroko rozumiana działalność informacyjno-edukacyjna o problemie przemocy w rodzinie poprzez media, szkoły, organizowanie konferencji, narad,**

kampanii itp.

2. Udzielanie pomocy ofiarom przemocy (pomoc materialna, prawna, zapewnienie mieszkania, opieki lekarskiej),

3. Podjęcia działań wobec sprawców przemocy:

- skierowanie na leczenie,
- pomoc psychologiczna,
- praca socjalna (kontrakt socjalny)

4. Prowadzenie działań profilaktycznych szczególnie wśród dzieci i młodzieży poprzez:

- realizacja programów „Bezpieczna Szkoła”
- organizowanie konferencji, spektakli profilaktycznych i innych spotkań poświęconych problematyce przemocy w rodzinie.

5. Tworzenie grup samopomocowych dla ofiar przemocy

6. Podnoszenie kompetencji przedstawicieli służb i instytucji do udzielania pomocy ofiarom przemocy oraz podejmujących interwencje wobec sprawców oraz organizowanie szkoleń

Cel główny Strategiczny: Zapobieganie bezdomności

Kierunki działań:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi bezdomnością:

- aktywizowanie do podjęcia pracy;
- pomoc w załatwieniu pracy, mieszkania, spraw urzędowych itp.

2. Pomoc w walce z uzależnieniami, a w efekcie powrót do społeczeństwa.

3. Pomoc finansowa i rzeczowa dla najuboższych.

4. Uruchomienie jadłodajni dla potrzebujących.

Realizacja tych działań będzie możliwa przy zaangażowaniu się pracowników MGOPS-u i Urzędu Miasta i Gminy przy ścisłej współpracy z organizacjami pozarządowymi.

ROZDZIAŁ V

UWARUNKOWANIA PRAWNE I PODSTAWOWE DEFINICJE DOTYCZĄCE REWITALIZACJI

5.1 NARODOWY PLAN REWITALIZACJI

Rewitalizacja jest w tej chwili jednym z priorytetów działania Rządu, co znalazło odzwierciedlenie w decyzji Prezesa Rady Ministrów w 2013 r. dotyczącej określenia Narodowego Planu Rewitalizacji (NPR).

Narodowy Plan Rewitalizacji został zaprojektowany jako zestaw rozwiązań na rzecz stworzenia korzystnych warunków do prowadzenia skutecznej rewitalizacji, w odniesieniu do przygotowanej przez samorząd gminy diagnozy lokalnych potrzeb i potencjałów. NPR zakłada działania w wielu płaszczyznach, obejmujących m.in. zmiany legislacyjne, narzędzia, informację i edukację oraz instrumenty finansowe. Mówi o kierunkach zmian, które stworzą przyjazne warunki dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce oraz upowszechnią i usystematyzują jej prowadzenie.

Narodowy Plan Rewitalizacji stanowić będzie rdzeń systemu i zawiera opis jego głównych elementów, diagnozę aktualnego stanu procesów rewitalizacyjnych w Polsce, cel strategiczny, kierunki interwencji, charakterystykę poszczególnych narzędzi i rozwiązań na rzecz rewitalizacji oraz planowane i postulowane kierunki ich zmian lub potrzeby wprowadzania nowych instrumentów. NPR będzie zawierał także opis wymagań dla Programów Rewitalizacji i dla prowadzenia samego procesu rewitalizacji, aby można było uznać go za pełny i prawidłowy. Poza dokumentem głównym, na pakiet NPR będą się składały: regulacje i nowe regulacje (rozwiązania legislacyjne, ustawa o rewitalizacji), instrumenty wsparcia (krajowe i unijne), informacja i edukacja.

W NPR wskazana zostanie konieczność powiązania procesu rewitalizacji ze wszystkimi politykami gminy, m.in. poprzez uwzględnianie interwencji w zakresie przekształceń terenu oraz koordynację programów rewitalizacji z gminnymi dokumentami planowania przestrzennego, polityką społeczną, mieszkaniową czy lokalnymi dokumentami strategicznymi.

Horyzont czasowy dokumentu to 2022 rok. Wyznaczenie go związane jest z jednej strony ze środkami finansowymi dostępnymi dla Polski z budżetu UE na lata 2014-2020, a z drugiej z możliwością zbudowania mocnych podstaw dla krajowych instrumentów, które będą nabierały coraz większego znaczenia w miarę ubywania środków UE.

Wizja Narodowego Planu Rewitalizacji

Myślą przewodnią Narodowego Planu Rewitalizacji ma być zapewnienie mu możliwie powszechnego charakteru tak, aby jak najszersze grono obywateli i podmiotów mogło się utożsamić z ideą naprawy środowiska miejskiego i włączać się lub podejmować z własnej inicjatywy działania w tym zakresie. Z tej perspektywy plan odnieść się ma zarówno do zagadnienia przywracania świetności dzielnicom śródmiejskim, uzdrawiania relacji społecznych i rozwiązywania problemów infrastrukturalno-technicznych w zaniedbanych dzielnicach „miasta XIX-wiecznego” i blokowiskach, ponownego zagospodarowania terenów przemysłowych, powojkowych, pokolejowych i portowych, jak i innych sytuacji, w których władze samorządowe lub mieszkańcy dochodzą do wniosku, że miasto powinno być na danym obszarze „uzdrowione”. Podkreślić należy, że dokonywane w ramach NPR wyznaczanie obszarów zdegradowanych ma mieć na celu wskazanie priorytetów i miejsc koncentracji działań, a nie kreślenie granic, poza którymi znajdują się mieszkańcy miast niezainteresowani NPR. Podejście NPR ma być inne: ma wskazywać, że każdy, – jeśli odczuwa taką potrzebę i ma wolę się w to angażować – może włączyć się w zmienianie na lepsze otaczającego środowiska miejskiego. W sferze zainteresowania NPR pozostawać będzie możliwie szeroki zakres przedsięwzięć i inicjatyw nakierowanych na odnowę i ulepszenie miast.

Powszechność NPR znajdzie odzwierciedlenie także z tego powodu, że będzie on w praktyce realizował zasadę terytorializacji, wyrażającą nowe, proefektywnościowe podejście w polityce rozwoju. W podejściu tym chodzi o świadome i zdecydowane ukierunkowanie wsparcia w ramach poszczególnych polityk publicznych na obszary strategicznej interwencji, wśród których są obszary zdegradowane. Podejście terytorialne oznacza koncentrację geograficzną wsparcia i dostosowanie go do lokalnych uwarunkowań i potrzeb. Warunkiem powodzenia tego podejścia jest maksymalna synchronizacja i koordynacja polityk, instrumentów i podmiotów. Dotyczy to szczególnie koordynacji instrumentów krajowych.

Równocześnie, obok dążenia do powszechności, drugim, niemniej ważnym filarem NPR, będzie przejście do pełniejszego, całościowego rozumienia rewitalizacji – nie jedynie jako modernizacji w wymiarze infrastrukturalnym (i to dotychczas często punktowej i nieco przypadkowej), ale jako zespołu działań prowadzonych kompleksowo, wielowymiarowo,

skoordynowanych i skoncentrowanych tematycznie i terytorialnie w celu osiągnięcia założonych przemian w obszarach kryzysowych. Narodowy Plan Rewitalizacji promuje podejście kompleksowe (a w przypadku ubiegania się o środki publiczne wręcz go wymaga), zakładające skoncentrowane wysiłki wielu podmiotów na rzecz wyprowadzenia ze stanu kryzysowego danego obszaru, obejmującego interwencję w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz kulturowej. Niezbędne jest przy tym, aby rewitalizacja obszarów zdegradowanych była elementem całościowej wizji rozwoju miasta.

Narodowy Plan Rewitalizacji powstaje, jako odpowiedź na poważne wyzwania stojące przed wieloma polskimi miastami. Aby ta odpowiedź była znacząca, powszechna i skoordynowana, konieczne jest zaangażowanie strony rządowej, samorządowej oraz podmiotów prywatnych, ukierunkowanie środków i instrumentów polityk publicznych (środki UE, środki krajowe), rozwój instytucjonalny pod kątem prowadzenia złożonych działań rewitalizacyjnych oraz odpowiednie dostosowanie prawa.

Cel główny Narodowego Planu Rewitalizacji i definicja rewitalizacji

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Rewitalizację należy rozumieć jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Taka definicja rewitalizacji, wynikająca z projektu Krajowej Polityki Miejskiej, jest podstawą prac ustawowych w tym zakresie oraz elementem Wytucznych w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych – perspektywa finansowa 2014-2020.

Zmiany prawne

Ważny komponent NPR stanowią regulacje prawne.

Założeniem prac legislacyjnych w ramach NPR jest możliwie niewielka ingerencja w system prawa, mająca na celu umożliwienie różnorodnych działań ukierunkowanych na efektywne wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych. Oznacza to dążenie do uniknięcia „przeregulowania” tej materii. Wynika to z natury rewitalizacji, która w każdym miejscu jest unikalnym konglomeratem różnorodnych działań, zatem każda zmiana ustawowa ma ułatwiać prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych, a jednocześnie żadna zmiana legislacyjna nie powinna ich utrudniać i komplikować.

Regulacje zatem dotyczyć będą:

a) Statusu rewitalizacji i procedur jej bezpośrednio dotyczących:

- Ustawowego zdefiniowana rewitalizacji (charakter działań i powiązanie z programami rewitalizacji) Ustawowe zdefiniowanie rewitalizacji jest potrzebne jako podstawa dalszych regulacji dotyczących działań rewitalizacyjnych. Dokładna definicja jest przedmiotem szczegółowych uzgodnień, jednak jako ich podstawę należy przyjąć ustalenie, że ustawowa definicja rewitalizacji musi obejmować wszystkie niezbędne aspekty działań rewitalizacyjnych.

Wprowadzenie ustawowej definicji zapewni, że rewitalizacja będzie tak samo rozumiana przez wszystkie uczestniczące w niej podmioty.

- Określenia rewitalizacji, jako zadania własnego gminy (dla uniknięcia sprzeczności interpretacyjnych i ograniczeń formalnych).

Wprowadzenie zmiany w art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym i uzupełnienie katalogu zadań własnych gminy o rewitalizację obszarów zdegradowanych. Zgodnie z art. 163 Konstytucji RP samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych (takich jak organy ustawodawcze, administracja rządowa, wymiaru sprawiedliwości itp.).

Rewitalizacja jako zadanie własne gminy nie będzie zadaniem obowiązkowym (w rozumieniu art. 7 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym). W realizacji tego zadania gmina powinna koordynować swe działania z działaniami podejmowanymi przez samorządy powiatowe i wojewódzkie, a także przez administrację rządową.

- Wprowadzenia ustawowej formuły programu rewitalizacji.

Określona zostanie ustawowo minimalna zawartość programu rewitalizacji, a także wymogi co do sposobu jego przygotowywania, uchwalania i realizacji. Spełnianie przez dany program rewitalizacji wymagań ustawowych będzie dawać podstawę do wykorzystania narzędzi ułatwiających prowadzenie rewitalizacji, a także do preferencyjnego wsparcia dla rewitalizacji w różnych instrumentach.

- Zdefiniowania rewitalizacji jako cel publiczny w rozumieniu ustawy o gospodarce nieruchomościami (jako opcja: zdefiniowanie jako cel publiczny części inwestycji, które mogą wchodzić w skład działań rewitalizacyjnych, a dziś nie są celem publicznym, np. zielen publiczna, budownictwo czynszowe o umiarkowanych czynszach).

Rozważane będzie nadanie rewitalizacji statusu celu publicznego (w rozumieniu art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami). Jedną z zalet takiego rozwiązania jest umożliwienie procedur wyłączeniowych, co w wielu przypadkach może pozwolić na bardzo znaczące usprawnienie prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Jednocześnie, proponowane zmiany legislacyjne nie mogą prowadzić do ryzyka ich nadużyć.

- Zapewnienia udziału mieszkańców miasta (obszaru zdegradowanego) oraz innych partnerów (społecznych i gospodarczych) w przygotowaniu programu rewitalizacji i jego wdrażaniu (m.in. poprzez powołanie komitetu rewitalizacji, określenie sposobu jego tworzenia i jego głównych zadań). Istnieje potrzeba ustawowego umocowania komitetu rewitalizacji – jako formalnej struktury zapewniającej współdziałanie organów gminy, mieszkańców i interesariuszy z obszaru rewitalizacji. W skład komitetu wchodzić powinni przedstawiciele wybrani przez radę gminy, wskazani przez wójta (burmistrza albo prezydenta miasta) oraz przedstawiciele interesariuszy (mieszkańców, inwestorów, właścicieli nieruchomości i in.). Zadaniem komitetu powinna być współpraca z gminą zarówno przy opracowaniu programu rewitalizacji jak i podczas jego realizacji i monitorowaniu. Celem działań komitetu rewitalizacji byłaby przede wszystkim koordynacja przedsięwzięć podejmowanych na obszarze rewitalizacji przez wszystkie zainteresowane podmioty.

b) Zagadnień dotyczących powiązania rewitalizacji i planowania przestrzennego:

- Powiązania procesów rewitalizacyjnych z planowaniem przestrzennym gminy (wówczas kiedy planowana rewitalizacja zakłada przekształcenia w zagospodarowaniu przestrzennym), tak aby doprecyzować i jednoznacznie uregulować zasady koordynowania działań rewitalizacyjnych (programu rewitalizacji) z planowaniem przestrzennym (MPZP, SUIKZP).
- Uregulowania problematyki nieruchomości porzuconych i nieruchomości, których stan prawny nie jest ustalony, co blokuje samorządom możliwość podjęcia działań wobec nich, w tym także prowadzenia inwestycji na tym obszarze.
- Wprowadzenia narzędzi urbanistyki operacyjnej, które mają stworzyć szerszą paletę rozwiązań pozwalających na skuteczne i spójne działania rewitalizacyjne, szczególnie na obszarach, na których zastosowanie takich narzędzi ma uzasadnienie i może być rozważane.

c) Zagadnień mających na celu stworzenie sprzyjającego otoczenia prawnego i zachęt do działań rewitalizacyjnych (po przeprowadzeniu szczegółowej analizy ich powiązań w systemie prawa, celem tych zmian będzie eliminacja utrudnień i ograniczeń w prowadzeniu kompleksowych działań rewitalizacyjnych oraz dla zapewnienia ciągłości działań rewitalizacyjnych):

- Niezbędnych zmian w aktach prawnych regulujących instrumenty, które będą modyfikowane pod kątem koncentracji lub preferencji na rzecz obszarów rewitalizowanych,
- Rozważenia zmian w podatku od nieruchomości (ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych) tak, aby uczynić z niego narzędzie, za pomocą którego władze gmin mogłyby kształtować trendy w zagospodarowaniu przestrzennym (a więc także promować ideę miasta zawartego i wspierać w ten sposób procesy rewitalizacyjne). Takim mechanizmem mogłaby być możliwość strefowania wysokości podatku na obszarze miasta.
- Rozważenia instrumentów zachęcających podmioty prywatne do inwestowania na obszarach zdegradowanych (proponując zgłoszone przez stronę społeczną i ekspertów). Zmobilizowanie kapitału prywatnego do inwestowania na obszarach objętych rewitalizacją jest z zasady z wielu powodów (finansowych, społecznych, organizacyjnych) trudniejsze i droższe do realizacji aniżeli na obszarach niezdegradowanych. Wśród działań zachęcających do takich inwestycji i ułatwiających zaangażowanie środków prywatnych, które mogłyby być wprowadzane stopniowo w powiązaniu z możliwościami budżetu państwa, należy przeanalizować, co najmniej:
  - Wprowadzenie „ulgi modernizacyjnej” na działania związane z modernizacją (w tym pod kątem efektywności energetycznej) substancji mieszkaniowej stanowiące uzupełnienie środków publicznych wydatkowanych na modernizację części wspólnych budynków (klatki schodowe, dachy, elewacje). W ten sposób właściciele mieszkań w budynkach objętych rewitalizacją będą zachęceni do włączenia się w kompleksowe działania rewitalizacyjne.
  - Propozycję wykorzystania instrumentu przyspieszonej amortyzacji dla obiektów/inwestycji zrealizowanych na obszarze objętym programem rewitalizacji, umożliwiającej kilkakrotnie szybszą amortyzację środka trwałego dla podmiotów prywatnych z tytułu realizacji wybranych inwestycji mieszkaniowych lub towarzyszących mieszkalnictwu. Skorzystanie z tego rozwiązania mogłoby być obwarowane dodatkowymi warunkami istotnymi z punktu widzenia celów rewitalizacji.

Należy założyć, że powyższe planowane kierunki zmian będą uzupełniane o dodatkowe, zidentyfikowane w trakcie prac kwestie powodujące potrzebę zmian prawnych.

Programy Rewitalizacji

Program rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Musi on być podstawowym instrumentem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych. Program rewitalizacji to opracowany i uchwalony przez samorząd lokalny wieloletni program działań zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Programy rewitalizacji – generalny zakres i sposób przygotowania

Program rewitalizacji musi mieć charakter zintegrowany, wieloaspektowy, obejmujący zidentyfikowany na podstawie przeprowadzonej diagnozy obszar kryzysowy. W procesie przygotowania programu konieczne jest także przygotowanie pogłębionej diagnozy społecznej dla określenia ewentualnych potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (pobudzającym aktywność lokalną) przygotowujących w kolejnym etapie do działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu.

Procesy rewitalizacji muszą być określane przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na najbardziej zdegradowanych (problemowych) obszarach. Program rewitalizacji musi jednoznacznie wskazywać obszary w oparciu o zasadę, że rewitalizację należy prowadzić tam, gdzie występuje największe nasilenie niepożądanych zjawisk i gdzie koncentracja problemów jest największa.

Realizacja działań wynikających z programu powinna wiązać się z ich priorytetyzacją i identyfikacją przedsięwzięć koniecznych, a nie jednocześnie wszystkich możliwych do objęcia bez względu na ich efektywność. Działania rewitalizacyjne muszą koncentrować się na rozwiązaniu kluczowych problemów, które według diagnozy najbardziej przyczyniają się do powstania i trwania kryzysu danego obszaru. Co do zasady projekty powinny być realizowane na obszarach zdegradowanych, nie musi być to jednak regułą bezwzględnie obowiązującą, gdyż niektóre problemy obszarów zdegradowanych mogą być rozwiązywane dzięki realizacji projektów poza tymi obszarami (np. projekty dot. aktywizacji zawodowej).

Programy rewitalizacji muszą ujmować działania w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać kontekstu społecznego, ekonomicznego, środowiskowego związanego

z tożsamością danego obszaru, a także jego społecznego i przestrzennego otoczenia. Z natury rzeczy obszarowe podejście do formułowania programu rewitalizacji spowoduje, że będzie on miał treść niejednorodną pod względem szczegółowości – w odniesieniu do tych zagadnień, w których wykorzystane będą środki publiczne, będzie on bardziej konkretny i wiążący, a w odniesieniu do zagadnień, w których zakłada się wzbudzenie lub wywołanie określonych działań podmiotów prywatnych, będzie miał bardziej indykatywny charakter.

Należy podkreślić, że konieczne jest dążenie w realizacji programów rewitalizacji do koordynacji instrumentów wsparcia. Na przykład w zakresie procesów rewitalizacyjnych pośrednio lub bezpośrednio związanych z prowadzeniem inwestycji w budynkach, w szczególności w sposób komplementarny powinny być traktowane takie instrumenty jak Fundusz Termomodernizacji i Remontów i programy NFOŚiGW dotyczące modernizacji budynków publicznych oraz działania finansowane ze środków UE (w ramach POIiŚ oraz RPO) dotyczące efektywności energetycznej i rewitalizacji budynków mieszkalnych i publicznych. Spójne powinny być również działania finansowane z Funduszu Dopłat z działaniami finansowanymi ze środków UE w ramach PO WER i RPO. W szczególności dotyczy to tworzenia i obsługi mieszkań dla tzw. grup specjalnych - osoby starsze, osoby niepełnosprawne, osoby opuszczające dom dziecka, imigranci itp.

Konieczne jest angażowanie społeczeństwa i umożliwienie szerokiej partycypacji w procesie przygotowania, a potem ich realizacji/wdrażania programów, partycypacja społeczna musi być „wpisana” w proces rewitalizacji jako fundament wielu działań.

Ważne jest, aby programy rewitalizacji musiały posiadać przejrzysty system monitoringu skuteczności działań i odpowiednio elastyczny system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany.

Program Rewitalizacji musi zawierać co najmniej:

- diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych,
- określenie terytoriów wymagających wsparcia,
- wizję wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej ze wskazaniem kierunków działań i wynikających z nich najważniejszych przedsięwzięć,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na danym obszarze zdegradowanym,

- opis zaangażowania społeczności i innych partnerów w przygotowanie i realizację programu,
- ramy finansowe, z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania tj. oprócz finansowania unijnego także finansowanie krajowe czy środki prywatne (z uwzględnieniem zróżnicowania wynikającego ze stopnia pewności co do uzyskania/zapewnienia danych środków),
- system monitorowania zmiany i skuteczności działań.

Prawidłowo przygotowywany i poprawnie skonstruowany program rewitalizacji powstaje w procesie partycypacji społecznej przy zaangażowaniu społeczności lokalnej i szerokiego grona partnerów. Dla zapewnienia udziału wszystkich interesariuszy w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji powołuje się na poziomie lokalnym komitet rewitalizacji. Program rewitalizacji musi także posiadać przejrzysty system monitoringu skuteczności działań i odpowiednio elastyczny system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Za określenie obszaru zdegradowanego wymagającego najbardziej kompleksowej interwencji i wskazanie go w programie rewitalizacji odpowiadają władze gminy. Jednocześnie podejście do tego zagadnienia (w przypadku ubiegania się o wsparcie rewitalizacji z FE) podlegać będzie koordynacji i uspołnieniu w ramach procedur wdrażania Regionalnych Programów Operacyjnych.

Finansowanie Narodowego Planu Rewitalizacji

Finansowanie działań w ramach Narodowego Planu Rewitalizacji będzie pochodzić z następujących źródeł, dedykowanych w całości lub częściowo celom rewitalizacji:

- a) Publicznych wspólnotowych (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach programów regionalnych i krajowych, w tym także sukcesywne zasilanie środkami pochodzącymi ze spłaty pożyczek udzielonych w ramach instrumentu Jessica).
- b) Publicznych krajowych – istniejących instrumentów i źródeł (poprzez terytorialne profilowanie - ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in. wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, środowiska, kultury, zabytków, mieszkalnictwa itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej). Wolumen środków

i identyfikacja źródeł określane będą w ramach prac i uzgodnień międzyresortowych indywidualnie dla poszczególnych instrumentów.

c) Prywatnych, m.in. poprzez tworzenie zachęt do inwestowania na obszarach zdegradowanych oraz poprzez upowszechnianie formuły PPP.

Dla zwiększania skali działań rewitalizacyjnych rozbudowywana będzie oferta instrumentów finansowych (zwrotnych). Dlatego w projektowaniu zasad instrumentów zwrotnych w nowej perspektywie budżetowej będzie kładziony akcent na możliwość szerokiego zastosowania ich na rzecz działań rewitalizacyjnych.

5.2 WYTYCZNE MINISTRA ROZWOJU W ZAKRESIE REWITALIZACJI W PROGRAMACH OPERACYJNYCH NA LATA 2014-2020

Minister Rozwoju zatwierdził Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020 weszły w życie 2 sierpnia 2016 r.

Adresatami Wytycznych są Instytucje Zarządzające Regionalnymi i Krajowymi Programami Operacyjnymi. Charakter Wytycznych jest ramowy, co oznacza, że Instytucje Zarządzające poszczególnymi Programami Operacyjnymi mogą opracować własne szczegółowe wytyczne w zakresie programów oraz procedur wyboru Projektów Rewitalizacyjnych.

W Wytycznych sformułowano warunki, jakie muszą spełnić Projekty Rewitalizacyjne, by zostały zakwalifikowane do wsparcia ze środków z UE, a tym samym otrzymywały preferencje (ułatwienia w konkursach, szansa na pozakonkursowe nabory, profilowanie kryteriów wyboru Projektów). Szczególny nacisk został położony na odpowiednim przygotowaniu Programów Rewitalizacji, aby w sposób kompleksowy (łączy sferę społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną i środowiskową) i skoordynowany wyprowadzać obszary zdegradowane z zapaści oraz podnieść jakość życia osób mieszkających na nich. Głównym źródłem finansowania Projektów Rewitalizacyjnych (wynikających z Programów Rewitalizacji) są środki Regionalnych Programów Operacyjnych (EFRR i EFS), natomiast wsparcie z Krajowych Programów Operacyjnych jest uzupełniające i odbywa się głównie poprzez formułowanie preferencji dla Projektów wynikających z Programów Rewitalizacji.

Wsparcie dla projektów rewitalizacyjnych

Mając na względzie postanowienia UP, zgodnie z którymi istotne wyzwanie dla Polski stanowi zapewnienie warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji związanym m.in. z postępującą degradacją tkanki miejskiej (w tym mieszkaniowej), erozją stosunków społecznych, niekorzystnymi procesami demograficznymi (migracje, depopulacja), przestrzennymi (suburbanizacja), infrastrukturalnymi (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowymi (degradacja materialna obiektów dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowymi (zanieczyszczenie środowiska), konieczne jest stworzenie optymalnych mechanizmów przyczyniających się do jak najefektywniejszej realizacji projektów rewitalizacyjnych.

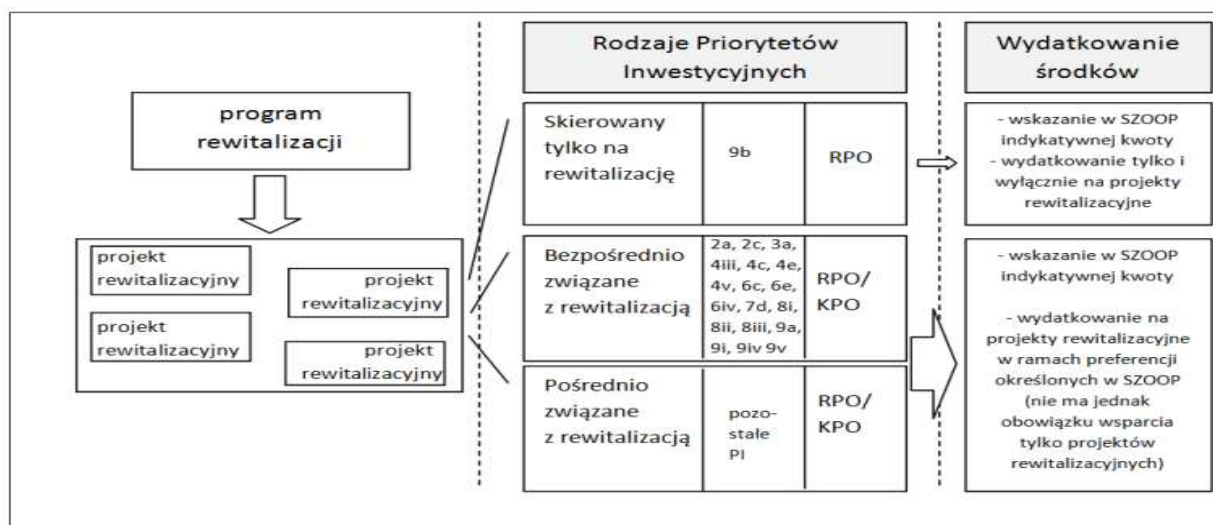
1) Tabele 1 i 2 zawierają zestawienie celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych wskazanych w UP, które są bezpośrednio związane z rewitalizacją i należy je obligatoryjnie włączyć do działań na rzecz rewitalizacji. Inne priorytety inwestycyjne, nie wymienione w tabelach 1 i 2 mają charakter uzupełniający i mogą być (nieobowiązkowo) włączone przez IZ do działań na rzecz rewitalizacji.

2) Głównym źródłem współfinansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy UE są środki RPO (EFS i EFRR). Dodatkowym, komplementarnym źródłem ich współfinansowania są środki KPO (EFS, EFRR, FS). Ponadto źródłem współfinansowania projektów rewitalizacyjnych będą środki budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a także pozostałe np. prywatne.

3) Każda IZ określa indykatywną alokację środków finansowych na obszary rewitalizacji w ramach priorytetów inwestycyjnych. Dla priorytetów bezpośrednio związanych z rewitalizacją, realizowanych w danym programie operacyjnym, wymagane jest określenie indykatywnej wielkości alokacji środków finansowych. Jeśli IZ uzna za zasadne wskazanie na rzecz rewitalizacji innych (z pozostałych) priorytetów inwestycyjnych, to wtedy także określa indykatywną wielkość alokacji środków finansowych na ten cel.

4) Określenia indykatywnej wielkości alokacji środków finansowych na obszary rewitalizacji dokonuje IZ w SZOOP zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie szczegółowego opisu osi priorytetowych krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.

Schemat powiązania projektów rewitalizacyjnych z rodzajami priorytetów inwestycyjnych

Wsparcie rewitalizacji w regionalnych programach operacyjnych

1) W zakresie rewitalizacji głównym zadaniem IZ RPO jest takie zaprojektowanie rozwiązań, aby umożliwić realizację skoordynowanych projektów rewitalizacyjnych obejmujących różne sfery i działania w ramach różnych priorytetów inwestycyjnych. IZ RPO zapewnia, że projekty rewitalizacyjne współfinansowane z RPO są zgodne z celami RPO i zachowują logikę interwencji w zakresie rewitalizacji.

2) Obligatoryjnym warunkiem wydatkowania przez IZ RPO środków z EFRR w ramach priorytetu inwestycyjnego 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich, jest przeznaczenie ich tylko i wyłącznie na realizację projektów rewitalizacyjnych.

3) W ramach systemu wdrażania RPO, IZ RPO tworzy warunki umożliwiające skuteczną realizację projektów rewitalizacyjnych oraz monitoruje i ocenia program operacyjny pod względem skuteczności i efektywności wsparcia projektów rewitalizacyjnych. W tym celu formułuje preferencje w dostępie do środków dla projektów rewitalizacyjnych w ramach innych priorytetów inwestycyjnych niż 9b (poprzez dodatkowe punkty przyznawane w trakcie oceny projektów lub wyższy poziom dofinansowania lub konkursy poświęcone wyłącznie projektom rewitalizacyjnym a także jeśli IZ RPO zdecyduje – innego rodzaju preferencje) oraz może określić inne zachęty i ułatwienia wykorzystując np.

a. odpowiednie dla rewitalizacji zastosowanie szczególnych rodzajów projektów określonych ustawą (art. 32-35): projektu zintegrowanego (ze względu na charakter

procesów rewitalizacji najbardziej rekomendowany), projektu partnerskiego, projektu grantowego oraz projektu hybrydowego;

b. wykorzystanie możliwości zastosowania trybu pozakonkursowego dla wyboru do dofinansowania projektów rewitalizacyjnych (np. na obszarach objętych realizacją ZIT);

c. koordynację i synchronizowanie naborów wniosków w komplementarnych priorytetach inwestycyjnych.

Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach regionalnych programów operacyjnych:

CEL TEMATYCZNY ORAZ PRIORYTETY INWESTYCYJNE

CEL TEMATYCZNY 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP

3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

CEL TEMATYCZNY 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym

4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

CEL TEMATYCZNY 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami

6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu

CEL TEMATYCZNY 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie

niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu

CEL TEMATYCZNY 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw

CEL TEMATYCZNY 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

Preferencje dla projektów rewitalizacyjnych w krajowych programach operacyjnych

1) W zakresie rewitalizacji głównym zadaniem IZ KPO jest takie zaprojektowanie rozwiązań

w systemie realizacji KPO, które będą wspierać i promować realizację projektów rewitalizacyjnych obejmujących różne sfery i przyczyniających się do kompleksowej i skoordynowanej rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

2) Dla zapewnienia szerszego zaangażowania środków UE w działania rewitalizacyjne IZ KPO opracowuje system preferencji dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych.

3) Preferencje dla wsparcia rewitalizacji są wprowadzane poprzez:

- a. Kryteria oceny projektów stosowane w konkursowym trybie wyboru projektów rewitalizacyjnych IZ KPO wprowadza preferencje dla projektów rewitalizacyjnych poprzez odpowiednie konstruowanie kryteriów ich oceny (IZ KPO przedstawia KM propozycje odpowiednich kryteriów wyboru projektów). Preferencje w tym zakresie np. w postaci przyznawania dodatkowych punktów, mogą wynikać m.in. z adresowania projektów do grupy docelowej z określonych obszarów rewitalizacji, realizacji projektów na danym obszarze rewitalizacji, czy komplementarności z projektami zrealizowanymi, realizowanymi lub planowanymi do realizacji na danym obszarze rewitalizacji; lub
- b. Konkursy dotyczące projektów realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji IZ KPO przygotowuje konkursy dedykowane dla projektów rewitalizacyjnych; lub
- c. Profilowanie kryteriów dla projektów innych niż rewitalizacyjne wybieranych w trybie konkursowym lub pozakonkursowym.

Przy wyborze projektów w trybie konkursowym lub pozakonkursowym możliwe jest stosowanie (IZ KPO przedstawia KM propozycje odpowiednich kryteriów wyboru projektów) kryteriów wyboru ukierunkowujących (profilujących) te projekty na realizację działań wspierających proces rewitalizacji, zwłaszcza gdy projekt ma np. charakter horyzontalny i jest współfinansowany ze środków EFS.

4) Preferencje dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych stosuje się w szczególności do projektów z priorytetów inwestycyjnych w poszczególnych programach operacyjnych, wskazanych w tabeli

Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych:

PROGRAM OPERACYJNY	PRIORYTETY INWESTYCYJNE
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	<p>4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym</p> <p>4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu</p> <p>6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</p> <p>6e (iv) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację</p>

	<p>terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu</p> <p>9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych</p>
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży
Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020	<p>2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej</p> <p>2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia</p>

5) W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 możliwe jest wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji w regionalnych i krajowych programach operacyjnych. Wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji może mieć następujący charakter:

- a. wsparcia procesu programowania rewitalizacji poprzez wsparcie procesu przygotowania programów rewitalizacji jako podstawy prowadzenia rewitalizacji, w tym identyfikacji projektów rewitalizacyjnych, które po spełnieniu warunków nałożonych przez programy operacyjne mogą starać się o dofinansowanie lub preferencje w dofinansowaniu środkami UE;
- b. wsparcia procesu przygotowywania do realizacji niektórych projektów rewitalizacyjnych ze względu na ich znaczenie lub charakter.

6) Warunki wsparcia procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 określa ten program oraz inne dokumenty ustanawiające warunki wdrażania tego programu.

Wybór projektów rewitalizacyjnych

1) IZ, przed rozpoczęciem procedur związanych z wyborem projektów rewitalizacyjnych do dofinansowania, opracowuje propozycje kryteriów wyboru tych projektów, które przedstawia właściwemu KM. IZ może przedłożyć do akceptacji KM także inne kryteria, poza wynikającymi z niniejszych Wytycznych, dotyczące warunków prowadzenia rewitalizacji w danym programie operacyjnym.

2) Propozycje kryteriów dotyczą konieczności potwierdzenia, że:

a) składany projekt rewitalizacyjny wynika z obowiązującego (na dzień składania wniosku o dofinansowanie) programu rewitalizacji;

b) program rewitalizacji, z którego wynika składany projekt rewitalizacyjny, spełnia wymagania określone w niniejszych Wytycznych, tj. posiada określone cechy i elementy.

3) Spełnienie wymagań, o których mowa w pkt 2 umożliwia ubieganie się o wsparcie z priorytetu inwestycyjnego 9b oraz umożliwia uzyskanie preferencji przy ubieganiu się o ośrodki UE z pozostałych priorytetów inwestycyjnych. Propozycje kryteriów muszą zostać sformułowane dla projektów rewitalizacyjnych wynikających z priorytetów inwestycyjnych określonych przez IZ w SZOOP.

4) Ocena spełnienia kryterium, o którym mowa w pkt 2 lit. a, jest dokonywana każdorazowo w toku ubiegania się projektu o dofinansowanie w ramach programów operacyjnych i odnosi się do projektów rewitalizacyjnych niezależnie od trybu (konkursowego lub pozakonkursowego), w którym będą one wybierane do dofinansowania. Opis projektu we wniosku o dofinansowanie umożliwia ocenę spełnienia kryterium, o którym mowa w pkt 2 lit. a.

5) Ocena spełnienia kryterium wskazanego w pkt 2 lit. b powinna być zróżnicowana w zależności od tego czy aktualny program rewitalizacji był już sprawdzany przez IZ RPO. Jeśli nie, to sprawdzeniu w danym postępowaniu podlegać będzie ten dokument pod kątem spełnienia wymogów odnoszących się do jego cech i elementów. Jeśli weryfikacja tych wymogów już była przeprowadzona i zakończyła się rezultatem pozytywnym (tj. dany program rewitalizacji zawarty jest w wykazie, o którym mowa w pkt 8), to weryfikacja odpowiednich wymogów odnoszących się do cech i elementów programu rewitalizacji nie będzie powtarzana w danym postępowaniu, a weryfikacja kryterium, o którym mowa w pkt 2 lit. b, będzie miała co do zasady charakter formalny.

6) W przypadku IZ KPO weryfikacja spełnienia wymogów, o których mowa w pkt 2 lit. b, może nastąpić na podstawie stosownego oświadczenia o pozytywnym zweryfikowaniu przez IZ RPO programu rewitalizacji.

7) Sprawdzenie spełnienia wymogu, o którym mowa w pkt 2 lit. b, jest możliwe w jednym z następujących sposobów:

- a) w trakcie naboru i oceny wniosków o dofinansowanie projektów rewitalizacyjnych;
- b) w odrębnej procedurze ustanawianej przez IZ RPO, tj. przed ogłoszeniem naboru na projekty i oceną wniosków o dofinansowanie. W takiej sytuacji postępowanie takie nie stanowi procedury wyboru projektów do dofinansowania w rozumieniu ustawy;
- c) poprzez przygotowanie lub wsparcie programu rewitalizacji z wykorzystaniem mechanizmów wsparcia instytucjonalnego oraz eksperckiego z udziałem Ministra Rozwoju lub Marszałka Województwa, a wyniki przygotowania lub aktualizacji programu rewitalizacji są akceptowane przez IZ RPO.

8) IZ RPO prowadzi i na bieżąco aktualizuje wykaz programów rewitalizacji wraz z datą ich uchwalenia, dla których przeprowadzono z wynikiem pozytywnym weryfikację spełnienia wymogów dotyczących cech i elementów programów. Wykaz prowadzony jest dla wszystkich pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji niezależnie od sposobu ich weryfikacji.

9) Warunek, o którym mowa w pkt 2 lit. b, tj. odpowiednie cechy i elementy programu rewitalizacji (a także sposób ich weryfikacji) został opisany w załączniku do Wytycznych, szczególnie w pkt 5 Załącznika. IZ RPO w swoich wytycznych może uzupełnić lub rozwinąć zakres i wymogi wobec programów rewitalizacji, jeśli jest taka potrzeba. Jeśli weryfikacja spełnienia przez program rewitalizacji wymaganych cech i elementów dokonywana jest w procedurze wyboru projektów to niezależnie od oceny danego projektu pozytywna weryfikacja spełnienia przez program rewitalizacji wymaganych cech i elementów jest warunkiem wystarczającym do umieszczenia programu rewitalizacji w wykazie, o którym mowa w pkt 8.

Wybór projektów rewitalizacyjnych w trybie konkursowym

1) Gdy wśród przyjętych przez KM RPO kryteriów wyboru projektu znajdują się zaproponowane przez IZ RPO kryteria dotyczące potwierdzenia obowiązkowego wynikania projektu z programu rewitalizacji o określonych cechach i elementach, weryfikacja ich spełnienia może odbyć się w ramach procedury wyboru projektów.

2) Ocena spełniania kryterium wskazanego w rozdz. 5 pkt 2 lit. b powinna być prowadzona w pierwszej kolejności, jako że bezwzględnie warunkuje udzielenie wsparcia (obligatoryjne dla priorytetu inwestycyjnego 9b) lub otrzymanie preferencji (pozostałe priorytety inwestycyjne).

3) Weryfikacja, o której mowa w podrozdziale pkt 2, może następować w konkursie uwzględniającym następujące etapy:

a. etapu oceny formalnej, który ma na celu ocenę projektów pod względem obowiązku wynikania projektu z programu rewitalizacji o określonych cechach i zawartości oraz stopnia spełniania innych kryteriów formalnych, którym przykładowo przypisano wartości logiczne „tak”, „nie”;

b. etapu oceny merytorycznej, rozumianego, jako sprawdzenie zgodnie z zasadami określonymi przez IZ w systemie realizacji danego programu operacyjnego konkretnego projektu pod kątem spełniania kryteriów merytorycznych innych niż te, które podlegały weryfikacji na etapie opisanym w lit. a.;

4) Weryfikacja projektów pod względem spełnienia wymagań odnoszących się do cech i elementów programów rewitalizacji:

a. ma na celu wyprzedzające upewnienie się czy poszczególne projekty, które zgłoszono do objęcia dofinansowaniem wraz z programem rewitalizacji, ale także inne wynikające z programu, o których dofinansowanie wnioskodawca i inne uprawnione podmioty będą starali się w przyszłości, spełniają oczekiwania związane z wpisaniem się w spójną koncepcję rewitalizacji danej gminy określoną w programie rewitalizacji;

b. pozwala na szczegółową ocenę jedynie tych projektów, które wynikają z programów rewitalizacji o wymaganych cechach i elementach.

5) IZ RPO może zdecydować o zorganizowaniu dodatkowych spotkań lub konsultacji, aby dla przedstawicieli potencjalnych wnioskodawców, którzy przystąpią do konkursów, znaczenie sprawdzenia wymogów odnoszących się do cech i elementów programów rewitalizacji było w pełni zrozumiałe.

6) Wybór projektu przeprowadza się z zachowaniem warunków określonych dla poszczególnych instytucji w zakresie trybu konkursowego w horyzontalnych Wytycznych w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020.

7) Częstotliwość przeprowadzania naborów projektów rewitalizacyjnych powinna uwzględniać różny stopień zaawansowania przygotowania lub aktualizacji programów rewitalizacji przez samorządy gmin.

Wybór projektów rewitalizacyjnych w trybie pozakonkursowym

Mając na względzie, że procedura wyboru projektu w trybie pozakonkursowym jest dostosowana do indywidualnych właściwości danego projektu, wybór projektów rewitalizacyjnych w trybie pozakonkursowym będzie się odbywał na ogólnych zasadach określonych dla tego typu naborów w horyzontalnych Wytycznych w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020, z uwzględnieniem odpowiednich postanowień Wytycznych.

Załącznik do Wytycznych MR

Załącznik określa cechy i elementy projektu rewitalizacyjnego, które są zgodne z art. 15. 1 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.

1) Programy rewitalizacji odznaczające się co najmniej cechami wskazanymi w pkt 1-4 Załącznika do Wytycznych oraz zawierające przynajmniej elementy wskazane w pkt 5 Załącznika do Wytycznych, są poddane analizie i weryfikacji.

2) Analiza i weryfikacja cech i elementów programu rewitalizacji przeprowadzona jest w szczególności z uwzględnieniem:

a. kompletności uwzględnienia w treści programu rewitalizacji wskazanych cech i elementów;

b. kompleksowości programu rewitalizacji, stopnia koncentracji i komplementarności planowanych działań rewitalizacyjnych;

Ocena tych aspektów musi służyć mobilizacji samorządów gminnych i potencjalnych beneficjentów do wspólnego zaplanowania kompleksowego rozwiązywania problemów rewitalizowanego obszaru w celu wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego. Tylko kompleksowy program rewitalizacji oraz jego komplementarne i zintegrowane interwencje służą powodzeniu poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

c. wewnętrznej spójności działań;

Analiza programów rewitalizacji musi wychodzić od spójności i powiązania w programie diagnozy obszaru rewitalizacji identyfikującej czynniki i przyczyny degradacji z celami i zamierzeniami do osiągnięcia wskutek rewitalizacji oraz działaniami i zamierzeniami pozwalającymi na osiągnięcie celów. Umożliwi to znalezienie odpowiedzi na pytania: dlaczego i w jaki sposób tj. jakimi przedsięwzięciami zakłada się zahamowanie regresu,

jak wywołać korzystne tendencje rozwojowe, a także jakie działania i na jakich obszarach są konieczne dla skierowania dotkniętego kryzysem obszaru na ścieżkę rozwoju.

d. powiązań z politykami w gminie;

Z punktu widzenia analizy programu rewitalizacji ważne są jego powiązania z dokumentami określającymi kierunki rozwoju, tj. dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy. Ułatwi to analizę przygotowywanych lub aktualizowanych programów rewitalizacji i powiązania ich z określoną diagnozą społeczną i gospodarczą gminy oraz wyznaczonymi celami rewitalizacji dla obszarów rewitalizacji.

e. sprawnej koordynacji;

Program rewitalizacji powinien być jednym z ważniejszych narzędzi wprowadzania zmian na obszarze gminy. Konieczne jest zatem osadzenie go w systemie zarządzania rozwojem gminy oraz wykazanie tego w strukturze organizacyjnej gminy (np. wyodrębniona jednostka w ramach struktury lub odrębna instytucja).

f. stopnia realizacji zasady partnerstwa w odniesieniu do programu rewitalizacji;

W programie rewitalizacji należy wykazać, że w jego przygotowaniu zaangażowano społeczność lokalną i umożliwiono szeroką partycypację społeczną. Dla efektywności rewitalizacji konieczne jest silne i trwałe partnerstwo między różnymi podmiotami zaangażowanymi w prowadzenie procesu rewitalizacji, a szczególnie we wdrażanie i ocenę efektów programu rewitalizacji.

1. Kompleksowość programu rewitalizacji

1) Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

W trakcie opracowywania i wdrażania programu rewitalizacji nie dopuszcza się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji.

2) Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

2. Koncentracja programu rewitalizacji

1) Koncentracja interwencji i potrzeba hierarchizacji potrzeb powodują, że programy rewitalizacji dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Działania rewitalizacyjne z definicji skierowane są na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji, przy założeniu zastosowania adekwatnych narzędzi oraz możliwości finansowania rewitalizacji.

2) Co do zasady projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach rewitalizacji. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza tym obszarem, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji. Zwłaszcza dotyczy to inicjatyw społecznych nakierowanych np. na aktywizację zawodową mieszkańców obszarów rewitalizacji, gdzie rozwiązania dedykowane ludności z obszaru rewitalizacji mogą być podejmowane poza obszarem rewitalizacji. Takie przypadki wymagają szerszego uzasadnienia i wskazania siły tych powiązań i efektywności oddziaływania danego projektu rewitalizacyjnego.

3. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych (a także szerzej: przedsięwzięć) jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

3.1 Komplementarność przestrzenna

1) Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze

rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji.

2) Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów /przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii.

3) Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

4) Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

3.2 Komplementarność problemowa

5) Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych/ przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).

6) Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru.

7) W komplementarności problemowej konieczne jest określenie pożądanego stanu, do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, oraz jego parametryzacja. Tak postawione zadanie ułatwi później wybór odpowiednich mierników/ wskaźników osiągnięcia celów programu rewitalizacji.

8) Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

9) Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa przygotowana przez samorząd województwa. Analiza ta powinna obejmować m.in. sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz obserwowane zjawiska i trendy demograficzne.

3.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

10) Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.

11) W tworzeniu wymogów proceduralnych IZ RPO skupia uwagę na określeniu adekwatnych dla potrzeb i oczekiwanych standardów w zarządzaniu i wdrażaniu programów rewitalizacji.

3.4 Komplementarność międzyokresowa

12) W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.

13) W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia

z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.

14) IZ RPO w projektowaniu wsparcia dla rewitalizacji wykorzystuje doświadczenia z poprzednich perspektyw, w tym wnioski z ewaluacji.

3.5 Komplementarność źródeł finansowania

15) Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

16) Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

17) Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE.

18) Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian.

4. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

1) Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

2) W programie rewitalizacji znajduje się opis procesu jego przygotowania dokumentujący udział w nim różnych grup interesariuszy w taki sposób, by możliwe było zweryfikowanie i ocena stopnia osiągniętego uspołecznienia, jak również określenie, w jaki sposób wybrana forma zarządzania programem rewitalizacji realizuje zasadę udziału w niej interesariuszy.

3) Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji, jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

4) Partycypacja ukierunkowana jest na możliwie dojrzałe jej formy, a więc nieograniczające się jedynie do informacji czy konsultacji działań władz lokalnych, ale dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska.

5. Minimalna zawartość (elementy) programu rewitalizacji

1) Program rewitalizacji zawiera co najmniej:

- a. opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
- b. diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
- c. zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
- d. wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
- e. cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
- f. listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną

wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;

g. charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;

h. mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;

i. indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);

j. mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;

k. system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji;

l. system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

2) Diagnoza (o której mowa w pkt 1 lit. b) zawarta w programie rewitalizacji (o ile nie została dokonana w innym dokumencie strategicznym lub planistycznym gminy przyjętym uchwałą rady gminy) obejmuje analizę wszystkich sfer, a w szczególności pogłębioną analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym aktywność lokalną), co pozwoli na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Takie działania mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

3) Zasięgi przestrzenne obszaru lub obszarów rewitalizacji (o których mowa w pkt 1 lit. c) dokonywane są (o ile nie zostały dokonane w innym dokumencie strategicznym lub planistycznym gminy przyjętym uchwałą rady gminy) przy założeniu, że dany program

rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia. Zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany jest przy założeniu, że jest to terytorium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotne dla rozwoju danej gminy. Ustalenia zasięgu przestrzennego obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonuje samorząd gminny, w oparciu o rozstrzygnięcia wynikające z innych dokumentów strategicznych lub planistycznych gminy lub w oparciu o indywidualne kryteria (wraz z odniesieniem ich do wartości referencyjnych dla danej gminy) i przy uwzględnieniu kryteriów wskazanych przez IZ RPO, jeśli IZ RPO takie określi. Program rewitalizacji łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców.

4) Opis planowanych działań rewitalizacyjnych, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji powinien zawierać przede wszystkim:

a. identyfikację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (o których mowa w pkt 1 lit. f), tj. takich, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji,

b. charakterystykę (zbiorczy opis) innych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. W opisie przedsięwzięć uzupełniających należy wskazać obszary tematyczne, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji.

Zarówno przedsięwzięcia główne (podstawowe), jak i uzupełniające (pozostałe), są przedsięwzięciami zaplanowanymi/wynikającymi z programu rewitalizacji.

5.3 USTAWA O REWITALIZACJI

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji uchwalona została przez Sejm na podstawie projektu przedstawionego przez Radę Ministrów. Podpisanie *ustawy* przez Prezydenta RP nastąpiło w dniu 28 października 2015 r., zaś jej publikacja w Dzienniku Ustaw, pod pozycją 1777 – w dniu 3 listopada 2015 r. Przepisy ustawy weszły w życie z dniem 18 listopada 2015 r., za wyjątkiem zmiany dotyczącej podatku od nieruchomości, której wejście w życie oznaczono na 1 stycznia 2016 r., zgodnie z regułami dotyczącymi wejścia w życie przepisów podatkowych.

Ustawa, po raz pierwszy w polskim systemie prawnym, porusza zagadnienie rewitalizacji, rozumianej jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych polskich miast i miejscowości. Prowadzenie procesu rewitalizacji stanowi szansę na odwrócenie negatywnych trendów rozwojowych obszarów zdegradowanych przy uwzględnieniu potrzeb społeczności lokalnej, zagadnień gospodarczych, przestrzennych, czy przyrodniczych.

Opracowanie i uchwalenie *ustawy* miało na celu usprawnienie procesu rewitalizacji prowadzonego przez samorząd. Dotychczasowe działania, często ze względu na brak modelowych rozwiązań i schematów postępowania, nie przynosiły oczekiwanych skutków. *Ustawa* dostarcza podstawowych narzędzi niezbędnych do prowadzenia rewitalizacji przez gminę, której zadaniem własnym jest przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie swoich właściwości. Gminy, wykorzystując przepisy *ustawy*, mogą korzystać ze sprawnych narzędzi rewitalizacji oraz gotowego scenariusza działań, który zapewnia uwzględnienie wszystkich najważniejszych czynników potrzebnych do osiągnięcia sukcesu, np. koncentracji terytorialnej, uwzględnienia aspektów społecznych, przestrzennych itp.

Ustawa o rewitalizacji nie zawiera szczególnych regulacji w zakresie źródeł finansowania tego procesu. Ustanawiając elementy rewitalizacji zadaniem własnym gminy przesądza, że możliwe jest jego finansowanie ze środków publicznych.

Jednym z głównych źródeł finansowania rewitalizacji w latach 2014-2020 są fundusze UE. Procesowi temu została nadana istotna ranga w perspektywie finansowej 2014-2020 poprzez wskazanie jej w Umowie Partnerstwa jako jednego z pięciu tzw. obszarów strategicznej interwencji (*miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji*). Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji są współfinansowane z regionalnych oraz krajowych programów operacyjnych. Najwięcej środków na rewitalizację zostało przeznaczonych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. W każdym z nich wyodrębniono część alokacji, która może być wydatkowana jedynie na projekty rewitalizacyjne. Z kolei krajowe programy operacyjne (Infrastruktura i Środowisko; Wiedza, Edukacja, Rozwój; Polska Wschodnia; Polska Cyfrowa; Pomoc Techniczna) stanowią uzupełniające źródło współfinansowania przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji.

Dokumentem określającym kryteria i wymogi, jakie muszą spełniać projekty rewitalizacyjne, które ubiegają się o wsparcie ze środków UE są *Wytyczne w zakresie rewitalizacji*

w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Skierowane są do Instytucji Zarządzających regionalnymi i krajowymi programami operacyjnymi.

Zadania bezpośrednio związane z rewitalizacją współfinansowane są głównie w odniesieniu do priorytetu inwestycyjnego 9b *Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich*. Podstawowym kryterium dla projektów rewitalizacyjnych (to jest projektów wynikających z programu rewitalizacji) w ramach Priorytetu 9b, warunkującym możliwość złożenia wniosku o ich dofinansowanie, jest ich wynikanie z obowiązującego programu rewitalizacji, przygotowanego przez radę gminy oraz spełnianie wymagań określone w *Wytycznych*. Z kolei w przypadku projektów rewitalizacyjnych składanych w ramach innych priorytetów inwestycyjnych niż 9b, przez fakt bycia „rewitalizacyjnymi” mogą one uzyskać preferencje w ocenie.

Rewitalizacja finansowana ze środków UE może być prowadzona zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich oraz miejsko-wiejskich. O dofinansowanie na takie przedsięwzięcia mogą występować bardzo różne podmioty, m.in. organizacje pozarządowe, samorządy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe czy przedsiębiorcy. Przykładem działań rewitalizacyjnych mogą być projekty związane z aktywizacją społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (środki na takie cele są zaplanowane w programach regionalnych, w częściach finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego), wsparciem wejścia lub powrotem na rynek pracy (aktywność zawodowa), rozwojem przedsiębiorczości, poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz mieszkalnych, zrównoważonym transportem miejskim, promocją działań dotyczących kultury, w tym ochrony i opieki nad zabytkami, środowiska naturalnego i ochrony terenów zielonych.

Ustawa stanowi podstawowy sposób prawnego uregulowania zagadnienia rewitalizacji przez władze prawodawcze. Wyraża normy prawne, które są powszechnie obowiązujące. Wiążą one zarówno organy administracji publicznej, jak i wszystkie osoby fizyczne, osoby prawne i inne podmioty.

Gminy, nie dysponując dotąd dedykowaną rewitalizacji *ustawą*, prowadziły działania rewitalizacyjne w oparciu o uchwały, w których zawierały programy działań służących wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Uchwały te, różnie zatytułowane (np. lokalny program rewitalizacji, miejski program rewitalizacji) przyjmowane były w oparciu o art. 18 ust. 2 pkt 6 *ustawy o samorządzie gminnym*, ustanawiający kompetencję gminy do uchwalania tzw. programów gospodarczych – naprawczych realizowanych w różnych uwarunkowaniach.

Prawodawca zmierzył się zatem z problemem odniesienia się w treści *ustawy* do zastanych sytuacji, na które *ustawa* może wpływać. Dlatego w przepisie art. 52 ust. 1 zawarto regulacje o charakterze przejściowym. Przepis ten pozwala gminie kontynuować działania rewitalizacyjne w oparciu o opisane programy gospodarcze (niezależnie od tytułu nadanego uchwałe) do końca 2023 r. *Ustawa* w tym zakresie ma zatem charakter fakultatywny – oznacza to, że gmina prowadząca w dniu jej wejścia w życie działania rewitalizacyjne, nie musi stosować rozwiązań ustawowych.

Fakultatywności *ustawy* nie należy zatem rozumieć jako możliwość niestosowania się do jej norm, lecz wyłącznie jako możliwość (w granicach przepisów w niej zawartych) nieprowadzenia działań rewitalizacyjnych na zasadach w niej określonych, w okresie przejściowym.

Fakultatywność *ustawy* określona w przepisach przejściowych dotyczy również możliwości uchwalania po jej wejściu w życie nowych programów rewitalizacji w oparciu o art. 18 ust. 2 pkt 6 *ustawy o samorządzie gminnym*. Wynika to z brzmienia przepisu art. 52 ust. 1, który – zezwalając na realizację przedsięwzięć określonych w programach – nie precyzuje daty uchwalenia tych programów. Kryterium daty pojawia się za to w art. 52 ust. 2 *ustawy* – regulacje te czytane łącznie pozwalają na dopuszczenie możliwości opisanej powyżej.

Prowadzenie rewitalizacji bez korzystania z rozwiązań ustawowych (bez uchwalania GPR) nie jest przeszkodą do aplikowania o środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. W przypadku, w którym gmina chce się ubiegać o otrzymanie środków unijnych na projekty rewitalizacyjne musi opracować program rewitalizacji zgodny z wymaganiami wynikającymi

z Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (co do zasady – w aspekcie merytorycznym są to wymogi tożsame do ustawowych, jednak uproszczone są kwestie proceduralne), oraz z wymaganiami i wytycznymi, które zostaną przyjęte przez Instytucje Zarządzające poszczególnymi RPO.

W *ustawie* wprowadzono definicję legalną rewitalizacji, wskazując w art. 2 ust. 1, że jest to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja ta wprowadza szereg zasad ogólnych, a także pojęć, które precyzowane są w dalszych przepisach *ustawy*. Przede wszystkim określa rewitalizację jako proces, nie zaś jednostkowe zdarzenie. Z zasadą tą korespondują dalsze przepisy *ustawy*, opisujące kolejne fazy tego procesu: diagnostykę, przygotowanie programu, jego realizację,

a w końcu ocenę aktualności prowadzącą do modyfikacji procesu lub uznania go za zakończony.

Proces ten dotyczyć ma wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego. Szczegółowa definicja tego obszaru oraz sposób jego wyznaczenia opisane są w rozdziale 3 *ustawy*. Wyprowadzenie ze stanu kryzysowego należy rozumieć jako spowodowanie zmiany w zakresie intensywności występowania niekorzystnych zjawisk (art. 9 *ustawy*).

Proces ten ma mieć charakter kompleksowy. Jest to odpowiedź na dotychczasowe negatywne doświadczenia w prowadzeniu rewitalizacji, którą nazywano procesy o charakterze wybiórczym, wycinkowym, zwykle skoncentrowane na działaniach łatwiejszych do przeprowadzenia i dających szybki efekt, takich jak np. remonty budynków lub przebudowy dróg. Stosunkowo najrzadziej podejmowano działania najtrudniejsze do przeprowadzenia, o wieloletnim charakterze.

Rewitalizacja, stanowiąca zasadniczo zadanie publiczne, prowadzona ma być nie tylko przez podmioty publiczne, lecz przez interesariuszy tego procesu. Deklaracja ta podkreśla złożoność procesu rewitalizacji, który dla pełnego powodzenia wymaga zaangażowania nie tylko odpowiednich władz publicznych, lecz również innych osób i podmiotów, których szeroko pojęte interesy spotykają się na obszarze rewitalizacji.

W *ustawie* zawarto dodatkowo otwarty katalog interesariuszy, wskazując, że są nimi w szczególności:

1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
2. pozostali mieszkańcy gminy, nie mieszkający na obszarze rewitalizacji;
3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
6. organy władzy publicznej;
7. podmioty inne niż organy władzy publicznej, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa (np. spółki Skarbu Państwa realizujące inwestycje infrastrukturalne, Agencja Mienia Wojskowego).

Ostatnim elementem definicji jest wskazanie gminnego programu rewitalizacji, opisanego w rozdziale 4 *ustawy*, jako podstawy prowadzenia rewitalizacji. *Ustawa* przewiduje obowiązek uchwalenia tego programu w przypadku, gdy gmina chce skorzystać z jej narzędzi.

Ustawa stanowi, że przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią zadania własne gminy. Przepis ten stosuje się również do miast na prawach powiatu, których władze łączą kompetencje właściwe gminom i powiatom.

Gmina korzysta z domniemania wykonywania zadań publicznych, określonych, jako jej zadania własne. Pomimo tego domniemania, w orzecznictwie nie przyjęła się możliwość uznania rewitalizacji lub jej elementów za zadanie własne bez wyraźnej podstawy ustawowej. Rewitalizacji nie ma bowiem w podstawowym katalogu zadań własnych gminy, umieszczonym w art. 7 *ustawy o samorządzie gminnym*. Katalog ten uzupełniono zatem odpowiednim zapisem *ustawy*. Wychodząc z założenia, że rewitalizacja jest procesem prowadzonym przez interesariuszy (działania, które składają się na proces rewitalizacji mogą być wykonywane zarówno przez gminę, jak również inne podmioty publiczne i prywatne), wskazano, że zadaniem własnym nie jest „rewitalizacja”, jako całość, lecz wybrane jej elementy, w tym jej prowadzenie jedynie w zakresie właściwości gminy (tj. realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych należących do zadań własnych bądź zleconych gminy).

Ustawa określa zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji, a jej poszczególne rozdziały dotyczą:

1. Przepisów ogólnych, w tym art. 2.1 podający definicję rewitalizacji:

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;

- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa;

2. Partycypacji społecznej:

Według ustawy partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji. Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

W tym rozdziale pojawia się pojęcie konsultacji społecznych. Konsultacje społeczne prowadzi wójt, burmistrz albo prezydent miasta. O rozpoczęciu konsultacji społecznych

oraz formach, w jakich będą prowadzone, powiadamia się nie później niż w terminie 7 dni przed dniem ich przeprowadzenia, w sposób zapewniający udział w nich możliwie szerokiego grona interesariuszy, co najmniej poprzez obwieszczenie, ogłoszenie w sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie oraz ogłoszenie na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Formami konsultacji społecznych są:

- 1) zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularzy zamieszczonych na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej;
- 2) spotkania, debaty, warsztaty, spacer studyjny, ankiety, wywiady, wykorzystanie grup przedstawicielskich lub zbieranie uwag ustnych.

Konsultacje społeczne prowadzi się w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści i odniesienie się do nich, a w przypadku gdy jest to uzasadnione specyfiką konsultowanych treści, z użyciem wizualizacji oraz sporządzonych w języku niespecjalistycznym skrótów i zestawień informacji zawartych w dokumentach poddawanych konsultacjom.

Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Dopuszcza się powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

3. Obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć, jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub

3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się, jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000, sporządzonej

z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2015 r. poz. 520, z późn.zm.).

4. Gminnego Programu Rewitalizacji:

Gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności:

- 1) szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru;
- 2) opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
- 3) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- 4) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk;
- 5) opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:
  - a) listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, o ile dane te są możliwe do wskazania,
  - b) charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- 6) mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- 7) szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych;
- 8) opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
- 9) system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
- 10) określenie niezbędnych zmian w prawie miejscowym;
- 11) wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
- 12) wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym:

- a) wskazanie zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
  - b) wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwaleni albo zmiany,
  - c) w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu;
- 13) załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w gminnym programie rewitalizacji mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki. W przypadku gdy w związku z rewitalizacją następuje czasowa lub trwała zmiana miejsca zamieszkania osób na miejsce położone poza obszarem rewitalizacji, w gminnym programie rewitalizacji uwzględnia się przedsięwzięcia rewitalizacyjne obejmujące te osoby.

Gminny program rewitalizacji nie stanowi aktu prawa miejscowego.

Postępowanie w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w sprawie uchwalenia albo zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego można wszcząć przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji, a po sporządzeniu i zamieszczeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej projektu gminnego programu rewitalizacji. Uchwalenie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy następuje po uchwaleniu gminnego programu rewitalizacji. Niezwłocznie po uchwaleniu gminnego programu rewitalizacji, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające do wpisania ich do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia do tego załącznika niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.

Gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie. Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

5. Specjalnej Strefy Rewitalizacji:

Na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta rada gminy podejmuje uchwałę w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Strefę ustanawia się w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia. Wniosek o ustanowienie Strefy składa się po uchwaleniu gminnego programu rewitalizacji i zgodnie z jego ustaleniami. Uchwała w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Strefy stanowi akt prawa miejscowego.

6. Zmian w przepisach obowiązujących,

7. Przepisów przejściowych i końcowych:

Do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanej uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W takim przypadku wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, Strefy, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest dopuszczalne. Jeżeli program, uchwalony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zawiera co najmniej opis procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów gminy oraz diagnozę pozwalającą na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, na jego podstawie może zostać opracowany i uchwalony gminny program rewitalizacji. W takim przypadku rada gminy, na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, przed przystąpieniem do sporządzania gminnego programu rewitalizacji, podejmuje uchwałę w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, na podstawie diagnozy pozwalającej na wyznaczenie tych obszarów zawartej w programie. Po przyjęciu uchwały w sprawie

wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, wójt, burmistrz albo prezydent miasta kolejno:

- 1) opracowuje na podstawie programu, projekt gminnego programu rewitalizacji;
- 2) przeprowadza konsultacje społeczne projektu gminnego programu rewitalizacji;
- 3) wprowadza zmiany wynikające z konsultacji społecznych oraz przedstawia radzie gminy do uchwalenia projekt gminnego programu rewitalizacji.

5.3.1 UCHWALENIE GPR

Zasadnicze elementy procedury prowadzącej do przyjęcia uchwały rady gminy określone są w *ustawie o samorządzie gminnym*. Zgodnie z zawartymi tam regulacjami, do właściwości rady gminy należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej. Rada gminy zajmuje stanowisko w formie uchwał, które zapadają zwykłą większością głosów w obecności, co najmniej połowy ustawowego składu rady, w głosowaniu jawnym. Rada gminy obraduje na sesjach, zaś w bieżących pracach wspomagają jej organy wewnętrzne – komisje. Szczegóły organizacji prac rady określa statut gminy.

Ustawa uzupełnia te ogólne regulacje o szczegółowe unormowania dotyczące sposobu uchwalania gminnego programu rewitalizacji, w celu uwzględnienia specyfiki tego dokumentu.

W ramach procedury opracowywania projektu GPR przeprowadza się również, w przypadkach tego wymagających, strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko.

Procedurę uchwalania GPR rozpoczyna podjęcie przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do jego sporządzania. Uchwała ta podjęta może być z własnej inicjatywy rady gminy bądź na wniosek wójta. Jej podjęcie możliwe jest jedynie po wejściu w życie uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Uchwała ta wiąże wójta, który ma obowiązek dokonania po jej podjęciu kolejnych kroków w procedurze uchwalania GPR.

Drugim etapem procedury uchwalania GPR jest dokonanie przez wójta ogłoszenia informującego podjęciu przez radę gminy uchwały inicjującej proces. Wójt dokonuje ogłoszenia obligatoryjnie na cztery sposoby (na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej, w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, w prasie lokalnej oraz przez obwieszczenie). Ogłoszenie powinno nastąpić niezwłocznie po wydaniu uchwały.

Następnie wójt sporządza projekt GPR i poddaje go szeroko rozumianemu opiniowaniu, w ramach którego najpierw przeprowadza konsultacje społeczne (na zasadach określonych w rozdziale 2 *ustawy*), potem zaś przedstawia ten sam projekt do zaopiniowania przez organy administracji publicznej i innym podmiotom.

Kolejnym etapem procedury jest uzyskanie opinii organów administracji publicznej i innych podmiotów. Rozwiązania dotyczące opiniowania projektu GPR oparto na podobnych rozwiązaniach obowiązujących na gruncie *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* w odniesieniu do studium, aktualne pozostają zatem uwagi czynione przez orzecznictwo i komentatorów odnośnie charakteru czynności opiniowania na gruncie tej ustawy. Należy zatem podkreślić, że opinia nie ma charakteru wiążącego, jednak obowiązkowe jest wystąpienie o jej uzyskanie. *Ustawa* wprowadziła termin na przedstawienie opinii, wynoszący od 14 do 30 dni, licząc od dnia doręczenia projektu gminnego programu rewitalizacji. Termin, w zakresie widełek ustawowych, określa wójt. Nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważa się za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu gminnego programu rewitalizacji. Za pozytywną opinię uznane zostanie zatem zarówno przedstawienie opinii (jakiegokolwiek) po terminie, jak i powstrzymanie się od kierowania opinii.

Ostatnim etapem procedury, za który odpowiada wójt, jest wprowadzenie do projektu GPR zmian wynikających zarówno z konsultacji społecznych jak i opiniowania oraz przedstawienie dokumentu radzie gminy celem uchwalenia.

5.3.2 SKUTKI UCHWALENIA GPR

GPR stanowi dokument strategiczny gminy wyznaczający kierunki jej działań w procesie rewitalizacji oraz warunki organizacyjno-finansowe tych działań. Nie stanowiąc aktu prawa miejscowego, nie wiąże powszechnie, stanowi jednak warunek niezbędny do uchwalenia przez gminę aktów prawa miejscowego stanowiących akty wykonawcze GPR (takich jak uchwała w sprawie wyznaczenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, miejscowy plan rewitalizacji).

5.3.3 STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zasady przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko określa *ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (ustawa ooś)*.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko jest postępowaniem, które przeprowadza się dla określonych rodzajów dokumentów opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji lub inne podmioty wykonujące funkcje publiczne. Do ww. dokumentów należą:

1. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, plany zagospodarowania przestrzennego oraz strategię rozwoju regionalnego;
2. Polityki, strategię, plany lub programy w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
3. Pozostałe polityki, strategię, plany i programy, jeżeli ich realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony;
4. Dokumenty inne niż wymienione, jeżeli wyznaczają one ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub gdy realizacja ich postanowień może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest też wymagane w przypadku wprowadzania zmian do już przyjętych ww. dokumentów.

W szczególnych przypadkach, opisanych w art. 48 ustawy ooś, możliwe jest odstępianie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Informację o odstępianiu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko organ opracowujący projekt dokumentu powinien podać do publicznej wiadomości bez zbędnej zwłoki.¹

Gminny program rewitalizacji, co do zasady będzie podlegać strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. GPR w rozumieniu przepisów regulujących ocenę oddziaływania na środowisko stanowić może jeden z dwóch rodzajów dokumentów. Będzie zatem dokumentem, o którym mowa w art. 46 pkt 2 *ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* – jeżeli będą w nim przewidziane

---

¹ <http://www.gdos.gov.pl/strategiczna-oos>

przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko. W innych przypadkach uznany zostanie za dokument, o którym mowa w art. 47 tej ustawy – jeżeli wójt gminy po uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska uzna, że GPR wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub że realizacja postanowień GPR może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko. W pierwszym z przypadków możliwe będzie odstępnie od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny – proces ten przebiega zgodnie z art. 48 i 49 ww. ustawy. Tak jak w przypadku innych dokumentów podlegających ocenie, procedura ta stosowana jest również w przypadku zmiany brzmienia uchwały, jednak z zastrzeżeniem zmian nieistotnych („[...] jeżeli organ administracji zamierza wprowadzić niewielkie modyfikacje w przyjętych dokumentach, dotyczących obszarów w granicach jednej gminy, które zasadniczo wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, będzie mógł je wprowadzić bez tej oceny, odstępując w trybie określonym w art. 48 ustawy od obowiązku jej przeprowadzenia.”).

5.3.4 WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA

Wieloletnia prognoza finansowa jest stanowi instrument wieloletniego planowania finansowego w jednostkach samorządu terytorialnego. Inicjatywa w sprawie sporządzenia projektu uchwały w sprawie WFP i jej zmiany należy wyłącznie do zarządu jednostki samorządu terytorialnego.

WPF obejmuje prognozę m.in. takich parametrów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego, jak:

- dochody bieżące oraz wydatki bieżące budżetu,
- dochody majątkowe oraz wydatki majątkowe budżetu,
- wynik budżetu wraz ze wskazaniem przeznaczenia nadwyżki albo sposobu sfinansowania deficytu,
- przychody i rozchody budżetu, z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia.

Obligatoryjnym elementem WFP jest również kwota długu jednostki samorządu terytorialnego wraz ze wskazaniem sposobu sfinansowania jego spłaty, fakultatywnym zaś upoważnienie dla organu wykonawczego do zaciągnięcia zobowiązań. Ustawodawca nakazuje ponadto, aby część składową WFP stanowiły objaśnienia przyjętych wartości. WPF obejmuje okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat. Prognozę kwoty długu sporządza się na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania. Wzór wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego

oraz załączników do niej określa Minister Finansów w rozporządzeniu (zob. rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego, Dz.U. z 2013 r., poz. 86 z późn. zm.).²

Uchwalenie GPR rodzi skutki w zakresie obowiązku dostosowania brzmienia załącznika do wieloletniej prognozy finansowej gminy (*WPF*). Rada gminy ma obowiązek niezwłocznego wprowadzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w GPR, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, o którym mowa w art. 226 ust. 3 *ustawy o finansach publicznych*. Wprowadzenie tych danych możliwe jest jednak wyłącznie w przypadku, gdy ich zakres i stopień szczegółowości umożliwiają zamieszczenie przedsięwzięcia (inwestycji) w *WPF*. Zakres zawartości załącznika do *WPF* określa przepis art. 226 ust. 3 *ustawy o finansach publicznych*, zgodnie z którym zamieszcza się w nim odrębnie dla każdego przedsięwzięcia:

1. nazwę i cel;
2. jednostkę organizacyjną odpowiedzialną za realizację lub koordynującą wykonywanie przedsięwzięcia;
3. okres realizacji i łączne nakłady finansowe;
4. limity wydatków w poszczególnych latach;
5. limit zobowiązań.

W rozumieniu *ustawy o finansach publicznych* przedsięwzięcia to wieloletnie programy, projekty lub zadania – jest to zatem kategoria szeroka, umożliwiająca zarówno uwzględnienie pojedynczych inwestycji (np. przebudowy odcinka drogi), jak i bardziej złożonych programów np. interwencji społecznej.

Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające do wpisania ich do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia do tego załącznika niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych, a zatem niezwłocznie po określeniu dla inwestycji parametrów wpisywanych do *WPF*.³

---

²

<http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=BC5B67D0F02C1A4FC1257A5A002265BA&litera=W>

³ <http://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacijpraktycznykomentarz.pdf>

ROZDZIAŁ VI

DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

6.1 Analiza obecnej sytuacji Gminy Kazimierza Wielka

Miasto i Gmina Kazimierza Wielka leży w południowej części województwa świętokrzyskiego, pomiędzy obniżeniem między Górami Świętokrzyskimi a Wyżyną Krakowsko-Częstochowską stanowiącą Płaskowyż Proszowicki.

Zasadniczo obszar zbudowany jest z utworów polodowcowych oraz starszych – margli kredowych oraz trzeciorzędowych – mioceńskich, reprezentowanych przez piaski, wapienie, gipsy. Ponadto na powierzchni oprócz osadów polodowcowych występują również utwory najmłodsze (holoceńskie piaski i żwiry) wypełniające doliny rzeczne. Powierzchnia wyżyny jest rozczłonkowana na szerokie wzgórza i jest bezleśna. Na lessach występują czarnoziemy, dzięki którym obszar ten jest krainą rolniczą województwa świętokrzyskiego. Gmina posiada duży potencjał rozwojowy w postaci złóż ropy naftowej – złoża Pławowice oraz wody termalne i lecznicze – złoża Cudzynowice. Na terenie gminy zlokalizowane są również doskonałej jakości surowce ilaste, które mogą być eksploatowane dla potrzeb ceramiki budowlanej. Rzeźba terenu to wysoczyzny i garby porozcinane licznymi dolinami niewielkich rzek, suchymi wąwozami i parowami erozyjnymi ze spadkiem stoków $5 \div 10$ %. Gmina Kazimierza Wielka jest najbardziej wysuniętą gminą na południe województwa świętokrzyskiego i sąsiaduje z gminami: Skalmierz, Czarnocin, Bejsce, Opatowiec z województwa woj. świętokrzyskiego oraz z gminami Pałecznica, Proszowice, Koszyce z woj. małopolskiego.

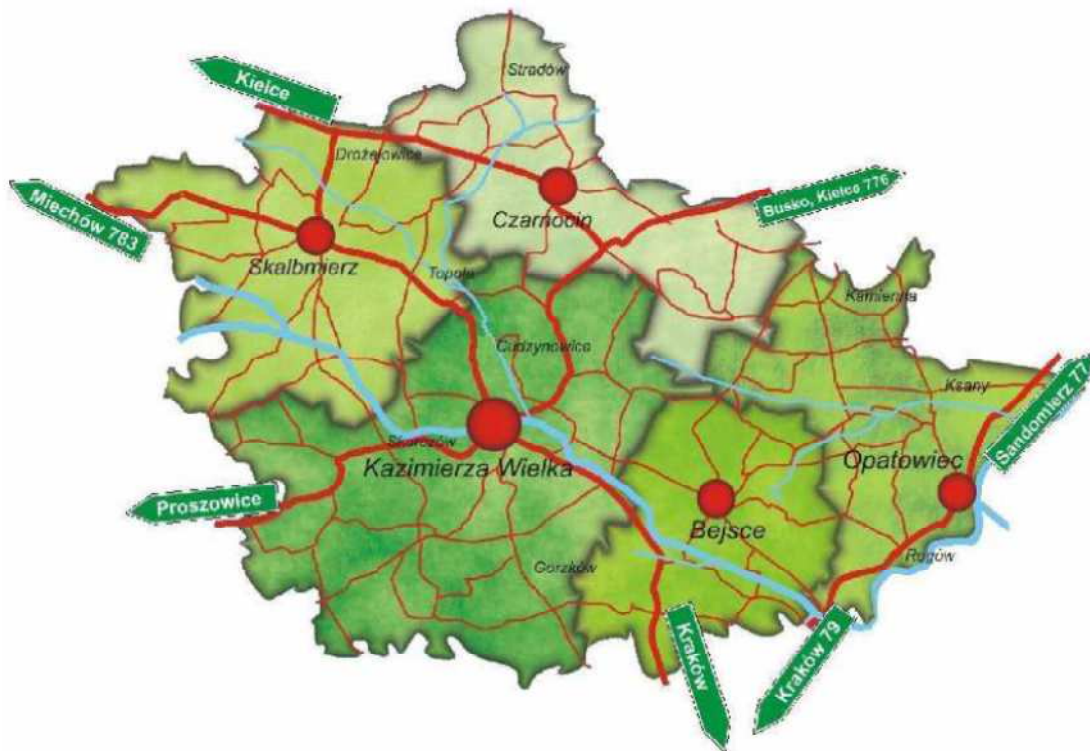
Źródło: <http://kazimierzaw.pl/>

Miasto i gmina posiada korzystne położenie komunikacyjne - leży na przecięciu dróg wojewódzkich z Krakowa do Buska-Zdroju i z Jędrzejowa przez Skalmierz - Koszyce do Brzeska w województwie małopolskim. Przez teren gminy przepływają rzeki Nidzica, Małoszówka, Jawornik i liczne krótkie ciekі wpadające głównie do Nidzicy. Zalesienie całego obszaru jest minimalne (3 % powierzchni gminy). Użytki rolne stanowią 89,6 % powierzchni gminy.

Gmina Kazimierza Wielka wchodzi w obręb powiatu kazimierskiego. Obszar gminy podzielony jest na 42 sołectwa oraz miasto Kazimierza Wielka. Ogólne powierzchnie gminy to około 13500 ha. (135 km.2) w tym miasto **ok. 500 ha. (5 km.2)** Liczba ludności miasta i gminy w ostatnich latach ciągle maleje i na koniec 2015 r. wyniosła ogółem 16119 mieszkańców, w tym w mieście **5434 osób**, a w reszcie gminy 10685 osób. Średnia gęstość zaludnienia w gminie jest wysoka i wynosi 119,4 osób/km²¹.

¹ <http://www.kazimierzawielka.pl/>

Mapa nr 1. Miasta i Gminy Kazimierza Wielka na tle Powiatu Kazimierskiego.

Źródło: Strona Powiatu Kazimierskiego, <http://www.powiat.kazimierzaw.pl>

Kazimierza Wielka podzielona jest na 2 osiedla/obszary:

- osiedle nr 1 podzielone jest umownie na 3 obszary tj.
  - RYNEK w skład którego wchodzi ulice: 1 Maja, Aleja Parkowa, Armii Krajowej, Okrężna.
  - OGRODY w skład którego wchodzi ulice: Agrestowa, Cicha, Gruszkowa, Harcerska, Miodowa, Murarska, Polna, Sienkiewicza, Stolarska, Jabłonowska, Jachimowskiego, Koszycka, Krakowska, Krótka, Kwiatowa, Lipowa, Malinowa, Wiśniowa.
  - PAGÓREK w skład wchodzi ulice : Głowackiego, Łabędź, Niecała, Nowa Wieś, Piłsudskiego, Wesoła, Zielona.
- osiedle nr 2

6.2 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

6.2.1. Strefa społeczna.

Ukierunkowania na zjawiska i problemy w obszarze strefy życia społecznego mieszkańców obszarów rewitalizowanych jest mocnym akcentem w polityce rewitalizacyjnej gmin. Rewitalizacja ma bowiem na celu odnowienie społecznego potencjału dzielnic, ulic, osiedli, sąsiedztwa, dzięki czemu miejscowa społeczność ma szanse na integrację w szerszym środowisku. Tym samym przedmiotem rewitalizacji jest określona przestrzeń fizyczna ludności lokalnej oraz różne grupy interesariuszy, mieszkające lub użytkujące dany obszar. To właśnie aspekt społeczny jest fundamentem projektowania działań rewitalizacyjnych, dlatego to problemy, z którymi borykają się mieszkańcy i ich potrzeby jakie wykazują w obszarze jakości życia, mają kluczowe znaczenie dla podejmowanych decyzji rewitalizacyjnych.

Demografia.

Kazimierza Wielka jest małym miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 5 434, z czego 52,4% stanowią kobiety, a 47,6% mężczyźni. W latach 2002-2015 liczba mieszkańców zmalała o 5,0%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,9 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy Miasta i Gminy Kazimierza Wielka zawarli w 2015 roku 98 małżeństw. W tym samym okresie odnotowano 0,9 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniej od wartości dla kraju.

27,8% mieszkańców Kazimierzy Wielkiej jest stanu wolnego, 55,7% żyje w małżeństwie, 2,4% mieszkańców jest po rozwodzie, a 12,5% to wdowy/wdowcy.

Kazimierza Wielka ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -28. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -4,9 na 1000 mieszkańców Kazimierzy Wielkiej. W 2014 roku urodziło się 34 dzieci, w tym 55,9% dziewczynek i 44,1% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 363 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,57 i jest znacznie mniejszy od średniej

dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W 2013 roku 49,3% zgonów w Kazimierzy Wielkiej spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 19,6% zgonów w Kazimierzy Wielkiej były nowotwory, a 6,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Kazimierzy Wielkiej przypada 10.82 zgonów. Jest to wartość porównywalna do wartości średniej dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju. W 2015 roku liczba zgonów wyniosła 215.

W 2015 roku zarejestrowano 68 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 81 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Kazimierzy Wielkiej -13. W tym samym roku 1 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 1.

64,3% mieszkańców Kazimierzy Wielkiej jest w wieku produkcyjnym, 14,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym².

Tabela . Podstawowe wskaźniki demograficzne dla obszarów zdegradowanych Miasta Kazimierza Wielka

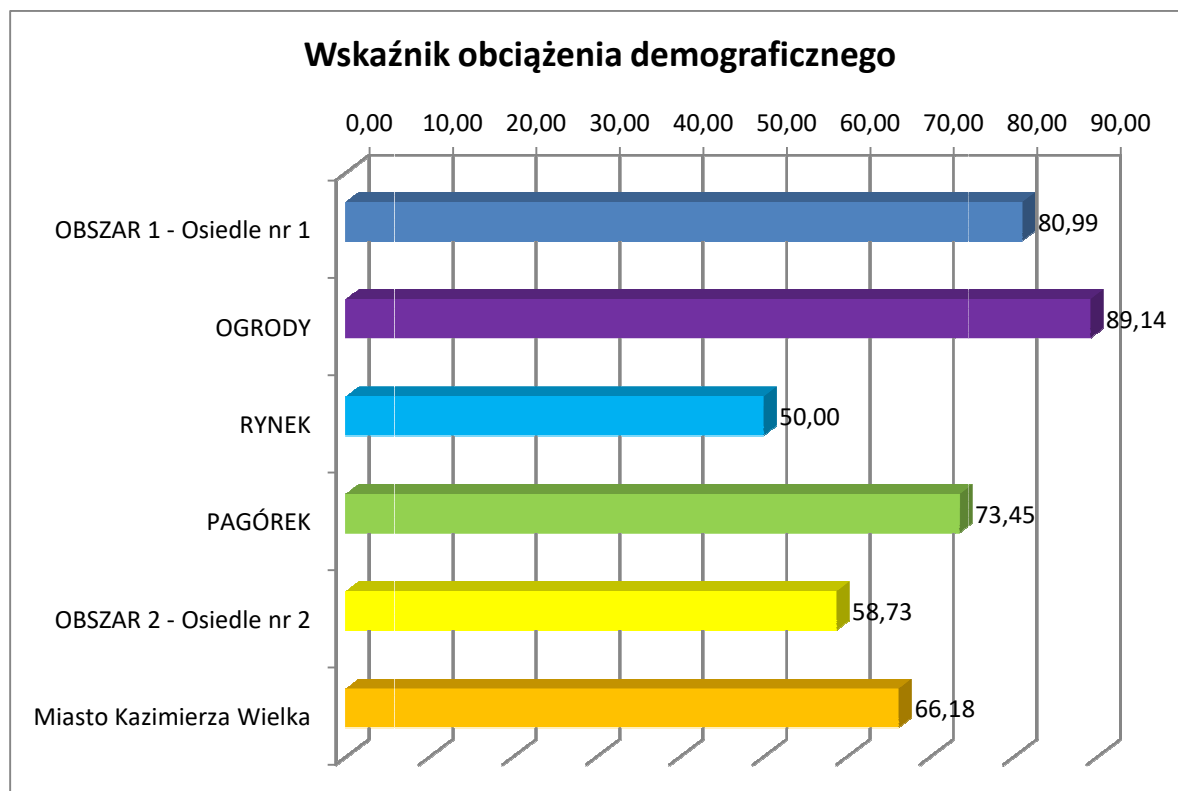
WSKAŹNIKI		OBSZAR 1 - OSIEDLE NR1			OSZAR 2 OSIEDLE NR 2	
		OGRODY	RYNEK	PAGÓREK		
Ludność	2015	1254	138	588	3454	
	2014	1271	138	580	3518	
	2013	1285	146	591	3535	
	2012	1308	146	601	3566	
Przyrost rzeczywisty w 2015r.						
Struktura ludności wg. Ekonomicznej grupy wieku [%]	W wieku przedprożu- kcyjnym	2014	193	17	72	90
		2013	192	20	81	94
	W wieku produkcyjnym	2014	711	92	339	2621
		2013	782	96	380	2678
	W wieku	2014	367	29	169	807

² <http://www.polskawliczbach.pl/>

	poprodu- kcyjnym	2013	311	30	130	763
--	---------------------	------	-----	----	-----	-----

WSKAŹNIK OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO

WSKAŹNIK OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO miasta Kazimierza Wielka						
Stan na 31.12.2015 rok						
Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba ludności	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	WSKAŹNIK OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO
1	OBSZAR 1 – Osiedle nr 1	1980	1094	279	607	80,99%
	OGRODY	1254	663	189	402	89,14%
	RYNEK	138	92	19	27	50%
	PAGÓREK	588	339	71	178	73,45%
2	OBSZAR 2 – Osiedle nr 2	3454	2176	446	832	58,73%
3	Miasto Kazimierza Wielka	5434	3270	725	1439	66,18%
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Kazimierza Wielka						
Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.						

Rynek pracy i bezrobocie.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kazimierzy Wielkiej, liczba bezrobotnych w gminie Kazimierza Wielka w roku 2015 r. wynosiła 960 osób.

Rok	Liczba bezrobotnych
2011	1234
2012	1210
2013	1255
2014	1119
2015	960
Źródło	Urząd Miasta i Gminy Kazimierza Wielka

Czas pozostawania bez pracy:

Lp.	Ilość miesiące	2011	2012	2013	2014	2015
	Do 1	77	104	67	61	66
	1-3	162	153	189	153	137
	3-6	184	187	188	141	129
	6-12	284	187	249	189	132
	12-24	267	254	217	235	177
	Pow. 24	260	325	345	340	319
Źródło	<i>Urząd Miasta i Gminy Kazimierza Wielka</i>					

W Kazimierzy Wielkiej na 1000 mieszkańców pracuje 249 osób . Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz więcej od wartości dla Polski. 52,0% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 48,0% mężczyźni.

Bezrobocie w Kazimierzy Wielkiej wynosiło w 2015 roku 11,36%. Jest mniejsze od stopy bezrobocia dla województwa świętokrzyskiego.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Kazimierzy Wielkiej wynosi 3 055,63 PLN, co odpowiada 76.30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Kazimierzy Wielkiej 287 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 655 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi 368.

78,3% aktywnych zawodowo mieszkańców Kazimierzy Wielkiej pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 4,0% w przemyśle i budownictwie, a 5,1% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Kazimierzy Wielkiej w latach 2012 - 2015

Rok	Stopa bezrobocia
2015	11,36
2014	12,78
2013	11,88
2012	12,28

Źródło: Statystyki Powiatowego Urzędu Pracy w Kazimierzy Wielkiej.

WSKAŹNIK BEZROBOCIA

STOPA BEZROBOCIA miasta Kazimierza Wielka					
Stan na 31.12.2015 rok					
Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba ludności	Liczba osób bezrobotnych	Ludność w wieku produkcyjnym	STOPA BEZROBOCIA
1	Miasto Kazimierza Wielka	5434	351	3270	11
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Kazimierza Wielka					
Stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym (liczba osób w wieku 18-59 lub 64 lata).					

Pomoc społeczna.

Typy rodzin korzystających z pomocy GOPS (2011-2015)

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny o liczbie osób 1	329	329
Rodziny o liczbie osób 2	107	214
Rodziny o liczbie osób 3	110	330
Rodziny o liczbie osób 4	151	604
Rodziny o liczbie osób 5	72	360
Rodziny o liczbie osób 6	43	258
Rodziny o liczbie dzieci 1	130	443
Rodziny o liczbie dzieci 2	148	670
Rodziny o liczbie dzieci 3	61	338
Rodziny o liczbie dzieci 4	21	131
Rodziny o liczbie dzieci 5	10	79
Rodziny o liczbie dzieci 6	8	71
Rodziny o liczbie dzieci 7 i więcej	4	40445

Powody udzielenia pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba osób korzystających z pomocy				
	2011	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo	445	474	514	238	203
Sieroctwo	0	0	0	0	0
Bezdomność	3	6	6	7	8
Bezrobocie	255	272	293	330	291
Niepełnosprawność	97	85	84	85	99
Długotrwała choroba	24	103	102	123	107
Przemoc w rodzinie	105	75	70	31	44
Potrzeba ochrony macierzyństwa	18	20	21	21	18
Rodzina wielodzietna	72	11	24	20	20

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	98	41	35	29	28
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu pracy	4	5	4	4	3
Uzależnienia	86	50	64	39	34
Zdarzenia losowe	5	4	2	2	1

Niepełnosprawność i długotrwała choroba.

Rok, w którym udzielono pomocy z powodu niepełnosprawności	Liczba rodzin
2011	121
2012	188
2013	186
2014	208
2015	206

Bezpieczeństwo.

Jednym z głównych kryteriów wskazania obszarów podlegających rewitalizacji, szczególnie obszarów miejskich, jest występowanie na tych obszarach zjawisk patologicznych oraz o charakterze przestępczym. W celu określenia takich obszarów problemowych wzięto pod uwagę dane gromadzone przez jednostki dbające o utrzymanie porządku w mieście oraz dane dotyczące intensywności korzystania z różnych form opieki społecznej.

Wykaz kampanii społecznych:/spotkania profilaktyczne/

- w 2011: -- 71
- w 2012: -- 80
- w 2013: -- 85
- w 2014: -- 90

- w 2015: -- 96

Liczba funkcjonariuszy pracujących w Mieście i Gminie Kazimierza Wielka

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba funkcjonariuszy	63	63	62	62	62

Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego Kazimierza Wielkiej

- Zakłócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy:

<i>Lp.</i>	<i>Miejsce interwencji</i>	<i>Liczba interwencji w 2011</i>	<i>Liczba interwencji w 2012</i>	<i>Liczba interwencji w 2013</i>	<i>Liczba interwencji w 2014r.</i>	<i>Liczba interwencji w 2015r.</i>
1.	Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	1989	2021	2169	2083	2006

- Zdarzenia związane z prowadzoną akcją ratowniczą na terenie gminy

<i>Lp.</i>	<i>Miejsce interwencji</i>	<i>Liczba interwencji w 2011</i>	<i>Liczba interwencji w 2012</i>	<i>Liczba interwencji w 2013</i>	<i>Liczba interwencji w 2014r.</i>	<i>Liczba interwencji w 2015r.</i>
1.	Teren Miasta i Gminy Kazimierza Wielka	Brak danych	217	275	179	304

- Wykroczenia

<i>Lp.</i>	<i>Miejsce interwencji</i>	<i>Liczba interwencji w 2011</i>	<i>Liczba interwencji w 2012</i>	<i>Liczba interwencji w 2013</i>	<i>Liczba interwencji w 2014r.</i>	<i>Liczba interwencji w 2015r.</i>
1.	Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	2269	2389	1795	2289	2235

- Przestępczość na terenie Gminy

	Gmina				
Kategoria przestępstwa	2011	2012	2013	2014	2015
Zabójstwo	0	0	0	0	0
Zgwałcenie	0	0	0	1	0
Kradzież z włamaniem	24	27	22	17	5
Rozbój, kradzież rozbójnicza	2	2	1	0	1
Kradzież	21	25	32	15	24
Bójka, pobicia	4	2	3	4	1
Uszczerbek na zdrowiu	7	5	4	5	6
Przestępstwa gospodarcze	22	65	19	15	16
Przestępstwa drogowe	30	29	27	52	60
Wypadki drogowe	11	10	11	5	12

Kolizje drogowe	105	89	105	95	70
Zniszczenia mienia	9	8	7	7	6
Wykroczenia o charakterze porządkowym	0	0	0	0	0

Aktywność społeczna

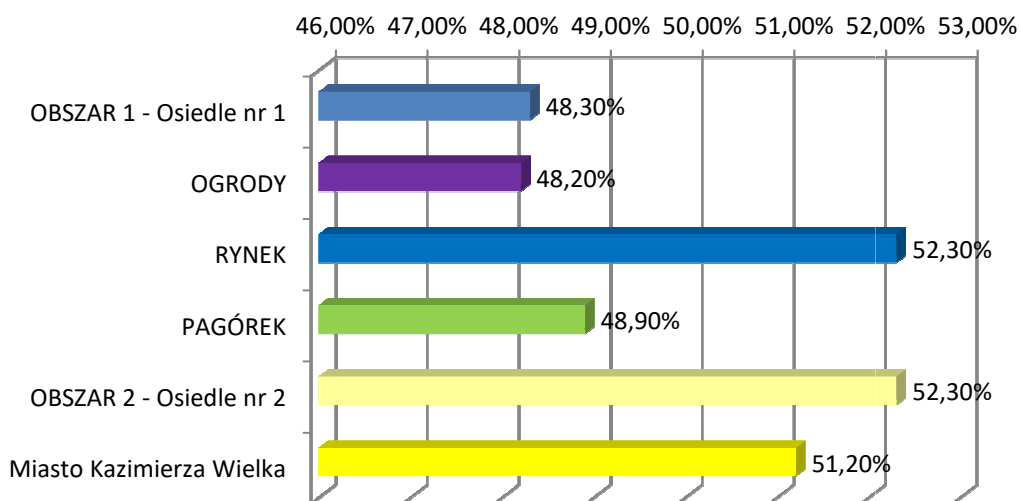
WSKAŹNIK POZIOMU UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM

WSKAŹNIK POZIOMU UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM W % miasta Kazimierza Wielka Stan na 31.12. 2015 rok				
Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba wyborców uprawnionych do głosowania	Frekwencja w wyborach samorządowych 16.11.2014	WSKAŹNIK POZIOMU UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM W %
1	OBSZAR 1 – Osiedle nr 1	1672	48,3	48,3%
	OGRODY	1078	48,2	48,2%
	RYNEK	118	52,3	52,3%
	PAGÓREK	476	48,9	48,9%
2	OBSZAR 2 – Osiedle nr 2	2993	52,3	52,3%
3	Miasto Kazimierza Wielka	4665	51,2	51,2%

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Kazimierza Wielka

Frekwencja w wyborach samorządowych - liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania (liczba podpisów w spisie oraz adnotacje „odmowa podpisu”) w stosunku do liczby wyborców uprawnionych do głosowania (umieszczonych w spisie, z uwzględnieniem dodatkowych formularzy) w chwili zakończenia głosowania.

**Wskaźnik poziomu uczestnictwa
w życiu publicznym - wybory samorządowe 16.11.2014r.**

**WSKAŹNIK POZIOMU UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM W % miasta
Kazimierza Wielka**

Stan na 31.12.2015 rok

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba wyborców uprawnionych do głosowania	Frekwencja w wyborach parlamentarne 25.10.2015	WSKAŹNIK POZIOMU UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM W %
1	OBSZAR 1 – Osiedle nr 1	1672	42,8	42,8%
	OGRODY	1078	42,1	42,1%
	RYNEK	118	45,9	45,9%
	PAGÓREK	476	44,3	44,3%
2	OBSZAR 2 – Osiedle nr 2	2993	46,1	46,1%
3	Miasto Kazimierza Wielka	4665	44	44%

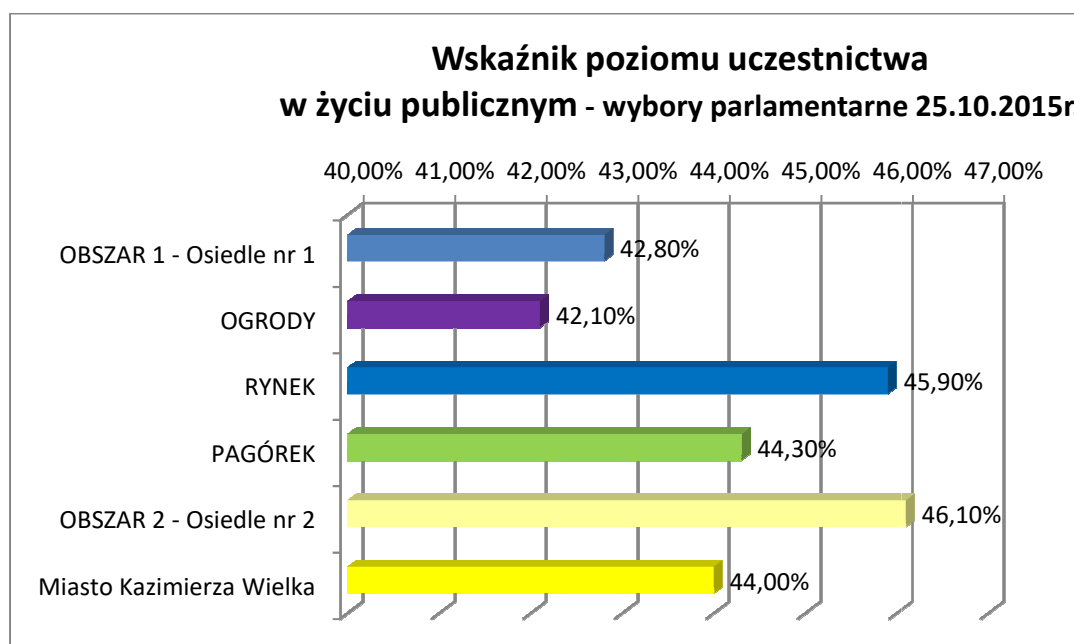
Źródło: Urząd Miasta i Gminy Kazimierza Wielka

Frekwencja w wyborach samorządowych - liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania

(liczba podpisów w spisie oraz adnotacje „odmowa podpisu”) w stosunku do liczby wyborców

uprawnionych do głosowania (umieszczonych w spisie, z uwzględnieniem dodatkowych formularzy)

w chwili zakończenia głosowania

6.2.2. Strefa gospodarcza.

Kolejną sferą poddaną analizie, bardzo ważną w procesie formułowania wniosków dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej miasta, jest sfera gospodarcza. Celem przeprowadzonej poniżej analizy jest wskazanie tych obszarów, które mogą decydować o przyszłej dynamice jego rozwoju gospodarczego. Ważnym aspektem będzie wskazanie instrumentów, narzędzi dostarczanych przez miasto lub inne podmioty, działające na rzecz intensyfikacji działalności gospodarczej prowadzonej w Kazimierzy Wielkiej.

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze regon w 2014 r.		
	Gmina Miejsko-Wiejska	Powiat
Ogółem	976	1811
w tym sektorze:		
rolniczym	19	79
przemysłowym	71	139
budowlanym	137	218
na 100 tys. osób	591	522
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności	415	373
<i>Źródło: GUS</i>		

Liczba przedsiębiorców w poszczególnych sołectwach Gminy zarejestrowanych w Ewidencji Działalności Gospodarczej w latach 2011-2015.

Sołectwo	Ilość przedsiębiorców				
	Stan na 2011 r.	Stan na 2012 r.	Stan na 2013 r.	Stan na 2014 r.	Stan na 2015 r.
Gmina	609	624	638	601	596

Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego Kazimierzy Wielkiej

6.2.3 Strefa techniczna.

**WSKAŹNIKI DODATKOWE PRZESTRZENNO -FUNKCJONALNE - SFERA
TECHNICZNA**

Wskaźniki dodatkowe przestrzenno -funkcjonalne - SFERA TECHNICZNA						
INFRASTRUKTURA DROGOWA						
Jednostka terytorialna	Długość dróg publicznych [w km]	Długość dróg wyposażonych w oświetlenie nocne [w km]	Odsetek dróg wyposażonych w oświetlenie nocne	Długość dróg gminnych wymagających remontu lub modernizacji	Długość chodników w ciągu dróg publicznych [w km]	Długość chodników w ciągu dróg publicznych [w km] wymagających remontu lub modernizacji
OBSZAR 1 – Osiedle nr 1	13,9	11,9	86	4,8	8,7	4,7
OGRODY	8,0	6,9	86	3,2	4,1	3,5
RYNEK	2,9	2,7	93	0,5	2,7	0,8
PAGÓREK	3,0	2,3	77	1,1	1,9	0,4
OBSZAR 2 – Osiedle nr 2	9,4	8,6	91	2,8	7,4	4,5
Miasto Kazimierza Wielka	23,3	20,5	88	7,6	17,3	9,2
<i>Źródło: zestawienie na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka</i>						
SIEĆ WODOCIĄGOWA / SIEĆ KANALIZACYJNA						
Jednostka terytorialna	Istniejąca sieć wodociągowa [w km]	Braki w sieci wodociągowej [w km]	Istniejąca sieć kanalizacyjna [w km]	Braki w sieci kanalizacyjnej [w km]		
OBSZAR 1 – Osiedle nr 1	12,2	-	11,1	0,2		
OGRODY	7,3	2 km./do remontu/	6,8	1,7 km. /do remontu/		

RYNEK	2,5	-	2,1	-
PAGÓREK	2,4	-	2,2	0,2
OBSZAR 2 – Osiedle nr 2	8,3	-	7,8	0,5
Miasto Kazimierza Wielka	20,5	-	18,9	0,7

Źródło: zestawienie na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Jednostka terytorialna	Liczba budynków wymagająca remontu i modernizacji	Liczba budynków użyteczności publicznej wymagająca remontu i modernizacji	Liczba obiektów zabytkowych wymagająca remontu i modernizacji	Rodzaj ogrzewania
OBSZAR 1 – Osiedle nr 1	74	5	52	c.o.
OGRODY	25	3	14	c.o
RYNEK	12	2	9	c.o
PAGÓREK	35	-	27	c.o
OBSZAR 2: Osiedle nr 2	-	2	2	c.o
Miasto Kazimierza Wielka				

Źródło: zestawienie na podstawie Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka

6.2.4 Sfera przestrzenno – funkcjonalna.

W przeciwieństwie do wielu małych miast Kazimierza Wielka jest nie tylko „sypialnią” Krakowa, ale tętniącym życiem, niezależnym ośrodkiem miejskim z własnym rynkiem pracy oraz zapleczem handlowo-usługowym i rekreacyjnym. Atutem Kazimierzy Wielkiej ułatwiającym planowanie rozwoju inwestycyjnego jest czytelny układ przestrzenny. Zabudowa Kazimierzy Wielkiej ma dwa skupiska, jedno na prawym brzegu Małoszówki, gdzie leży część starej Kazimierzy, z kościołem p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, cmentarzem, szkołą podstawową, XIX-wiecznymi ulicami Sienkiewicza i Głowackiego oraz dzielnicą domków jednorodzinnych tzw. „Ogrody” i „Pagórek”. Na lewym brzegu Małoszówki znajduje się drugie, współcześnie wybudowane skupisko miejskie, usytuowane na stoku i wzniesieniu wzgórza parkowego, osiedle bloków mieszkalnych i domków jednorodzinnych. Tutaj znajduje się również siedziba Starostwa Powiatowego i Urząd Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, szpital, hala sportowa, kryta pływalnia, trzy szkoły oraz kościół p.w. Miłosierdzia Bożego.

W krajobraz Kazimierzy Wielkiej wpisany jest kompleks fabryczny Cukrowni „Łubna” S.A. z przylegającą do niego XIX-wieczną zabudową osady fabrycznej, której układ urbanistyczny jest dziełem krakowskiego architekta Tadeusza Stryjeńskiego. Z pracowni tego architekta wyszły również plany trzech pałacyków położonych w pobliżu tej cukrowni. Tereny wiejskie okalające miasto są stopniowo przeznaczane pod obszary zabudowy budownictwa jednorodzinnego i drobnych usług. Przykładem są tu sołectwa: Cudzynowice, Jakuszowice, Słonowice, Wojciechów i Donosy. Rewitalizacja wyznaczonych terenów pomoże wzmocnić pozycję starej części miasta w oczach inwestorów i przyczynić się do jego szybszego rozwoju.

Zagospodarowanie przestrzenne miasta

Zagospodarowanie przestrzenne obok zasobów gospodarczych i społecznych stanowi jeden z głównych elementów, w oparciu o które zostanie dokonana ocena szans i możliwości przeprowadzenia niezbędnych procesów rewitalizacyjnych terenów przemysłowych po Cukrowni „Łubna” S.A. w Kazimierzy Wielkiej i terenów związanych z była jej działalnością wraz z osiedlem domów w tzw. „starej” części Kazimierzy Wielkiej.

Kształtowanie polityki przestrzennej miasta i gminy oparte jest o zasady zrównoważonego rozwoju w dziedzinach: ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych, optymalnego gospodarowania przestrzenią, wzrostu standardów cywilizacyjnych i dobrobytu mieszkańców oraz rozwoju gospodarki.

Działania na rzecz ochrony środowiska obejmują między innymi:

- troskę o jakość wody pitnej,
- odprowadzenie i oczyszczanie ścieków,
- gospodarkę odpadami,
- dbałość o stan powietrza,
- opiekę nad obiektami przyrody oraz jakością wód powierzchniowych.

Racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych i ochrona ich najcenniejszych komponentów polegać będzie na ochronie krajobrazu kulturowego m.in. poprzez:

- respektowanie historycznych układów urbanistycznych,
- projektowanie nowych obiektów w nawiązaniu do tradycyjnego charakteru zabudowy
lub w innych formach harmonizujących z krajobrazem kulturowym,
- wykształcenie przestrzenne systemu przyrodniczego gminy spójnego z systemem przyrodniczym województwa świętokrzyskiego.

Tereny zabudowane gminy ukształtowane są w formie oddzielnych wsi oraz kolonii o zabudowie ekstensywnej. Występują niezbyt liczne, stosunkowo dobrze zachowane relikty starego budownictwa o charakterze dworskim. Brak jest jednak krajobrazu kulturowego nienaruszonego przez współczesne formy cywilizacyjne. W obrębie miasta Kazimierza Wielka przeważają modele krajobrazu współczesnego – nowe budownictwo mieszkalne i gospodarcze. Jednocześnie układ przestrzenny dawnego centrum miasta jest historyczny, z zarysowanym rynkiem i kościołem Podwyższenia Krzyża Świętego oraz terenem nieczynnej już Cukrowni „Łubna”.

Granice stref ochrony konserwatorskiej

W Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kazimierza Wielka

ustalono następujące strefy ochronne:

- ochrony środowiska, przyrody, krajobrazu;
- ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków;
- ochrony i kształtowania ładu przestrzennego.

Zasady ochrony środowiska, przyrody, krajobrazu

Na terenie miasta Kazimierza Wielka wszelkie działania inwestycyjne podlegają obowiązkowi racjonalnego kształtowania środowiska i gospodarowania jego zasobami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, uwzględniającą:

- zapewnienie kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy miejscowości, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarowania odpadami, rozwiązań komunikacyjnych oraz urządzania i kształtowania terenów zieleni,
- oszczędne korzystanie z terenu przy realizacji wszelkich inwestycji,
- konieczność ochrony wód, powietrza i ziemi przed zanieczyszczeniem,
- zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych środowiska,
- ochronę przed hałasem, wibracjami i polami elektromagnetycznymi,
- przywracanie elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

W obszarach dolinnych rzek Nidzicy i Małoszówki znajdują się korytarz i ciąg ekologiczny o randze lokalnej, zapewniające naturalną migrację świata roślinnego i zwierzęcego; na terenie tym należy przestrzegać następujących zaleceń:

- preferowanie rozwoju trwałych użytków zielonych na terenach bezpośrednio przylegających do rzek,
- podejmowania działań mających na celu likwidowanie i nie wprowadzanie do środowiska barier poprzecznych ograniczających przepływ powietrza i wód,
- ochrony i uzupełnienia biologicznej obudowy rzek (zadrzewienia przywodne).

Wzdłuż rzek Nidzicy i Małoszówki, należy zapewnić wyłączony z zabudowy

i grodzenia pas o szerokości 1,5 m, niezbędny dla:

- umożliwienia dostępu do wody w ramach powszechnego korzystania z wód,
- umożliwienia administratorowi cieków prowadzenia robót remontowych i konserwacyjnych w korytach cieków,
- ochrony otuliny biologicznej cieków wodnych.

W północno – wschodniej części obszaru Kazimierzy Wielkiej zlokalizowane są tereny dolinne rzeki Nidzicy, zagrożone okresowym zalaniem przez wody powodziowe. Na obszarach zalewowych zabrania się wykonywania robót oraz czynności, które mogą

utrudnić ochronę przed powodzią, a w szczególności:

- wznoszenia nowych i rozbudowywania istniejących obiektów kubaturowych,
- gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych i innych materiałów oraz składowania odpadów, które po zalaniu mogłyby zagrazać skażeniem środowiska,
- sadzenia drzew i krzewów, z wyjątkiem roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów.

Możliwe jest wykorzystanie części terenów po dostosowaniu zagospodarowania terenu do powyższego zagrożenia. Część terenu Kazimierzy Wielkiej znajduje się w sąsiedztwie istniejącego cmentarza grzebalnego. Dla terenów zlokalizowanych wokół cmentarza wprowadzone zostały ograniczenia związane z tą lokalizacją. W odległości 150,0m od granic cmentarza wprowadza się zakaz lokalizacji zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz zakaz lokalizacji studni i poboru z innych źródeł (źródła, strumienie) wody służącej do picia i potrzeb gospodarczych. Odległość ta może być zmniejszona do 50,0m od granic cmentarza pod warunkiem, że teren w granicach od 50,0m do 150,0m od granic cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone.

Obecność i ochrona studni wierconych zlokalizowanych w granicach miasta została uwzględniona w zagospodarowaniu terenów.

Na obszarze miasta nie znajdują się tereny objęte ochroną wyznaczone na podstawie odrębnych przepisów, t. j:

- tereny górnicze,
- tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych,
- tereny ustanowionych prawnych form ochrony przyrody,
- tereny ustanowionych stref ochronnych ujęć wód,
- obszary ochronne zbiorników wód podziemnych,
- tereny stanowiące obszary ograniczonego użytkowania.

WSKAŹNIKI DODATKOWE ŚRODOWISKOWE - SFERA ŚRODOWISKOWA

Wskaźniki dodatkowe środowiskowe – SFERA ŚRODOWISKOWA		
Jednostka terytorialna	Powierzchnia terenów zielonych [w km²]	Powierzchnia terenów przemysłowy [w km²]
OBSZAR 1 – Osiedle nr 1	8,5 ha	
OGRODY	0,80 ha	
RYNEK	7,4 ha	
PAGÓREK	0,3 ha	4,1 ha
OBSZAR 2 – Osiedle nr 2	3.8 ha	
Miasto Kazimierza Wielka		

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków

Na pograniczu południowo-zachodniej części miasta znajdują się pozostałości osady obronnej i cmentarzysko z II okresu brązu, o powierzchni około 10 ha, stanowiące cenne obiekty zabytkowe z czasów pradziejowych, objęte strefą archeologicznej ochrony czynnej, wpisane do rejestru zabytków decyzją w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków, L.dz.400/Słonowice/5/86, nr rejestru 62 Aa, z dnia 10.09.1986r., wydaną przez Urząd Wojewódzki w Kielcach, Wydział Kultury i Sztuki, Wojewódzki Konserwator Zabytków. Strefa archeologicznej ochrony czynnej – strefa archeologicznej ochrony konserwatorskiej obejmująca stanowiska i obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego wprowadza zakaz naruszania stanu istniejącego. Ewentualne działania służące ekspozycji i ochronie wyżej wymienionych obiektów podlegają na etapie planowania, projektowania i wykonawstwa uzgodnieniom i wytycznym ŚWKZ.

Na terenie Kazimierzy Wielkiej znajdują się również dwa kopce pradziejowe, stanowiące cenne obiekty zabytkowe z czasów pradziejowych trwale wpisane w krajobraz; na działkach: nr ewidencyjnych 2576, wpisany do rejestru zabytków decyzją w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków Ldz.5350/92, nr rejestru zabytków 80Aa,

z dnia 08.02.1993r oraz nr ewidencyjny 2315, 1131 i 1132, wpisany do rejestru zabytków decyzją w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków L.dz. 5350/92, nr rejestru 82 Aa, z dnia 15.01.1993r., wydanymi przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach. Na terenach tych i w ich strefie ochronnej obowiązuje zakaz dokonywania jakichkolwiek zmian.

W Kazimierzy Wielkiej wyznaczono również strefę archeologicznej ochrony biernej – strefę archeologicznej ochrony konserwatorskiej, obejmującej stanowisko lub stanowiska archeologiczne (ślady osadnictwa, osady, cmentarzyska, stanowiska produkcyjne) zdefiniowane w art. 3, pkt 4 ustawy z dnia z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z 2003r.) i objęte ochroną prawną na podstawie art. 6, ust. 1, pkt 3 cyt. ustawy, znane z badań Archeologicznego Zdjęcia Polski, danych bibliograficznych i archiwalnych oraz inspekcji terenowych. Zasięg strefy został określony wraz z zakresem potencjalnego oddziaływania odnotowanych w terenie faktów osadniczych na krajobraz kulturowy. Strefa wprowadza zakaz dewastacji terenu poprzez wybiórkę piasku i analogiczne formy zmiany ukształtowania terenu. Wszelka działalność inwestycyjna w obrębie strefy podlega uzgodnieniu ze Świętokrzyskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i jest podporządkowana ŚWKZ.

Ochroną konserwatorską na terenie miasta są objęte następujące obiekty:

a) Obiekty wpisane w całości lub w części do rejestru dóbr kultury:

- Zespół Kościoła Parafialnego. p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, w skład którego wchodzi:
  - Kościół wpisany do rejestru nr 988, z dnia 03.05.1980r., murowany, 1663r., gruntownie restaurowany z rozbudową nawy oraz dobudową Kaplicy p. w. Św. Rodziny i kruchty pd. 1894 – 1895, gruntownie remont. l. 70 i 80 XX w.,
  - Dzwonnica, drewniana, XIX w., remontowana,
  - Ogrodzenie z bramą, mur.-Śel., XIX w.,
  - Plebania, murowana około 1880 r.,
  - Wikarówka, obecnie sala katechetyczną,
  - Budynek gospodarczy przy plebani, mur., początek XX w.
  - Park dworski wpisany do rejestru nr 663, z dnia 03.03.1972 r., obecnie miejski, XVIII w., przekomponowany 2 połowie XIX w., znacznie powiększony i adaptowany na publiczny około 1950 r.

b) Obiekty zabytkowe znajdujące się w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach:

- Układ przestrzenny miasta: XIV, XVII – XIX w.

ul. Głowackiego:

- Dom nr 1, obecnie LOK, murowany, pocz. XX w.,
- Dom nr 2, murowany, pocz. XX w.,
- Dom nr 4, murowany, około 1914 r.,
- Dom nr 21, murowany, 1916 r.,
- Dom nr 23, murowany, 1933 r.,
- Dom nr 28, drewniany, około 1930 r.,
- Dom nr 64, murowany, około 1930 r.

ul. Gruszkowa:

- Dom nr 24, drewniany, l. 20 XX w.

ul. Kolejowa:

- Dom nr 14, murowany, około 1930 r.,
- Dom nr 28, murowany, około 1925r.,

ul. Koszycka:

- Dom nr 1, drewniany, około 1930 r.

ul. Krakowska:

- Dom nr 12/14, murowany, około 1930 r.,
- Dom nr 17, murowany, 1 ćw. XX w.,
- Dom nr 35, murowany, 1 ćw. XX w.,
- Dom nr 44, murowany, 1 ćw. XX w.

ul. Łabędź:

- Zespół domu nr 1 w skład którego wchodzi:
  - Dom, murowany, około 1920 r.,
  - Oficyna, murowany, około 1920 r.,
- Dom nr 4, murowany, około 1900 r., częściowo przebudowany około 1960 r.,
- Dom nr 6, murowany, około 1900 r.

ul. 1 Maja:

- Dom nr 2, ob. sklep, murowany, około 1914 r.,
- Dom nr 5, zwieńczony wieżą, murowany, około 1888 r., portal 1900 r.,
- Willa właściciela cukrowni nr 16, ob. dom kultury, murowany, 1890 r., arch. Tadeusz Stryjeński,
- Dom nr 52 murowany, około 1900 r.,

ul. Miodowa:

- Dom nr 4, drewniany, l. 20 XX w.

ul. Murarska:

- Dom nr 11, drewniany, 2 ćw. XX w.,

ul. Niecała:

- Dom nr 2, murowany, 1933 r.

ul. Nowa Wieś:

- Dom nr 3, drewniany, około 1930 r.,
- Dom nr 5, drewniany, około 1930 r.,
- Dom nr 13, drewniany, około 1930 r.,
- Dom nr 15, drewniany, około 1930 r.,
- Dom nr 41, drewniany, około 1925 r.

ul. Piłsudskiego:

- Dom nr 5, murowany, 1922 r.,
- Dom nr 7, murowany, 1922 r.,
- Dom nr 9, murowany, 1 ćw. XX w.,
- Dom nr 13, murowany, 1 ćw. XX w.,
- Dom nr 34, murowany, około 1920 r.,
- Dom nr 75, murowany, k. XIX w.

ul. Sienkiewicza:

- Dom nr 9/11, murowany, około 1925 r.,
- Dom nr 12/14, murowany, 1929 r.,
- Dom nr 24/26, drewniany, 1 ćw. XX w.,

ul. Wesoła:

- Dom nr 5, murowany, 1 ćw. X w.,
- Dom nr 15, murowany, około 1920 r.,
- Zespół domu nr 41 w skład którego wchodzi:
  - o dom, murowany, 1906 r.,
  - o budynek gospodarczy, murowany, około 1906 r.
- DOM NR 53, murowano-drewniany, ok.1920.

- ZESPÓŁ CUKROWNI „ŁUBNA”:

- budynek produkcyjny, murowany, przed 1888, rozbudowa i przebudowa elewacji XIX/XX, nadbudowa i przebudowa ok. 1980,

- magazyn, murowany, XIX/XX, remont.,
- kotłownia z kominem, murowanym, XIX/XX,
- budynek mieszkalny ul. Łabędź nr 10, murowany, przed 1888,
- mostek, murowany, 1901,
- budynek zarządu, obecnie biblioteka, ul. 1 Maja nr 13, murowany, pocz. XX, arch. Tadeusz Stryjeński.

- ZESPÓŁ DOMÓW ROBOTNICZYCH CUKROWNI „ŁUBNA”:

- dom, ul. 1 Maja nr 8, murowany, pocz. XX, (kiedyś zespół 3 domów)
- dom z częścią gospodarczą, ul. Nowa Wieś nr 1, murowany, 4 ćw. XIX.
- **MŁYN MOTOROWY**, ul. Głowackiego, murowany, 1 ćw. XX.

Zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego

Głównym celem ochrony i kształtowania ładu przestrzennego jest utrzymanie historycznego układu przestrzennego miasta, jego charakter funkcjonalny, zachowanie maksymalnie zabytkowej substancji budowlanej, dążenie do jej odtwarzania w jej historycznym kształcie. Przebudowy budynków zabytkowych są prowadzone o wytyczne konserwatorskie.

Własność oraz stan gruntów i budynków oraz analiza sytuacji mieszkaniowej miasta Kazimierzy Wielkiej

Struktura użytkowania gruntów w gminie

Wyszczególnienie	Ogółem (ha)	Użytki rolne	Lasy i tereny zadrzewione i zakrzewione	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Nieużytki	Tereny różne
Miasto i Gmina Kazimierza Wielka	14058	11873	688	1207	48	242

Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego Kazimierzy Wielkiej

Znaczna część gruntów niezabudowanych oraz terenów wokół Kazimierzy Wielkiej stanowi własność gminy. Umożliwia to realizację polityki przestrzennej i społecznej miasta, ale jednocześnie pociąga za sobą konieczność ponoszenia kosztów związanych z bieżącym utrzymaniem tych zasobów.

Szczególnie niepokojący jest zły stan techniczny budynków stanowiących istotny element wizerunku miasta. Ich stan techniczny pozostawia wiele do życzenia: w obiektach tych można zaobserwować zniszczenie ścian i ich spękanie, spowodowane długoletniością, zaniedbaniami remontowymi i bliskością dróg wojewódzkich o dużym nasileniu ruchu samochodowego - obiekty te nadają się do natychmiastowego remontu bądź do częściowej rozbiórki. Część z nich, z powodu znacznego stopnia degradacji jest niezagospodarowana.

Podobnie jak budynki, trwającej czasem wieki degradacji ulegają lokalne obszary zielone i zabytkowy drzewostan miasta. Niewątpliwym problemem jest zły stan budynków zabytkowych i terenów pozostających w rękach prywatnych, których właściciele nie są w stanie ponieść kosztów utrzymania swych posiadłości na odpowiednim poziomie. Tereny przemysłowe w Kazimierzy Wielkiej to głównie budynki i tereny składowisk i przerobu surowca po dawnej cukrowni „Łubna” oraz budynki mieszkalne w bliskim sąsiedztwie cukrowni. Budynki te wymagają znacznych nakładów finansowych związanych nie tylko z ich bieżącym utrzymaniem, ale też z ich modernizacją.

Do zadań własnych gminy należy tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb lokalowych jej mieszkańców. Gmina zapewnia lokale socjalne i lokale zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach, wykorzystując w tym celu posiadany skromny zasób mieszkaniowy. Stan zasobu mieszkaniowego w mieście i gminie Kazimierza Wielka przedstawia się następująco:

Sołectwo	Stan na 2011 r.	Stan na 2012 r.	Stan na 2013 r.	Stan na 2014 r.	Stan na 2015 r.
Boronice	100	101	102	102	103
Broniszów	58	59	59	60	61
Chruszczyna Wielka	86	87	87	87	88
Chruszczyna Mała	46	46	46	46	46
Cło	24	25	26	27	27
Cudzynowice	199	200	202	203	205
Dalechowice	92	92	92	92	93
Donatkowice	59	59	59	59	59
Donosy	126	1127	127	127	127
Gabułów	98	98	98	98	99
Głuchów	45	45	45	45	45

Gorzków	74	74	74	76	77
Góry Sieradzkie	24	24	24	24	24
Gunów Kolonia	39	39	39	39	39
Gunów Wilków	71	72	72	72	72
Hołodowiec	55	55	55	55	55
Jakuszowice	66	68	68	68	69
Kamieńczyce	79	79	80	80	80
Kamyszów	72	72	72	72	72
Kazimierza Mała	88	88	91	93	94
Krzyszkwice	67	68	68	68	68
Lekszyce	34	35	35	35	35
Łękawa	72	73	74	74	74
Łyczaków	49	50	50	50	50
Marcinkowice	49	50	51	51	51
Nagórzanki	27	27	27	27	27
Odonów	136	139	143	146	147
Paśmiechy	58	59	59	59	59
Plechów	68	68	68	68	68
Plechówka	27	27	27	28	28
Podolany	63	63	63	64	64
Sieradzice	86	88	88	88	88
Skorczów	77	77	79	79	79
Słonowice	84	84	84	85	85
Stradlice	77	77	78	79	81
Wielgus	59	59	60	60	60
Wojciechów	159	160	161	161	164
Wojśławice	104	104	104	104	104
Wymysłów	19	19	19	19	20
Zagórzycy	67	67	67	68	68
Zięblice	71	74	74	75	75
Zysławice	45	46	46	46	46
RAZEM	2999	3024	3043	3069	3076

Miasto Kazimierza Wielka					1038
Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego Kazimierzy Wielkiej					

Stan zasobu mieszkaniowego Gminy Kazimierza Wielka.

	2013	2014
Mieszkania	5183	5201
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	89	89
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	844	844
Zaległości w opłatach za mieszkanie w zasobach gminy w tys. zł	23	-
Liczba lokali socjalnych	2	2
<i>Źródło: GUS</i>		

Infrastruktura techniczna i społeczna

Infrastruktura techniczna jest tym elementem w układzie urbanistycznym miasta, który spaja wszystkie jego składniki w całość i stanowi o standardzie cywilizacyjnym miejsca zamieszkania. Sama w sobie nie tworzy dobrobytu, ale jej istnienie jest warunkiem koniecznym do rozwoju gospodarczego i kreowania dobrobytu w skali regionu. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej jest dla władz Kazimierzy Wielkiej jednym z najbardziej priorytetowych zadań. Co roku z budżetu gminy na inwestycje w tym zakresie przeznaczane jest około 20% wszystkich środków. Na terenie miasta są jeszcze budynki bez podłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej, działania Programu Rewitalizacji pomogą rozwiązać ten problem i podnieść poziom życia mieszkających tam ludzi. Na terenie strefy rewitalizowanej są także stare odcinki sieci wodociągowych i kanalizacji wymagające gruntownego remontu a wręcz całkowitej wymiany na nowe z powodu licznych już awarii.

Infrastruktura drogowa

Powiązania komunikacyjne gminy Kazimierza Wielka odbywają się w oparciu o układ dróg, które w gminie tworzą drogi wojewódzkie 776 i 768 oraz sieć dróg powiatowych

i gminnych. Drogi wojewódzkie przeznaczone są dla wszystkich użytkowników, stanowią połączenie z siecią innych dróg oraz mają znaczenie obronne. Drogi powiatowe są przeznaczone dla wszystkich użytkowników, stanowią połączenie siedzib gmin między sobą, drogi gminne to drogi przeznaczone również dla wszystkich użytkowników, o znaczeniu lokalnym i służące miejscowym potrzebom.

Kazimierza Wielka ma dobre połączenie komunikacyjne z:

- centrum Krakowa – 50 km
- Międzynarodowym Portem Lotniczym Kraków "Balice" – 60 km,
- trasą szybkiego ruchu E 7 Kraków – Warszawa – 40 km,

Wszystkie drogi wojewódzkie i powiatowe obsługujące gminę Kazimierza Wielka to drogi jednopasmowe. Odbywa się na nich zarówno ruch osobowy jak i tranzytowy. Największe natężenie ruchu występuje na drogach wojewódzkich na nakładających się na siebie przebiegach dróg. Ostatnie opracowania Świętokrzyskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich, oraz Zarządu Dróg Powiatowych pokazują, że stan nawierzchni drogi 768 Jędrzejów – Brzesko jest w złym stanie. Droga Busko – Kraków jest nowa, wybudowana w latach 2011-2013. Ponadto duże natężenie ruchu występuje na odcinkach dróg powiatowych przebiegających w okalającej części miasta oraz na drogach dojazdowych do nich. Innym problemem wszystkich dróg położonych na terenie gminy jest ich niedostateczna nośność oraz zły stan, wymagający ciągłej modernizacji.

Nazwa drogi	Długość (m)
Drogi gminne	422
Drogi powiatowe	93,173
Drogi wojewódzkie	29,262
Drogi krajowe	0
Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego Kazimierzy Wielkiej	

Infrastruktura wodno-ściekowa

Gmina Kazimierza Wielka jest członkiem dwóch związków międzygminnych:

- Związek Międzygminny „Nidzica” z siedzibą w Kazimierzy Wielkiej
- Związek Międzygminny „Nida 2000” z siedzibą w Nowym Korczynie.

Związek Międzygminny „Nidzica” z siedzibą w Kazimierzy Wielkiej prowadzi działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na podstawie statutu Związku Międzygminnego „Nidzica”, wykonując zadania własne gmin w tym zakresie. Zgodnie ze statutem przedmiot działania Związku stanowi ujmowanie, uzdatnianie i dostarczanie wody oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków za pomocą urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w jego posiadaniu. Związek Międzygminny „NIDA 2000” z siedzibą w Nowym Korczynie został powołany w celu:

- prowadzenia inwestycji pod nazwą „Wodociąg Regionalny Nowy Korczyn – NIDA 2000” polegającej na budowie ujęcia wody z rzeki Nidy poniżej Starego Korczyna wraz ze stacją uzdatniania wody, a następnie na budowie wodociągu regionalnego zasilanego z tego ujęcia i doprowadzającego wodę do gmin zrzeszonych w Związku, zgodnie z ich potrzebami,
- eksploatacji wybudowanych ww. urządzeń i udostępnienia ich członkom,
- prowadzenia innych inwestycji w zakresie infrastruktury wsi i wykonywanie opracowań technicznych temu towarzyszących, a także eksploatacji wykonanych obiektów,
- opracowania studiów badawczo-rozwojowych.

Gmina Kazimierza Wielka położona jest na obszarach deficytowych w wodę. Woda dla potrzeb bytowych mieszkańców Gminy w przeważającej części kupowana jest w sąsiednich gminach. Gmina Kazimierza Wielka zaopatrywana jest w wodę z następujących źródeł:

- ujęcie wody Płużki (gmina Słabosłów), oddalone od Kazimierzy Wielkiej o 25 km.- woda dostarczana do miejscowości: Kazimierza Wielka, Odonów, Cudzynowice, Hołdowiec, Kamyszów, Słonowice, Gunów Wilków, Kamieńczyce, Skorczów, Paśmiechy, Głuchów w łącznej ilości około 1 200 m³/dobę. Woda nie wymaga uzdatniania, jest tylko doraźnie dezynfekowana.
- zakup hurtowy wody od gminy Czarnocin dla miejscowości Zięblice, Zagórzycy, Gubałów, Broniszów, Jakuszowice, Kazimierza Mała w ilości około 100 m³/dobę,

- zakup hurtowy wody od gminy Pałecznicza dla miejscowości Gunów Kolonia w ilości około 15 m³/dobę,
- zakup hurtowy wody od gminy Proszowice dla kilku posesji w miejscowości Sieradzice i Marcinkowice,
- ujęcie wody w Łękawie dla osiedla po PGR. pobór wody w ilości około 6 m³/dobę.

Wodociągi na terenie Gminy	Jednostka miary	2015
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	173.6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2861
Woda dostarczona gospodarstwom przydomowym	m ³	235835
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	Osob.	9727
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	16,7

Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego Kazimierzy Wielkiej

Z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta obecnie 6238 mieszkańców. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy wynosi 93 km.

Kanalizacja	Szt.	2015
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	Km	93
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Szt.	1521
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	Osob.	6238

Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego Kazimierzy Wielkiej

Gospodarka odpadami

W mieście Kazimierza Wielka jak i w całej gminie brak jest składowiska odpadów. W mieście istnieje za organizację systemu zbierania i wstępnej segregacji odpadów odpowiada Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kazimierzy Wielkiej. Surowce wtórne są sprzedawane do dalszego przetwarzania, a pozostały balast deponowany jest na wysypisku w Sielcu Biskupim, gmina Skalbmierz.

Poprzedni Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy zakładał budowę składowiska na jej terenie. Obecnie Gmina przystąpiła do Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie. Związek ten zapewni gminie i miastu Kazimierza Wielka kompleksowe rozwiązanie składowania wszelkiego typu odpadów komunalnych.

Poniżej przedstawione jest sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2015 rok.

I. NAZWA GMINY (MIASTA)				
MIASTO I GMINA KAZIMIERZA WIELKA				
II. INFORMACJA O MASIE POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW ODEBRANYCH Z OBSZARU GMINY ODPADÓW KOMUNALNYCH ORAZ SPOSOBIE ICH ZAGOSPODAROWANIA				
Nazwa i adres instalacji, do której zostały przekazane odpady komunalne	Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	Sposób zagospodarowania odebranych odpadów komunalnych
Instalacja do mech-biologicznego przetwarzania odpadów kom. Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o o. w Rzędowie Rzędów 40 28-142 Tuczępy	20 03 01	Niese segregowane (zmieszane) odpady komunalne	488	R12
	15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	4,8	R12
	20 03 99	Odpady komunalne nie wymienione w innych podgrupach	3,9	D5

Sortownia Odpadów Selektywnie Zbieranych EKOM Maciejczyk Sp.J. Sielec Biskupi, 28-520	15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	392,8	R12
Sortowanie Odpadów Szklanych Amos Glass Recykling Marek Adamczyk Niestabin, ul. Szkolna 8, 63-100 Śrem	15 01 07	Opakowania ze szkła	18,0	R12
	Masa odebranych odpadów o kodzie 20 03 01 [Mg]	Masa odpadów o kodzie 20 03 01 poddanych składowaniu [Mg]	Masa odpadów o kodzie 20 03 01 poddanych innym niż składowanie procesom przetwarzania ⁵⁾ [Mg]	
Odebranych z obszarów miejskich	146,4		146,4	
Odebranych z obszarów wiejskich	342,2		342,2	
Liczba punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, funkcjonujących na terenie gminy	1			
Nazwa i adres punktu	Kod zebranych odpadów komunalnych ⁴⁾	Rodzaj zebranych odpadów komunalnych ⁴⁾	Masa zebranych odpadów komunalnych ⁵⁾ [Mg]	
PSZOK w Kazimierzy Wielkiej ul. Budzyńska 2 28-500 Kazimierza Wielka	20 01 34	Baterie i akumulatory w 20 01 33	0,2	
	20 01 23	Urządzenia zawierające freony	0,6	
	16 02 14	Zużyte urządzenia inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 13		
	20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	1,0	
	20 01 39	Tworzywa sztuczne		
	20 01 02	Szkło		
	20 01 01	Papier i tektura		
	20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji		

	17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów		
	17 01 02	Gruz ceglany		
III. INFORMACJA O MASIE ODPADÓW KOMUNALNYCH ULEGAJĄCYCH BIODEGRADACJI				
Łączna masa selektywnie odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji [Mg]		2,2		
a) przekazanych do składowania na składowisku odpadów				
Nazwa i adres składowiska, na które przekazano odpady komunalne ulegające biodegradacji	Kod odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Masa odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania na składowisku odpadów [Mg]	
-----	-----	-----	-----	
b) nieprzekazanych do składowania na składowisku odpadów				
Nazwa i adres instalacji, do której przekazano odpady komunalne ulegające biodegradacji	Kod odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Masa odpadów komunalnych ulegających biodegradacji nieprzekazanych do składowania na składowiska odpadów [Mg]	Sposób zagospodarowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji nieprzekazanych do składowania na składowiska odpadów
Instalacja do mech.-biologiczn. przetwarzania zmieszanych odpadów komun. Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o o w Rzędowie Rzędów 40; 28-142 Tuczępy	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	0,6	Recykling materiałowy
	20 01 01	Papier i tektura		
Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Rzędowie 40	20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	1,6	kompostowanie

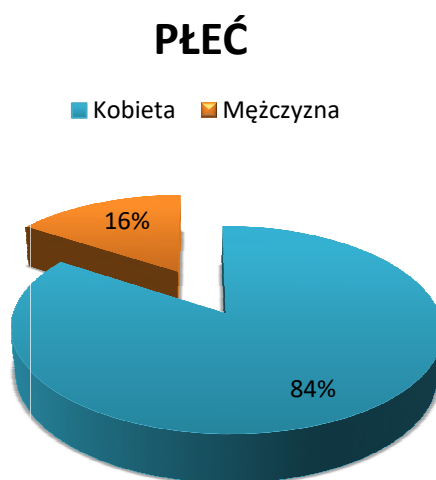
28-142 Tuczępy					
IV. OSIĄGNIĘTY POZIOM OGRANICZENIA MASY ODPADÓW KOMUNALNYCH ULEGAJĄCYCH BIODEGRADACJI KIEROWANYCH DO SKŁADOWANIA					
5,32 %					
V. POZIOM RECYKLINGU I PRZYGOTOWANIA DO PONOWNEGO UŻYCIA NASTĘPUJĄCYCH FRAKCJI ODPADÓW KOMUNALNYCH: PAPIERU, METALI, TWORZYW SZTUCZNYCH I SZKŁA¹⁰⁾ ODEBRANYCH Z OBSZARU GMINY					
Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Łączna masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	Masa odpadów poddanych recyklingowi [Mg]	Masa odpadów przygotowanych do ponownego użycia [Mg]	
15 01 01	Opakowania z papieru i tekturytektury	0,6	0,6		
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	397,6	132,7		
15 01 04	Opakowania z metali				
15 01 07	Opakowania ze szkła	18,0	18,0		
20 01 01	Papier i tektura				
20 01 02	Szkło				
20 01 39	Tworzywa				
20 01 40	Metale				
ex 20 01 99	Inne nie wymienione frakcje				
Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła [%]			22,34%		
VI. POZIOM RECYKLINGU, PRZYGOTOWANIA DO PONOWNEGO UŻYCIA I ODZYSKU INNYMI METODAMI, INNYCH NIŻ NIEBEZPIECZNE ODPADÓW BUDOWLANYCH I ROZBIÓRKOWYCH Z ODEBRANYCH Z OBSZARU GMINY ODPADÓW KOMUNALNYCH					
Kod odebranych odpadów	Rodzaj odebranych odpadów	Łączna masa odebranych odpadów [Mg]	Masa odpadów poddanych recyklingowi [Mg]	Masa odpadów przygotowanych do ponownego użycia [Mg]	Masa odpadów poddanych odzyskowi innymi metodami niż recykling i ponowne użycie [Mg]

17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów				
17 01 02	Gruz ceglany				
Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych ¹¹⁾ [%]			100.0%		
VII. LICZBA WŁAŚCICIELI NIERUCHOMOŚCI, OD KTÓRYCH ZOSTAŁY ODEBRANE ODPADY KOMUNALNE					
3732					
VIII. LICZBA WŁAŚCICIELI NIERUCHOMOŚCI, KTÓRZY ZBIERAJĄ ODPADY KOMUNALNE W SPOSÓB NIEZGODNY Z REGULAMINEM UTRZYMANIA CZYSTOŚCI I PORZĄDKU NA TERENIE GMINY					
165					
IX. RODZAJ I ILOŚĆ NIECZYSTOŚCI CIEKŁYCH ODEBRANYCH Z OBSZARU GMINY					
Rodzaj odebranych z obszaru gminy nieczystości ciekłych		Ilość odebranych z obszaru gminy nieczystości ciekłych [m ³]			
ścieki bytowe		5040,6 m ³			
ścieki komunalne		0,0 m ³			
Ścieki przemysłowe		661,7 m ³			
X. DODATKOWE UWAGI					
XI. DANE OSOBY WYPEŁNIAJĄCEJ SPRAWOZDANIE					
Imię			Nazwisko		
Telefon służbowy		Faks służbowy		E-mail służbowy	
Data		Podpis i pieczęć wójta, burmistrza lub prezydenta miasta			
Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego Kazimierzy Wielkiej					

6.3 Wyniki badań ankietowych

Wyniki ankiety oceny potrzeb realizacji określonych rodzajów działań związanych z Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022.

Ankietę wypełniło **48 osób**.

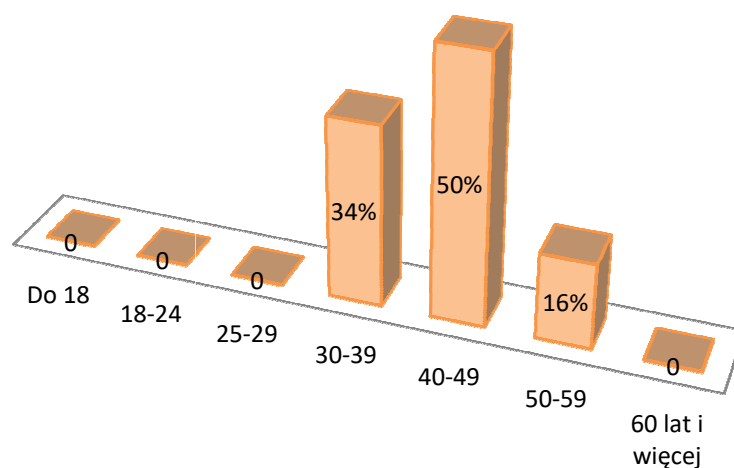

Wśród beneficjentów ankiety 16% stanowili mężczyźni, a 84% stanowiły kobiety.

Najwięcej ankietowanych osób obejmuje przedział wiekowy 40-49 lat (50%), następnie 30-39 lat (34%) oraz 50-59 (16%).

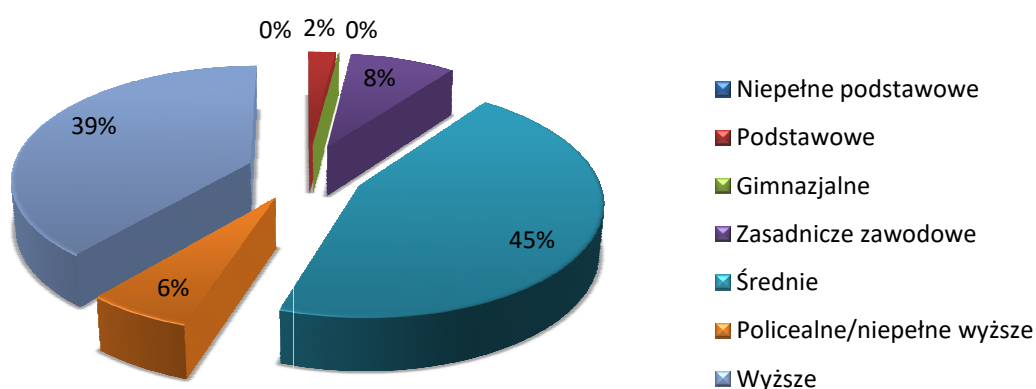

WIEK

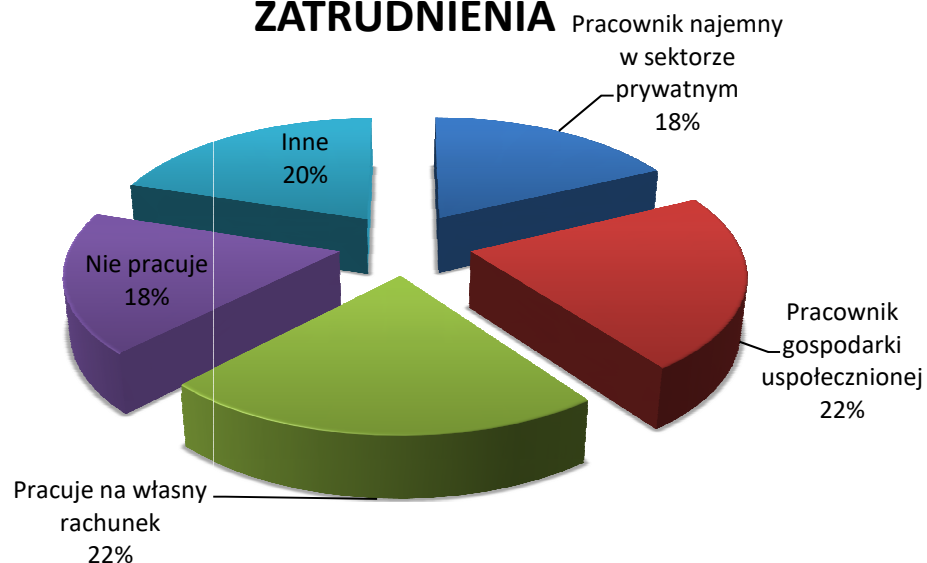
Najwięcej ankietowanych posiada wykształcenie średnie (45%), następnie wyższe (39%), zasadnicze zawodowe (8%) i policealne/niepełne wyższe (6%).

WYKSZTAŁCENIE

Wśród badanych najliczniejszą grupą osób, są pracownicy, którzy pracują na własny rachunek (22%) oraz pracownik gospodarki uspołecznionej (22%). Wysoki wskaźnik osiągają osoby, którzy pracują w innych strukturach zatrudnienia, niż podane w ankiecie (20%) oraz bezrobotni (18%) i pracownicy najemni w sektorze prywatnym (18%).

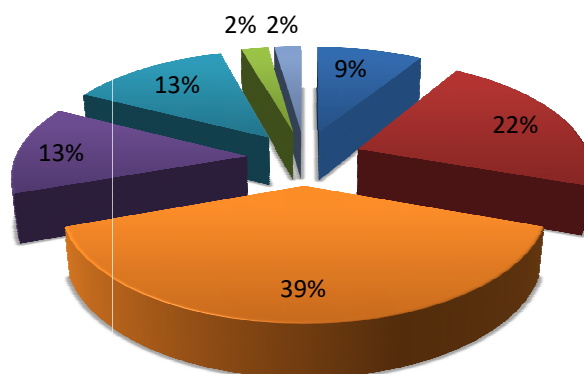
STRUKTURA ZATRUDNIENIA

Na terenie Miasta Kazimierza Wielka najpopularniejszym modelem jest model 4 osobowy (39%), a także model 3 osobowy (22%). Równie popularnymi modelami są gospodarstwa 5 osobowe (13%) i 6 osobowe (13%).

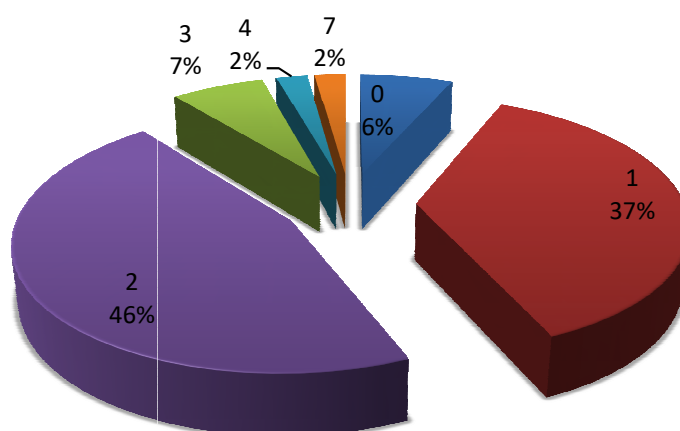
LICZEBNOŚĆ W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

■ 2 osoby ■ 3 osoby ■ 4 osoby ■ 5 osób ■ 6 osób ■ 8 osób ■ 9 osób

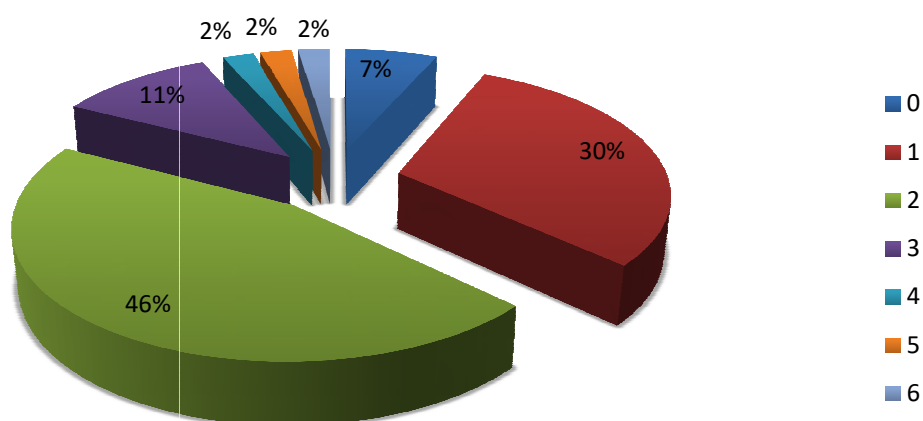
Najczęściej w gospodarstwie domowym pracują 2 osoby (46%), często jednak zdarza się, że w gospodarstwie domowym pracuje tylko 1 osoba (37%).

LICZBA OSÓB PRACUJĄCYCH W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

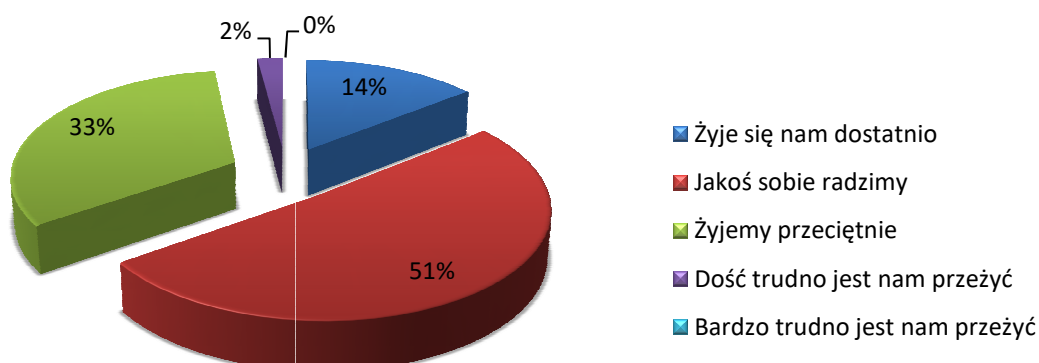
Wielu ankietowanych zaznaczyło, że mają 2 dzieci na utrzymaniu (46%) lub mają 1 dziecko na utrzymaniu (30%).

DZIECI POZOSTAJĄCE NA OTRZYMANIU RODZINY

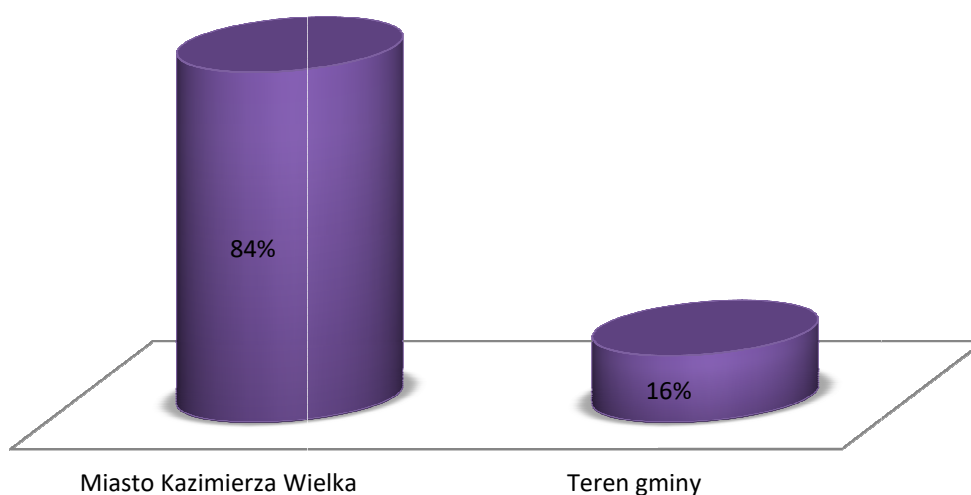
Na pytanie „Które ze zadań najlepiej określa Pana(i) odczucia dotyczące poziomu życia Pana(i) rodziny?”, 51% mieszkańców odpowiedziało, że sobie radzą, a 33% mieszkańców odpowiedziało, że żyje im się przeciętnie.

POZIOM ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

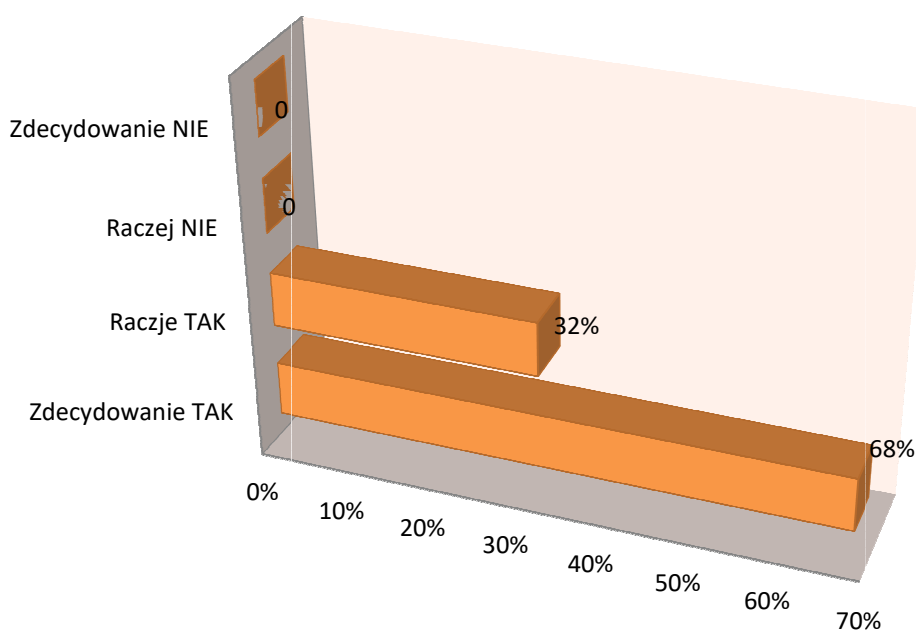
Znaczna większość ankietowanych, mieszka w mieście Kazimierza Wielka (84%), wyróżniając części miasta: bloki, część wschodnią, ogrody, ul. Partyzantów, Cudzynowice, centrum, część północna, osiedle Broniewskiego czy północny wschód. Tylko 16 %, pochodzi z terenu gminy Kazimierza Wielka.

MIEJSCE ZAMIESZKANIA

**ANALIZA POSZCZEGÓLNYCH PYTAŃ ZAWARTYCH W ANKIETACH, PRZEDSTAWIA
SIĘ NASTĘPUJĄCO:**

1. Czy Pana(i) zdaniem miastu potrzebny jest program ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego w postaci Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Kazimierza Wielka?

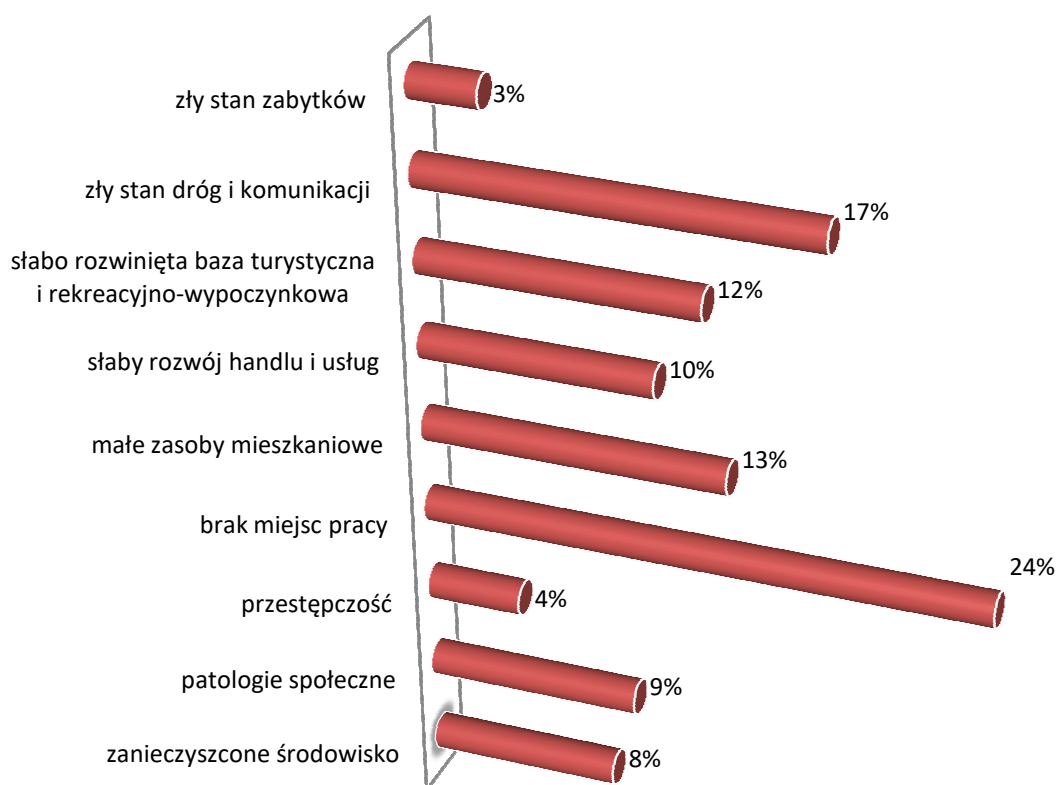
Na pytanie: „ Czy potrzebne jest miastu program ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego w postaci Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Kazimierza Wielka”, ankietowani odpowiedzieli twierdząco – zdecydowanie tak (68%) i raczej tak (32%).

2. Jaki obszar miasta powinien być Pana(i) zdaniem poddany procesowi rewitalizacji?

- Całe miasto w granicach administracyjnych wraz z wsiami wchodzącymi do gminy Kazimierza Wielka.
- Miejsca pracy i zamieszkania.
- Proces rewitalizacji zdecydowanie powinien być poddany plac, który znajduje się naprzeciwko byłej Cukrowni Łubna. Znajduje on się na ul. Nowa Wieś 3. Jest to bardzo zanieczyszczony plac przez ludzi wywożących tam śmieci.
- Miejsca rekreacji i wypoczynku.
- Miejsce targowiska.

- Budynek Domu Kultury.
- Stara Kazimierza – okolice stadionu.
- Dworzec autobusowy.
- Rynek, fontanna w parku oraz progi zwalniające przy ul. Harcerskiej.
- Placy po byłej Cukrowni, okolice zbiornika, była Unitra.
- Tereny na obrzeżach miasta, które obecnie zamienia się w wysypisko śmieci.
- Obszary, na których powinny powstać nowe osiedla, nowe bloki mieszkalne.
- Tereny wokół zbiornika.
- Część Kazimierzy: stare bloki, ul. Partyzantów, ul. Przemysłowa od strony Cudzynowic, ul. Łabędź.
- Dawny tor kolejowy – zamienić na ścieżkę rowerową.

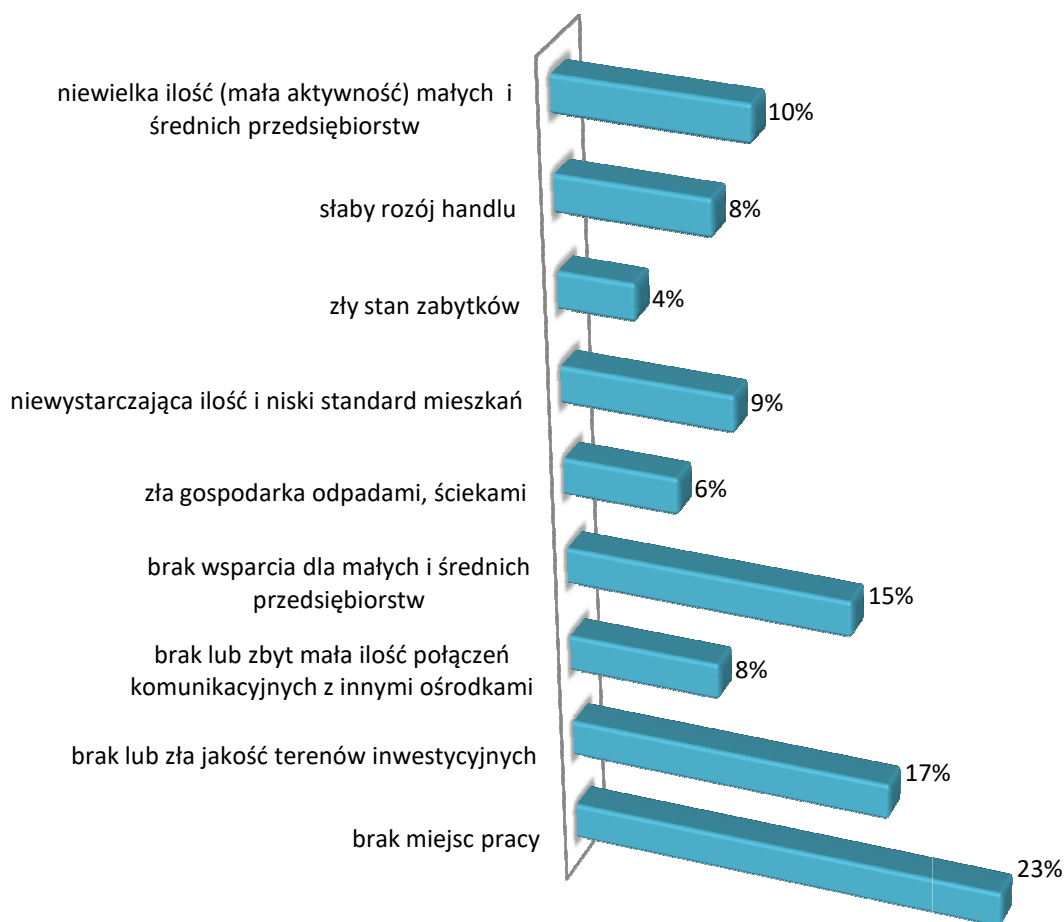
3. Dlaczego Pana(i) zdaniem ten obszar jest zdegradowany?

Na pytanie o powód zdegradowania miasta, ankieterzy najczęściej odpowiedzieli: brak miejsc pracy (24%), zły stan dróg i komunikacji (17%), słabo rozwinięta baza turystyczna

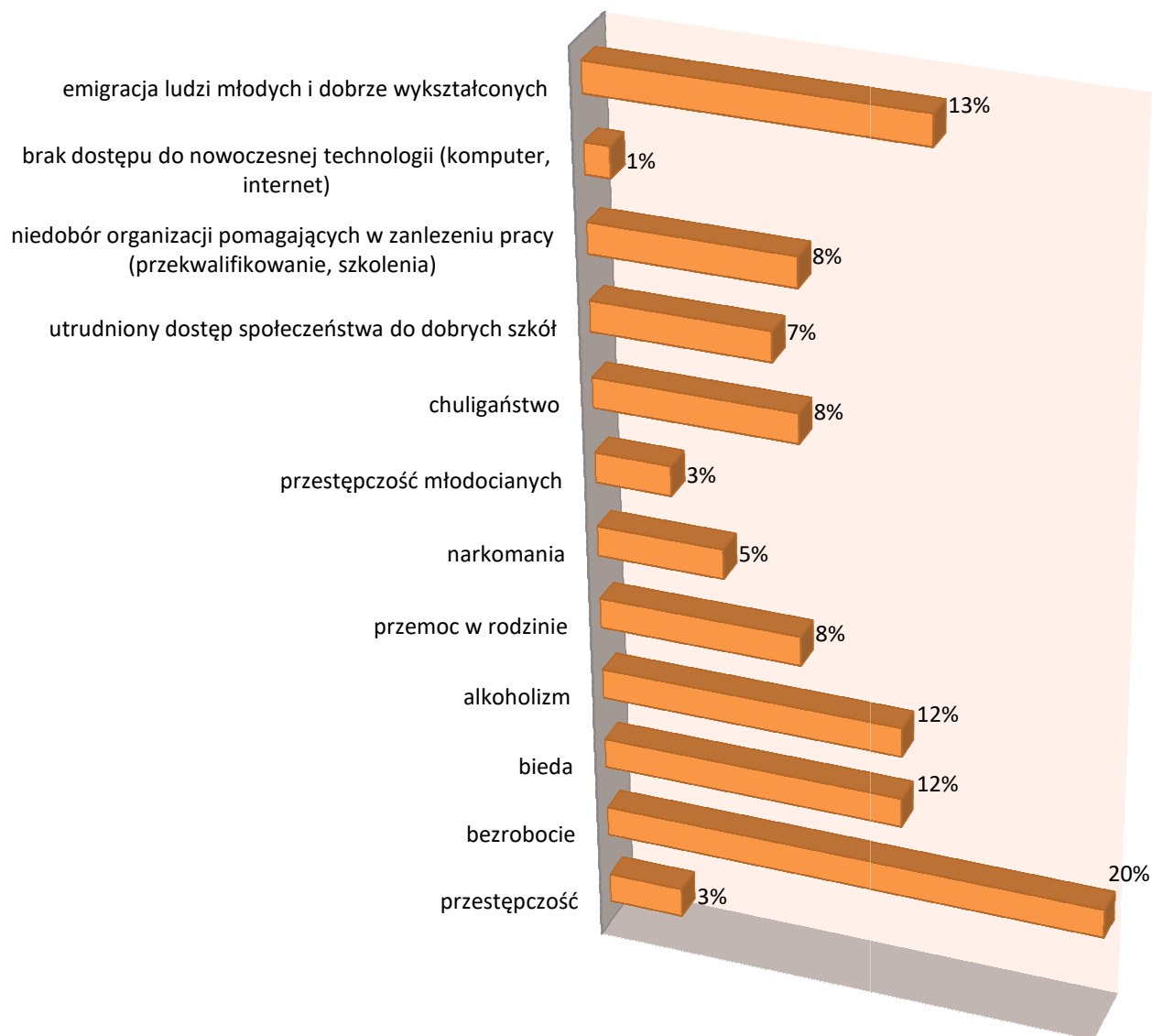
i rekreacyjno – wypoczynkowa (12%), a słaby rozwój handlu i usług (10%).

4. Jakie problemy ekonomiczne, na wskazanym obszarze, chciałyby Pani(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

Jako problemy ekonomiczne ankietowani najczęściej zaznaczali brak miejsc pracy (23%), brak lub zła jakość terenów inwestycyjnych (17%), brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (15%) oraz niewielka ilość małych i średnich przedsiębiorstw (10%).

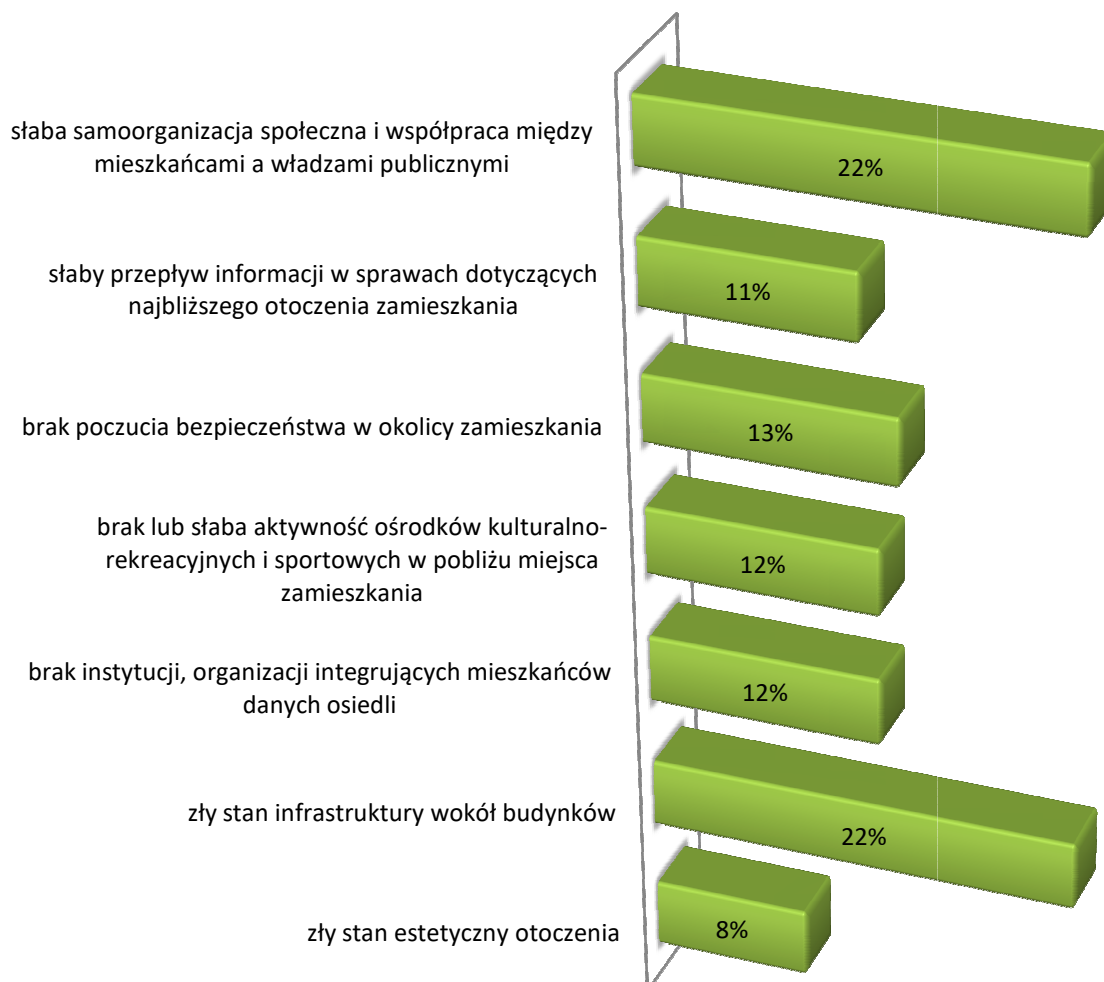
5. Jakie problemy społeczne, na wskazanym obszarze, chciałaby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

Jako problemy społeczne najczęściej wymieniane były: bezrobocie (20%), następnie emigracja ludzi młodych i dobrze wykształconych (13%), alkoholizm (12%), a także bieda (12%).

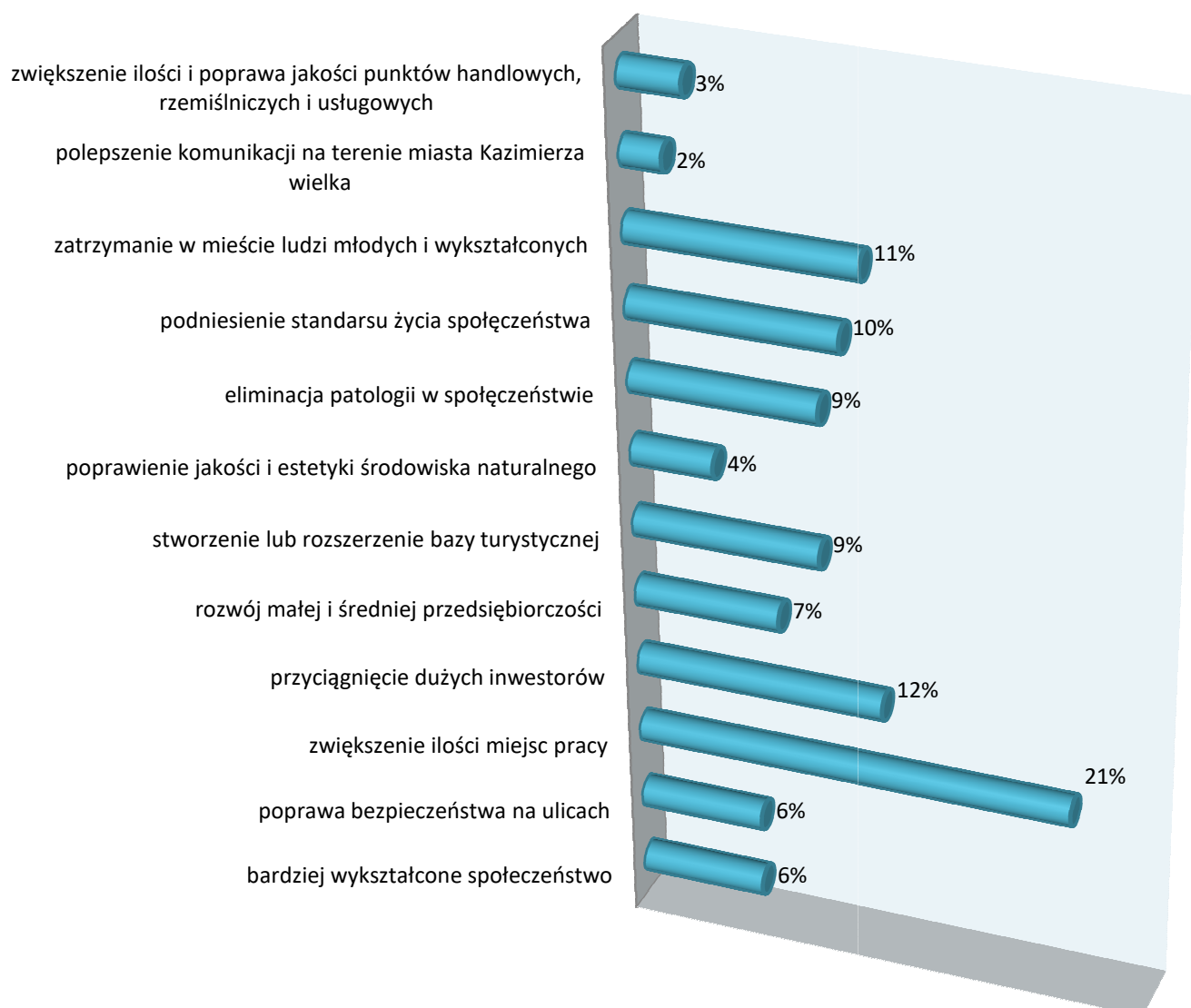

6. Jakie problemy związane z jakością życia, na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

Najczęstszą odpowiedzią odnośnie problemów związanych z jakością życia jest zły stan estetyczny otoczenia (22%) oraz słaba samoorganizacja społeczna i współpraca między mieszkańcami a władzami publicznymi (22%), następnie brak poczucia bezpieczeństwa w okolicy zamieszkania (13%), brak lub słaba aktywność ośrodków kulturalno – rekreacyjnych i sportowych w pobliżu miejsca zamieszkania (12%), brak instytucji, organizacji integrujących mieszkańców danych osiedli (12%) oraz słaby przepływ informacji w sprawach dotyczących najbliższego otoczenia zamieszkania (11%).

7. Jakie zostaną osiągnięte efekty, według Pana(i), w procesie rewitalizacji?

Ankietowani na pytanie o osiągnięte efekty w ramach rewitalizacji wskazywali na zwiększenie ilości miejsc pracy (21%), przyciągnięcie dużych inwestorów (12%), oraz zatrzymanie w mieście ludzi młodych i wykształconych. (11%).

8. Na jakie przedsięwzięcia, które zamierzałby Pan(i) zrealizować w ramach programu rewitalizacji, chciałaby Pan(i) otrzymać wsparcie finansowe?

Propozycje działań inwestycyjnych:

- Na rozwój małego przedsiębiorstwa
- Po otrzymaniu wsparcia finansowego, można starać się o poprawę bezpieczeństwa zwiększenia miejsc pracy.
- Praca dla młodzieży, ośrodki kulturalne, projekty międzynarodowe
- Stadion sportowy.
- Wybudowanie zakładu pracy, fabryk.
- Wykonanie nowej drogi na ul. Nowa Wieś 3 tj. nowy asfalt i kostka brukowa na chodnikach.
- Otwarcie dobrej restauracji.
- Nowe stanowiska pracy.
- Ścieżki rowerowe łączące sąsiadujące gminy.
- Własne działalności gospodarcze.
- Rozwój miejsc do wypoczynku i turystyki.
- Podniesienie standardu życia społeczeństwa.
- Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości.
- Remont chodników, ulic, porządku w mieście.
- Energia odnawialna.
- Zagospodarowanie obszaru wokół zbiornika.

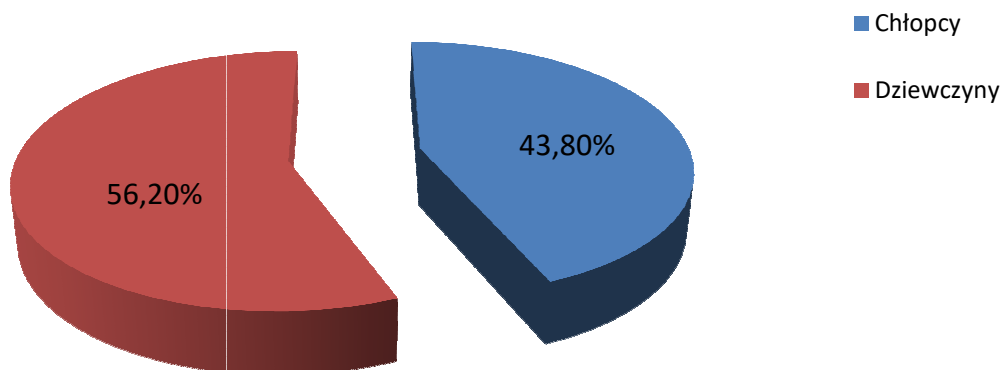
**WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH, PRZEPROWADZONYCH PODCZAS SPOTKAŃ
Z MŁODZIEŻĄ GIMNAZJALNĄ**

METRYCZKA

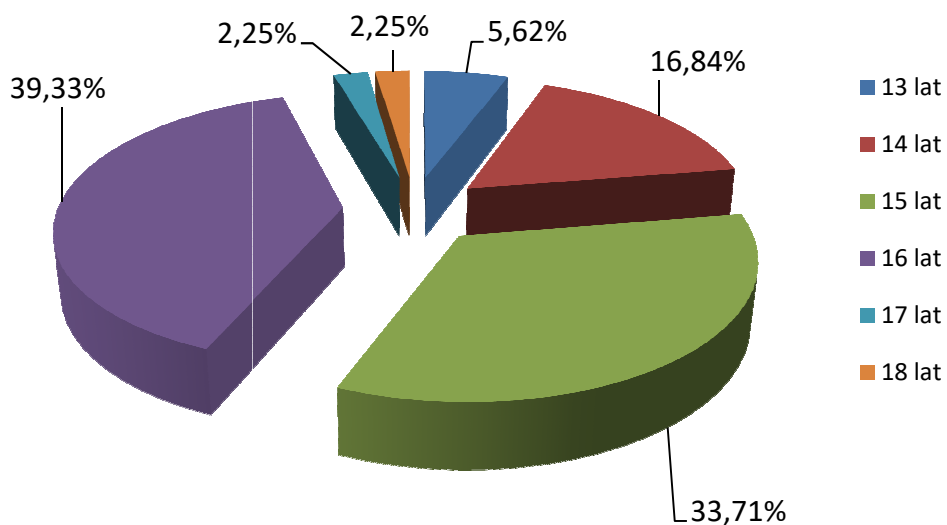
W badaniu wzięło udział 89 osób młodzieży gimnazjalnej. W tym 56,2% dziewcząt i 43,8% chłopców.

W wieku 13 lat (5,62%), 14 lat (16,84%), 15 lat (33,71%), 16 lat (39,33%), 17 lat (2,25%), 18 lat (2,25%).

PŁEĆ

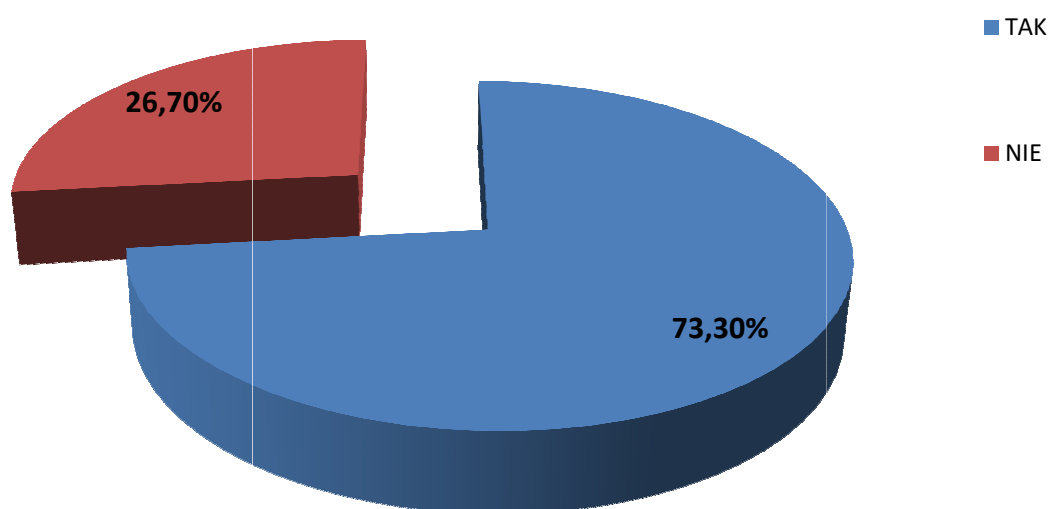

WIEK

Badania z ankiet młodzieży

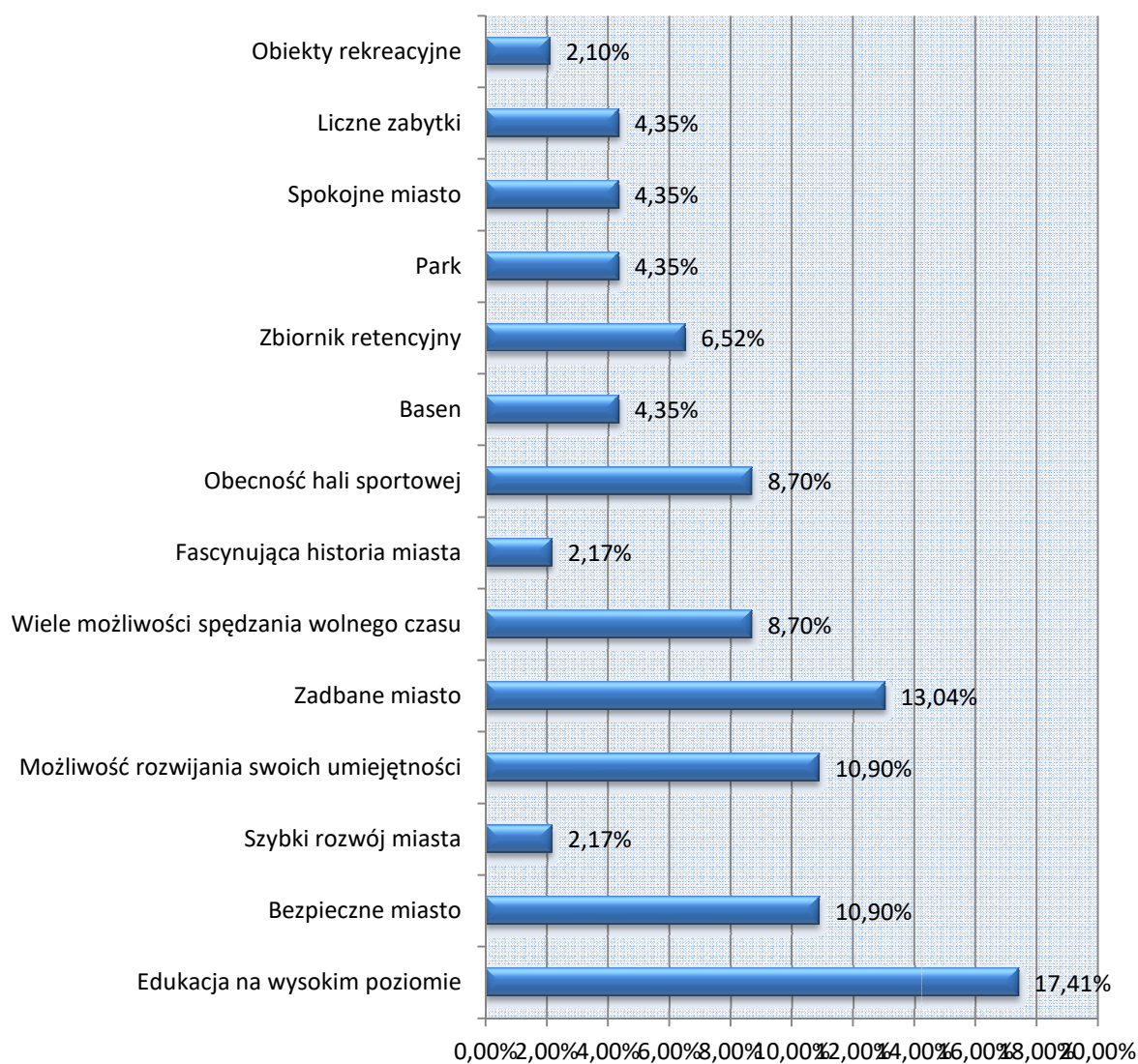
1. Czy jesteś dumny z tego, że mieszkasz i uczysz się w mieście Kazimierza Wielka?

- o Młodzież następująco uzasadniała swój wybór na TAK:

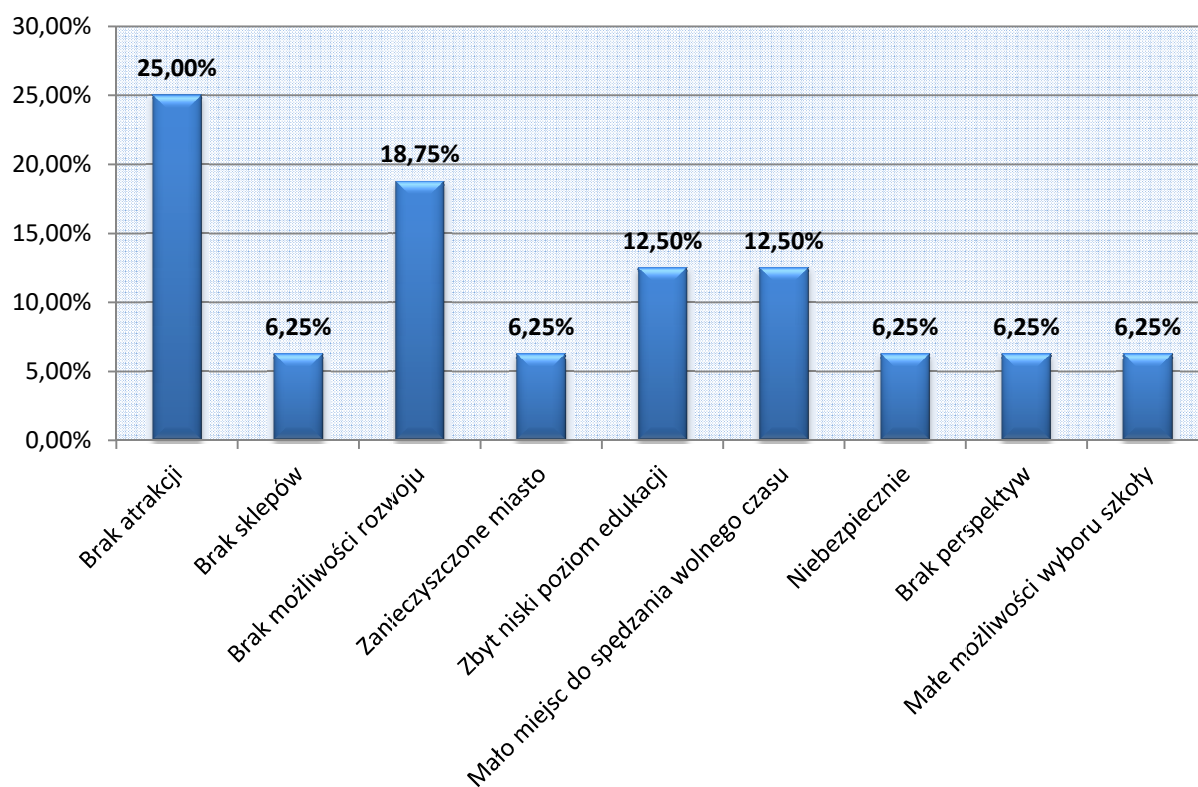
1.	Edukacja na wysokim poziomie.	17,4%
2.	Bezpieczne miasto.	10,9%
3.	Szybki rozwój miasta.	2,17%
4.	Możliwość rozwijania swoich umiejętności.	10,9%
5.	Zadbane miasto.	13,04%
6.	Wiele możliwości spędzania wolnego czasu.	8,7%
7.	Fascynująca historia miasta.	2,17%
8.	Obecność hali sportowej.	8,7%
9.	Basen.	4,35%
10.	Zbiornik retencyjny.	6,52%

11.	Park.	4,35%
12.	Spokojne miasto.	4,35%
13.	Liczne zabytki.	4,35%
14.	Obiekty rekreacyjne.	2,10%

o Odpowiedzi na NIE:

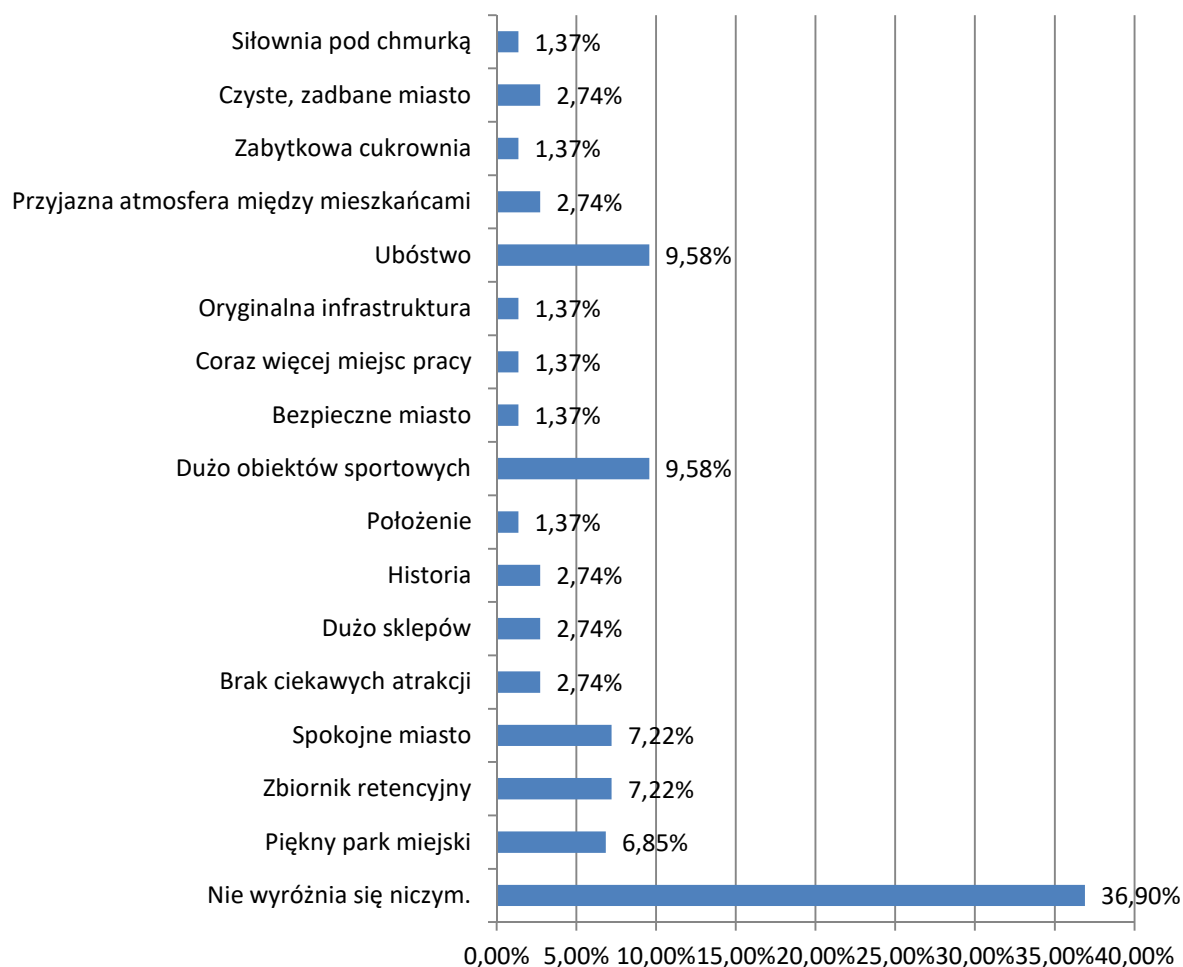
1.	Brak atrakcji.	25%
2.	Brak sklepów.	6,25%
3.	Brak możliwości rozwoju.	18,75%
4.	Zanieczyszczone miasto.	6,25%
5.	Zbyt niski poziom edukacji.	12,5%
6.	Mało miejsc do spędzania wolnego czasu.	12,5%
7.	Niebezpiecznie.	6,25%
8.	Brak perspektyw.	6,25%
9.	Mało możliwości wyboru szkoły.	6,25%

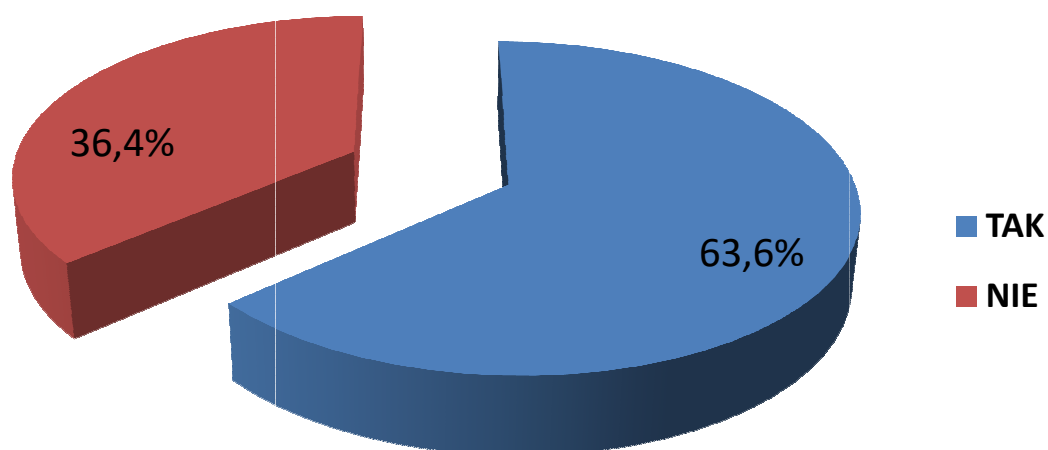
1. Proszę podać, czym wyróżnia się miasto Kazimierza Wielka na tle innych miast w Polsce?

1.	Nie wyróżnia się niczym.	36,9%
2.	Piękny park miejski.	6,85%
3.	Zbiornik retencyjny.	7,22%
4.	Spokojne miasto.	7,22%
5.	Brak ciekawych atrakcji.	2,74%
6.	Dużo sklepów.	2,74%
7.	Historia.	2,74%
8.	Położenie.	1,37%
9.	Dużo obiektów sportowych.	9,58%
10.	Bezpieczne miasto.	1,37%
11.	Coraz więcej miejsc pracy.	1,37%
12.	Oryginalna infrastruktura.	1,37%
13.	Ubóstwo.	9,58%
14.	Przyjazna atmosfera między mieszkańcami.	2,74%
15.	Zabytkowa cukrownia.	1,37%
16.	Czyste, zadbane miasto.	2,74%
17.	Siłownia pod chmurką.	1,37%

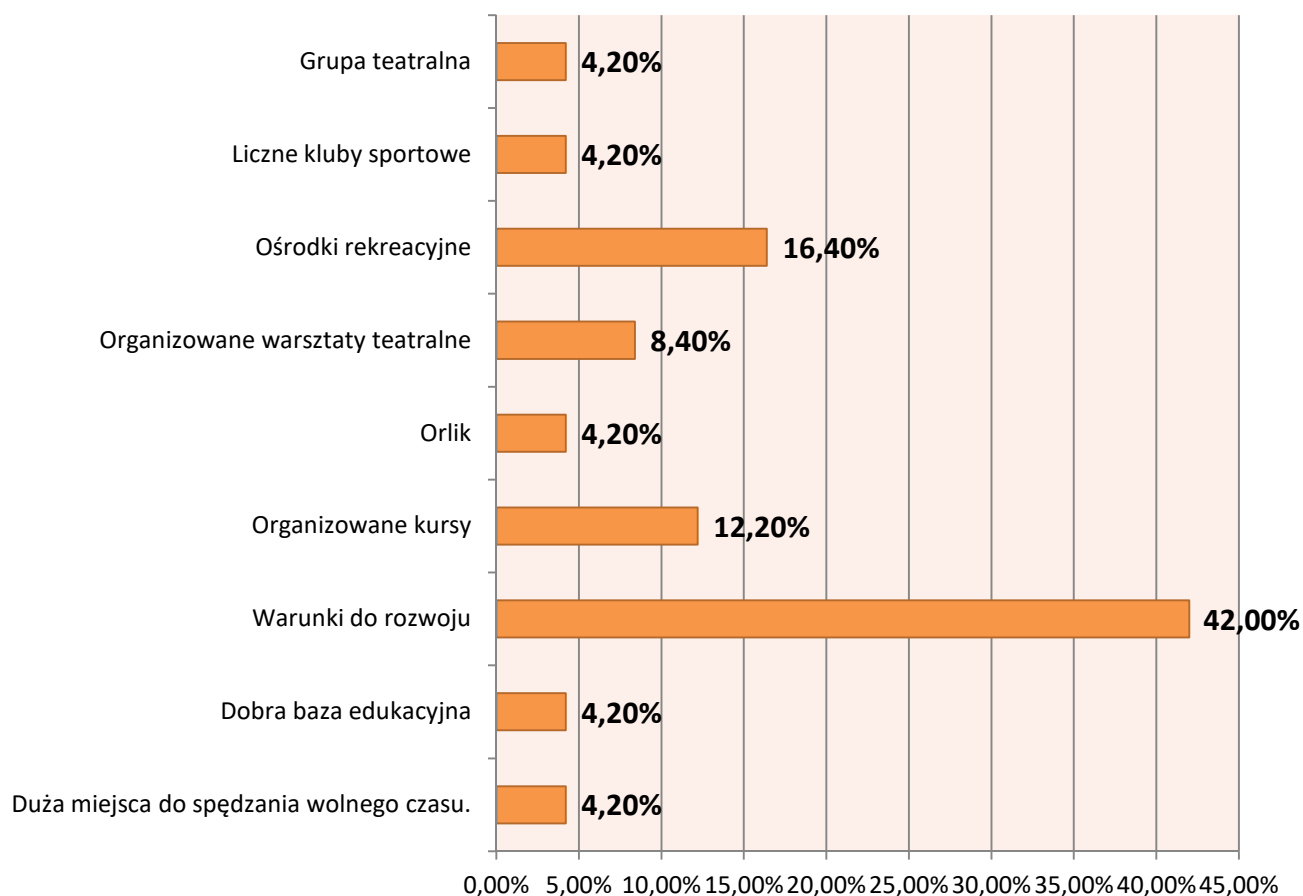

2. Czy młodzi ludzie mają w mieście Kazimierza Wielka szanse rozwoju i znalezienia miejsca dla siebie?

- o Uzasadnienie młodzieży na TAK

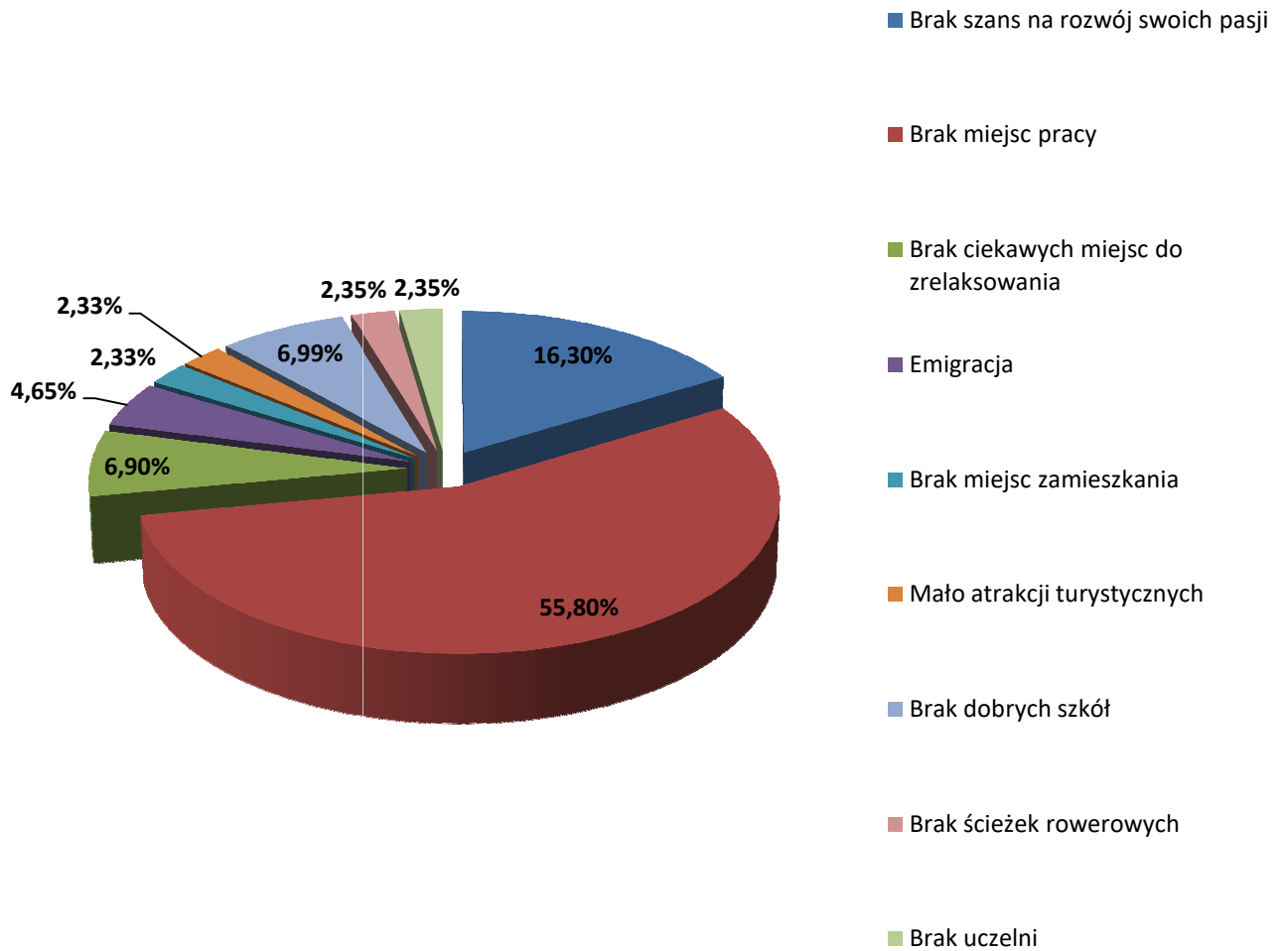
1.	Dużo miejsca do spędzania wolnego czasu.	4,2%
2.	Dobra baza edukacyjna.	4,2%
3.	Warunki do rozwoju.	42%
4.	Organizowane kursy.	12,2%
5.	Orlik.	4,2%
6.	Organizowane warsztaty teatralne.	8,4%
7.	Ośrodki rekreacyjne.	16,4%
8.	Liczne kluby sportowe.	4,2%
9.	Grupa teatralna.	4,2%

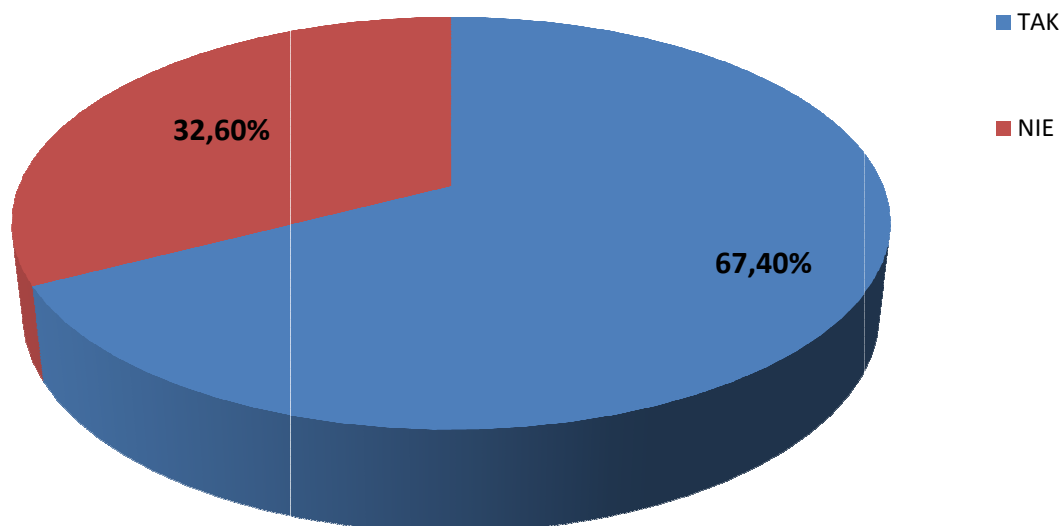
- o Uzasadnienie na NIE

1.	Brak szans na rozwój swoich pasji.	16,3%
2.	Brak miejsc pracy.	55,8%
3.	Brak ciekawych miejsc do zrelaksowania.	6,9%
4.	Emigracja.	4,65%
5.	Brak miejsc zamieszkania.	2,33%
6.	Mało atrakcji turystycznych.	2,33%
7.	Brak dobrych szkół.	6,99%

8.	Brak ścieżek rowerowych.	2,35%
9.	Brak uczelni.	2,35%

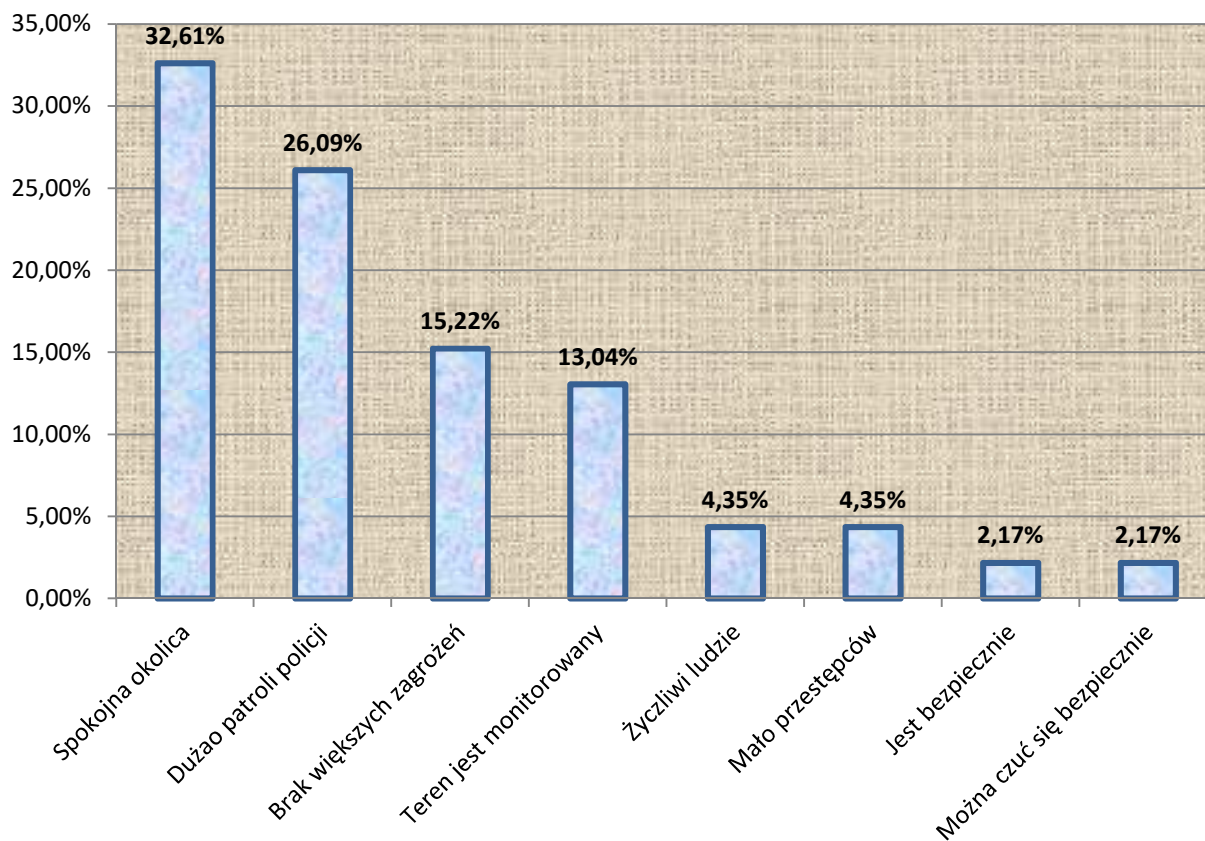

3. Czy czujesz się bezpiecznie w mieście Kazimierza Wielka?

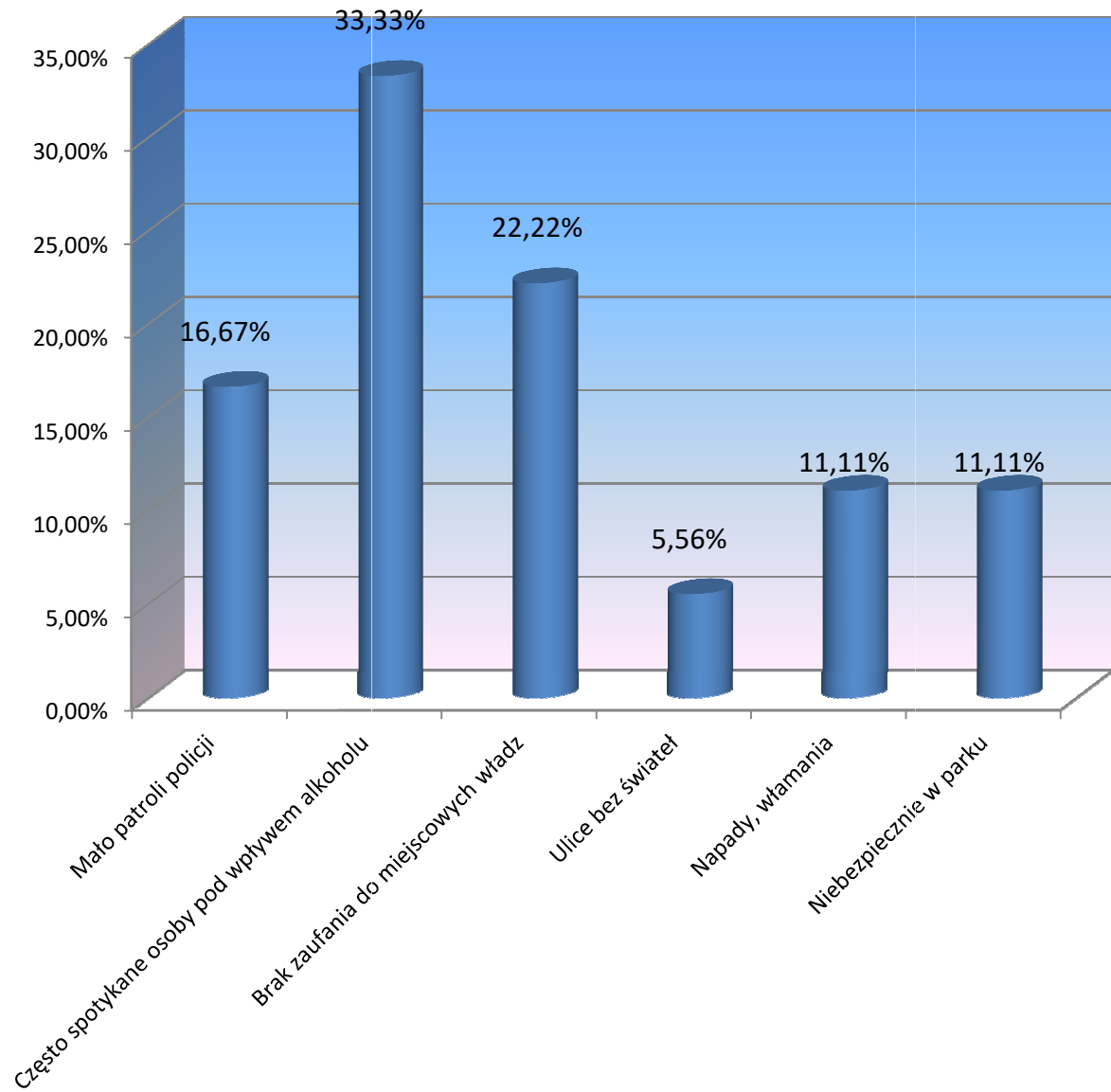
- o Uzasadnienie młodzieży na TAK:

1.	Spokojna okolica.	32,61%
2.	Dużo patroli policji.	26,09%
3.	Brak większych zagrożeń.	15,22%
4.	Teren jest monitorowany.	13,04%
5.	Życzliwi ludzie.	4,35%
6.	Mało przestępców.	4,35%
7.	Jest bezpiecznie.	2,17%
8.	Można czuć się bezpiecznym.	2,17%

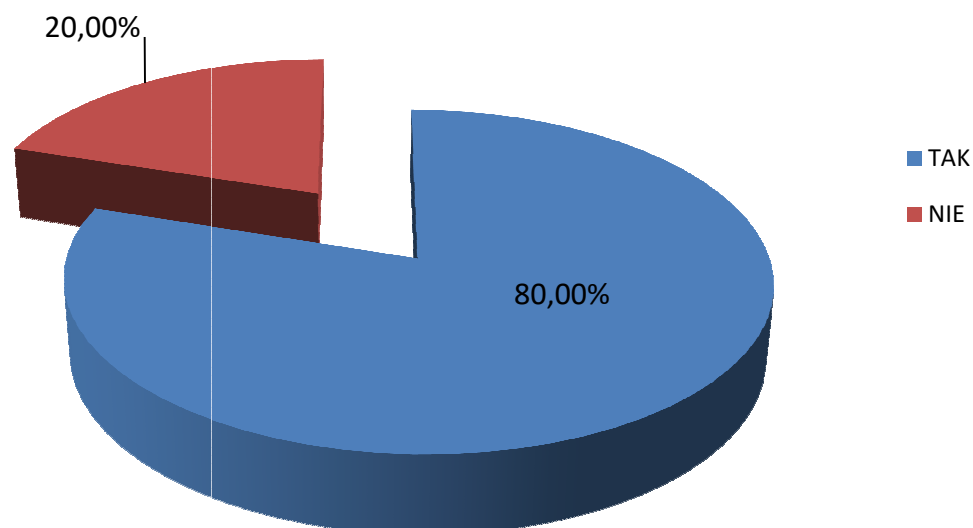

- o Uzasadnienie na NIE:

1.	Mało patroli policji	16,67%
2.	Często spotykane osoby pod wpływem alkoholem	33,33%
3.	Brak zaufania do miejscowych władz	22,22%
4.	Ulice bez świateł	5,56%
5.	Napady, włamania	11,11%
6.	Niebezpiecznie w parku	11,11%

**4. Czy młodzi ludzie mają atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu
w mieście Kazimierza Wielka?**

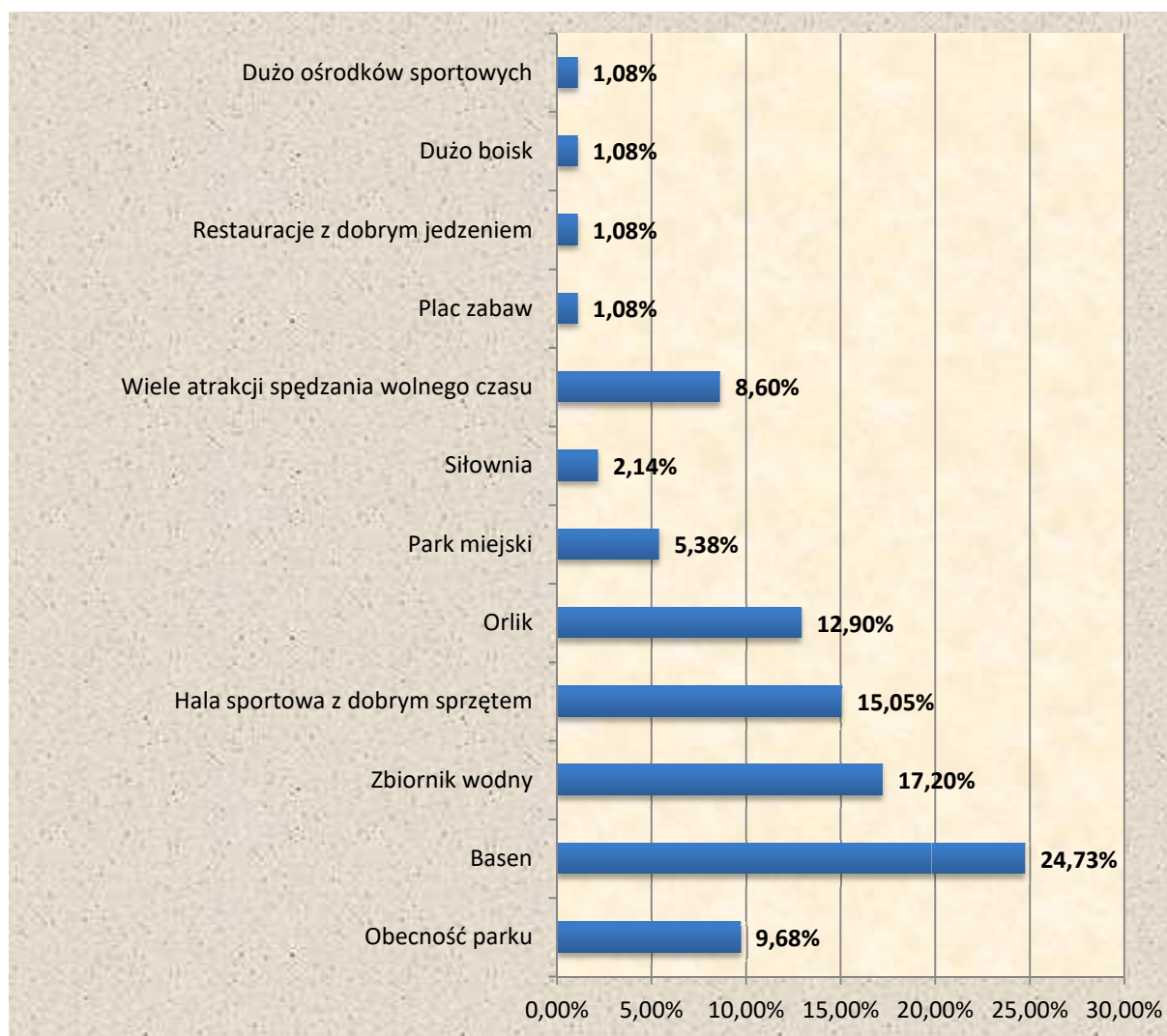

1.	Obecność parku.	9,68%
2.	Basen.	24,73%
3.	Zbiornik wodny.	17,2%
4.	Hala sportowa z dobrym sprzętem.	15,05%
5.	Orlik.	12,9%
6.	Park miejski.	5,38%
7.	Siłownia.	2,14%

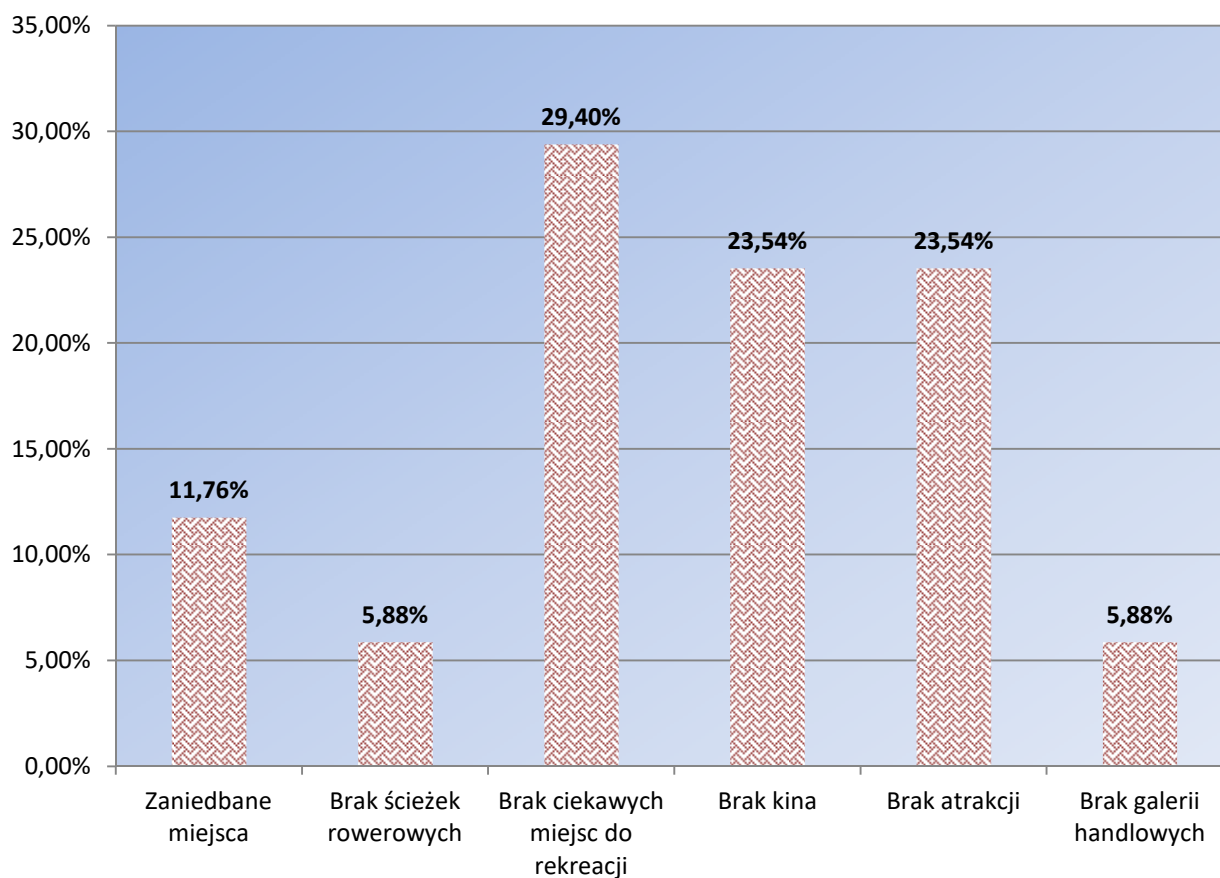
8.	Wiele atrakcji spędzania wolnego czasu.	8,6%
9.	Plac zabaw.	1,08%
10.	Restauracje z dobrym jedzeniem.	1,08%
11.	Dużo boisk.	1,08%
12.	Dużo ośrodków sportowych.	1,08%

- o Uzasadnienie młodzieży na odpowiedź TAK:

- o Uzasadnienie na NIE:

1.	Zaniedbane miejsca.	11,76%
2.	Brak ścieżek rowerowych.	5,88%
3.	Brak ciekawych miejsc do rekreacji.	29,4%
4.	Brak kina.	23,54%
5.	Brak atrakcji.	23,54%
6.	Brak galerii handlowych.	5,88%

5. O jakiej gminie marzysz? Proszę podać, co zmieniłbyś/zmieniłabyś w mieście Kazimierza Wielka zasiadając w fotelu Burmistrza Miasta i Gminy w Kazimierzy Wielkiej?

1.	Wzmocnienie współpracy międzymiastowej i międzynarodowej.	1
2.	Wyjście z inicjatywą do młodych.	1
3.	Ścieżka dla rowerzystów.	3
4.	Więcej sklepów i kawiarni.	10
5.	Poprawa dróg i chodników.	6
6.	Więcej miejsc pracy.	9
7.	Powstanie szkoły muzycznej.	1
8.	Rozwinięcie komunikacji miejskiej.	1
9.	Wybudowanie kina.	4
10.	Usunięcie ronda.	3
11.	Odbudowanie placu zabaw.	3
12.	Progi zwalniające na przejściach.	1
13.	Przywrócenie straży miejskiej.	1
14.	Zajęcia samoobrony.	2
15.	Założenie harcerstwa.	1
16.	Patrole w parku.	1
17.	Więcej atrakcji dla młodych ludzi.	4

18.	Budowa większej ilości sklepów.	1
19.	Odnowa parku.	1
20.	Uruchomienie fontanny w okresie letnim.	2
21.	Zapewnienie mieszkańcom więcej miejsc pracy.	1
22.	Sadzenie kwiatów w mieście.	2

1. Jakie widzisz inne ważne problemy do rozwiązania w mieście Kazimierza Wielka?

1.	Brak odpowiedniego wynagrodzenia za pracę.	3
2.	Bezrobocie.	5
3.	Bardziej równe drogi i chodniki.	3
4.	Ścieżki dla rowerzystów.	1
5.	Duże zanieczyszczenie powietrza.	4
6.	Bezużyteczne rondo.	2
7.	Miasto nieprzystosowane dla młodego człowieka.	1
8.	Brak większych problemów.	11
9.	Zaniedbany park.	3
10.	Niedziałające fontanny i latarnie.	3
11.	Nadużywanie alkoholu w miejscach publicznych.	4
12.	Zbyt rzadkie patrole policji na ulicach.	3
13.	Oczyszczenie wody w zalewie.	2

6.4. Analiza SWOT

SWOT to jedna z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego, jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Np. w naukach ekonomicznych jest stosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego środowiska danej organizacji (np. przedsiębiorstwa), analizy danego projektu, rozwiązania biznesowego itp.

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych).

STRENGTHS (mocne strony gminy, które należycie wykorzystane będą sprzyjać jej rozwojowi, a w chwili obecnej pozytywnie wyróżniają gminę w otoczeniu; są przewagą w stosunku do „konkurencji”).

WEAKNESSES (słabe strony gminy, których nie wyeliminowanie bądź nie zniwelowanie siły ich oddziaływania będzie hamować rozwój gminy; mogą nimi być: brak wystarczających kwalifikacji, podziału zadań, złej organizacji pracy lub brak innych zasobów).

OPPORTUNITIES (szanse – uwarunkowania, które przy umiejętnym wykorzystaniu mogą wpływać pozytywnie na rozwój gminy).

THREATS (zagrożenia – czynniki obecnie nie paraliżujące funkcjonowania gminy, ale mogące być zagrożeniem w przyszłości dla sprawności gminy).

STRENGTHS	SILNE STRONY	Atuty	Zasoby gminy
WEAKNESSES	SŁABE STRONY	Wady/Słabości	Zasoby gminy
OPPORTUNITIES	SZANSE	Okazje/Możliwości	Otoczenie gminy
THREATS	ZAGROŻENIA	Trudności	Otoczenie gminy

Pierwszym elementem **analizy SWOT** jest **ocena zasobów gminy**, która pozwala na identyfikację jego mocnych i słabych stron. Ważnym aspektem tego typu analizy jest określenie **zasobów charakterystycznych dla gminy**.

Poznanie **szans i zagrożeń** płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Późniejsza ich konfrontacja z wynikami zasobów danego obszaru prowadzi do określenia kierunków rozwoju. **Analizę SWOT najlepiej przeprowadzić strukturalnie, analizując poszczególne czynniki mające kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy.**

6.4.1 Identyfikacja problemów w SFERZE SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
STREFA SPOŁECZNA	naturalne i historyczne walory gminy,	duża ilość rodaków za granicą,	wykorzystanie mocnych stron, przy sprawnym zarządzaniu rozwojowym gminy;	duża ilość osób korzystających z pomocy społecznej
	wysoka jakość i wydajność zasobów ludzkich,	bezrobocie	współpraca międzygminna i zagraniczna	rosnące bezrobocie i ubożenie części społeczeństwa
	poziom infrastruktury społecznej: - przedszkola, szkoły, - wysoki poziom nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, - dobrze wykształcona i liczna kadra pedagogiczna	występowania patologii społecznych i obszarów dysfunkcyjnych	migracja nowych osób do miasta i gminy	patologie społeczne – alkoholizm, narkomania
	kontakty zagraniczne Miasta Kazimierza Wielka (Niemcy – Altenstadt;	wyekspluatowana komunalna substancja mieszkaniowa	aktywność mieszkańców gminy, a zwłaszcza ludzi młodych	zwiększająca się przestępczość;

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
	Ukraina – Buczacz)			
				niski przyrost naturalny
	tradycje upraw warzywniczych, hodowli bydła i trzody chlewnej	niedostateczne budownictwo socjalne		
STREFA GOSPODARCZA	liczba banków, oddziałów i filii bankowych	nie do końca wykorzystany potencjał infrastruktury rekreacyjno – turystycznej, sportowej, agroturystycznej, wypoczynkowej	pozyskiwanie inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych	słabnąca koniunktura gospodarcza w regionie
	istnienie Centrum Informacji Europejskiej	niewystarczająca liczba miejsc rekreacji i wypoczynku	akcesja Polski do UE;	brak środków finansowych umożliwiających realizację planowanych inwestycji
	rolnictwo ekologiczne i wysokie usprzętowanie gospodarstw,	małe rozdrobnione gospodarstwa rolne	pozyskiwanie środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej	zbyt mała ilość zakładów produkcyjnych na terenie miasta i gminy
	nowoczesne formy komunikowania się: - poziom telekomunikacji, - komputery, Internet, - szybka obsługa interesantów,	brak przetwórstwa produktów rolnych i zorganizowanych rynków zbytów	współpraca z innymi samorządami w zakresie ochrony środowiska	
	istnienie aktywnych stowarzyszeń, organizacji i klubów	niskie, ekstensywne wykorzystanie zasobów rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz brak sprawnego systemu melioracji w gminie	dobra współpraca organów samorządowych	
	dobre warunki dla rozwoju działalności usługowej, handlu prywatnego i usług,			
	poziom infrastruktury technicznej w tym: - długość sieci	zły stan miejskiej przestrzeni publicznej;	przynależność do mobilnego województwa	zwiększający się ruch samochodowy na terenie miasta i gminy

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
STREFA PRZESTRZENNA	wodociągowych, - liczba abonentów telefonicznych na 1000 mieszkańców, - zasoby mieszkaniowe (spółdzielnie mieszkaniowe), - przepustowość oczyszczalni ścieków,			
	atrakcyjne położenie geograficzne względem Krakowa i Kielc	brak obwodnic wokół miasta	atrakcyjność przyrodnicza, a co za tym idzie turystyczna i rekreacyjna obszaru gminy	
	dobrze zorganizowana gospodarka odpadami,	Zły stan drogi nr 768 Jędrzejów-Koszyce-Brzesko		
	powiązania transportowe (gęsta sieć dróg kołowych)	słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna (część ulic w mieście i jeszcze znaczna część przyległych terenów wiejskich)		
	nieskażone wysokiej klasy gleby,	brak zagospodarowania dla części terenów zieleni miejskiej		
	dysponowanie atrakcyjnymi terenami do budowy i inwestycji, prowadzenia działalności agroturystycznej	mała powierzchnia lasów		
	opracowane plany zagospodarowania przestrzennego dla całego miasta i części przyległych sołectw	niski standard dróg lokalnych		
	wykonana dokumentacja zwodociągowania i skanalizowania pozostałej części gminy	oczyszczalnia ścieków wymagająca dalszej modernizacji		

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
	występowanie złóż surowców ilastych oraz ropy naftowej	brak gazu sieciowego	Możliwość eksploatacji surowców ilastych dla potrzeb ceramiki budowlanej	
	Występowanie złóż wód termalnych i leczniczych (złoże Cudzynowice).		Możliwość uzyskania statutu Gminy Uzdrowskiej.	

ROZDZIAŁ VII

DELIMITACJA OBSZARU KRYZYSOWEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

7.1 Charakterystyka obszaru kryzysowego

Definicja obszaru zdegradowanego została zawarta w Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (z dnia 03.07.2015 r.). Zgodnie z tym dokumentem obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów¹.

W kontekście powyższej definicji bardzo istotne jest zdefiniowanie stanu kryzysowego. Stan kryzysowy to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),

¹ Do analogicznych wniosków prowadzą zapisy ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy miejskiej.

W badanych obszarach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym) występuje koncentracja negatywnych zjawisk takich jak:

- Degradacja techniczna budynków i budowli (w ramach analizy technicznej) lub
- Zniszczenie lub nieodpowiednie wykorzystanie przestrzeni publicznej (w ramach analizy przestrzenno-funkcjonalnej).
- Wysoki poziom bezrobocia wykazujący niekorzystne tendencje wzrostowe, w tym długotrwałe bezrobocie;
- Wyludnienie obszaru;
- Niekorzystna struktura demograficzna tj. niski udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym;
- Występowanie problemów społecznych, w tym alkoholizmu, bezdomności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwałej choroby, niepełnosprawności, potrzeby ochrony macierzyństwa, przemocy w rodzinie, ubóstwa, wielodzietności;
- Nasilenie zjawisk zagrażających bezpieczeństwu;
- Bariery w rozwoju gospodarczym miasta (jest to problem zdefiniowany dla całego miasta, niemniej jednak jego oddziaływanie na tereny rewitalizacji jest bardzo duże z uwagi na wysoki poziom bezrobocia);
- Występowanie obiektów wymagających generalnego remontu;
- Występowanie obiektów wymagających termomodernizacji;
- Występowanie obiektów całkowicie wyeksploatowanych;
- Występowanie zabudowy wymagającej uporządkowania lub uzupełnienia;
- Przestrzeń publiczna, tereny zieleni, rekreacji i wypoczynku wymagające budowy, uzupełnienia lub odnowy;
- Niski poziom jakości dróg;

Obszar zdegradowany obejmuje obszar określony granicami administracyjnymi miasta Kazimierza Wielka z wyłączeniem obszarów leśnych.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r., **obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni miasta oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców miasta.** Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę został wyznaczony obszar rewitalizacji stanowiący 15,85 % powierzchni miasta Kazimierza Wielka. Natomiast liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji stanowi 25,63 % mieszkańców miasta Kazimierzy Wielkiej.

Planowany obszar rewitalizacji obejmuje teren Kazimierzy Wielkiej w granicach ulic: Okrężna, Piłsudskiego, część ulicy Armii Krajowej, Aleja Parkowa, Głowackiego, Sienkiewicza, Łabądź, Nowa Wieś, Zielona, Wesoła, część ulicy Partyzantów, T. Kościuszki i 1 Maja, teren po byłej Cukrowni Łubna, okolice Komendy Policji. W podany obszar zostaną wpisane zadania inwestycyjne zgłaszane przez miasto, takie jak: rewitalizacja Rynku Kazimierzy Wielkiej wraz z najbliższym otoczeniem; przebudowa zaplecza sportowo – rekreacyjnego na terenie Szkoły Podstawowej nr 1 w Kazimierzy Wielkiej; modernizacja Kazimierskiego Ośrodka Kultury wraz z zagospodarowaniem terenu; modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych Klubu Sportowego SPARTA; modernizacja placu targowego; modernizacja budynku po byłym przedszkolu; rewitalizacja zbiorników wodnych; zadanie zgłoszone przez Zespół Szkół Rolniczych w Cudzynowicach pt..Rewitalizacja budynku dydaktyczno-warsztatowego szklarni; zadanie zgłoszone przez Policję pt. Rewitalizacja terenu Komendy Powiatowej Policji. zadanie zgłoszone przez Wspólnotę Mieszkaniową pt. „Rewitalizacja budynku mieszkalnego przy ul. Łabądź 10”. Zadania zgłoszone przez prywatnych inwestorów m.in. rewitalizacja placu dworcowego, rewitalizacja terenów po byłej Cukrowni „Łubna”- remont budynków magazynowych. Zadania zgłoszone przez parafie takie jak: renowacja Kaplicy Bożego Narodzenia w Skorczowie; rewitalizacja kościoła w miejscowości Gorzków, rewitalizacja zabytkowego kościoła w Parafii p.w. Podwyższenia Krzyża Św. w Kazimierzy Wielkiej, rewitalizacja kościoła, oraz cmentarza w Parafii p.w. Wniebowzięcia NMP w Kazimierzy Małej. Modernizacja Stacji Opieki Środowiskowej Caritas oraz Świetlicy Środowiskowej (Dom Parafialny w Cudzynowicach),

Miasto kładzie również duży nacisk w stronę potrzeb w zakresie pozyskania nowych mieszkań socjalnych i komunalnych, a starzenie się społeczeństwa tworzy zapotrzebowanie na utworzenie Ośrodka Wsparcia Dziennego dla osób starszych, samotnych o ograniczonej sprawności psychofizycznej, wymagających opieki, bądź pomocy ze względu na wiek, trudną sytuację materialną, mieszkaniową lub rodzinną.

Miasto w tym samym czasie stara się o statut Gminy Uzdrawiskowej ze względu na odkrycie złóż wód termalnych i uzdrawiskowych.

Obszar Ochrony Uzdrawiskowej Kazimierzy Wielkiej:

Strefy ochrony uzdrawiskowej

Przyjęto trzy strefy ochrony uzdrawiskowej, które różnią się wielkością powierzchni, ich usytuowaniem oraz granicami zewnętrznymi planowanego obszaru ochrony uzdrawiskowej .

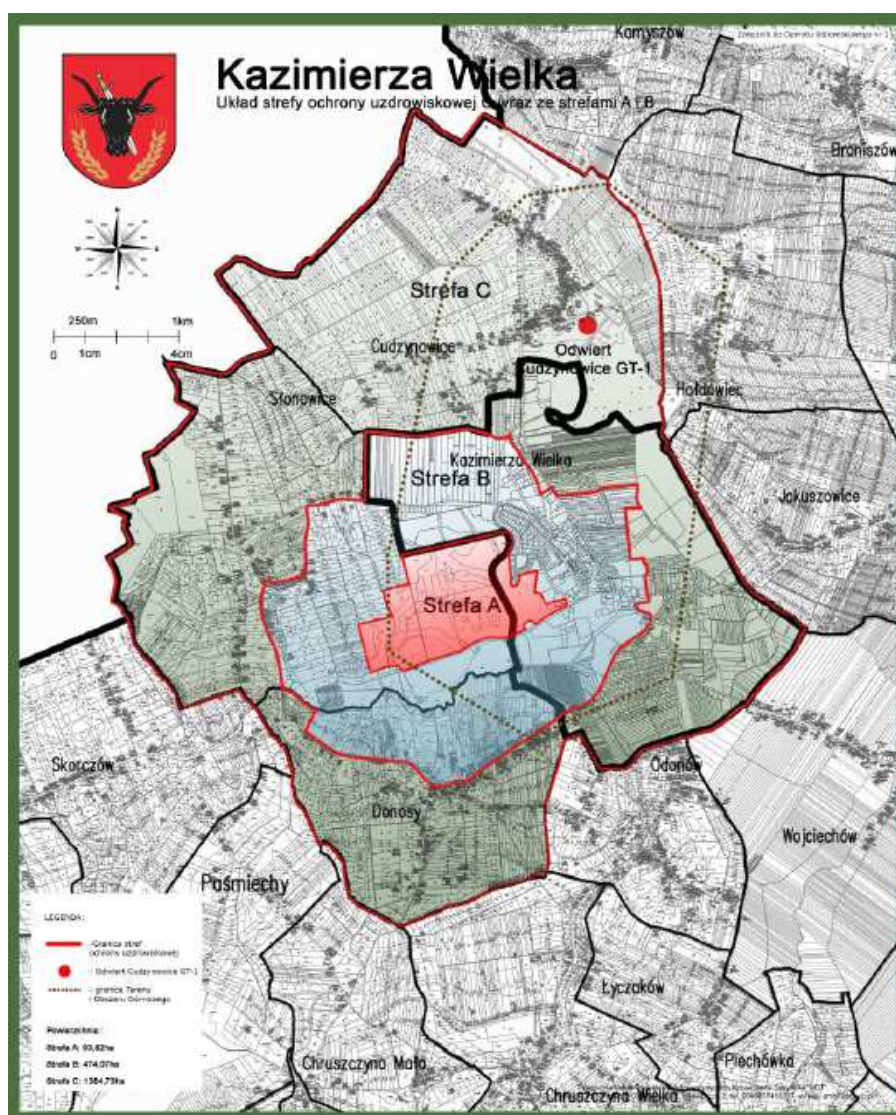
Powierzchnie poszczególnych stref wynosi:

Strefa „A” – 93,82 ha

Strefa „B” – 474,07 ha

Strefa „C” – 1384,73 ha

Powierzchnia projektowanego obszaru ochrony uzdrawiskowej wynosi **1952,62 ha**, w skład którego wchodzi teren miasta **Kazimierza Wielka** oraz sołectwa **Cudzynowice**, **Donosy** i **Słonowice**.

Projektowana strefa „A” obejmuje obszar ,na którym są planowane zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego ,a także obiekty służące lecznictwu uzdrowiskowemu lub obsłudze pacjenta.

Obszar strefy „A” ochrony uzdrowiskowej jest terenem niezurbanizowanym ,niezamieszkałym i stanowi w głównej mierze grunty orne

Strefa „B” obejmuje obszar przyległy do strefy „A” i stanowi jej otoczenie. Jest przeznaczony dla obiektów nie mających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz nieuciążliwych dla pacjentów, obiektów usługowych, turystycznych, rekreacyjnych oraz innych związanych z zaspokojeniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze.

Strefa „C” przyległa do strefy „B” stanowi jej otoczenie ,obejmując obszar mający wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych ,klimatycznych oraz ochronę złóż naturalnych surowców leczniczych. Obszar ten preferowany jest do lokalizacji największej liczby obiektów usługowych ,działających na rzecz projektowanego uzdrowiska.

Właściwości lecznicze klimatu

Zgodnie z art. 34 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U.05.167.1399), gmina, która występuje o nadanie obszarowi statusu uzdrowiska, winna posiadać złoża naturalnych surowców leczniczych oraz klimat o właściwościach leczniczych, potwierdzonych na zasadach określonych w art. 35 i art. 36 tej Ustawy.

Gmina Kazimierza Wielka spełnia powyższe wymogi ustawowe. Pośród zasobów naturalnych o właściwościach leczniczych wymienić należy: zasoby wód leczniczych (opracowana dokumentacja geologiczna) oraz klimat.

Na podstawie świadectwa potwierdzającego właściwości lecznicze klimatu DN-070-37/2015 z dnia 21 grudnia 2015, stwierdza się, że miejscowość Kazimierza Wielka:

- posiada warunki klimatyczne przydatne dla leczenia uzdrowiskowego;
- klimat akustyczny w strefie projektowanego uzdrowiska oraz natężenie pól elektromagnetycznych spełniają odpowiednie normy;
- stan czystości powietrza można warunkowo uznać za zgodny z obowiązującymi normami sanitarnymi.

Klimat Kazimierzy Wielkiej ma właściwości lecznicze w odniesieniu do chorób narządu ruchu, chorób reumatycznych oraz choroby nadciśnieniowej, a poprzez zróżnicowane bodźce klimatyczne posiada także walory hartujące układ termoregulacyjny. Przeciwwskazania dotyczą osób chorych na astmę oraz przewlekłe choroby układu oddechowego i płuc.

Informacje o stanie czystości powietrza

Zabiegi klimatoterapeutyczne (aeroterapia, helioterapia, kinezyterapia) prowadzone są w terenie otwartym. To sprawia, że dobry stan sanitarny powietrza w miejscowościach uzdrowskich jest ważnym czynnikiem, który wpływa na skuteczność prowadzonego leczenia klimatycznego i sprzyja powrotowi kuracjuszy do zdrowia. Oddychanie powietrzem zanieczyszczonym może powodować szereg różnych problemów, zależnych od rodzaju zanieczyszczeń. Poziom zanieczyszczenia powietrza na terenie strefy świętokrzyskiej został określony na podstawie pomiarów ze stacji monitoringu zanieczyszczeń powietrza WIOŚ, położonych w: Busku-Zdroju, Nowinach, Małogoszczu, Ożarowie, Mieczysławowie, Połańcu (Trzciance), Krzyżu oraz w Starachowicach.

Stan sanitarny powietrza w Kazimierzy Wielkiej jest dobry. W latach 2011-2014 w strefie świętokrzyskiej nie stwierdzano przekroczeń wartości dopuszczalnych i docelowych stężeń zanieczyszczeń określonych normą ze względu na ochronę zdrowia dla dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla, ozonu, benzenu oraz metali ciężkich. W związku z powyższym oraz z wynikami modelowania wykonanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska Kielce można uznać, że także w Kazimierzy Wielkiej nie dochodzi do przekroczeń wartości dopuszczalnych i docelowych stężeń: NO₂, SO₂, CO, O₃, benzenu oraz ołowiu, arsenu, kadmu i niklu w pyłe PM₁₀.

Na obszarze przewidzianym pod lecznictwo uzdrowskie w Kazimierzy Wielkiej (teren planowanej strefy A ochrony uzdrowskiej) występują korzystne warunki akustyczne. Zagrożone nadmiernym hałasem są tereny leżące w centrum miasta przy głównych ciągach komunikacyjnych. Przy planowaniu przebiegu granicy strefy A ochrony uzdrowskiej należy uwzględnić strefę buforową oddzielającą teren uzdrowska od źródeł hałasu.

Analiza przestrzeni gminy Kazimierza Wielka spełnia wymogi art. 34 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich (Dz.U.05.167.1399), poprzez posiadanie złoża naturalnych surowców leczniczych oraz klimat o właściwościach leczniczych, potwierdzonych na zasadach określonych w art. 35 i art. 36 tej Ustawy.

Uzyskanie w 2015 r. świadectwa potwierdzającego lecznicze właściwości klimatu występującego na obszarze gminy oraz uzyskanie świadectwa leczniczych właściwości wody to warunki umożliwiające opracowanie Operatu Uzdrowskiego, będącego podstawą wystąpienia do Ministra Zdrowia o nadanie statusu obszaru ochrony uzdrowskiej dla wybranego obszaru Gminy Kazimierza Wielka.²

7.2. Mapa zasadnicza w skali 1:5000 z wyznaczonym obszarem kryzysowym i obszarem rewitalizacji

² Projekt Założeń do Operatu Uzdrowskiego Obszaru Ochrony Uzdrowskiej Kazimierza Wielka

ROZDZIAŁ VIII

ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY KAZIMIERZA WIELKA

8.1 Wizja rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka

Wizja to element treściowy właściwy dla wszystkich dokumentów strategicznych. Stanowi punkt odniesienia dla oceny stopnia realizacji GPR, zaś jej uszczegółowieniem na poziomie operacyjnym są ustalenia dotyczące celów rewitalizacji.

WIZJA

**Ożywienie prorozwojowego potencjału Gminy Kazimierza Wielka opartego o rewitalizację zdegradowanego obszaru wytyczonego na terenie gminy Kazimierza Wielka połączone z podniesieniem atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej gminy, jak również jakości usług i poziomu życia mieszkańców.
Zneutralizowanie występujących negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych.**

DEKLARACJA WIZJI:

Wyprowadzony z kryzysu obszar rewitalizacji będzie tworzył dodatkową przestrzeń do aktywizacji publicznej, społecznej i gospodarczej dla mieszkańców całej Gminy Kazimierza Wielka, podnosząc jej atrakcyjność społeczną, inwestycyjną oraz jakość życia jej mieszkańców.

8.2 Misja rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka

MISJA

Zintegrowane działania władz Gminy Kazimierza Wielka, interesariuszy GPR, liderów opinii publicznej i mieszkańców, w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej na obszarze rewitalizacji, połączone z akumulacją własnego kapitału publicznego i prywatnego, wspartego funduszami zewnętrznymi.

DEKLARACJA MISJI:

Szeroka współpraca, partnerstwo wszystkich partnerów publicznych i komercyjnych oraz interesariuszy w budowaniu, kreowaniu i osiąganiu założonych celów strategicznych zmierzających do budowania wizerunku Gminy Kazimierza Wielka, jako gminy nowoczesnej i innowacyjnej.

8.3 Cele rewitalizacji

Głównym celem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka jest podniesienie atrakcyjności Gminy Kazimierza Wielka, jako miejsca zamieszkania i pracy oraz atrakcji turystyczne, ożywienie społeczne i gospodarcze zdegradowanego obszaru połączone z podniesieniem atrakcyjności przestrzeni gminnej dla turystów i inwestorów.

- Poprawa warunków życia mieszkańców gminy w sferze bytowej, środowiskowej oraz społecznej.
- Działania na rzecz rozwoju kompleksowej oferty wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych poprzez rozwój usług socjalnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych.
- Nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji.
- Promocja przedsiębiorczości;
- Wsparcie integracji społecznej na rzecz aktywizacji zawodowej.

- Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wdrażania OZE.
- Promocja marki i wizerunku Gminy Kazimierza Wielka poprzez organizację imprez kulturalnych o charakterze wizerunkowym.
- rozwijaniu nowych form aktywności gospodarczej generujących miejsca pracy poprzez budowę i przebudowę infrastruktury (dróg, budynków, infrastruktury technicznej),
- Poprawę jakości przestrzeni publicznych umożliwiającą integrację mieszkańców i umocnienie spójności społecznej, zgodnie z zasadami ładu przestrzennego i estetyki;
- Promocję przedsiębiorczości;
- Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wspieranie włączenia społecznego, walkę z ubóstwem, aktywną integrację, uczestnictwo w kulturze i rekreacji, aktywizację obywatelską i poprawę zatrudnienia;
- Stworzenie miejsc potrzebnych i atrakcyjnych dla mieszkańców i odwiedzających;
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszarów rewitalizowanych;
- Rozwój zasobów ludzkich w celu redukcji patologii społecznych oraz dla przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu mieszkańców Gminy Kazimierza Wielka.

8.4 Planowane działania na obszarze rewitalizacyjnym

Realizację działań inwestycyjnych w polach interwencji objętych Gminnym Programem Rewitalizacji winny służyć przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców oraz ożywieniu gospodarczemu i społecznemu całej Gminy Kazimierza Wielka.

Projekty z zakresu rewitalizacji muszą być realizowane jako kompleksowe przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów wpływających na sytuację kryzysową rewitalizowanego obszaru. Dotyczy to w szczególności następujących działań:

1. przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne, obejmujące:
  - placówki specjalistycznej opieki nad osobami starszymi (domy opieki);
  - obiekty rekreacyjne (np. ścieżki zdrowia, place zabaw, boiska);
  - obiekty infrastruktury kulturalnej (maksymalna kwota kosztów kwalifikowanych projektu w zakresie kultury nie może przekroczyć 2 mln EUR);

- obiekty, w których świadczone są usługi służące aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców;
- obiekty wielofunkcyjne, w których łączone są różne funkcje społeczne;

2. działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów (np. zagospodarowanie przestrzeni na cele gospodarcze);

3. zagospodarowanie (przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja) przestrzeni na cele publiczne lub społeczne (np. place, skwery, parki);

4. modernizacje, renowacje budynków użyteczności publicznej poprawiające ich estetykę zewnętrzną; przedsięwzięcia w ramach powyższego typu projektu, o ile przewidują modernizację energetyczną budynków, muszą mieć uzasadnienie w audycie energetycznym;

5. modernizacje, renowacje części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, tj. odnowienie elementów strukturalnych budynku (dachy, fasady, okna i drzwi w fasadzie, klatki schodowe i korytarze, windy). Projekty z zakresu mieszkalnictwa w zakresie modernizacji energetycznej budynków muszą mieć uzasadnienie w audycie energetycznym. Jeżeli to wynika z audytu energetycznego – możliwa jest ingerencja w substancję budynku w szerszym zakresie niż przywołany powyżej.

W ramach wskazanych powyżej typów projektów (wyłącznie, jako element projektu) możliwa jest:

- budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja podstawowej infrastruktury komunalnej (np. sieci i urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, gazowych, ciepłowniczych, elektrycznych, telekomunikacyjnych) na obszarze objętym projektem, w celu zapewnienia dostępu rewitalizowanym obiektom i terenom do podstawowych usług komunalnych – w wysokości nie więcej niż 50% kosztów kwalifikowalnych projektu;
- budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej poprawiającej dostępność do rewitalizowanych obiektów i terenów – w wysokości nie więcej niż 50% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Głównym celem podejmowanych działań będzie zmiana dotychczasowych funkcji i dostosowania terenu oraz znajdujących się tam obiektów do nowych potrzeb w zakresie usług, turystyki, rekreacji, kultury, zdrowia i oświaty. Realizacja pozostałych zamierzeń rewitalizacyjnych przyczyni się także do zmniejszenia dysproporcji występujących

pomiędzy rozwojem wskazanego obszaru zdegradowanego Gminy Kazimierza Wielka w odniesieniu do ośrodków o podobnym potencjale społeczno-gospodarczym w regionie. Pilną koniecznością staje się również rozwiązanie szeregu trudnych problemów społecznych. Zjawiska te związane są ze sferą ubóstwa, uzależnień, przestępczości, wykluczenia osób starszych i niepełnosprawnych.

Działania zaplanowane na obszarze rewitalizowanym zorientowane są przede wszystkim na aktywizację społeczności lokalnej poprzez rozszerzenie pracy socjalnej, współpracę różnych instytucji i organizacji pozarządowych, zajmujących się działalnością społeczną w Gminie oraz instytucji działających w szerszym obszarze polityki społecznej, takich jak: kultura, oświata, służba zdrowia i bezpieczeństwo. Działania o charakterze społecznym polegać będą zatem na umocnieniu postaw aktywnych w sferze społecznej i indywidualnej, tworzeniu systemu wsparcia, poradnictwo m.in. prawne, pedagogiczne, terapię, wyspecjalizowaną pracę socjalną połączoną ze stymulowaniem postaw przedsiębiorczych i prospołecznych wśród lokalnej społeczności.

8.4.1 Zadania inwestycyjne

ZADANIA INWESTYCYJNE GMINY KAZIMIERZA WIELKA do realizacji w latach 2016 - 2022						
NR ZADANIA	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ZAKRES RZECZOWY WRAZ Z OPISEM PROJEKTU	ŁĄCZNY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	PRZEWIDYWANY HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTU	UZASADNIENIE WYBORU ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022”:	ZGŁASZAJĄCY ZADANIE
Nr 1	Rewitalizacja placu dworcowego	Budynek handlowy + poczekalnia pasażerska + mała gastronomia (pub) lub dla dzieci, młodzieży, dorosłych toalety. Budowa parkingu i mała architektura (plac zabaw dla dzieci)	1 000 000 PLN	2017/2019	Poprawa wizerunku centralnego miejsca w Kazimierzy Wielkiej o rekreację (plac zabaw) i zapewnienie uatrakcyjnienia wolnego czasu młodzieży.	Inwestor prywatny
Nr 2	Rewitalizacja terenu Komendy Powiatowej Policji w Kazimierzy Wielkiej	Realizacja projektu zakłada przebudowę terenu KPP Kazimierza Wielka. Planuje się termomodernizację budynku poprzez: docieplenie stropodachu, stropu wewnątrz ścian wewnętrznych, ścian zewnętrznych piwnic, modernizację stolarki okiennej, wprowadzenie elementów identyfikacji wizualnej, dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych, wymianę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, modernizację chodników, placów ogroduzenia, bram, zaprojektowanie iluminacji świetlnej, wysianie trawa zamontowanie ławek i koszy, wykonanie odwodnienia liniowego oraz drenażu	2 000 000 PLN	IV kw. 2018 r.	Projekt dotyczy modernizacji obiektu i jego otoczenia poprzez zastosowanie nowych elementów małej architektury, ławki, kosze. Realizacja projektu nastawiona jest na zadowolenie społeczeństwa ze sprawniejszej i wygodniejszej obsługi interesantów korzystających z usług Policji. Zagospodarowanie terenu policji liczy ponad 40 lat. Przez ten okres nie były modernizowane tylko poddawane koniecznym remontom. Wobec powyższego ich stan jest nieestetyczny i wymagający gruntownej przebudowy. Dzięki realizacji projektu zwiększy się estetyka terenu Policji znajdującego się w okolicy parku miejskiego jak również zmieni się spojrzenie społeczeństwa na Policję jako instytucję o większym zaufaniu.	Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach w
Nr 3	Rewitalizacja kościoła parafialnego i dzwonnicy (Parafia Gorzków)	Konserwacja ołtarza głównego. Konserwacja ambony. Konserwacja chrzcielnicy. Remont , modernizacja dzwonnicy.	800 000 PLN	2017-2020	Kościół jest częścią szlaku turystycznego „Szlak architektury drewnianej i średniowiecznej”, który jest istotny dla rozwoju regionu Kościół wpisany do Rejestru Zabytków woj. Świętokrzyskiego nr. rej.A.189./1-2	Parafia Gorzków
Nr 4	Rewitalizacja Kaplicy Bożego Narodzenia w Skorczowie	Remont wewnętrzny i zewnętrzny (odnowa fresków i ołtarza)	500 000 PLN	2017-2018	Zabytkowa kaplica z roku 1616 r. poprawa atrakcyjności zabytkowej kaplicy Obiekt wpisany do Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego nr Rej.A.196	Parafia w Skorczowie
Nr 5	Rewitalizacja budynku mieszkalnego (kamienicy) przy ul. Łabędź 10 w Kazimierzy Wielkiej	Remont elewacji zewnętrznej wraz z ociepleniem, remont dachu i odwodnienia mała architektura zewnętrzna (chodnik, zieleni)	100 000 PLN	2017-2019	Budynek objęty nadzorem konserwatorskim. Wybudowany przed 1888 r. (wpisany do rejestru zabytków). W budynku zamieszkuje obecnie 14 rodzin. Odnowa budynku jest niezbędna dla poprawy warunków mieszkaniowych oraz wizerunku zewnętrznych.	Wspólnota Mieszkaniowa
Nr 6	Rewitalizacja rynku	Reorganizacja parkingu, mała architektura (urządzenie zieleni, fontanna).Budowa poczekalni dla podróżnych, toalet publicznych, założenie monitoringu.	2 000 000 PLN	2017-2019	- poprawa ogólnego wizerunku, - zwiększenie bezpieczeństwa, - poprawa warunków oraz udogodnień dla podróżnych oraz mieszkańców	Gmina Kazimierza Wielka

ZADANIA INWESTYCYJNE GMINY KAZIMIERZA WIELKA do realizacji w latach 2016 - 2022

NR ZADANIA	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ZAKRES RZECZOWY WRAZ Z OPISEM PROJEKTU	ŁĄCZNY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	PRZEWIDYWANY HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTU	UZASADNIENIE WYBORU ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022”:	ZGŁASZAJĄCY ZADANIE
Nr 7	Rewitalizacja zbiorników wodnych	Zagospodarowanie terenu wokół zbiorników wodnych. Umocnienie brzegów zbiorników .budowa jazu na rzece Małoszówce. Wybudowanie ciągów pieszych i ścieżek rowerowych, odmulenie zbiorników, mała architektura.	2 000 000 PLN	2018-2020	Zbiorniki wodne w czasie funkcjonowania cukrowni „Łubna” stanowiły główne zasoby wodne niezbędne w procesach technologicznych przy produkcji cukru. Zagospodarowanie zbiorników wodnych zwiększy atrakcyjności tych terenów które będą spełniać funkcję rekreacyjno – wypoczynkową, poprawi bezpieczeństwo, zapewni mieszkańcom atrakcyjne spędzania wolnego czasu.	Gmina Kazimierza Wielka
Nr 8	Rewitalizacja placu przy Szkole Podstawowej Nr 1	Przebudowa przyszkolnych boisk, modernizacja ciągów pieszo-jezdných, przebudowa ogrodzenia przy SP Nr 1.	1 500 000 PLN	2017-2019	Poprawa wizerunku otoczenia Szkoły Podstawowej Nr 1. Zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży. Poprawa bezpieczeństwa możliwość zorganizowania imprez sportowo – rekreacyjnych.	Gmina Kazimierza Wielka
Nr 9	Modernizacja Placu Targowego	Remont nawierzchni placu targowego. Remont wiat handlowych. Budowa toalet. Remont ogrodzenia.	1 300 000 PLN	2018 - 2020	Poprawa ogólnych warunków dla sprzedających i klientów. Zwiększenie atrakcyjności placu targowego. Poprawa wizerunku placu oraz jego otoczenia.	Gmina Kazimierza Wielka
Nr 10	Rewitalizacja Domu Kultury	Remont elewacji i dachu budynku Domu Kultury. Mała architektura. Urządzenie zieleni.	1 500 000 PLN	2019-2020	Poprawa wizerunku budynku oraz jego otoczenia.	Gmina Kazimierza Wielka
Nr 11	Modernizacja kompleksu sportowo rekreacyjnego,	Przebudowa ogrodzenia oraz trybun. Remont budynków zaplecza sportowego.	500 000 PLN	2018-2020	Poprawa warunków oraz bezpieczeństwa w czasie organizowania imprez sportowych oraz festynów. Poprawa ogólnego wizerunku kompleksu sportowego. Zapewnienie atrakcyjnego spędzania wolnego czasu przez młodzież i dorosłych.	Gmina Kazimierza Wielka
Nr 12	Modernizacja Stacji Opieki Środowiskowej Caritas oraz Świetlicy Środowiskowej	Termomodernizacja budynku wraz z wymianą dachu oraz remont kapitalny pomieszczeń z wymianą instalacji i dostosowaniem pomieszczeń do aktualnych wymogów.	1 800 000 PLN	II 2017 – IX 2017	Znaczny budynek przygotowany do realizacji funkcji publicznych przez wiele lat był pustostanem. Ostatnio doraźnie przystosowany przez Caritas wymaga remontu dla osiągnięcia pełnej funkcjonalności.	Caritas Diecezji Kieleckiej
Nr 13	Rewitalizacja zabytkowego Kościoła w Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Kazimierzy Wielkiej	1. Kapitałny remont XIX – wiecznego budynku „Archanioł” (dawny wikariat): wymiana okien, wymiana podłogi, tynkowanie i malowanie wnętrza, wymiana drzwi, doprowadzenie wody, budowa łazienki i sanitariatów, tynkowanie budynku z zewnątrz, wymiana powały dachu oraz więźby dachowej (wymiana dachu), budowa kotłowni. 2. Zbicie tynku w kościele na wysokości 2 metrów po wcześniejszym zerwaniu boazerii (wilgoć, grzyb), renowacja ścian, obróbka okien wewnątrz kościoła. 3. Założenie klimatyzacji w kościele (wentylacja). 4. Orynowanie kościoła. 5. Budowa garaży w miejsce starej stodoły. 6. Rozbudowa kaplicy sanitarnej: dobudowanie domu przedpogrzebowego, budowa chłodni (6 szaf chłodniczych), doprowadzenie wody, budowa sanitariatów. 7. Częściowa budowa chodników na cmentarzu.	1 271 362,21 PLN	2017-2019	Kościół w Parafii pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Kazimierzy Wielkiej stanowi ważny ośrodek kulturowy i prorozwojowy dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jak i szerzej dla całej gminy Kazimierza Wielka i powiatu kazimierskiego. Oprócz funkcji sakralnych Parafia organizuje szereg działań o charakterze publicznym i społecznym. Parafia jest także ważnym ośrodkiem opiniotwórczym. Wyremontowanie zabytkowego kościoła pochodzącego z XVII wieku podniesie także atrakcyjność turystyczną i kulturową miasta Kazimierza Wielka, co będzie miało duże znaczenie w procesie ubiegania się przez władze gminy o uzyskanie statusu uzdrowiska, które uzyska rangę jak dwa istniejące w okolicy Kazimierzy Wielkiej uzdrowiska: Busko - Zdrój i Solec Zdrój Kościół wpisany do Rejestru Zabytków woj. Świętokrzyskiego nr rej.A.190	Parafia w Kazimierzy Wielka
Nr 14	Rewitalizacja Kościoła w Parafii Rzymsko – Katolickiej pw. Wniebowzięcia NMP	1. Kościół: - 3 duże żyrandole: 13 000 zł - 8 małych żyrandoli: 16 000 zł	633 252,50 PLN	2017-2019	Kościół w Parafii Rzymsko – Katolickiej pw. Wniebowzięcia NMP w Kazimierzy Małej stanowi ważny ośrodek kulturowy i prorozwojowy dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jak i szerzej dla całej gminy Kazimierza Wielka. Oprócz funkcji sakralnych Parafia organizuje szereg	Parafia w Kazimierzy Małej

ZADANIA INWESTYCYJNE GMINY KAZIMIERZA WIELKA do realizacji w latach 2016 - 2022

NR ZADANIA	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ZAKRES RZECZOWY WRAZ Z OPISEM PROJEKTU	ŁĄCZNY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	PRZEWIĐYWANY HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTU	UZASADNIENIE WYBORU ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022”:	ZGŁASZAJĄCY ZADANIE
	w Kazimierzy Małej	<ul style="list-style-type: none"> - organy: 50 000 zł - ołtarz + prace konserwatorskie: 150 000 zł - chrzcielnica: 30 000 zł <p>2. Cmentarz parafialny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - śmietnik: 50 000 zł - parking (50 samochodów): 15 x 50 x 250 zł= 187 500 zł - alejki o powierzchni: <ul style="list-style-type: none"> • 115 m x 4m x 150 = 69 000 zł • 150 m x 3 x 150 = 67 500 zł • 100 x 2,5 m x 150 = 252,5 zł 			działań o charakterze publicznym i społecznym. Parafia jest także ważnym ośrodkiem opiniotwórczym. Wyremontowanie kościoła podniesie także atrakcyjność turystyczną i kulturową Kazimierzy Małej, co skutkować będzie napływem turystów do obiektu sakralnego, jak i całej miejscowości.	
Nr 15	Remont budynku magazynowego po byłej Cukrowni „Łubna” w Kazimierzy Wielkiej dz. 33/7 33/6	Wykonanie pokrycia dachowego, wykonanie otworów okiennych oraz docieplenie budynku wraz z nową elewacją	700 000	2017-2018	Wykonanie tego zadania przyczyni się do poprawy wizerunku zdegradowanego obszaru, a także przyczyni się też do rozwoju społeczno – gospodarczego poprzez stworzenie nowych miejsc pracy.	Zbigniew Porębski Jerzy Przebieracz Dorota Przebieracz
Nr 16	Rewitalizacja budynku Magazynu Cukrowego po byłej Cukrowni „Łubna” z nadaniem nowych funkcji publicznych związanych z utworzeniem „Muzeum I Rzeczypospolitej”, połączonego z Centrum Edukacyjno – Szkoleniowym, noclegownią dla młodzieżowych grup turystycznych oraz z Centrum Aktywności Obywatelskiej Powiatu Kazimierskiego	Zakres obejmować będzie rewitalizację magazynu byłej Cukrowni „Łubna” i dostosowanie jego przestrzeni dla potrzeb interaktywnego Muzeum I Rzeczypospolitej. W ramach prac rewitalizacyjnych wykonane zostaną prace budowlane aranżujące poszczególne pomieszczenia do funkcji wystawienniczych i inscenizacyjnych związanych z prezentacją zasobów cywilizacyjnych, potencjału kulturowego i wielkich wydarzeń historycznych które miały miejsce w czasach I RP. Część pomieszczeń zostanie dostosowana do funkcji wspierających działanie Muzeum a mających przeznaczenie: <ul style="list-style-type: none"> - noclegowni dla grup młodzieżowych wraz z zapleczem gastronomicznym, -Centrum Aktywności Obywatelskiej Powiatu Kazimierskiego, - przestrzeni do prowadzenia medioteki, czyli otwartych przestrzeni do prezentacji artystycznych, spotkań i warsztatów kulturowych. 	20 000 000	III/IV kwartał 2016 – III/IV kwartał 2018	Utworzenie Muzeum I Rzeczypospolitej to projekt bardzo innowacyjny, mający charakter nie tylko ponadregionalny ale wręcz ogólnopolski. Muzeum będzie pierwszą tego typu instytucją kultury realizowaną jednak w szerokiej formule Partnerstwa Publiczno – Prywatnego (PPP) w której po stronie publicznej będą zaangażowane zarówno instytucje samorządowe jak również Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, dla którego będzie to pierwsza tego typu instytucja kultury, zajmująca się okresem złotego rozwoju I Rzeczypospolitej. Projekt będzie miał też również wymiar gospodarczy dla obszaru rewitalizowanego, bo w jego ramach powstanie ok 15 miejsc pracy, a jego działalność przyczyni się do zwiększenia liczby turystów z kraju i zagranicy, także młodzieży szkolnej z terenu całego kraju w ilości ok 10-15 tyś osób rocznie.	Rafał Herzyk
Nr 17	Utworzenie na bazie zrewitalizowanej części po byłej Cukrowni „Łubna” (pow. nad PBS Mrówka) – Centrum Opieki i Rehabilitacji dla osób starszych	Wykorzystanie zrewitalizowanej powierzchni po byłej Cukrowni „Łubna” (nad PBS Mrówka) do utworzenia Centrum Opieki i Rehabilitacji Osób Starszych dla ok 100 osób. Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie dostosowanie pomieszczeń dla potrzeb opieki paliatywnej oraz wyposażenie wszystkich pomieszczeń w sprzęt specjalistyczny, medyczny i	4 000 000	2018-2022	Utworzenie Centrum Opieki i Rehabilitacji dla osób starszych będzie realizacją potrzeb występujących nie tylko na obszarze rewitalizacji, ale także w wymiarze powiatu kazimierskiego i województwa Świętokrzyskiego w zakresie tworzenia miejsc stałego pobytu dla osób starszych. Utworzenie Centrum zapewni Gminie Kazimierza Wielka możliwość lokowania w tym obiekcie swoich mieszkańców, którzy wymagają specjalistycznej opieki. Projekt będzie miał również duże znaczenie gospodarcze związane z utworzeniem co najmniej 60 miejsc pracy i promocją	Inwestor prywatny

ZADANIA INWESTYCYJNE GMINY KAZIMIERZA WIELKA do realizacji w latach 2016 - 2022

NR ZADANIA	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ZAKRES RZECZOWY WRAZ Z OPISEM PROJEKTU	ŁĄCZNY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	PRZEWIDYWANY HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTU	UZASADNIENIE WYBORU ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022”:	ZGŁASZAJĄCY ZADANIE
		rehabilitacyjny.			przedsiębiorczości wśród dostawców produktów i usług niezbędnych do jego funkcjonowania.	
Nr 18	Wyposażenie klubu w sprzęt sportowy	Podstawowy sprzęt sportowy (stroje, piłki, siatki bramkarskie itp.)	40 000	2017-2018	Klub nie posiada sprzętu, funkcjonuje dzięki darowizną i nie posiada żadnych źródeł finansowania.	MLKS Sparta w Kazimierzy Wielkiej
Nr 19	Rewitalizacja budynku dydaktyczno-warsztatowego szklarni przy ZSR w Cudzynowicach	Generalny remont budynków szklarni wraz z rewitalizacją terenów przyległych. Montaż ogrzewania CO z wykorzystaniem biomasy i wody geotermalnej. Zakup urządzeń do prowadzenia produkcji szklarniowej i rolniczej.	1 200 000	2017-2019	Od 2000 roku obiekty nie były użytkowane, obecnie wymagają generalnego remontu. Będą stanowić nowoczesną bazę dydaktyczną dla wszystkich kierunków nauczania ZSR Cudzynowice. Teoria przyswojona na zajęciach lekcyjnych będzie możliwa do wykorzystania w rzeczywistych warunkach pracy, jakie zostaną stworzone w tych obiektach. Łączenie wielu dziedzin gospodarki i stworzenie jednego dobrze funkcjonującego zaplecza będzie idealnym przykładem dającym uczniom gwarancję solidnych podstaw praktycznych. Nowoczesne technologie energetyczne w służbie innowacyjnej gospodarki rolnej, sterowanej poprzez nowatorskie rozwiązania informatyczne i dające korzystny bilans ekonomiczny udowodni potrzebę kształcenia zawodowego z solidną podbudową w postaci właśnie takiego obiektu.	Zespół Szkół Rolniczych Cudzynowice
Nr.20	Modernizacja budynku po byłym przedszkolu w Kazimierzy Wielkiej przy ul. Partyzantów 4., oraz jego otoczenia.	Remont pomieszczeń, termomodernizacja, wymiana pokrycia dachowego.	1 500 000	2018-2019	W budynku swoją siedzibę mają liczne organizacje pozarządowe, związki zawodowe, kombatancki, Wyremontowanie budynku w znaczącym stopniu poprawi warunki funkcjonalne obiektu zwłaszcza, że z pomieszczeń w znacznym stopniu korzystają emeryci i renciści działający w licznych stowarzyszeniach i organizacjach pozarządowych.	Gmina Kazimierza Wielka
RAZEM: 44 344 614,71						

7.4.2 Zadania społeczne

ZADANIA SPOŁECZNE GMINY KAZIMIERZA WIELKA DO REALIZACJI W LATACH 2016-2022										
NUMER ZADANIA	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA SPOŁECZNEGO	ORGANIZATOR /REALIZATOR	PARTNERZY	ADRESACI / BENEFICJENCI SPOŁECZNI	CELE DO OSIĄGNIĘCIA	ZAKRES RZECZOWY WRAZ Z OPISEM PROJEKTU	SZACUNKOWY KOSZTORYS DO ZAKRESU RZECZOWEGO	PRZEWIDYWANY HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTU:	UZASADNIENIE WYBORU TEGO ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH „GPR GMINY KAZIMIERZA WIELKA NA LATA 2016-2022”:	ZGŁASZAJĄCY ZADANIE
Nr 1	Partnerstwo polsko – niemieckie. Projekt edukacyjny poświęcony X rocznicy współpracy Gminy Kazimierza Wielka z Gminą Altenstadt	Gmina Kazimierza Wielka	Organizacje samorządowe	Społeczeństwo	W roku 2017 przypada 10 rocznica partnerstwa Gmina Kazimierza Wielka – Altenstadt	Ławeczka ozdobna z podświetloną w posadzce informacją dwujęzyczną	700 000 PLN	2017-2018	Udokumentowanie pamięci historycznej	Gmina Kazimierza Wielka
Nr 2	Budowa pomnika „Bohaterom Kazimiersko – Proszowickiej Rzeczypospolitej Partyzanckiej”	Społeczny Komitet Budowy Pomnika	Stowarzyszenie Żołnierzy AK, organizacje samorządowe i społeczeństwo Kazimierzy Wielkiej	Mieszkańcy powiatów Kazimierzy Wielkiej i Proszowic	Upamiętnienie i uczczenie walk ruchu oporu naszego regionu w okresie II Wojny Światowej	Budowa pomnika w rejonie terenu dawnej cukrowni „Łubna”	150 000 PLN	kwiecień 2017 – wrzesień 2017	Brak upamiętnienia tych wydarzeń historycznych, podniesienie znaczenia miasta i regionu całego Ponidzia.	Stowarzyszenie Żołnierzy AK
Nr 3	Projekt współfinansowany przez Unię Europejską EFS pn. „Biorę sprawy w swoje ręce”	Gmina Kazimierza Wielka/ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej	Powiatowy Urząd Pracy w Kazimierzy Wielkiej	Osoby bezrobotne, aktywnie poszukujące zatrudnienia, klienci Ośrodka Pomocy Społecznej, osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.	Zdobycie przez uczestników projektu nowych kwalifikacji, zwiększenie motywacji i umiejętności poruszania się po rynku pracy, wzmocnienie wiary we własne możliwości, podjęcie zatrudnienia.	Bezpłatny udział w warsztatach aktywizacji zawodowej, spotkania z psychologiem i doradcą zawodowym, wyżywienie w trakcie szkolenia, wsparcie finansowe na zwrot kosztów dojazdów, ubezpieczenie zdrowotne, płatne staże zawodowe, certyfikaty ukończenia szkolenia.	847 900,40 zł	01.06.2016 – 31.12.2017	Zmniejszenie bezrobocia. Zmniejszenie ubóstwa. Minimalizacja wszelkich dysfunkcji społecznych. Zmniejszenie zjawiska uzależnienia od pomocy społecznej. Walka z wykluczeniem społecznym. Zmiana postaw ludzkich.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Nr 4	Utworzenie sali pamięci historycznej	Stowarzyszenie Żołnierzy AK Samorząd gminy	Kombatanci, organizacje samorządowe, społeczeństwo	Mieszkańcy miasta i gminy Kazimierzy Wielkiej oraz powiatu, młodzież szkolna	Upamiętnienie historii II Wojny Światowej oraz ruchu oporu z naszego terenu oraz terenu Ponidzia.	Remont Sali przeznaczonej pod salę pamięci historycznej przekazanej przez Urząd Miasta i Gminy w budynku po byłym przedszkolu w Kazimierzy Wielkiej.	700 000 PLN	2017-2018	Brak na terenie gminy oraz powiatu miejsca upamiętniającego wydarzenia z II Wojny Światowej na terenie szczególnie w likwidowanych szkołach znajduje się wiele materiałów i pamiątek z okresu okupacji, dlatego niezbędne jest	Stowarzyszenie Żołnierzy AK Samorząd gminy

ZADANIA SPOŁECZNE GMINY KAZIMIERZA WIELKA DO REALIZACJI W LATACH 2016-2022											
NUMER ZADANIA	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA SPOŁECZNEGO	ORGANIZATOR /REALIZATOR	PARTNERZY	ADRESACI / BENEFICJENCI SPOŁECZNI	CELE DO OSIĄGNIĘCIA	ZAKRES RZECZOWY WRAZ Z OPISEM PROJEKTU	SZACUNKOWY KOSZTORYS DO ZAKRESU RZECZOWEGO	PRZEWIDYWANY HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTU:	UZASADNIENIE WYBORU TEGO ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH „GPR GMINY KAZIMIERZA WIELKA NA LATA 2016-2022”:	ZGŁASZAJĄCY ZADANIE	
									utworzenie miejsca dla zebrania i zabezpieczenia tych materiałów oraz udostępnienie szerszej społeczności, szczególnie młodzieży szkolnej.		
Nr 5	Ubogacenie nazewnictwa ulic , placów, rond i parku. .Odnowienie elementów małej architektury – odnowienie figury św. Rocha.	Dokonanie formalności proceduralnych		Mieszkańcy miasta i gminy Kazimierzy Wielkiej oraz powiatu, młodzież szkolna	Niewystarczająco bogate nazewnictwo ulic, placów i rond. Odnowienie zaniedbanych pomników i figur.	Zmiana nazewnictwa ulic .odnowienie i przywrócenie na właściwe miejsce figury św. Rocha	300 000	2017-2022	Nie wystarczające nazewnictwo ulic zaniedbane elementy małej architektury.	Zofia Kurc	
RAZEM:							2 697 900,40				

ROZDZIAŁ IX

RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY KAZIMIERZA WIELKA

Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych w gminie Kazimierza Wielka z sytuacji kryzysowej jest procesem długotrwałym i wymagającym znacznych nakładów finansowych na realizację poszczególnych projektów. Gmina Kazimierza Wielka planuje wykonanie wyszczególnionych w dokumencie inwestycji w oparciu m.in. o zewnętrzne środki finansowe (stawiając nacisk na bezzwrotne dotacje), jak również o środki własne. W chwili zakończenia prac nad niniejszym dokumentem Polska znajduje się w okresie przejściowym, w którym środki z perspektywy budżetowej na lata 2014 – 2020 nie zostały jeszcze uruchomione. W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 Duży potencjał niesie ze sobą perspektywiczne zaangażowanie w rewitalizację innych partnerów, angażując tym samym dodatkowy kapitał i rozkładając ciężar finansowy rewitalizacji na różne podmioty.

Do głównych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych należą przede wszystkim:

- środki własne podmiotów realizujących inwestycje,
- bezzwrotne dotacje z funduszy europejskich,
- zwrotne instrumenty finansowania, jak np. inicjatywa JESSICA,
- dotacje celowe z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje i pożyczki z Funduszu Ochrony Środowiska,
- kredyty i pożyczki komercyjne.

Finansowanie działań w ramach **Narodowego Planu Rewitalizacji** będzie pochodzić z następujących źródeł, dedykowanych w całości lub częściowo celom rewitalizacji:

a) **Publicznych wspólnotowych** (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach programów regionalnych i krajowych, w tym także sukcesywne zasilanie środkami pochodzącymi ze spłaty pożyczek udzielonych w ramach instrumentu Jessica).

Przyjmując, że na wsparcie rewitalizacji zostanie przeznaczona część środków w ramach określonych priorytetów inwestycyjnych (w zależności od charakteru priorytetu), szacunkowo w poszczególnych obszarach wsparcia na NPR zostaną wydatkowane kwoty:

- technologie informacyjno-komunikacyjne (wsparcie, jako element szerszych przedsięwzięć na rewitalizowanych obszarach) – ok. 200 mln EUR,
- gospodarka niskoemisyjna – ok. 1,7 mld EUR,
- środowisko i kultura – ok. 600 mln EUR,
- transport – ok. 300 mln EUR,
- rynek pracy i przedsiębiorczość – ok. 2mld EUR,
- włączenie społeczne, w tym dostęp do usług publicznych– ok. 2 mld EUR,
- edukacja – ok. 200 mln EUR.

Powyższe kwoty mają charakter indykatywny, biorąc pod uwagę fakt, iż negocjacje programów krajowych i regionalnych nie zakończyły się. Niemniej jednak, zsumowanie powyższych szacunków przewyższa kwotę 25 mld zł.

b) **Publicznych krajowych** – istniejących instrumentów i źródeł (poprzez terytorialne profilowanie - ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in. wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, środowiska, kultury, zabytków, mieszkalnictwa itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej). Wolumen środków i identyfikacja źródeł określane będą w ramach prac i uzgodnień międzyresortowych indywidualnie dla poszczególnych instrumentów.

c) **Prywatnych**, m.in. poprzez tworzenie zachęt do inwestowania na obszarach zdegradowanych oraz poprzez upowszechnianie formuły PPP.

Dla zwiększania skali działań rewitalizacyjnych rozbudowywana będzie oferta **instrumentów finansowych (zwrotnych)**. Dlatego w projektowaniu zasad

instrumentów zwrotnych w nowej perspektywie budżetowej będzie kładziony akcent na możliwość szerokiego zastosowania ich na rzecz działań rewitalizacyjnych.

Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP) stanowi szczególną formę pozyskiwania środków publicznych. Istnieje szereg jego definicji, zarówno na szczeblu Unii Europejskiej, jak i w poszczególnych państwach, w których się je wdraża. Ich mnogość wskazuje na elastyczność tej metody oraz możliwość dopasowania jej do konkretnych okoliczności. W bardzo szerokim ujęciu PPP oznacza długoterminową współpracę sektora publicznego i prywatnego przy realizacji usług dla społeczeństwa. Dzięki tej kooperacji możliwe jest tworzenie nowej infrastruktury, jak i modernizowanie już istniejącej oraz uzyskiwanie w ten sposób wyższego standardu świadczonych usług. Współpraca ta opiera się na założeniu, że każda ze stron umowy jest w stanie wywiązywać się ze swoich zadań sprawniej niż druga strona. W ten sposób partnerzy wzajemnie się uzupełniają, a każdy z nich czerpie z przedsięwzięcia własne korzyści – proporcjonalne do swojego wkładu. Wszystkie korzyści dla interesu publicznego, wynikające z PPP, mają źródło w wyższej efektywności działań podejmowanych z udziałem partnera prywatnego niż ma to miejsce w przypadku tych realizowanych samodzielnie przez podmiot publiczny.

Na pozytywne przejawy jego stosowania uwagę zwróciła również Komisja Europejska (KE).

W swoich wytycznych dla PPP wymienia między innymi takie korzyści jak:

- realizację projektów w sytuacji ograniczonej dostępności kapitału publicznego – obarczenie sektora prywatnego odpowiedzialnością za projekt i budowę, w połączeniu z płatnościami za dostarczanie usług stanowi istotną zachętę dla sektora prywatnego;
- szybsze wdrażanie projektów oraz ograniczenie ewentualnych opóźnień spowodowanych brakiem środków publicznych;
- zmniejszanie kosztów całkowitych – w zależności od rodzaju zastosowanego modelu PPP oszczędności mogą sięgać nawet 15-17% w porównaniu z tradycyjnymi modelami finansowania inwestycji;
- przenoszenie ryzyka na stronę, która lepiej potrafi sobie z nim poradzić;
- lepsza jakość świadczonych usług – wynika to między innymi ze skuteczniejszej integracji usług z aktywami towarzyszącymi, oszczędnościami skali, innowacjami w wykonywaniu usług, realizacji kar i zachęt uwzględnionych w umowie partnerstwa;

- polepszenie stanu infrastruktury;
- generowanie dodatkowych przychodów – sektor prywatny może generować dochody, na przykład poprzez rozporządzanie nadwyżkami aktywów, czy też wykorzystanie innych zdolności, co ogranicza konieczność korzystania z publicznych subwencji;
- zwiększenie zarządu publicznego nad świadczonymi usługami – administracja rządowa pełni funkcje monitorowania i planowania, zamiast codziennego zarządzania usługami.

W dobie kryzysu gospodarczego Partnerstwo Publiczno-Prywatne staje się często rozpatrywaną opcją realizacji przez podmiot publiczny jego zadań. Władza publiczna musi liczyć się bowiem z silniejszymi ograniczeniami budżetowymi. Z kolei partnerzy prywatni odczuwają większe wahania lub nawet zahamowanie popytu i mają utrudniony dostęp do źródeł finansowania. Gdy zostanie zastosowane partnerstwo podmiot publiczny zdobywa kapitał oraz zdolność efektywniejszego pełnienia swoich funkcji. Dla prywatnego inwestora PPP stanowi zabezpieczenie i pewność kontynuacji działalności.

Bariery wykorzystania PPP w rewitalizacji obszarów wiejskich

PPP jako metoda finansowania projektów w ramach przestrzeni gminnej stosowane jest na szeroką skalę w państwach Unii Europejskiej. Niejednokrotnie dotyczy ono całych gmin, dzielnic, prac konserwatorskich, tworzenia i odnawiania przestrzeni publicznej. Mimo znacznych korzyści płynących z wykorzystania tej formuły, należy mieć na uwadze, iż nie stanowi ona panaceum na wszelkie problemy i niesie ze sobą ryzyko. Istnieje wiele klasyfikacji ryzyk w ramach PPP. W ustawodawstwie polskim określone one zostały na podstawie rozporządzenia ministerialnego:

- ✓ **ryzyka związane z budową** – powodujące zmiany kosztów i terminów realizacji inwestycji, a w szczególności: opóźnienia zakończenia robót budowlanych, niezgodności z ustalonymi standardami, wzrost kosztów, nieścisłości w procedurze wyboru partnera prywatnego, nieadekwatne do przedsięwzięcia dokumentacje projektowe, wystąpienie wad fizycznych lub prawnych zmniejszających wartość lub użyteczność inwestycji;
- ✓ **ryzyko dostępności** – wpływające na ilość, jakość lub sposób dostarczanych usług, oprócz niemożliwości wykonania określonej w kontrakcie ilości usług, może ono dotyczyć również wzrostu ich kosztów, nieodpowiednich kwalifikacji pracowników, występowania zmian technologicznych, braku zgodności z normami bezpieczeństwa i standardami branżowymi;

- ✓ **ryzyka związane z popytem** – uzależnione od popytu na dane usługi, wywołane konkurencją, cyklicznością popytu, zmianami cen, stosowaniem przestarzałych technologii, nowymi trendami rynkowymi;
- ✓ **ryzyka związane z przygotowaniem przedsięwzięcia** – głównie związane z dostępnością informacji niezbędnych w procesie planowania, wprowadzaniem zmian do specyfikacji i sposobem przebiegu przetargu oraz ryzyko rezygnacji partnera;
- ✓ **ryzyka rynkowe związane z dostępnością nakładów na realizację przedsięwzięcia** – powiązane z pozyskiwaniem nakładów o określonej jakości i ilości oraz w określonym terminie, zmianami cen, logistyką, pojawieniem się konkurencji i fluktuacjami na rynku pracy;
- ✓ **ryzyko o charakterze politycznym;**
- ✓ **ryzyko o charakterze legislacyjnym** – możliwość zmian w przepisach prawnych mających wpływ na współpracę w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego;
- ✓ **ryzyko makroekonomiczne** – dotyczy ono takich zjawisk jak inflacja, zmiany wysokości stóp procentowych, kursów walutowych, zmiany demograficzne i tempo wzrostu gospodarczego;
- ✓ **ryzyko regulacyjne** – dotyczy ewentualnych zmian w systemach opłat, mających wpływ na koszty realizacji przedsięwzięcia i prawa poszczególnych stron;
- ✓ **ryzyka związane z przychodami z przedsięwzięcia** – dotyczą uzyskiwanych w ramach przedsięwzięcia wynagrodzeń, mechanizmów cenowych i poboru opłat;
- ✓ **ryzyko związane z wystąpieniem siły wyższej;**
- ✓ **ryzyka związane z rozstrzygnięciem sporów** – dotyczą sposobu rozstrzygnięcia sporów powstałych na tle realizacji umowy;
- ✓ **ryzyka związane ze stanem środowiska naturalnego** – gdy konieczne jest podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska przed rozpoczęciem budowy a także gdy istnieje możliwość pogorszenia się jego stanu w wyniku realizacji projektu;
- ✓ **ryzyka dotyczące lokalizacji przedsięwzięcia** – wpływające na dostępność terenu, związane ze stanem prawnym nieruchomości, odkryciami archeologicznymi, istniejącą infrastrukturą lub dostępnością siły roboczej;

- ✓ **ryzyko związane z końcową wartością składników majątkowych** – odnosi się do wartości końcowej na dzień zakończenia realizacji umowy o partnerstwie; ryzyko związane z brakiem społecznej akceptacji.

Czynniki zwiększające możliwość realizacji projektów PPP

Ryzyko towarzyszy nie tylko projektom PPP, ale każdej działalności i może przyjmować różne formy. Im większy horyzont czasowy do zakończenia danego projektu, tym jest ono wyższe.

By zwiększyć szanse na powodzenie realizacji przedsięwzięcia można jednakże podejmować cały szereg różnych działań. Pomocne są także każde kolejne zdobywane doświadczenia współpracy pomiędzy partnerami publicznymi i prywatnymi, które pozwalają lepiej radzić sobie z możliwymi zagrożeniami.

W przypadku podmiotów publicznych sama ustawa o PPP nakłada na nie obowiązki związane z ograniczaniem możliwego ryzyka inwestycji. Przed podjęciem decyzji o realizacji projektu należy przeprowadzić dogłębną analizę dla określenia jego efektywności i warunków zarządzania nim. Jednym z kryteriów, które określa ustawa jest podział zadań i ryzyk związanych z przedsięwzięciem pomiędzy podmiot publiczny i partnera prywatnego. Najczęściej po stronie podmiotu publicznego spoczywa ryzyko uzyskania pozwoleń, pozyskania gruntów i utrudnień związanych z odkryciami archeologicznymi. Partner prywatny musi liczyć się z takimi kwestiami jak: spełnienie wymogów projektu technicznego, wzrost kosztów budowy lub utrzymania infrastruktury, opóźnienia prac, ukryte wady techniczne, wzrost stóp procentowych. Część z ryzyk ponoszona jest jednocześnie przez obie strony umowy. Są to: ryzyko wystąpienia siły wyższej, przekroczenia przez inflację zakładanego poziomu, protesty społeczne. Jest to typowy podział, który jednakże nie musi wystąpić we wszystkich projektach.

Przy ocenie możliwości realizacji projektów rewitalizacji w ramach partnerstwa należy również zwrócić uwagę na cechy samych miast i obszarów wiejskich, ich wielkość i zamożność. Ważne jest posiadane doświadczenie, które pozwala przygotować się na trudne momenty, lepiej zrozumieć zachowania partnera prywatnego oraz stworzyć instrumenty zabezpieczające. Polskie miasta rozwinęły tę praktykę dzięki stosowaniu takich narzędzi jak: quasi - PPP, koncesje, spółki celowe, zamówienia publiczne, długoterminowe umowy dzierżawy gruntów. Więcej doświadczeń tego typu mają większe miasta, które jednocześnie łatwiej przyciągają inwestorów. Jednakże i wśród mniejszych miejscowości wykazać można te, które z sukcesem współpracowały z partnerami prywatnymi, np. Słupsk i Sopot. Z doświadczeniem w parze idzie świadomość przedstawicieli władz, co do zalet wynikających z wykorzystania PPP w rozwoju miasta

i gminy, jak i komplikacji, których należy oczekiwać. W jej podnoszeniu pomagają między innymi specjalnie prowadzone dla urzędników szkolenia oraz konferencje. Dotychczasowa wymiana wiedzy w tym zakresie pozwoliła na utworzenie listy problemów związanych z funkcjonowaniem w praktyce przepisów ustawy o PPP z 2013 r. Wykazywano trudności ze znalezieniem podmiotu mogącego przeprowadzić profesjonalną analizę ryzyka projektu, brak formularza zamówień publicznych, zamknięty katalog partnerów publicznych i prywatnych, które mogły korzystać z tej formuły oraz ograniczoną liczbę przedsięwzięć, które mogły być realizowane poprzez partnerstwo.

Co do zagrożeń związanych z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-prywatnego, których podmioty publiczne były świadome, wymieniano między innymi: długotrwałe procedury, możliwość naruszenia prawa zamówień publicznych, różnice celów sektora publicznego i prywatnego, niejasny status własności gruntów, konieczność samodzielnego radzenia sobie z problemami powstałymi po wycofaniu się partnera prywatnego, zależność sektora prywatnego od wsparcia banków i innych instytucji, brak poparcia społecznego, nierówny podział ryzyka. Jednocześnie zdawano sobie sprawę ze znaczenia funduszy sektora prywatnego w rozwoju aglomeracji, konsekwencji płynących z wyboru poszczególnych form kooperacji, konieczności tworzenia projektów atrakcyjnych komercyjnie i rozsądnego korzystania ze środków publicznych. Zrozumienie prawnych aspektów partnerstwa oraz ewentualnych trudności z nim związanych jest szczególnie istotne dla powodzenia danego projektu.

W planach dotyczących przestrzeni miejskich i obszarów wiejskich, szczególnie istotna jest bowiem wiedza z zakresu pozyskiwania funduszy, know-how, możliwości zachowania jak największej kontroli nad gruntami. Jej brak oraz pominięcie wcześniejszych analiz prowadzi do zaniechania programów. Jednakże, wiedza ta okaże się nieprzydatna, jeżeli podmioty publiczne oraz prywatne nie będą zainteresowane i chętne do wykorzystania formuły partnerstwa. Wśród powodów, dla których miasta i gminy mogą być zainteresowane PPP, można wymienić: lepsze zarządzanie przez podmioty prywatne, oszczędność środków publicznych, tworzenie projektów bez powiększania długu publicznego. Istotna dla powodzenia projektu Partnerstwa Publiczno-Prywatnego jest również efektywność administracyjna. Dobrze zorganizowany system daje lepszą pozycję do negocjacji z partnerem prywatnym oraz większe możliwości radzenia sobie z ewentualnymi utrudnieniami. Można wykorzystywać różne modele struktury administracyjnej: oddzielne wyspecjalizowane działy lub też powierzanie dodatkowych obowiązków poszczególnym urzędnikom wraz z wyznaczeniem osoby odpowiedzialnej za projekt. Przeszkodą dla wyodrębnienia osobnych działów PPP w instytucjach jest często zbyt mała liczba zatrudnionych urzędników. Praca grupy osób z różnych referatów może z kolei prowadzić do błędów proceduralnych lub konfliktów wewnątrz organizacji. By

temu zaradzić niezbędne jest jasne określenie przepisów według których pracuje jednostka oraz roli poszczególnych podmiotów. Pomóc może również zatrudnienie doświadczonych doradców technicznych, finansowych i prawnych. Najczęściej wykorzystywani są oni głównie przez sektor prywatny, dla przeprowadzenia *due diligence*, wykonania analiz finansowych i ekonomicznych, przygotowania oferty przetargowej i wsparcia w negocjacjach. Należy również zapewnić odpowiednią ilość czasu poświęconego na wybór partnera prywatnego. Dotychczas w wielu przypadkach strona publiczna wykazywała się zbyt i nieuzasadnionym pośpiechem.

W państwach, gdzie PPP stosuje się z powodzeniem od kilkunastu lat, ocenia się, że proces ten (od nakreślenia celów, do wyboru partnera, czyli zamknięcia komercyjnego) trwa zazwyczaj od 12 do 18 miesięcy. W Polsce instytucje publiczne często zwlekają z rozpoczęciem działań, a gdy potrzeba publiczna z różnych względów staje się nagląca wyznaczają nieracjonalnie krótkie terminy na wykonanie analiz i złożenie ofert. Przeznaczenie odpowiedniej ilości czasu na weryfikację zgłoszeń potencjalnych wykonawców pozwala uniknąć sytuacji, w której kierować będziemy się wyłącznie najniższą ceną świadczonych usług. Oprócz wymienionych powyżej czynników wewnętrznych, zależących od samej jednostki, przy opracowywaniu projektu PPP ważne jest także spojrzenie na czynniki zewnętrzne. Szczególnie istotny jest stosunek lokalnej społeczności do danego przedsięwzięcia.

By zapewnić opinii publicznej przejrzystość procesu PPP należy rzetelnie informować ją na każdym etapie realizacji. Prowadzona komunikacja powinna:

- przekazywać jak najwięcej wiadomości na temat samego projektu – jego idei oraz strony formalnej;
- wyjaśniać, dlaczego wybrano formułę PPP, a nie tradycyjny sposób, zawierać opis podejmowania decyzji o wykonaniu zadania w formie partnerstwa;
- informować o zaletach działań wynikających z udziału partnera prywatnego i PPP;
- rozgraniczać kwestię wyboru PPP jako modelu finansowania projektu od sposobu, w jaki będzie finansowane użytkowanie danego obiektu, by uniknąć społecznych obaw o wysokie koszty dla konsumentów;
- informować o kosztach i korzyściach społecznych podejmowanych działań, ale też o tymczasowych utrudnieniach w funkcjonowaniu danego obszaru i sfery życia gminy, miasta lub regionu, co pozwoli na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i wzmocni kredyt zaufania społecznego dla strony publicznej;

- pokazywać różnice między partnerstwem publiczno- prywatnym a prywatyzacją, co pozwoli zmniejszyć niepewność i zachować przejrzystość funkcjonowania strony publicznej oraz sposobów wydatkowania jej środków;
- angażować społeczność lokalną, między innymi poprzez konsultacje odnośnie oczekiwań i obaw mieszkańców.

Ogromne znaczenie ma również odpowiednia współpraca z mediami, które okazać się mogą istotnym sojusznikiem w realizacji projektów infrastrukturalnych. Należy zadbać o stały proces informacyjny i edukacyjny dla dziennikarzy na temat przedsięwzięcia, jak i samego PPP. Dążyć do sytuacji, gdzie media poczują się ważnym partnerem w inwestycji, gdyż w „naturalny” sposób staną się rzecznikami projektu. Dlatego też powinni oni jak najczęściej otrzymywać rzetelne i aktualne informacje, podane w ciekawy sposób przez łatwo dostępnych rozmówców. Zadanie to powierzyć można specjalnie oddelegowanemu zespołowi, rzecznikowi prasowemu, instytucji lub firmie zewnętrznej.

Ze względu na możliwości ewentualnych nadużyć przy projekcie media lokalne będą szczególnie zainteresowane danym przedsięwzięciem i będą szukać informacji o wszelkich uchybieniach. Wpływ na powodzenie przedsięwzięcia partnerstwa w projektach rewitalizacji ma również zjawisko korzyści skali. Działania te przyniosą zysk dopiero po przekroczeniu pewnej skali, np. przestrzennego zasięgu obszarów poddawanych regeneracji lub liczby ludności zamieszkującej dany teren. Wielkość gminy determinuje więc minimalną przestrzeń, gdzie można podjąć prace. W tej sytuacji zadaniem władz gminy jest tworzenie dla potencjalnych inwestorów możliwości uzyskania korzyści w krótkoterminowym okresie. Sektor publiczny musi interweniować, by zmniejszać koszty partnera prywatnego i jednocześnie wyrównywać szanse udziału w projekcie, czego oczekują przedsiębiorcy. Sytuacja taka występuje właśnie w przypadkach współpracy podmiotów publicznych i prywatnych przy rewitalizacji. Dla przedsiębiorcy celem jest generowanie i maksymalizacja zysków, dla samorządu – ożywienie gospodarcze obszaru i ochrona obiektów zabytkowych. Należy więc określić, która ze stron weźmie na siebie, często znaczne, koszty konserwatorskie.

9.1 Zadania inwestycyjne

NR ZAD	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	INWESTOR	LOKALIZACJA	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	SZACUNKOWY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Nr 1	Rewitalizacja placu dworcowego	Inwestor prywatny Małgorzata Mandecka	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2019	1 000 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Partnerstwo Publiczno - Prywatne (PPP) Budżet Gminy
Nr 2	Rewitalizacja zbiorników wodnych	Gmina Kazimierza Wielka	Gmina Kazimierza Wielka	2018-2020	2 000 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Budżet Gminy
Nr 3	Rewitalizacja terenu Komendy Powiatowej Policji w Kazimierzy Wielkiej	Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach	Kazimierza Wielka	2018	2 000 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Budżet Gminy

NR ZAD	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	INWESTOR	LOKALIZACJA	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	SZACUNKOWY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Nr 4	Rewitalizacja kościoła parafialnego i dzwonnicy (Parafia Gorzków)	Parafia Gorzków	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2020	800 000 zł	Program Operacyjny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Dziedzictwo kulturowe, Program Operacyjny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Promesa MKiDN Fundusze krajowe i zagraniczne Fundusz kościelny, Środki własne Parafii
Nr 5	Rewitalizacja Kaplicy Bożego Narodzenia w Skorczowie	Parafia w Skorczowie	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2018	500 000 zł	Program Operacyjny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Dziedzictwo kulturowe, Program Operacyjny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Promesa MKiDN Fundusze krajowe i zagraniczne Fundusz kościelny, Środki własne Parafii
Nr 6	Rewitalizacja rynku	Gmina Kazimierza Wielka	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2019	2 000 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) NMFIMF EOG 2015-2020

NR ZAD	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	INWESTOR	LOKALIZACJA	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	SZACUNKOWY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
						Partnerstwo Publiczno – Prywatne (PPP) Budżet Gminy
Nr 7	Rewitalizacja zabytkowego Kościoła w Parafii p.w. Podwyższenia Krzyża Św. w Kazimierzy Wielkiej	Parafia w Kazimierzy Wielkiej	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2019	1 271 362,21 zł	Program Operacyjny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Dziedzictwo kulturowe, Program Operacyjny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Promesa MKiDN Fundusze krajowe i zagraniczne Fundusz kościelny, Środki własne Parafii
Nr 8	Rewitalizacja zabytkowego Kościoła w Parafii Rzymsko – Katolickiej p.w. Wniebowzięcia NMP w Kazimierzy Małej	Parafia w Kazimierzy Małej	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2019	633 252,50 zł	Program Operacyjny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Dziedzictwo kulturowe, Program Operacyjny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Promesa MKiDN Fundusze krajowe i zagraniczne Fundusz kościelny, Środki własne Parafii
Nr 9	Rewitalizacja placu przy Szkole Podstawowej Nr 1	Gmina Kazimierza Wielka	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2019	1 500 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie

NR ZAD	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	INWESTOR	LOKALIZACJA	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	SZACUNKOWY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
						6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Budżet Gminy
Nr 10	Rewitalizacja Domu Kultury	Gmina Kazimierza Wielka	Gmina Kazimierza Wielka	2019-2020	1 500 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020 (Oś.4 Dziedzictwo naturalne i kulturowe, Dz. 4.4 Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego) Program Operacyjny Ministra Kultury 2017-2022, infrastruktura kultury Program Operacyjny Ministra Kultury 2017-2022, Promesa MKiDN Fundusz Wyszehradzki NMFIMF EOG 2015-2020 Fundacje krajowe i zagraniczne
Nr 11	Modernizacja kompleksu sportowo – rekreacyjnego	Gmina Kazimierza Wielka	Gmina Kazimierza Wielka	2018-2020	500 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Budżet Gminy
Nr 12	Utworzenie na bazie zrewitalizowanej części po byłej Cukrowni „Łubna” (pow. Nad PBS	Inwestor prywatny	Gmina Kazimierza Wielka	2018-2022	4 000 000 zł	RPO WŚ 2014 – 2020, Oś Priorytetowa 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów wiejskich i miejskich

NR ZAD	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	INWESTOR	LOKALIZACJA	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	SZACUNKOWY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
	Mrówka) – Centrum Opieki i Rehabilitacji dla osób starszych					Środki własne inwestora
Nr 13	Remont budynku magazynowego po byłej Cukrowni „Łubna” w Kazimierzy Wielkiej dz. 33/7 33/6	Zbigniew Porębski Jerzy Przebieracz Dorota Przebieracz	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2018	700 000 zł	RPO WŚ 2014 – 2020, Oś Priorytetowa 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów wiejskich i miejskich Środki własne inwestora
Nr 14	Rewitalizacja budynku Magazynu Cukrowego po byłej Cukrowni „Łubna” z nadaniem nowych funkcji publicznych związanych z utworzeniem „Muzeum I Rzeczypospolitej”, połączonego z Centrum Edukacyjno – Szkoleniowym, noclegownią dla młodzieżowych grup turystycznych oraz z Centrum Aktywności Obywatelskiej Powiatu Kazimierskiego	Inwestor prywatny	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2018	20 000 000 zł	RPO WŚ 2014 – 2020, Oś Priorytetowa 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów wiejskich i miejskich Środki własne inwestora
Nr 15	Rewitalizacja budynku mieszkalnego (kamienicy) przy ul. Łabędź 10 w Kazimierzy Wielkiej	Wspólnota Mieszkaniowa	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2019	100 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich)

NR ZAD	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	INWESTOR	LOKALIZACJA	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	SZACUNKOWY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
						Budżet Gminy
Nr 16	Modernizacja Placu Targowego	Gmina Kazimierza Wielka	Gmina Kazimierza Wielka	2018-2020	1 300 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Budżet Gminy
Nr 17	Modernizacja Stacji Opieki Środowiskowej Caritas oraz Świetlicy Środowiskowej	Caritas Diecezji Kieleckiej	Gmina Kazimierza Wielka	2018-2022	1 800 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Fundusz kościelny, Fundacje krajowe i zagraniczna
Nr 18	Wyposażenie klubu w sprzęt sportowy	MLKS „Sparta” w Kazimierzy Wielkiej	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2018	40 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Budżet Gminy
19	Rewitalizacja budynku dydaktyczno-warsztatowego szklarni przy ZSR w Cudzynowicach	Zespół Szkół Rolniczych Cudzynowice	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2019	1 200 000	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich)

NR ZAD	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	INWESTOR	LOKALIZACJA	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	SZACUNKOWY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
20	Modernizacja budynku po byłym budynku przedszkola w Kazimierzy Wielkiej przy ul. Partyzantów 4	Urząd Gminy	Gmina Kazimierza Wielka	2018-2019	1 500 000	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020 (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Budżet Gminy
				RAZEM:	44 344 614,70	

9.2. Zadania społeczne.

NR ZAD	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	INWESTOR	LOKALIZACJA	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	SZACUNKOWY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Nr 1	Partnerstwo polsko – niemieckie. Projekt edukacyjny poświęcony X rocznicy współpracy Gminy Kazimierza Wielka z Gminą Altenstadt	Gmina Altenstadt Gmina Kazimierza Wielka	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2022	700 000 zł	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO) Fundusz Wyszehradzki Programy Wspólnotowe Unii Europejskiej 2014-2020: - Kreatywna Europa - Erasmus - Program Prawa, Równość i Obywatelstwo - Program Europa dla Obywateli Fundacje krajowe i zagraniczne Programy Bilateralne Budżet Gminy
Nr 2	Ubogacenie nazewnictwa ulic, placów, rond i parku. Odnowienie elementów małej architektury –odnowienie figury św. Rocha	Gmina Kazimierza Wielka Społeczny Komitet	Gmina Kazimierza Wielka	2016-2022	300 000 zł	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO) Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Programy Bilateralne Środki własne

NR ZAD	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	INWESTOR	LOKALIZACJA	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	SZACUNKOWY KOSZT PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Nr 3	Pomnik „Bohaterom Kazimiersko – Proszowickim Rzecz. Part”	Spółeczny Komitet Budowy Pomnika	Gmina Kazimierza Wielka	2017	150 000 zł	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO) Fundacje krajowe i zagraniczne Sponsorzy Programy Bilateralne Budżet Gminy
Nr 4	Utworzenie sali „Pamięci historycznej”	Stowarzyszenie Żołnierzy AK	Gmina Kazimierza Wielka	2017-2018	700 000 zł	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO) Fundacje krajowe i zagraniczne Programy Bilateralne Sponsorzy Budżet Gminy
Nr 5	Projekt „Biorę sprawy w swoje ręce”	MGOPS	Gmina Kazimierza Wielka	2019-2017	847 900,40 zł	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO) Województwa Świętokrzyskiego 2014- 2020, (Oś 6, Działanie 6.5. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich) Programy Bilateralne
				SUMA	2 697 900,40	

9.3 Powiązanie zadań inwestycyjnych i społecznych z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022.

Wieloletnia Prognoza Finansowa zawiera prognozę przychodów i wydatków dla jednostki samorządu terytorialnego, jaką jest Gmina Kazimierza Wielka w perspektywie kilkunastu lat. Dokument zawiera przykładowe zadania do realizacji przez Gminę Kazimierza Wielka w perspektywie finansowej 2016-2030.

Zadania inwestycyjne i społeczne wpisane do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022, winny być wpisane do Wieloletniej Prognozy Finansowej, albo w cyklu tworzenia budżetów jednorocznych na kolejne lata 2017-2022, albo w przypadku zadań mających wymiar ponadroczny, winny być wpisane całościowo w roku 2017, z pełnymi konsekwencjami, dla wskaźników efektywności budżetowej w okresie obowiązywania Strategii (2017-2022), a w przypadku, kiedy spłata zaciągniętych zobowiązań przekroczy rok 2022 w dłuższym horyzoncie czasowym. W przypadku zadań inwestycyjnych, które nie będą mogły być powiązane z Wieloletnią Prognozą Finansową należy je w procesie ewaluacji i uaktualniania Gminnego Programu Rewitalizacji, wykreślić.

Zadania społeczne winny być wpisane w rocznych programach działania Jednostek Samorządu Terytorialnego i być powiązane z Wieloletnią Prognozą Finansową w wymiarze jednorocznych budżetów opracowywanych dla Kazimierzy Wielkiej na lata 2017-2022.

ROZDZIAŁ X

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA: MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016 - 2022 został opracowany metodą partycypacji społecznej przy dużym zaangażowaniu mieszkańców Gminy Kazimierza Wielka, a także radnych, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz liderów opinii publicznej. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych a także świadomości i gotowości działania na obszarach objętych Programem Rewitalizacji. 24 maja o godz.9.00 w Sali konferencyjnej Urzędu Miasta i Gminy w Kazimierzy Wielkiej odbyło się spotkanie konsultacyjne w związku z opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka na lata 2016-2022. Kolejne spotkanie konsultacyjne odbyło się 15 czerwca 2016 r. o godz. 17 w Domu Rzemiosła w Kazimierzy Wielkiej.

W procesie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji zasadniczym był udział interesariuszy, wszystkich osób i instytucji, które są odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów na obszarze Gminy. Dzięki aktywności interesariuszy możliwa była rzetelna diagnoza Gminy, pozwalająca wyznaczyć obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji, nie tylko na podstawie danych statystycznych, ale także przy aktywnym udziale społeczności lokalnej. Opinie mieszkańców pomogły określić problemy jak również lokalny potencjał Gminy Kazimierza Wielka oraz możliwości i korzyści wynikające z przeprowadzenia rewitalizacji.

ROZDZIAŁ XI

SYSTEM WDRAŻANIA GPR

Do głównych zadań Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka należy m.in. powołanie do funkcjonowania Zespołu odpowiedzialnego za koordynowanie i zarządzanie rewitalizacją w ramach struktur Urzędu Gminy Kazimierza Wielka.

Zespół ten będzie odpowiadał za wykonanie następujących działań:

- zorganizowanie systemu sterowania i zarządzania procesem,
- prowadzenie akcji promocyjnej rewitalizacji,
- składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz zapewnienie środków w budżecie gminy,
- stworzenie struktur organizacyjnych umożliwiających współpracę pomiędzy partnerami Programu Rewitalizacji,
- opracowanie systemu monitorowania Programu Rewitalizacji przez społeczność lokalną.

Kolejnym etapom Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy powinna towarzyszyć transparentność dla stworzenia przestrzeni wymiany informacji oraz opinii o poszczególnych działaniach i prowadzonych akcjach (w formie spotkań, publikacji w miejscowej prasie, stworzeniu platformy internetowej).

Zespół koordynujący Program Rewitalizacji powinien umożliwić prowadzenie:

- doradztwa dla właścicieli prywatnych i zbiorowych;
- warsztatów włączających w proces decyzyjny społeczność lokalną i fachowców różnych dziedzin;
- budowania tożsamości lokalnej z Programem Rewitalizacji.

Oddziaływanie Programu Rewitalizacji powinno spełniać nie tylko działania merytoryczne, ale również podnosić społeczne utożsamianie się z kierunkami i działaniami prowadzonymi przez Zespół koordynujący samym procesem.

Planowane zadania będące pojedynczymi elementami układać się muszą w kolejne kroki, które doprowadzić mają do polepszenia życia mieszkańców i stworzenia nowej przestrzennej wartości gminy.

Ponieważ finansowanie koncepcji obszaru operacyjnego Gminy Kazimierza Wielka nie pokryje wszystkich potrzeb, konieczne będzie w następnym etapie programowania rewitalizacji przygotowanie realnego programu finansowania, w tym kompleksowego pakietu finansowego z różnych puli programów pomocowych i własnych, tak aby możliwe stało się zrealizowanie zamierzonych przedsięwzięć. Przewiduje się źródła wsparcia finansowego rewitalizacji z różnych środków – funduszy strukturalnych UE 2014-2020, PPP, budżetu gminy, regionu, pożyczek i kredytów, obligacji, a także środków własnych lokalnych partnerów, których projekty zostały ujęte w programie.

Bezwzględny priorytet w realizacji otrzymają projekty dofinansowane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej 2014-2020, dotacji i środków zewnętrznych.

Dla skutecznego monitorowania należy:

- ⇒ Określić wskaźniki zasadnicze dla rewitalizacji gminy. Dzięki temu uzyskamy parametry początkowe, od których będzie można rozpocząć przygotowanie bazy danych pierwotnych, umożliwiających określenie wskaźników kontroli skuteczności realizacji,
- ⇒ Zarejestrować pierwotny obraz struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, aby zobrazować przemiany jakie zajdą w trakcie rewitalizacji. Stanowić on będzie podstawę określenia wskaźników pomiaru rozwoju rewitalizacji.

W celu efektywnego przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych w Gminie Kazimierza Wielka, monitorowane będą wydatki, jak i efekty rzeczowe przedsięwzięć przez realizatorów projektów. Monitorowanie to winno obejmować zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych opisujących postęp i efekty realizowanego projektu. Monitoring finansów pozwoli na zebranie informacji o finansowych aspektach realizacji programu. Ponadto przynajmniej raz w roku powinna być dokonywana kontrola społeczna będąca monitoringiem społecznym nad przebiegiem działań rewitalizacyjnych.

Promowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla dotarcia do szerokiego grona partnerów projektów. W ramach promocji zostaną wykorzystane następujące sposoby przekazywania informacji:

- strona internetowa Urzędu Miejskiego w Kazimierzy Wielkiej; zawierająca informacje o GPR, ujętych w nim projektach, wkładzie Unii Europejskiej w realizowane przedsięwzięcia,
- plakaty, biuletyny i foldery o wykonywaniu konkretnych zadań,
- spotkania z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi w projektach.

11.1 SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI

W tym momencie w Gminie Kazimierza Wielka nie będzie tworzona Specjalna Strefa Rewitalizacji /SSR/. Jeżeli w terminie późniejszym zajdzie konieczność utworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji wprowadzana ona zostanie w drodze uchwały, będącej aktem prawa miejscowego w określonej w ustawie procedurze. Uchwała w każdym przypadku obowiązywać będzie czasowo, na okres do 10 lat. W przypadku, gdy założone w programie rewitalizacji działania inwestycyjne będą możliwe do wykonania bez uchwalania aktu planistycznego (np. wyłącznie remonty, przebudowy istniejącej tkanki budowlanej, dróg publicznych, przestrzeni publicznych), lub będą zgodne z obowiązującym planem miejscowym, uchwała SSR pozostanie jedynym aktem prawnym wydawanym w procesie rewitalizacji.

**11.2 OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO GMINNEGO PROGRAMU
REWITALIZACJI**

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) projekt niniejszego dokumentu zostanie przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Kielcach w sprawie uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz określenia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko w przypadku konieczności jej opracowania.

Przedsięwzięcia wpisane do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka mogące potencjalnie mieć negatywnie oddziaływanie na środowisko wynikające z rozbudowy lub przebudowy mają charakter lokalny, a przy zastosowaniu działań minimalizujących będą pozostawać bez większego znaczenia dla ogólnego stanu środowiska, nie wpłyną więc na wyraźne i trwałe pogorszenie stanu któregokolwiek z komponentów środowiska.

Rewitalizacja obszarów czy dostosowanie obiektów do nowych funkcji wynika bardziej z rozwoju cywilizacyjnego, a nie z bezpośredniego wpływu wdrożenia Programu Rewitalizacji.

11.3 ZMIANY W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka nie przewiduje wprowadzenia zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kazimierza Wielka.

11.4 NIEZBĘDNE ZMIANY W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kazimierza Wielka nie przewiduje zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Jeżeli w trakcie realizacji zadań zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu wystąpi konieczność zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, to zmiany takie będą sukcesywnie nanoszone w ramach aktualizacji MPZP.

ROZDZIAŁ XII

ZARZĄDZANIE, MONITORING, EWALUACJA GPR

Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji obejmuje 5 poziomów, które pokazuje Schemat nr 1.

POZIOM PIERWSZY:

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji

W przypadku, gdy gmina zamierza realizować zadania mające na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej, podejmuje działania zmierzające do wyznaczenia, w oparciu o dokładną diagnozę problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, stworzoną we współpracy ze społecznością terenów zdegradowanych oraz z zaangażowaniem wszystkich interesariuszy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Obszar zdegradowany można wyznaczyć w przypadku występowania na nim, co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефunkcjonowaniu rozwiązań technicznych

umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

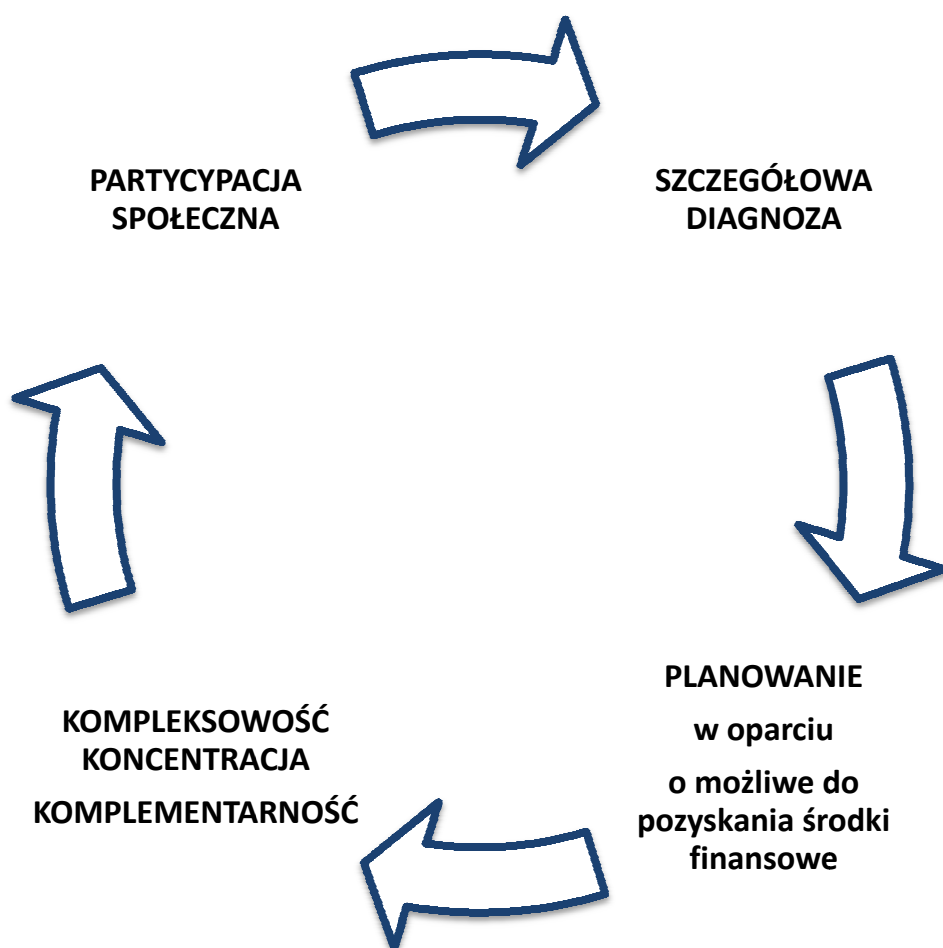
Na tym poziomie Wójt powołuje zespół ds. rewitalizacji składający się z radnych, pracowników urzędu gminy, przedsiębiorców, właścicieli nieruchomości oraz liderów opinii publicznej.

Wybiera także firmę zewnętrzną, która pełni funkcję doradczą i koordynuje pracę zespołu ds. rewitalizacji, przeprowadza konsultacje społeczne połączone z badaniami ankietowymi liderów opinii publicznej i beneficjentów rewitalizacji, dokonuje diagnozy problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, zbiera i weryfikuje zadania inwestycyjne i społeczne oraz redaguje projekt programu rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji, polegają w szczególności na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariusz w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Zasada tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Opracowanie własne

POZIOM DRUGI:

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji

1) Podjęcie UCHWAŁY o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z Art. 8. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

1. W przypadku gdy gmina zamierza realizować zadania własne, o których mowa w art. 3 ust. 1, rada gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

2. W przypadku, gdy uchwała, o której mowa w ust. 1, podejmowana jest z inicjatywy rady gminy, powierza ona wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta przeprowadzenie konsultacji społecznych dotyczących projektu tej uchwały.

1.1 Przeprowadzenie w drodze ZARZĄDZENIA Burmistrza Gminy konsultacji społecznych projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z Art. 11. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji należy przygotować:

1. Wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2015 r. poz. 520, z późn. zm.2)).

2. Do wniosku załącza się ponadto diagnozę, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1, potwierdzającą spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia.

3. Przed złożeniem wniosku, o którym mowa w ust. 1, wójt, burmistrz albo prezydent miasta przeprowadza konsultacje społeczne projektu uchwały, o której mowa w art. 8, oraz wprowadza do niego zmiany wynikające z przeprowadzonych konsultacji.

4. Załącznikiem do uchwały, o której mowa w art. 8, jest mapa w skali co najmniej 1:5000, sporządzona z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej, w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, na której wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

2) Podjęcie UCHWAŁY o przystąpieniu do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z Art. 17. pkt.1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

Rada gminy, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji.

2.1 Wójt, burmistrz albo prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji, kolejno:

1) ogłasza informację o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej, w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, w prasie lokalnej oraz przez obwieszczenie;

2) sporządza projekt gminnego programu rewitalizacji;

3) przeprowadza konsultacje społeczne projektu gminnego programu rewitalizacji;

4) występuje o zaopiniowanie projektu gminnego programu rewitalizacji (...)

a) w każdym przypadku przez:

- zarząd właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarząd właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewodę – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Komitet Rewitalizacji, jeżeli został powołany,

b) w przypadku, gdy jest to uzasadnione specyfiką obszaru rewitalizacji przez:

- właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska – w zakresie form ochrony przyrody,
- właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,
- właściwego dyrektora urzędu morskiego – w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani,

- właściwy organ nadzoru górniczego – w zakresie zagospodarowania terenów górniczych,
- właściwy organ administracji geologicznej – w zakresie zagospodarowania terenów osuwisk,
- właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej – w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- ministra właściwego do spraw zdrowia – w zakresie zagospodarowania obszarów ochrony uzdrowiskowej,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – w zakresie nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie tego Gospodarstwa;

Zgodnie z Art. 17. pkt.1-4

Wójt, burmistrz albo prezydent miasta wyznacza termin przedstawienia opinii, nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni, licząc od dnia doręczenia projektu gminnego programu rewitalizacji.

Podmioty, w zakresie swojej właściwości rzeczowej lub miejscowej, opiniują projekt gminnego programu rewitalizacji.

Nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważa się za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu gminnego programu rewitalizacji.

Zgodnie z Art. 18. pkt.1,3

2.2 Przeprowadzenie w drodze ZARZĄDZENIA Burmistrza Gminy konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji

2.3 Wprowadzenie zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii oraz przedstawia radzie gminy do uchwalenia projekt gminnego programu rewitalizacji.

Zgodnie z Art. 17. pkt.5

3) Podjęcie UCHWAŁY o zasadach wyznaczania składu oraz zasadach działania Komitetu Rewitalizacji

3.1 Powołanie w drodze ZARZĄDZENIA Burmistrza Gminy składu Komitetu Rewitalizacji

Zgodnie z Art. 7. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Dopuszcza się powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.

Zasadę wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji ustala się uwzględniając funkcję Komitetu Rewitalizacji oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli.

Komitet nie ponosi odpowiedzialności za przebieg procesu rewitalizacji, ani nie dzieli tej odpowiedzialności z żadnym innym organem.

POZIOM TRZECI:

Zarządzanie i realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji.

1) Podjęcie uchwały rady gminy o uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z Art. 14. pkt.1.

Gminny program rewitalizacji przyjmuje, w drodze uchwały, rada gminy.

Na tym poziomie realizowane są określone w programie rewitalizacji projekty inwestycyjne oraz zgodnie z zasadą finansowania krzyżowego równoległe projekty społeczne.

Aby zrealizować przyjęte w programie rewitalizacji projekty inwestycyjne i społeczne niezbędne jest pozyskanie zewnętrznych środków finansowych z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, krajowych i zagranicznych środków publicznych lub realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych przy wykorzystaniu innych instrumentów finansowych takich jak Partnerstwo Publiczno - Prywatne (PPP), projekty hybrydowe, emisja obligacji komunalnych lub funduszy inwestycyjnych.

Do głównych, potencjalnych źródeł finansowania działań w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji można zaliczyć przede wszystkim:

➤ Źródła publiczne - krajowe:

- budżet gminy (środki własne)
- programy rządowe i fundusze celowe, m.in. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

- programy i fundusze wojewódzkie, m.in. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
- **Źródła publiczne - zagraniczne:**
  - fundusze europejskie, w tym: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny,
  - m.in. w ramach: Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020,
  - inne fundusze zagraniczne.
- **Środki prywatne:**
  - z rynku finansowego: kredyty i pożyczki, leasing, emisja obligacji komunalnych, gwarancje bankowe,
  - środki własne inwestorów prywatnych,
  - środki organizacji pozarządowych,
  - Środki własne mieszkańców.

POZIOM CZWARTY:

Związany jest z monitoringiem i ewaluacją programu rewitalizacji.

Monitoring to proces polegający na okresowej kontroli i ocenie stopnia realizacji działań zapisanych w GPR oraz wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój gminy.

Aby stał się skutecznym narzędziem w procesie wdrażania i realizacji programu rewitalizacji powinien cechować się następującymi zasadami:

- wiarygodności,
- aktualności,
- rzetelności,

Monitoring stanowi integralną część codziennego zarządzania programem rewitalizacji.

Instrumentem wspierającym monitoring jest ewaluacja, czyli ocena i pomiar efektywności realizowanych zadań inwestycyjnych i społecznych osiąganych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania a przede wszystkim rzeczywistego wymiaru wpływu programu rewitalizacji, na jakość i komfort życia mieszkańców Gminy Kazimierza Wielka.

Narzędziem ułatwiającym monitorowanie projektów rewitalizacyjnych wspieranych z funduszy europejskich jest Centralny System Informatyczny SL2014. Każda z instytucji zarządzających programem operacyjnym, w którym przewidziane jest wsparcie dla

projektów rewitalizacyjnych, zobowiązana jest do wprowadzenia do słownika programowego systemu SL2014 dodatkowej wartości: „projekt rewitalizacyjny”. Dzięki temu będzie ułatwiony późniejszy proces monitorowania i raportowania informacji.

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej jest 6 podstawowych kryteriów, które decydują o wynikach ewaluacji:

1. Odpowiedniość – odpowiedniość celów rewitalizacji w stosunku do problemów, jakie rewitalizacja miała rozwiązać.
2. Przygotowanie programu – logika i kompletność procesu planowania rewitalizacji oraz wewnętrzna logika i spójność dokumentu.
3. Efektywność – koszty, szybkość i efektywność zarządzania, przy wykorzystaniu, których wkład i działania zostały przekształcone w wyniki.
4. Skuteczność – ocena wkładu osiągniętego dzięki wynikom w stosunku do osiągnięcia celów rewitalizacji, oraz tego, jaki wpływ miały założenia na osiągnięcia rewitalizacji.
5. Wpływ – skutek - jaki wywiera rewitalizacja w szerszym środowisku, oraz jej wkład w rozwój i podniesienie konkurencyjności.
6. Trwałość – prawdopodobieństwo, że strumień korzyści wynikających z rewitalizacji będzie „płynął” nadal, szczególnie kontynuacja działań w ramach rewitalizacji i osiąganie wyników, ze szczególnym uwzględnieniem czynników rozwojowych wsparcia ze strony polityki, czynników ekonomicznych i finansowych, aspektów społeczno - kulturowych oraz zdolności instytucjonalnych.

Aby ewaluacja mogła w pełni spełniać te kryteria musi być oparta o określone wskaźniki, których osiągnięcie będzie oznaczało spełnienie oczekiwań, jakie mieszkańcy Gminy Kazimierza Wielka mieli w stosunku do Programu Rewitalizacji.

Wskaźniki te są określone w odniesieniu do problemów, które zostały zaplanowane do rozwiązania w ramach Programu Rewitalizacji w czterech sferach:

- 1) sfera gospodarcza,
- 2) sfera środowiskowa,
- 3) sfera przestrzenno - funkcjonalna,
- 4) sfera techniczna.

Wskaźniki te dotyczą generalnie następujących zagadnień:

- zatrudnienia,

- bezpieczeństwa publicznego,
- ochrony dziedzictwa kulturowego,
- edukacji, kształcenia zawodowego,
- infrastruktury społecznej,
- zdrowia,
- transportu i środowiska,
- aktywności kulturalnej,
- sportu i rekreacji,
- integracji różnych grup społecznych i etnicznych,
- rynku mieszkań, problemów mieszkaniowych,
- środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej,
- poprawy wizerunku Gminy Kazimierza Wielka,
- jakości i komfortu życia społeczności lokalnej.

Gminny Program Rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie¹.

Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię.

W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Zmiana gminnego programu rewitalizacji nie wymaga uzyskania opinii, ani przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli:

---

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji - Warszawa , dnia 3 listopada 2015 r. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej

- 1) *nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych* wskazanych w GPR obejmujących: opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym: listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
- 2) *nie wymaga zmiany uchwały* dot. Specjalnej Strefy Rewitalizacyjnej.

POZIOM PIĄTY:

Związany z zakończeniem programu rewitalizacji i dokonaniem ewaluacji ex-post dotyczącej całego programu rewitalizacji realizowanego w latach 2015 - 2020.

Zarządzanie, monitoring, i ewaluacja przy uwzględnieniu wzajemnych zależności oddziaływania i transparentności działań podejmowanych zarówno przez Zespół ds. rewitalizacji powołany przez Burmistrza Gminy Kazimierza Wielka, jak i wszystkich pozostałych beneficjentów programu rewitalizacji winno przyczynić się do osiągnięcia wszystkich celów założonych w rewitalizacji, co sumarycznie winno doprowadzić do cywilizacyjnego wzrostu Gminy Kazimierza Wielka i podniesienia jakości i komfortu życia mieszkańców.

Program Rewitalizacji służyć winien władzom gminy, jako nawigacja służąca realizacji zadań i pozyskiwania niezbędnych środków finansowych a mieszkańcy gminy czuli, iż realizowana jest z „ludźmi i dla ludzi”

12.1 Oczekiwane wskaźniki

Realizacja Gminnego programu rewitalizacji Miasta Kazimierza Wielka na lata 2016-2022 wymagać będzie zarówno od Gminy Kazimierza Wielka, jak i od pozostałych beneficjentów końcowych usytuowanych w obszarze objętym rewitalizacją dużej pracy w zakresie przygotowywania dokumentacji technicznej, studiów wykonalności, wniosków aplikacyjnych.

Zgodnie z wymogami EFRR, każdy projekt musi mieć zgodnie z zasadą trwałości precyzyjnie określone wskaźniki monitorowania, czyli wskaźniki produktu i rezultatu.

Wskaźniki te służą do oceny każdego projektu w trzech fazach:

I faza – realizacji,

II faza – zamknięcia inwestycji,

III faza – 2022 rok

Definicje wskaźników:

PRODUKT – wynik interwencji w stan aktualny, czyli bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (np. km jezdni).

REZULTATY – bezpośrednie i natychmiastowe efekty zrealizowanego programu lub projektu. Rezultaty dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia programu lub projektu u beneficjentów pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.

ODDZIAŁYWANIE - Wskaźniki odnoszące się do skutków danego programu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla beneficjentów (np. wpływ projektu na sytuację społeczno-gospodarczą w pewnym okresie od zakończenia jego realizacji). Oddziaływanie szczegółowe to te efekty, które pojawią się po pewnym okresie czasu, niemniej jednak są bezpośrednio powiązane z podjętym działaniem. Wskaźniki oddziaływania mogą być bezpośrednie i globalne. Oddziaływania bezpośrednie, są to efekty pojawiające się po pewnym upływie czasu, niemniej jednak są bezpośrednio związane z podjętym działaniem i beneficjentami bezpośrednimi. Oddziaływania globalne to długoterminowe efekty mające wpływ na większą populację.

Część wskaźników szczególnie oddziaływanie ma charakter nie mierzalny lub zostanie osiągnięta w długim okresie czasu, dlatego też zostaną one określone szczegółowo przy opracowywaniu poszczególnych projektów.

Zrealizowane projekty inwestycyjne będą analizowane pod kątem osiągniętych niżej wskaźników.

WSKAŹNIK PRODUKTU			
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	ROK 2015	STAN NA ROK 2020 WSKAŹNIK DOCELOWY
Powierzchnia zmodernizowanych i zrewaloryzowanych obiektów infrastruktury kultury i oświaty	Monitoring własny	0	0,43
Powierzchnia zmodernizowanych i zrewaloryzowanych obiektów infrastruktury sportowej	Monitoring własny	0	0,64
Powierzchnia zmodernizowanych i zrewaloryzowanych obiektów /przestrzeni użyteczności publicznej/	Monitoring własny	0	12,443
Obszar poddany rewitalizacji	Monitoring własny	0	15,85
WSKAŹNIK REZULTATU			
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	ROK 2015	STAN NA ROK 2020 WSKAŹNIK DOCELOWY
Wartość zadań inwestycyjnych	Monitoring własny	0	45 344 614,70 PLN
Wartość zadań społecznych	Monitoring własny	0	2 697 900,40 PLN
WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELÓW PROJEKTU			
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	ROK 2015	STAN NA ROK 2020 WSKAŹNIK DOCELOWY

Liczba zrewitalizowanych obszarów	Monitoring własny	0	Kazimierza Wielka, Kazimierza Mała, Skorczów, Gorzków, Cudzynowice,
Wielkość zrewitalizowanych obszarów	Monitoring własny	0	15,85 %

Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminy Kazimierza Wielka:

Lp.	Nazwa wskaźnika		Wartość wyjściowa dla Gminy Kazimierza Wielka w 2013 r.	Średnia powiatu kazimierskiego w 2013 r.	Średnia krajowa w 2013	Wartość docelowa dla Gminy Kazimierza Wielka w 2022 r.
WSKAŹNIK SPOŁECZNY						
1.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	wiek przedprodukcyjny	15,27	21%	18,20%	Poniżej średniej krajowej
		wiek produkcyjny	63,2	63%	63,40%	poniżej średniej krajowej
		wiek poprodukcyjny	21	16%	18,40%	powyżej średniej krajowej
2.	Przyrost naturalny na 1000 osób		-7,3	375	0,5	Poniżej średniej krajowej
3.	Saldo migracji na 1000 osób		-4,0	71	-0,52	Powyżej średniej krajowej
4.	Udział % osób w gospodarstwach domowych korzystających ze		12%	10,9%	11,1%	Powyżej średniej

	środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem				krajowej
5.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym %	11,8	9,7	8,8	W granicach średniej krajowej
6.	Wydatki budżetu na pomoc społeczną na 1 mieszkańca w złotych	531,06	447,18	520,24	powyżej średniej krajowej
7.	Dochód na 1 mieszkańca w złotych	2457 zł	2950 zł	3098,94	poniżej średniej krajowej

WSKAŹNIKI GOSPODARCZE

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wyjściowa dla Gminy Kazimierza Wielka w 2013 r.	Średnia powiatu kazimierskiego w 2013 r.	Średnia krajowa w 2013	Wartość docelowa dla Gminy Kazimierza Wielka w 2022r.
10.	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności	938	828	1057	poniżej średniej krajowej
11.	Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	73,8	79,4	167	poniżej średniej krajowej

WSKAŹNIKI INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wyjściowa dla Gminy Kazimierza Wielka w 2013 r.	Średnia powiatu kazimierskiego w 2013 r.	Średnia krajowa w 2013	Wartość docelowa dla Gminy Kazimierza Wielka w 2022 r.
12.	Korzystający z instalacji wodnej w % ogółu ludności	61,6	-	88	Poniżej średniej krajowej
13.	Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności	32,0	-	52,4	Poniżej średniej krajowej

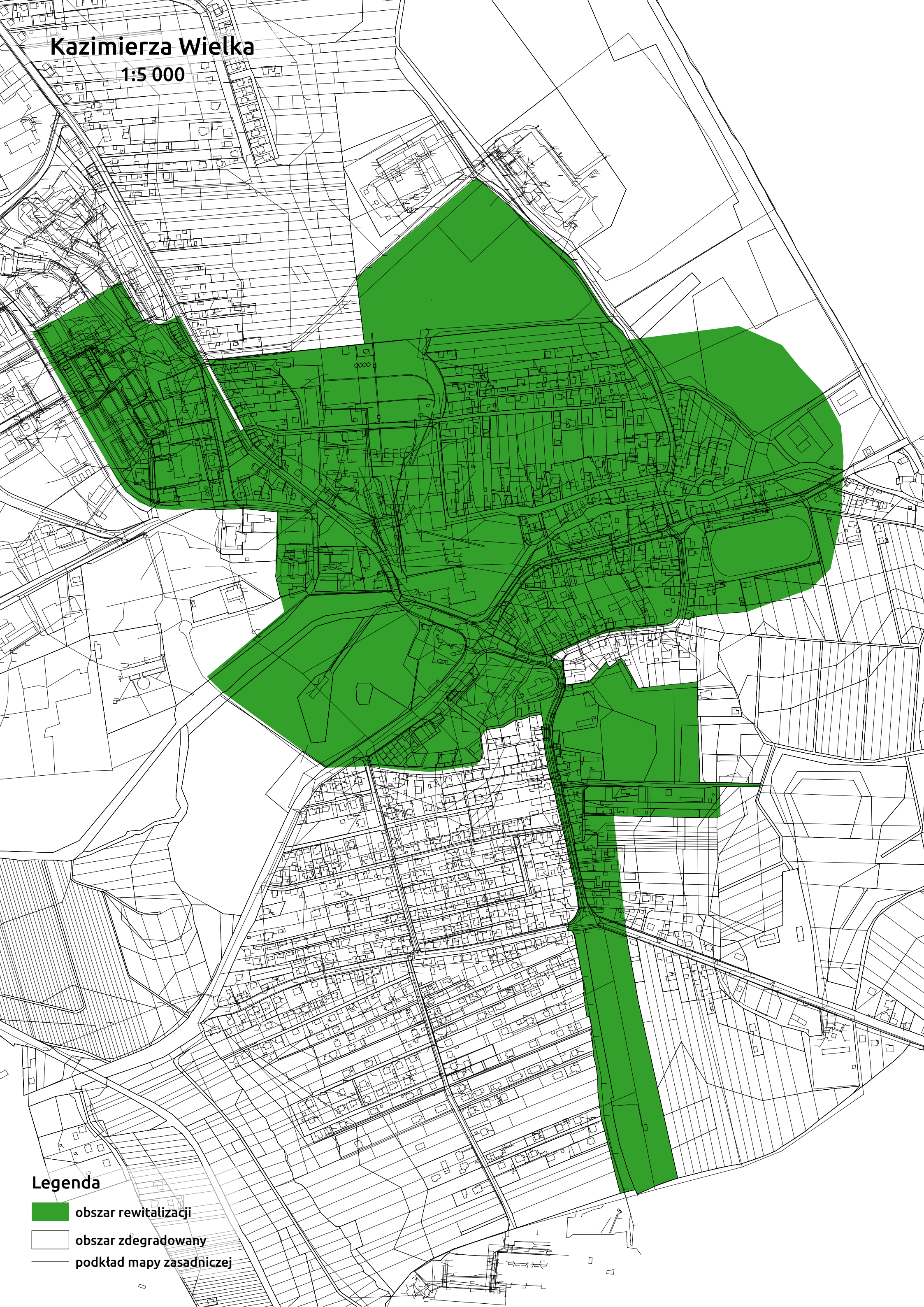
WSKAŹNIKI PRZESTRZENNE

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wyjściowa dla Gminy Kazimierza Wielka w 2013 r.	Średnia powiatu kazimierskiego w 2013 r.	Średnia krajowa w 2013	Wartość docelowa dla Gminy Kazimierza Wielka w 2020 r.
-----	-----------------	---	--	------------------------	--

14.	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	89 m ²	165,8 m ²	73,1 m ²	Poniżej średniej krajowej
15.	Mieszkania na 1000 mieszkańców	1,4	42	359,9	poniżej średniej krajowej

Kazimierza Wielka

1:5 000

Legenda

- obszar rewitalizacji
- obszar zdegradowany
- podkład mapy zasadniczej

BIBLIOGRAFIA

1. *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.*
2. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE.*
3. *Plan Konwergencji Rzeczypospolitej Polskiej (Aktualizacja 2014 r.).*
4. *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo.*
5. *Strategiczne Ramy Rozwoju UE 2014 – 2020 (Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu).*
6. *Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020.*
7. *Narodowy Plan Rewitalizacji 2022.*
8. *Krajowa Polityka Miejska 2023.*
9. *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.*
10. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020.*
11. *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 -2020.*
12. *Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 -2020.*
13. *Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014 -2020.*
14. *Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014 -2020.*
15. *„Planowanie strategiczne”. Poradnik dla pracowników administracji publicznej. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 2012.*
16. *Analiza potrzeb i rozwoju przemysłów kreatywnych, Raport Ecorys na zlecenie Ministerstwa Gospodarki, Warszawa 2009*
17. *Benko G., Geografia technopolii, PWN, Warszawa 1993.*
18. *Bielski M., Podstawy teorii organizacji i zarządzania, 2 wyd. rozszerzone, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004.*
19. *Budner W., Lokalizacja przedsiębiorstw, Wyd. AE w Poznaniu, Poznań, 2004, s. 162.*
20. *Bury P., Markowski T., Reguński J., Podstawy ekonomii miasta, Wydawnictwo Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości, Łódź 1993.*
21. *Domański T., Partnerstwo publiczno-prywatne, „Wspólnota”, Nr 44/1999 oraz Z. Jerzmanowski, Partnerstwo publiczno-prywatne. Gmina- nie orkiestra, Wspólnota 2000/1, za: E. Wojciechowski, Zarządzanie w samorządzie terytorialnym, Difin, Warszawa 2003.*
22. *Griffin R. W., Podstawy zarządzania organizacjami, PWN, Warszawa 2005/*
23. *Kisilowska H. (red.), „Nieruchomości. Zagadnienia prawne”, LexisNexis, Warszawa 2004.*

24. Kotler Ph., *Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola*; Gebethner&Ska, Warszawa 1994.
25. Krupski R., *Identyfikacja ważnych strategicznie zasobów przedsiębiorstwa w świetle badań empirycznych*, [w:] *Zarządzanie – kontekst strategiczny, kulturowy i zasobowy*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, nr 1187, Wrocław 2007.
26. Kuciński K., *Geografia ekonomiczna*, Wydawnictwo SGH, Warszawa 1994.
27. Malisz B., *Metoda analizy progowej*, *Studia KPZK PAN*, t. XXXIV, Warszawa 1972 za: M. Markowska, *Momenty krytyczne i progi przestrzennego rozwoju miasta* w: R. Brol (red.), *Ekonomia i zarządzanie miastem*, Wyd. AE we Wrocławiu, Wrocław 2004.
28. Markowski T., *Zarządzanie rozwojem miast*, PWN, Warszawa 1999.
29. Matejun M., *Kierunki rozwoju firm sektora MSP w opinii przedsiębiorców z regionu łódzkiego*, [w:] Lachiewicz S. (red.), *Zarządzanie rozwojem organizacji*, Tom II, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2007.
30. Matusiak K.B., *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć. PARP*, Warszawa 2011.
31. Oblój K., *Strategia organizacji*, PWE, Warszawa 2007.
32. Oblój K., Trybuchowski M., *Zarządzanie strategiczne*, w: A. Koźmiński, W. Piotrowski (red.) *Zarządzanie. Teoria I praktyka*, PWN, Warszawa 2010.
33. Regulski J., *Ekonomia miasta*, PWE, Warszawa 1982.
34. Rouba H., *Geneza i istota koncepcji rozwoju zrównoważonego*, [w:] T. Markowski, D. Stawasz (red.), *Ekonomiczne i środowiskowe aspekty zarządzania rozwojem miast i regionów*, Wyd. UŁ, Łódź 2001.
35. Stawasz D., *Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000.
36. Stawasz D., Sikora-Fernandez D. (red.), *Zarządzanie w Jednostkach Samorządu Terytorialnego. Wybrane zagadnienia i obszary działania.*, Placet, 2013.
37. Stawasz D., *Jednostki samorządu terytorialnego w procesie rozwoju regionalnego w zintegrowanej Europie*, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, 2009
38. Stawasz D. (red.) *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania rozwoju regionu- teoria i praktyka*, Wyd. UŁ, Łódź 2004.
39. Stawasz E., *Pojęcie i źródła finansowania MSP*, w: *Bariery w korzystaniu z usług bankowych w finansowaniu działalności małych i średnich przedsiębiorstw*, Bilski J., Stawasz E.(red.),Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2006.
40. Topczewska T., Siemiński W., *„Gospodarka gruntami w gminie”*, Wyd. Difin, Warszawa 2003.
41. *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2010 nr 220 poz. 1447).*
42. *Ustawa z dnia 21 kwietnia 2001r. prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001r. Nr 62, poz. 627 wraz z późn. zm.), art. 3.*
43. *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;*
44. *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;*
45. *Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami;*

46. Ustawa z 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
47. Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska,
48. Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
49. Ustawa z 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane,
50. Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych,
51. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych.
52. Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (PPP).
53. Amerykańska Izba Handlowa w Polsce, 2002, Partnerstwo Publiczno-Prywatne jako metoda rozwoju infrastruktury w Polsce, Warszawa.
54. Barszcz, M., (red.), 2009, Partnerstwo publiczno-prywatne w praktyce. Przemysł, przygotuj, przeprowadź, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.3.
55. Buczek, G., 2001, Urban strategy and governance: The strategic and physical planning of Warsaw, Budapeszt.4. Decyzja Eurostatu z dnia 11.04.2004 r. nr 18/2004 dotycząca deficytu i długu. Traktowanie partnerstwa publiczno -prywatnego, STAT/04/18.
56. Drzazga, D., 2006, Problemy rewitalizacji Księżego Młyna w świetle dotychczasowych doświadczeń rewitalizacyjnych zabytkowych terenów przemysłowych w Łodzi (wnioski pokonferencyjne), w: Markowski, T., (red), Rewitalizacja kompleksu Księżego Młyna, Polska Akademia Nauk, Warszawa.
57. Eurofunds News, 2010, Europejskie zasadzki na PPP , <http://www.eurofundsnews.pl/content/view/8443/262/>, [dostęp: 30.03.2012].7.
58. European Social Survey, 2003, ESS Round 1- 2002, <http://ess.nsd.uib.no/ess/round1/>, [dostęp: 20.03.2012].8.
59. Goszczyńska, M., 1997, Człowiek wobec zagrożeń. Uwarunkowania oceny i akceptacji ryzyka, Wydawnictwo Żak, Warszawa.
60. Komisja Europejska, 2003, Wytyczne dotyczące udanego partnerstwa publiczno-prywatnego, Bruksela, http://www.ppp.gov.pl/Poradnik_inwestora/AktyPrawne/Documents/Wytyczne_Komisji_PPP_190111.pdf, [dostęp: 13.03.2012].
61. Komisja Europejska, 2006, Commission Staff Working Document. State Aid Control and Regeneration of Deprived Urban Areas, Vademecum.
62. Korbus, B., Strawiński, M., 2009, Partnerstwo publiczno-prywatne. Nowa forma realizacji zadań publicznych, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa.
63. Markowski, T., 2006, Zadania i interesy przedsiębiorstw oraz organizacji pozarządowych w rewitalizacji miasta, w: Markowski, T., (red), Rewitalizacja kompleksu Księżego Młyna ,Polska Akademia Nauk, Warszawa.
64. Regioportal Portal Samorządowy, 2010, Co samorzady mogą zrobić by sprawniej wdrażać projekty PPP?
65. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 czerwca 2006 r. w sprawie ryzyk związanych z realizacją przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, Dz. U., 2006 r., nr 169, poz. 1420.
66. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa, Dz. U., 2010 r., nr 252, poz. 1692.

67. Sołtysiak, M., *Pomysły na odnowę miast*, *Gazeta Samorządu i Administracji*, 20 kwietnia 2010, http://samorzad.infor.pl/temat_dnia/artykuly/414684,pomysly_na_odnowe_miast.html, [dostęp: 05.03.2012].
68. Sumień, T., Furman-Michałowska, J., Ufnalewska, K., Wąs, W., 1989, *Odnowa miast europejskich*, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Warszawa.
69. Tasan-Kok, T., Załęczna, M., 2010, *Partnerstwo Publiczno-Prywatne w rozwoju przestrzeni miejskiej. Polska praktyka na tle regulacji unijnych*, Ernst & Young Sp. z.o.o. Warszawa.
70. Uchwała Rady Miejskiej w Łodzi XXII/0464/07 z 05 grudnia 2007r. w sprawie przyjęcia Programu rewitalizacji domów rodzinnych, <http://bip.uml.lodz.pl/index.php?str=83&id=20921>, [dostęp: 27.02.2012].
71. Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast, 2003, *Podręcznik rewitalizacji. Zasady, procesy i metody działania współczesnych procesów rewitalizacji*, Mefisto Editions, Warszawa.
72. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-privatnym, *Dz. U.*, 2005 r., nr 168, poz. 1420, ost. zm. *Dz. U.*, 2008 r., nr 171, poz. 1058.
73. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, *Dz. U.*, 2009 r., nr 157, poz. 1240.
74. Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-privatnym, *Dz. U.*, 2009 r., nr 19, poz. 101.
75. Zieniewski, M., 2007, *Prawne regulacje dla PPP*, w: Gajewska-Jedwabny, A., (red.), *Partnerstwo publiczno-privatne*, C.H. Beck, Warszawa.
76. *Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020*
77. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020.*
78. *Programy operacyjne perspektywy finansowej 2014 – 2020.*
79. *Strategia Rozwiązywania problemów społecznych Gminy Kazimierza Wielka na lata 2005 – 2012.*
80. *Strategia Rewitalizacja Pieniądze dla samorządów terytorialnych 2013. Inżynieria finansowa dla inwestycji komercyjnych*, Stanisław Lis

Inter CHARRETTE Sp. z o.o.
INSTYTUT STRATEGII i WSPÓŁPRACY